SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG VÁRMEGYEI ESÉLYTEREMTŐ PAKTUM

Készítették

Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata megbízásából

a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Önkormányzati Hivatal munkatársai

a „Helyi humán fejlesztések Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében (I.)” című

TOP_Plusz-3.1.3-23-SB2-2024-00001 azonosító számú projekt keretében

2025.

TARTALOMJEGYZÉK

I.BEVEZETÉS 4

II. SZOLGÁLTATÁSI HIÁNYOSSÁGOK 18

II.1. Egészségügyi alap- és szakellátások 18

II. 1. 1. Egészségügyi alapellátások 18

II. 1. 2. Egészségügyi szakellátások 42

II. 1. 3. Egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások 52

II. 1. 4. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok 60

II.2. Szociális alap- és szakellátások, gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás 77

II. 2. 1. Szociális alap- és szakellátás 77

II. 2. 1. 1. Szociális alapszolgáltatások 77

II. 2. 1. 2. Szociális szakellátások 161

II. 2. 1. 3. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok 179

II. 2. 2. Gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás 188

II. 2. 2. 1. Gyermekjóléti alapellátások 188

II. 2. 2. 2. Gyermekvédelmi szakellátások 226

II. 2. 2. 3. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok 231

II. 3. Oktatás-képzés teljes szolgáltatási köre 236

II. 3. 1. Köznevelési alapfeladatok 236

II. 3. 2. Felnőttképzés 262

II. 3. 3. Egyéb oktatási, képzési feladatok 270

II. 3. 4. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok 276

II. 4. Lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra, közbiztonság 283

II. 4. 1. Lakhatás, lakásállomány 283

II. 4. 2. Közszolgáltatások 291

II. 4. 3. Infrastruktúra 300

II. 4. 4. Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok 308

II. 4. 5. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok 317
II. 5. Közösségi programok a hátrányos helyzetű csoportokat érintően a társadalmi befogadás, társadalmi kohézió és identitás, munkaerőpiaci kompetenciák, együttműködés erősítésére 327
II. 5. 1. Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások 327
II. 5. 2. Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások 339
II. 5. 3. Ifjúságot célzó tevékenységek 348
II. 5. 4. Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamat 363
II. 5. 5. Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések 375
II. 5. 6. Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok 388
II. 5. 7. Digitális kompetenciafejlesztés 397
II. 5. 8. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok 405
III. Összegzés – A vármegyében élő hátrányos helyzetű csoportok körében feltárt szolgáltatási hiányok, valamint megoldási/beavatkozási lehetőségek átfogó, összegző bemutatása 421
III. 1. Egészségügyi alap- és szakellátás 421
III. 2. Szociális alapellátások 429
III. 3. Gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás 430
III. 4. Oktatás-képzés teljes szolgáltatási köre 433
III. 5. Lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra, közbiztonság 437
III. 6. Közösségi programok a hátrányos helyzetű csoportokat érintően a társadalmi befogadás, társadalmi kohézió és identitás, munkaerőpiaci kompetenciák, együttműködés erősítése 440

I.BEVEZETÉS

Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Önkormányzata megbízásából - „Szabolcs-Szatmár-Bereg megye felzárkózás-politikai együttműködési programjának megvalósítása” című EFOP-1.6.3-17-2017-00010 azonosító számú projektjének keretében - készült el 2020-ban Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Megyei Esélyteremtő Paktuma (MEP).

A Vármegyei Esélyteremtő Paktum a Vármegyei Felzárkózási Fórum által létrehozott olyan, a Szolgáltatási Út Térképen alapuló együttműködések gyűjteménye, amely a helyi szereplőknél rendelkezésre álló eszközök, szolgáltatások, intézmények stb. felhasználásával megoldásokat nyújtanak a települési szinten jelentkező hiányok feloldására. A dokumentumok alapvetően 2019-2020 évi adatok alapján kerültek összeállításra, a következtetések - hiányok és válaszok - átgondolására és felülvizsgálatára van szükség tekintettel arra, hogy a társadalmi felzárkózás vármegyénk kiemelkedő fejlesztési prioritásai közé tartozik a 2021-2027 közötti időszakban. Az elmúlt időszakban jelentős erőforrások, kapacitások kerültek bevonásra, a korábban megtett beavatkozások eredményességének vizsgálata és a további hiányok azonosítása elengedhetetlen.

A TOP_Plusz-3.1.3-23-SB2-2024-00001 számú „Helyi humán fejlesztések Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében (I.)” elnevezésű projekt keretében az elkészített Szolgáltatási Út Térkép és Vármegyei Esélyteremtő Paktum felülvizsgálata és módosítása a TOP_Plusz-3.1.3 Felhívás keretében rendelkezésre bocsátott módszertani útmutatók alapján készült el.

A projekt megvalósításának elsődleges célja, hozzájárulni a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében élő esélyegyenlőségi célcsoportok helyzetének javításához, társadalmi felzárkózásának elősegítéséhez a települési önkormányzatok és helyi szereplők közötti együttműködések erősítésével. A részcélok a vármegyében élők társadalmi összetételének sajátosságait figyelembe véve kerültek megállapításra és kialakításra.

A Vármegyei Esélyteremtő Paktum (VEP) olyan, a Vármegyei Szolgáltatási Út Térkép dokumentumban feltárt hiányok megszüntetését elősegítő együttműködések létrehozására tett javaslatok összeállítása, amely együttműködések megoldást nyújthatnak a hiányzó szolgáltatások biztosítására úgy, hogy alapjaiban építenek a térségi, helyi szereplők bevonására, a náluk rendelkezésre álló erőforrások aktivizálására, felhasználására.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Esélyteremtő Paktum a Helyi Esélyegyenlőségi Programokra alapozva készült el, összehangolva a Szolgáltatási Út Térképben feltárt hiányosságokra.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Esélyteremtő Paktum felülvizsgálata öt fő tématerületre fókuszál:

- egészségügyi alap- és szakellátások,
- szociális alap- és szakellátás; gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátások,
- oktatás-képzés teljes szolgáltatási köre,
- lakhatás, közszolgáltatások és infrastruktúra,
- közösségi programok a hátrányos helyzetű csoportokat illetően a társadalmi befogadás, társadalmi kohézió és identitás, munkaerőpiaci kompetenciák és együttműködés erősítésére.

A Vármegyei Esélyteremtő Paktum minden tématerülete elsődlegesen a Szolgáltatási Út Térképben feltárt szolgáltatási hiányokat összegzi, majd a feltárt hiányok megoldása érdekében tervezett beavatkozások összegzése történik meg nemcsak lakossági szinten, hanem a hátrányos helyzetű csoportokra fókuszálva egyaránt.

Partnerség

A Vármegyei Esélyteremtő Paktumnak hátteret és alapot biztosítanak a Vármegyei Felzárkózási Fórum rendezvények, valamint a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportok ülései. Ezek az rendezvények és tematikus ülések különböző, a társadalmi integráció szempontjából meghatározó kérdésekkel foglalkoznak: a mélyszegénységben élő közösségek és roma lakosság helyzetének javítása, valamint speciális figyelem az idősek, a nők és a gyermekek szükségleteire. Emellett külön munkacsoportok foglalkoznak a fogyatékossággal élő személyek támogatásával, integrációjával és ellátási kérdéseivel. A fórum és a munkacsoportok célja, hogy sokoldalú szakmai párbeszédet indítsanak el, feltérképezzék a problémák gyökereit, és konkrét javaslatokat dolgozzanak ki a helyi szintű beavatkozásokhoz.
A Vármegyei Esélyteremtő Paktum hátterét szolgálja továbbá a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Szolgáltatási Út Térképének egyeztetési változata, amely a https://szszbvmo.hu/ honlapra is felkerült társadalmi egyeztetés céljából.

A tematikus rendezvények közül első alkalommal (2024. március 1. napján) Projekt munkacsoport ülés került megszervezésre a Vármegyeházán. A munkacsoport ülésen a Beregi Ifjúságért Közművelődési és Szabadidő Egyesület, a Rejtett Kincsek Down Egyesület és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Nyugdíjas Szervezetek Szövetsége képviseltették magukat Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzatának képviselői mellett. Az első rendezvényen a meghívottak megismerték a vonatkozó felhívást, illetve a projekt tervezetét. Bemutatásra került továbbá a megalapozó dokumentum, amelynek tartalmával kapcsolatban a jelenlevők egyhangú támogatásukat fejezték ki. A Projekt munkacsoport együttműködési megállapodást kötött 2024. március 1. napján.

A Vármegyei Felzárkózási Fórum ülés első alkalommal 2025. június 13-án került megrendezésre. A rendezvény mérföldkőnek számít a Vármegyei Esélyteremtő Paktum módosítási, felülvizsgálati folyamatában. Az esemény célja nemcsak az volt, hogy különböző társadalmi rétegeket érintő problémák kerüljenek megvitatásra, hanem az is, hogy létrejöjjön egy olyan közösségi és szakmai platform, amely lehetővé teszi az együttműködést és a közös munka elindítását. A rendezvény középpontjában a Fórum működési szabályzatának kidolgozása és elfogadása állt, amely alapot biztosított a későbbi tevékenységekhez. A szabályzat véglegesítése után pedig a rendezvényen nagy hangsúlyt kapott az olyan tematikus munkacsoportok kialakítása, amelyek a felzárkózási célokat különböző aspektusokból közelítik meg. A munkacsoportok középpontjában olyan kulcsfontosságú entitások állnak, amelyek a

célcsoporttal (mélyszegénységben élők, romák, idősek, nők, gyermekek és a fogyatékossággal élők) foglalkoznak vagy maguk is érintettek/érdekvédelemmel foglalkoznak.
A Fórum első ülésén megfogalmazott elvek és a munkacsoportok létrejötte lehetőséget biztosítanak arra, hogy az egyes társadalmi rétegek specifikus szükségleteit és kihívásait figyelembe véve, célzott és személyre szabott intézkedések születhessenek.
A következő Fórum ülés időpontja 2025 október 3. napja. Témája a Szolgáltatási Út Térkép és Vármegyei Esélyteremtő Paktum dokumentumok bemutatása, megvitatása, véleményezése és jóváhagyása.

A Szolgáltatási Út Térkép és a Vármegyei Esélyteremtő Paktum megalapozásához nem csupán a fórum ülésen megvitatott témák és azok eredményei járultak hozzá, hanem a tematikus munkacsoport ülések felvetései, megoldási javaslatai is.
Az első tematikus ülésre 2025. július 1-én került sor, amelynek fókuszában a mélyszegénységben élők és a romák célcsoportjai álltak. Az egyeztetés célja az volt, hogy a témában jártas, szaktudással és tapasztalattal bíró előadók tájékoztatást nyújtsanak a célcsoport mindennapi helyzetéről, az elmúlt években történt fejlesztések hatásáról, változásokról, megvalósított programokról, illetve, ha ismert, akkor a célcsoportot érintő továbbra is fennálló szolgáltatási hiányokról. A meghívott előadók részletesen bemutatták a mindennapi élet kihívásait, különös tekintettel az oktatáshoz, foglalkoztatáshoz, egészségügyi ellátáshoz és lakhatáshoz való hozzáférés témáihoz kapcsolódóan.
Az ülés megerősítette, hogy a különböző szereplők közötti együttműködések nélkülözhetetlenek a valódi változások eléréséhez.
A második tematikus ülés időpontja 2025. július 2-a volt, az ott megvitatott téma pedig a gyermekek, idősek és nők vármegyei helyzete, vármegyei szolgáltatási igények és hiányok, jó gyakorlatok bemutatása. Az ülésen kiemelésre került, hogy a család, mint közösség jogi és erkölcsi védelmet élvez, a gyermekek nevelésében pedig elsődleges felelősség a szülőké, az állam csak rendkívüli esetekben avatkozhat be ebbe a folyamatba. Az Alaptörvény módosításának értelmében a gyermekek védelme kiemelt alkotmányos prioritást élvez. Az idősek helyzetének elemzésekor különösen a generációk közötti távolság, az elszigeteltség, a szociális ellátások és az egészségügyi problémák kerültek fókuszba. Említésre került a demencia kezelésének nehézsége, valamint az, hogy a kistelepüléseken élő idősek gyakran nélkülöznek alapvető szolgáltatásokat. Ugyanakkor pozitív példák is bemutatásra kerültek, például a közösségi programok, az aktív idősödést segítő kezdeményezések és az önkéntes tevékenységek.

A sport szerepét bemutató előadás hangsúlyozta, hogy a testmozgás hozzájárul a gyermekek testi-lelki fejlődéséhez, segíti a közösségbe való beilleszkedést, és megelőzheti a korai káros szenvedélyek kialakulását. A mindennapos testnevelés bevezetését, a diáksport és a diákolimpiai versenyek jelentőségét is ismertették. Kiemelésre került, hogy még hátrányos helyzetű iskolák tanulói is aktívan részt vesznek a sportversenyeken, és a pedagógusok elkötelezettsége kulcsszerepet játszik a gyerekek motiválásában. A tematikus ülés során felvetődött, hogy kisebb településeken néhol hiányzik a megfelelő infrastruktúra ahhoz, hogy többféle sportot tudjanak kipróbálni a gyerekek, azonban a fiatal pedagógusok kreativitása és lelkesedése sok esetben képes kompenzálni ezeket a hiányosságokat.
Emellett szó esett arról is, hogy a látássérült gyermekek számára is egyre több sportolási lehetőség érhető el, például úszás, sakk vagy korcsolya.
A fogyatékossággal élők célcsoportjához kapcsolódó tematikus ülés 2025 szeptember 26-án került megrendezésre, melynek célja a fogyatékossággal élő személyek helyzetének átfogó bemutatása, valamint a szolgáltatási hiányok és megoldási lehetőségek feltérképezése volt. A fogyatékossággal élők jogairól, támogatási lehetőségeiről és a megváltozott munkaképességűek ellátási formáiról kaptak a résztvevők teljes képet. Bemutatásra kerültek a fogyatékosságok típusai, az ezekhez kapcsolódó jogszabályok, illetve a támogatások lehetőségei.
Kifejtésre került, hogy a mozgásukban korlátozott személyek aránya a legnagyobb, és hogy új jogszabály alapján már a beszédfogyatékosság is támogatásra jogosít. Hangsúlyozásra került ugyanakkor, hogy a támogatási összegek még mindig nem elégségesek. Részletesen bemutatták az előadók a fogyatékossággal élő személyek számára elérhető lehetőségeket a vármegyében, külön a szociális, egészségügyi és foglalkoztatási szolgáltatásokat is kiemelve. Emellett szó esett a fogyatékossággal élő sportolók helyzetéről is, kiemelve a sport közösségformáló erejét, valamint a fogyatékossággal élők eredményeit és elismerését célzó törekvéseket.

A megszervezett rendezvények egyrészt információátadásra szolgálnak, másrészt közös gondolkodásra, együttműködésre és valódi változások véghezviteléhez is lehetőséget adnak. A társadalmi felzárkózáshoz és esélyteremtéshez a megszervezett fórumok és munkacsoport ülések megfelelő alapot biztosítanak a Vármegyei Esélyteremtő Paktum összeállításához.

Illeszkedésvizsgálat

A Vármegyei Esélyteremtő Paktumnak országos és a vármegyei szintű stratégiai dokumentumokhoz történő illeszkedését vizsgálja az alábbi összefoglaló[1]:

Dokumentum megnevezése	**Illeszkedés, komplementaritás**
Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiához (MNTFS)	Projektünk a megfogalmazott célokhoz szorosan és egyértelműen illeszkedik, hozzájárul az MNTFS-hez kapcsolódóan a felzárkózás-politika vármegyei szintű megvalósításához, a fentiekben ismertetett fejlesztési dokumentumokban foglalt elvárásokhoz és célokhoz, A projekt keretében felülvizsgálatra kerül a tartós szegénységben élők, romák felzárkózását továbbá a velük foglalkozó szervezetek hatékonyabb és aktívabb beavatkozását segítő vármegyei szintű együttműködési modell aktivizálása és működtetése. A Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei szintű koordinációs és konzultációs rendszer a területi szintű felzárkózás-politika koordinációjának kialakítása érdekében hosszú távon támogatja a hátrányos helyzetű célcsoportokat érintő beavatkozások összehangolását. Meg kell említenünk ugyanakkor, hogy szakítani szükséges a projektszintű gondolkodással, tekintettel arra, hogy az előzőekben projektből finanszírozott működési mechanizmus addig működött, amíg annak pénzügyi projektfedezete biztosított volt.
Legyen Jobb a Gyermekeknek Nemzeti Stratégia	A „Legyen Jobb a Gyerekeknek”, 2007–2032. évekre vonatkozó Nemzeti Stratégia alapvető célkitűzése, hogy egy generáció alatt jelentősen csökkentse a gyermekek és családjaik szegénységét. A projekt célcsoportjában hangsúllyal szerepelnek a gyermekek.
Új Roma Stratégia (2019-2030)	A Magyar Máltai Szeretetszolgálat a „Felzárkózó települések” (FETE) programjában vármegyénk számos települése részt vesz. Hivatkozott stratégia mentén a SZÚT része a FETE települések helyzete.
…Hogy általuk legyen jobb!”	A Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei Esélyteremtő Paktum is megnevezi a gyermekeket és fiatalokat, mint kiemelt, sérülékeny

[1] Sabloncsomag 4. sz. mellékletében foglaltak alapján kerül vizsgálatra.

Nemzeti Ifjúsági Stratégia 2009-2024	célcsoportot. A projekt keretében a tematikus ülések külön foglalkoznak a gyermekekkel, mint hátrányos helyzetű csoporttal. Mindkét dokumentum kiemelten kezeli a gyermekeket és fiatalokat. A nemzeti stratégia kifejezetten a fiatal korosztályt (15–29 évesekig terjedő) célozza meg, míg a vármegyei paktumok a gyermekeket és fiatalokat a hátrányos helyzetű csoportok közé sorolják (összhangban a magyar esélyegyenlőségi törvénnyel). Az öregedő társadalom, az elhúzódó tanulóidő, a tanulmányokat folytatók megnövekedett aránya, ezzel együtt az aktív dolgozó fiatalok arányának csökkenése, az ifjúságnak az oktatás, a munkaerőpiac és a szabadidő vonatkozásában fennálló sebezhetősége, az intézményi rendszerbe vetett bizalom megrendülése, a határozott elfordulás az aktív alkotó közéleti részvételtől, illetve a társadalomban tapasztalható negatív folyamatok arra ösztönözték az Európai Unió tagállamait, hogy újrafogalmazzák az ifjúsággal kapcsolatos kormányzati cselekvéseket az Ifjúsági Fehér Könyvben. Hazánkban is szükség van arra, hogy az ifjúságot egy folyamatos, innovatív, korszerű tudással rendelkező erőforrásnak tekintsük, amely képes a társadalom megújítására, az aktív szerepvállalásra. Projektünk célcsoportjában jelen vannak a gyermekek (fiatalok). A SZÚT és a VEP feladata többek között a kirekesztettség, a marginalizálódás elleni intézkedési lehetőségek feltérképezése. Az illeszkedés biztosított.
Országos Fogyatékossági Program 2015-2025 (OFP)	A fogyatékos személyek élethelyzetének javítása, illetve esélyegyenlőségének megteremtése érdekében - a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 26. § (2) bekezdése alapján, figyelemmel a Fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló, a 2007. évi XCII. törvénnyel ratifikált ENSZ-Egyezményre, valamint az Európai Bizottság Európai fogyatékosságügyi stratégia 2010–2020: megújított elkötelezettség az akadálymentes Európa megvalósítása iránt COM/2010/636 számú közleményére hívta életre az OFP-t. A Program céljaival szinergiában, a vármegyei SZÚT kidolgozásának folyamatában aktív résztvevőként vonja be a fogyatékossággal élők

	csoportját (fórum tagság, tematikus munkacsoport tagság) és veszi figyelembe véleményüket, észrevételeiket.
Az Európai unió által készített köznevelési Stratégia 2021-2030	A társadalmi kohézió erősítéséhez, a gazdasági fejlődés fenntartásához és a polgárok életminőségének folyamatos növeléséhez szükség van az oktatási rendszer minőségi fejlesztésére, versenyképességének fokozására és a vele szemben támasztott társadalmigazdasági elvárásokra való felkészítésére, az átadott tudás társadalmi hasznosságára. A folyamatban lévő technológiai változások miatt a tudásintenzív, fenntartható növekedés előmozdításához a fiatalok alapkészségeinek megszilárdítására, a pedagógusok szakmai fejlődésére és az iskolarendszerű oktatás megerősítésére van szükség, figyelmet fordítva a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférésre A SZÚT dokumentum külön fejezetben elemzi az oktatás és az oktatási intézmények helyzetét, beleértve a digitális kompetenciafejlesztés bemutatására.
Egészséges Magyarország 2021-2027	Magyarország Alaptörvénye szerint mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez (XX. cikk). Magyarország lakosságának egészségi állapota alapvetően határozza meg nemzetünk sorsát és jövőjének kilátásait. Társadalmi és gazdasági előrelépés elképzelhetetlen rossz egészségi állapotú, beteg emberekkel. A jó egészség önmagában is jelentős egyéni és társadalmi érték, ugyanakkor egyéni és társadalmi erőforrás is, az ország gazdasági versenyképességének záloga. A koncepcióban foglalt hosszú távú átfogó fejlesztési célok között helyet kap a népesedési fordulat, az egészséges társadalom. Jelen dokumentum helyzetelemzése alapján a hiányokra adott válaszok összhangban vannak a stratégia által megfogalmazott nemzeti célkitűzésekkel (alellátás fejlesztése, szakellátási kapacitások fejlesztése, digitális egészségügy fejlesztése, ágazati humán kapacitás bővítése).
Tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégia 2030	Az „őszülő társadalom” problémája, a 65 éven felüli lakosok számának növekedése, az ápolás-gondozás iránti folyamatosan növekvő kereslet, komoly kihívások elé állítja a társadalmat, mind gazdasági, mind morális szempontból. A vármegyei SZÚT illeszkedik

	a Stratégiához, hiszen az elemzések a tartós ápolással és gondozással kapcsolatos problémákat is azonosították: humánerőforrás, intézményrendszeri struktúra és finanszírozása, gondoskodás és tartós ápolás megközelítése és szemléletváltása. A célcsoport részét képezik az idősek.
EU Duna Régió Stratégia (EUSDR)	Összességében az EU Duna Régió Stratégia egy olyan integrált megközelítést alkalmaz, amely elősegíti a közös célok elérését a Duna-medencében, miközben tiszteletben tartja a különböző országok helyi sajátosságait és igényeit. A Vármegyei Esélyteremtő Paktum és az EUSDR között számos párhuzam és összefonódás van, amelyek segíthetik egymás céljainak elérését. A két kezdeményezés alapvetően eltérő fókuszú (az egyik lokális, a másik makroregionális), de mindkettő a fenntartható fejlődést, a gazdasági növekedést, valamint a társadalmi és területi egyenlőség elősegítését célozza.
Magyarország Alaptörvénye	A SZÚT Magyarország Alaptörvényében lefektetett alapvetésekkel teljes mértékben összhangban van.
Szolgáltatástervezési koncepció	A szociális igazgatásról és a szociális ellátásról szóló 1993. évi III. törvény 92. §-a szerint a legalább kétezer lakosú települési önkormányzat a településen, fővárosban élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében - jogszabályban meghatározottak szerint - szolgáltatástervezési koncepciót készít. A Vármegyei Esélyteremtő Paktum és a szolgáltatástervezési koncepció jól kiegészítik egymást, mivel mindkettő a helyi közösségek igényeihez igazodó szociális szolgáltatások biztosítására összpontosít. A Paktum célja a szociálisan hátrányos helyzetű személyek esélyegyenlőségének növelése, míg a törvényben meghatározott szolgáltatástervezés biztosítja a szükséges szociális ellátások pontos tervezését és nyújtását a településeken. Az együttműködés révén az önkormányzatok és más helyi szereplők hatékonyabban dolgozhatnak a szociális problémák megoldásán.
Vármegyei intézményhálózat-működtetési és	Az oktatásért felelős miniszter az Oktatási Hivatal előterjesztése alapján a kormányhivatalok közreműködésével és a helyi önkormányzatok véleményének kikérésével és közreműködésével

köznevelési-fejlesztési terv	készíti el vármegyei szintű bontásban az intézményhálózat-működtetési és köznevelési-fejlesztési tervet. Ez a terv közvetlenül kapcsolódik a Vármegyei Esélyteremtő Paktumhoz is, hiszen mindkettő célja a helyi közösségek fejlesztése, különös figyelemmel a hátrányos helyzetű csoportokra. A Vármegyei Esélyteremtő Paktum célja a társadalmi esélyegyenlőség javítása, és a hátrányos helyzetű csoportok, például a roma közösségek, a hátrányos helyzetű családok és a fogyatékossággal élők integrációja. A vármegyei intézményhálózat-működtetési és köznevelési-fejlesztési terv pedig a köznevelési rendszer működtetésére és fejlesztésére összpontosít, különös figyelmet fordítva a hátrányos helyzetű gyermekek és tanulók támogatására. A két dokumentum összhangban van, mivel a köznevelési intézmények szerepe kulcsfontosságú a szociális integrációban. Az intézmények nemcsak oktatnak, hanem közösségi és szociális szerepet is betöltenek, segítve a gyerekeket és családjaikat a társadalmi esélyek növelésében.
Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Területfejlesztési Koncepciója és Területfejlesztési Programja	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye foglalkoztatási szempontból az egyik legrosszabb mutatókkal rendelkezik az országban - egyszerre van jelen a munkaerőhiány (bizonyos ágazatokban, illetve szakmákban) és a munkanélküliség (elsősorban az alacsony végzettséggel és/vagy nem keresett szakképesítéssel rendelkezők, a pályakezdők és az idősek körében). A munkaerőpiaci kereslet és kínálat összhangjának megteremtése vármegyei szintű koordinációval valósítható meg a leghatékonyabban - a helyi adottságok és kihívások figyelembevételével. A szociális városrehabilitáció célterületét azok a városi jogállású települések jelentik, ahol a KSH kimutatása alapján szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek találhatók. Jellemzően ezekben a városrészekben koncentrálódik a hátrányos helyzetű lakosság, ami együtt jár a lakhatási, szociális, egészségügyi, foglalkoztatási és egyéb kapcsolódó problémák területi koncentrálódásával - ezek a problémák integrált megoldásokat igényelnek, valamint előfeltételezik az érintett szervezetek

	összefogását és a helyi lakosság intenzív bevonását. A vármegye teljes területén igény jelentkezik ezen típusú tevékenységekre, ezzel erősíthető a társadalmi kohézió, javítható a népesség egészségi állapota és megtörténhet a lakosság érzékenyítése olyan sarkalatos témák iránt, amelyek a vármegye esetében kiemelten fontosak (pl. klímaadaptáció, helyi értékek megőrzése, generációk közötti megértés stb). Az illeszkedés biztosított.
Ágazati programok: EFOP_Plusz, GINOP_Plusz TOP_Plusz	A mélyszegénység felszámolása és a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózása kiemelt országos szintű cél és szándék, amelyhez az ITP 2021-27 több intézkedése is kapcsolódik (pl. szociális, közösségfejlesztési és foglalkoztatási célú beavatkozások). A GINOP_Plusz a vidéki területeken található gyógyfürdők és környezetük, valamint örökségvédelmi helyszínek komplex fejlesztését teszi lehetővé. Ezeket egészítheti ki a TOP_Plusz forrás, amelynél elsődleges szempont a tematikusan és térségileg integrált, több elemű turisztikai fejlesztési projektcsomagok támogatása. A munkaerőpiaci projektek esetében figyelembe kell venni, hogy az ITP 2021-27 keretében foglalkoztatási paktumoknak a helyi igényekre, adottságokra és kihívásokra kell fókuszálnia és ezek alapján meghatározni a célcsoportokat, míg a GINOP_Plusz valamennyi álláskereső és inaktív csoport számára nyitott A TOP_Plusz PO4 gondoskodó vármegye prioritása a helyi felelősség körébe tartozó fejlesztéseket támogatja, amelyek a helyi önkormányzatok által ellátandó feladatokhoz kapcsolódnak és a minőségi közszolgáltatások egyenlő esélyű hozzáférését, a humán szolgáltatások színvonalának javítását szolgálják. A társadalmi összetartozás erősítése érdekében a TOP_Plusz egyik kiemelt célja a helyi szinten elérhető, költséghatékony, fenntartható és magas színvonalú önkormányzati közszolgáltatások biztosítása, a PO4 ii. egyedi célkitűzéshez kapcsolódó beavatkozásoknál kiemelten a gyermekjóléti alapellátás és az óvodai ellátás, valamint a köznevelés területén megteremtve a szolgáltatásnyújtás megfelelő infrastrukturális feltételeit. A térségileg decentralizált család- és

	gyermekbarát közszolgáltatások kialakítása a népesedési kihívások kezelése érdekében a TOP_Plusz egyik kiemelt területe. A beavatkozásokban szempont a felzárkózásra szoruló térségek és települések helyi közszolgáltatási infrastruktúrájának fejlesztése összehangolt beavatkozásokkal. A vármegyei TOP és a TOP_Plusz kedvezményezettjei elsődlegesen önkormányzatok, a finanszírozott fejlesztések jellemzően a települési közszolgáltatások és a települési infrastruktúra fejlesztését célozzák, ebből adódóan közcélúak, nonprofit jellegűek. OP szinten a célkitűzés keretében megvalósuló intézkedések a DRS 9. prioritás területével (Az emberi erőforrásba és képességekbe való befektetés) állnak összhangban, annak 8. akciójához (inkluzív oktatás, egyenlőség, közös értékek és fenntartható fejlődés) járulnak hozzá. A PO4 beavatkozások a helyi humán, közösségi tevékenységeket támogatják, a helyi társadalmi szükségletekre reagálnak, a PO4 szerinti hátrányos helyzetű célcsoportokat célozva.
Vármegyei Integrált Területi Program 2021-2027 (ITP)	A vármegyei ITP-ben kiemelt fontosságú az aktív befogadás ösztönzése. A foglalkoztathatósági mutatók figyelembevételével, az itt élő életminőségének javítása érdekében kiemelt fontosságú az esélyegyenlőség és a megkülönböztetés mentesség és az aktív részvétel előmozdítása. A partnerség kialakításánál fontos szerepet tölt be, hogy a későbbiekben tervezett tevékenységek kapcsán a hátrányos helyzetű csoportokat képviselők és az azokért aktívan tenni akarók bevonása történjen meg. A marginalizált közösségek (pl. a romák társadalmi és gazdasági integrációjának előmozdítása) bevonása a humán fejlesztések vármegyei végrehajtásába kiemelt igény és feladat. A hátrányos helyzetű csoportok a Vármegyei Esélyteremtő Paktumban megjelölt, az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvényben nevesített csoportok, kiemelten a nők, a mélyszegénységben élők, romák, a fogyatékossággal élő személyek, valamint a gyermekek és idősek csoportja.

Vármegyei Foglalkoztatási Paktum	Mindkét Paktum kiemelten foglalkozik hátrányos helyzetű személyekkel, többek között köztük a fiatalokkal, pályakezdőkkel és alacsony végzettségűekkel. A munkaerőpiaci beilleszkedés tekintetében az Esélyteremtő Paktum horizontális célként kezeli az esélyegyenlőséget, a Foglalkoztatási Paktum pedig konkrét munkaerőpiaci programokkal segíti a foglalkoztatást, azonban a cél ugyanaz: fiatalok munkavállalási esélyeinek javítása. A partnerségi modell tekintetében is van szinergia a két paktum között, mindkettő hálózatos együttműködésre épít (önkormányzat, civil szféra, vállalkozások, oktatási intézmények, szociális szolgáltatók). A felzárkóztatás szintén egy közös pont és cél, a VEP a szociális és társadalmi szférában, a foglalkoztatási paktum pedig a munka világán keresztül dolgozik a hátrányos célcsoportok integrációján.

A dokumentum illeszkedik több kapcsolódó jogszabályhoz, alábbiak szerint:

Az 1991. évi IV. törvény biztosítja a jogi-állami hátteret a foglalkoztatás elősegítéséhez és a munkanélküliség kezeléséhez, a Vármegyei Esélyteremtő Paktum ugyanezen célokat a helyi szinten működő partnerségi, szociális és fejlesztési intézkedésjavaslatokkal valósítja meg.

A Vármegyei Esélyteremtő Paktum illeszkedik a 1993. évi III. törvényben foglaltakhoz. A VEP elősegíti a törvény által előírt szolgáltatástervezési koncepciók megvalósítását, a szociális szolgáltatások hozzáférhetőségének javítását, valamint a hátrányos helyzetű csoportok komplex támogatását és a szolgáltatók közötti koordinációt, ezáltal hatékonyabb és eredményesebb esélyteremtő munkát tesz lehetővé a vármegyei szinten.

Az 1995. évi LXVI. törvény biztosítja a közművelődési intézmények működésének és szolgáltatásainak jogi keretét, amelyek a társadalmi integráció és esélyteremtés fontos bázisai lehetnek. A Vármegyei Esélyteremtő Paktum ezt a keretet használja ki, hogy a vármegye kulturális intézményeit bevonja a társadalmi esélyegyenlőség előmozdításába, különösen a hátrányos helyzetű csoportok körében, így erősítve a közösségi kohéziót és elősegítve a társadalmi befogadást.

A Vármegyei Esélyteremtő Paktum alapozva az 51/1997. (XII.18.) NM rendeletben foglaltakra jogszabályi keretek mentén igyekszik koordinálni a vármegyei szintű esélyteremtő és szociális szolgáltatásokat a hátrányos helyzetű személyek számára.

A dokumentum illeszkedik az Alapjogi Charta irányelveihez. Az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglalt, a projekt keretében releváns alapjogok érvényesülése az alábbiak szerint történik.

8. cikk A személyes adatok védelme értelmében:

(1) A dokumentum és a kapcsolódó tevékenységek során tiszteletben van tartva, hogy mindenkinek joga van a rá vonatkozó személyes adatok védelméhez.

(2) Az ilyen adatokat csak tisztességesen és jóhiszeműen, meghatározott célokra, az érintett személy hozzájárulása alapján vagy valamilyen más, a törvényben rögzített jogos okból fogja kezelni.

22. cikk A kulturális, vallási és nyelvi sokféleség megfelelőség értelmében:

A dokumentum és a kapcsolódó tevékenységek során tiszteletben van tartva a kulturális, vallási és nyelvi sokféleség.

24. cikk A gyermekek jogai kapcsán:

A dokumentum figyelembe veszi és szem előtt tartja, hogy:

(1) A gyermekeknek joguk van a jólétükhöz szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. A gyermekek véleményüket szabadon kifejezhetik. Az őket érintő ügyekben véleményüket életkoruknak és érettségüknek megfelelően figyelembe kell veszi.

(2) A gyermekekkel kapcsolatos tevékenységében a gyermeket mindenek fölött álló érdekének az elsődleges szempontnak tekinti.

(3) Minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy mindkét szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn kivéve, ha ez az érdekeivel ellentétes.

25. cikk Az idősek jogai kapcsán:

A dokumentum elismeri, és tiszteletben tartja az idősek jogát a méltó és önálló élethez, a társadalmi és kulturális életben való részvételhez.

26. cikk A fogyatékossággal élő személyek beilleszkedése kapcsán:

A dokumentumban foglaltak elismerik és tiszteletben tartják a fogyatékossággal élő személyek jogát az önállóságuk, társadalmi és foglalkozási beilleszkedésük, valamint a közösség életében való részvételük biztosítását célzó intézkedésekre.

35. cikk Egészségvédelem kapcsán:

A dokumentum annak figyelembevételével készült el, hogy a nemzeti jogszabályokban és gyakorlatban megállapított feltételek mellett mindenkinek joga van megelőző egészségügyi ellátás igénybevételéhez, továbbá orvosi kezeléshez. Valamennyi uniós politika és tevékenység meghatározása és végrehajtása során biztosítani kell az emberi egészségvédelem magas szintjét.

II. SZOLGÁLTATÁSI HIÁNYOSSÁGOK

II.1. Egészségügyi alap- és szakellátások

II. 1. 1. Egészségügyi alapellátások

a) HIÁNYOSSÁGOK

A Szolgáltatás Út Térkép dokumentumban megállapításra került, hogy a szűrővizsgálatok célja a betegségek és egyes betegségmegelőző állapotok korai felismerése minél előbb megtörténjen, lehetőleg a tünetmentes szakban, amikor a biológiai elváltozás már kialakult, de klinikai tünetek még nem jelentkeznek, a beteg panaszmentes. A szűrővizsgálatok egy része életkorhoz kötött, ami már a születéstől kíséri végig lakosság életét. A népegészségügyi szűrővizsgálatok viszont csak a veszélyeztetettnek minősülő lakosságcsoportot érintik.

A SZÚT-ban már bemutatásra került, hogy a megelőző alapellátások terén jelentős eltérések tapasztalhatók mind járási, mind települési szinten az ellátások szervezésében és elérhetőségében. Bár a szűrővizsgálatok és programok számos járásban és településen helyben biztosítottak, a legszélesebb körű szűrési lehetőségek a Nyíregyházi járásban, Nyíregyházán, valamint a kórházzal rendelkező járásközpontokban érhetők el. A járásokhoz tartozó egyéb településeken a szűrővizsgálatok köre és az egészségnapi programok (pl.: vérnyomás-, koleszterinszint-, vércukorszintmérés, csontsűrűség mérés) rendszeressége, hozzáférhetősége jóval korlátozottabb. Sajnos akadnak olyan települések is, ahol egyáltalán nincs szűrés. A rendelkezésre álló adatok szerint a szűréseket jellemzően a háziorvosok, házi gyermekorvosok, védőnők és fogorvosok végzik a településeken. A kisebb, tudatosabb települések szívesen élnek a szűrőprogramokba való bekapcsolódás lehetőségével. Az egészségfejlesztő szűrőbusz általában évente egyszer biztosított ezeken a helyeken, ami csak hiánypótló szolgáltatás. Sajnos vannak olyan települések is, ahol ez szolgáltatási hiányként jelentkezik. A helyben nem elérhető, szűrőközpontokban biztosított szűrővizsgálatokra való részvétel főként az időseknek és a fogyatékossággal élőknek jelent nehézséget a távolság és a tömegközlekedés miatt. A halmozottan hátrányos helyzetű és roma gyerekek nem megfelelő testi higiénével rendelkeznek, gyakori a fejtetvesség, fertőző megbetegedések.

A helyben elérhető szűrővizsgálatok körének bővítésére, programok rendszeres biztosítására, akár egészségfejlesztő szűrőbuszok bevonásával, több járásban és településen is szükséges lenne.

A járások településeinek egy részén esetenként szervezett utazás keretei között is segítik a lakosságot, a hátrányos helyzetű csoportokat (pl. idősek, nők stb.) a szűrőközpontokra való

eljutásban, annak érdekében, hogy támogassák a rászorulók szűrővizsgálatokon való részvételét, illetve a vizsgálatokhoz való hozzáférését. Az önkormányzati kisbuszok rendelkezésre állása főként a kistelepülések estében jelentenek segítséget, főként az idős, hátrányos helyzetű célcsoport körében.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 8 településen működik Egészségfejlesztési Iroda (Baktalórántháza, Csenger, Fehérgyarmat, Mátészalka, Nagykálló, Nyírbátor, Nyíregyháza, Vásárosnamény). Az egészségfejlesztési irodák működési területei nem fedik le a vármegye teljes területét, tekintettel arra, hogy a vármegyénkben 13 járás van.

A hiányosságok orvoslásához humánerőforrás-bővítésre, eszközbeszerzésre és -fejlesztésre, valamint a szűrőbuszok gyakoribb kitelepítésére van igény. A járások településein szükség lenne az elérhető szűrőprogramok körének kiszélesítésére. Az igények eltérőek, ugyanakkor kijelenthető, hogy a legtöbb esetben tüdőszűrésre, mammográfiai-nőgyógyászati vizsgálatokra lenne igény. Sok esetben esetleges, adott rendezvényhez köthetően valósultak meg szűrőprogramok. Ez segíthet a lakosság bevonásában, ugyanakkor a rendszeresség kulcskérdés. A rendszeres időközönként elérhető szűrővizsgálatok érik csak el a megfelelő eredményt. Fontos kiemelni, hogy sok esetben nemcsak az ellátások hiánya a gond, hanem az egészségtudatosság is. Az egészséggel kapcsolatos edukáció is szolgáltatási hiányként jelenik meg, különösen a hátrányos helyzetű célcsoport esetében

Jó példák is bemutatásra kerültek a SZÚT-ban a hiányok pótlására és az egészségtudatosság ösztönzésére. Vannak települések, ahol a helyi intézmények egymással szoros együttműködésben számos prevenciós rendezvény szervezését valósítják meg. A helyi általános iskolákban minden évben megrendezik az egészségnapot, ahol a védőnői szolgálat, a rendőrség, valamint a helyi civil szervezetek is képviseltetik magukat annak érdekében, hogy a gyermekek prevenciós előadások és sportprogramok keretében ismerkedjenek meg az egészséges életmóddal.

Gyermekek, nők, fogyatékossággal élők, mélyszegénységben élők, romák tekintetében az alábbi hiányosságok, problémák merülnek fel:

- nem megfelelő az egészségügyi szűrések népszerűsítése,
- továbbra is szükséges a dohányzásról, alkoholról leszoktató programok szervezése,
- számukra is kiemelkedően fontos egészségtudatos életmódra nevelést szolgáló programok, kezdeményezések,
- hiányként került megjelölésre a szülők és gyermekek számára felvilágosító előadások szervezése.

Háziorvosi és gyermekorvosi ellátás

A SZÚT-ban bemutatásra került, hogy a háziorvos rendelési időben a betegeket - sürgős ellátást igénylő eset kivételével - az érkezés igazolt sorrendjében fogadja. A háziorvos legalább a rendelési ideje egy részében, illetve a tanácsadás során előre programozható betegellátás keretében előjegyzés alapján végzi a betegek szűrését, gondozását és ellátását. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében biztosított a felnőtt és gyermek háziorvosi ellátáshoz való hozzáférés. A háziorvosi és a házi gyermekorvosi ügyeleteken az ellátás színvonala jellemzően megfelelő. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében is vannak betöltetlen háziorvosi és házi gyermekorvosi álláshelyek, azonban számosságukat illetően eltérés mutatkozik járásonként és településenként is. A betöltetlen általános orvosi körzetekben és a gyermekorvosi körzetekben a betegek ellátása jellemzően helyettesítéssel kerül megoldásra. A települések házi orvosai igyekeznek rendszeresen otthonukban felkeresni az idős és/vagy fogyatékossággal élő betegeket. A járásközpontokon kívül a gyermekek ellátása is többnyire a háziorvosi körzet keretében történik. Helyi házi gyermekorvosi ellátás a járásközpontokon kívül csak kevés településen érhető el. Több településen is igény mutatkozik házi gyermekorvosi ellátásra.

A felnőtteket és gyermekeket ellátó, területi kötelezettséggel bíró háziorvosok általánosságban biztosítottak, de leterheltségük jelentős, mivel gyakran több települést látnak el vagy helyettesítenek, amely miatt egyes településeken csak heti egy-két nap van háziorvosi rendelés. A NEAK 2025-ös adatai alapján a vármegyében 34 betöltetlen háziorvosi és házi gyermekorvosi álláshely van, ebből 6 a mátészalkai járásban található, és csak a záhonyi járásban nincs üresedés. A betöltetlen körzetekben a betegek ellátása többnyire helyettesítéssel megoldott. A vármegye több településén vegyes háziorvosi körzet működik, ahol a felnőttorvos látja el a gyermekeket.

Az ügyeleti ellátás 2023. március 1-től központosítottan érhető el vármegye szerte. A központilag szervezett háziorvosi ügyelet felnőtteket és gyermekeket is ellát. Az ügyeleti ellátás egyes járásközpontokban csak adott időintervallumban érhető el; hétköznap 16:00-22:00 óra vagy 16:00-08:00 között, valamint munkaszüneti napokon 08:00-14:00 vagy 08:00-08:00 óra között biztosított. Ezen kívül sürgősségi betegellátás Kisvárdán, Fehérgyarmaton, Mátészalkán és Nyíregyházán van, míg kifejezett gyermek sürgősségi ellátás csak Nyíregyházán van.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye egyes települései között nagy távolságok vannak, így ebből kifolyólag esetenként jelentős távolságok vannak a betegek lakóhelye és az ügyelet helyszíne között. Az utazás nehézkes, mivel a közösségi közlekedés gyakran nem, vagy nem megfelelően működik ügyeleti időben. Ezért a betegek vagy autóval mennek, vagy mentőt hívnak. A gyermekorvosi ügyeletre való eljutás még nagyobb kihívás a gyermekes családok számára. Az

ügyeletre való eljutás (tömegközlekedés biztosítása) és a településekhez közelebbi ügyeleti ellátás megszervezése optimális lenne.

A hiányosságok megoldásához elengedhetetlen a betöltetlen álláshelyek feltöltése. Ez nemcsak a betöltetlen háziorvosi és házi gyermekorvosi álláshelyekre vonatkoztatható, hanem gyógytornászokra, dietetikusra, pszichológusra, ápolókra, szakápolókra is jelentős igény mutatkozik. A szolgáltatások javítására a pályázati forrásokból történő megvalósítására folyamatos igény mutatkozik. További permanens igény mutatkozik eszközfejlesztésre (pl. műszerek, röntgen), valamint rendelőfelújításra/bővítésre.

Kiemelt fontosságú az egészségügyi edukáció hiányának folyamatos mérséklése a lakosság körében. Az egészségnevelés hiánya komoly gondot okoz, főként a hátrányos helyzetű csoportok (pl. nők, romák, idősek) körében. Az általános iskolás kortól kezdődő szemléletformálás és egészségtudatosság kulcsfontosságú lenne a betegségek megelőzése céljából.

A hátrányos helyzetű csoportok (gyermekek, idősek, fogyatékosok, nők, mélyszegénységben élők) esetében vármegyei szinten bár a szűrések és a krónikus betegek gondozása alapvetően biztosított, igény mutatkozik az ellátásokhoz való hozzáférés javítására.

Problémát jelent általában, hogy:

- a hátrányos helyzetű gyermek egy részét nem viszi a szülő rendszeresen/időben háziorvoshoz, tanácsadásra,
- egyes településeken fizikailag egyáltalán nem, vagy csak nehezen megoldott a gyermekeknek a központi ügyeletre való eljutás (közösségi közlekedés hiánya),
- a háziorvoshoz való hozzáférés akadályozott a településen (helyettesítéssel van megoldva vagy a rendelési idő csak heti egy/két nap a rendelési idő),
- házi gyermekorvosi ügyelet egyáltalán nem biztosított a járásban, a gyermekek betegség esetén a járásban nem férnek hozzá a házi gyermekorvosi ügyeleti ellátáshoz,
- a háziorvos a helyi idősek otthonában is lát el feladatokat,
- egyes településeken fizikailag egyáltalán nem, vagy csak nehezen megoldott a központi ügyeletre való eljutás),
- az ügyelet elérése nehézséget jelent tömegközlekedéssel a lakosok számára;
- további szakemberek, humánerőforrás biztosítása a leterheltség feloldására, s szélesebb körű vizsgálatok biztosítására
- sok a szociálisan rászorult, hátrányos helyzetű páciens, akik nagyobb terhelést rónak a praxisokra.

A vármegyében 214 gyógyszertár, illetve fiókgyógyszertár érhető el, területi eloszlásuk nem egyenletes. Az ügyeletes gyógyszertár eléréséhez gyakran utazni kell, sajnos a településeken gyakran nem, vagy nem megfelelő rendszerességben és időintervallumban biztosított ügyeleti időben a közösségi közlekedés.

Fogászati alapellátás

A SZÚT-ban már bemutatásra került, hogy a fogorvos a fog- és szájbetegek gyógyító-megelőző alapellátását végzi. A fogorvosi szolgáltatás területi ellátási kötelezettséggel (körzetben), gyermek- (0-18. éves korig), felnőtt- (18 éves kortól) és vegyes szolgálat (felnőtt és gyermek) keretében szervezett. A fogorvosi ellátás egészségbiztosítás keretében igénybe vehető.

A fogorvosi alapellátás keretében a fogorvos feladatait, melyek a következők:

a) a fog- és szájbetegek alapellátás körébe tartozó vizsgálata, kezelése és gondozása,
b) a fogászati szűrővizsgálatok végzése,
c) a góckutatás,
d) a terhesek fogászati gondozása, és
e) a sürgősségi ellátás.

A sürgősségi beavatkozásokat térítésmentesen lehet igénybe venni a területi ellátási kötelezettségtől függetlenül bármely finanszírozott fogászati szolgáltatónál. A vármegyében a fogászati alapellátáshoz való hozzáférés biztosított a felnőtteknek és gyermekeknek vegyes körzetekben/területi ellátással, de a legtöbb településen a lakosoknak más, szomszédos településen kell igénybe venniük a fogorvosi szolgáltatást. A fogorvoshoz fordulás gyakorisága többnyire szükség szerinti, ugyanis legtöbben csak akut probléma esetén veszik igénybe az ellátást.

A fogászati szűréseket tekintve a gyerekek vesznek részt többet, tekintettel arra, hogy évente egyszer kötelező szűrést tartanak az iskolákban. A hátrányos helyzetű csoportok TB-finanszírozott ellátáshoz jutásának esélye megegyezik a lakosságéval, azonban a térítéses ellátásokat (pl. fogpótlás, fogszabályozás) kevésbé tudják és veszik igénybe. További probléma a célcsoportot illetően, hogy bár az alapellátás elérhető, a kezelésekre ritkábban járnak vissza.

A fogorvosi ügyelet a vármegyében Kisvárdán, Mátészalkán és Nyíregyházán található.

A lakosság fogazatának állapota változó: egy része megfelelő, de jelentős részének a fogazata inkább kezeletlen, elhanyagolt, rossz. Bár az állapot nem kizárólag a hátrányos helyzettől függ, a hátrányos helyzetű csoportoknál jellemzőbb az átlagosnál is rosszabb állapot.

A fogorvoshoz fordulás gyakorisága is eltérő. A fogorvosok szerint a lakosok nagy része ritkán, többnyire csak akut probléma esetén veszi igénybe az ellátást. Ez a hátrányos helyzetű

csoportok esetében még inkább jellemző, ráadásul a szükséges további kezeléseken már nem jelennek meg. A prevenció és felvilágosítás (különösen a helyes fogápolás) kiemelkedően fontos, a minél koraibb prevenciós fókuszú edukáció elengedhetetlen ezen a területen is.

A megoldáshoz kiemelt fontosságú a lakosok fogászati ellátáshoz való hozzáállásának javítása, valamint a feltételek helyben történő/közeli biztosítása azokon a településeken, ahol a fogászati alapellátás nem elérhető. Ez a teljes lakosság számára hiánypótló lenne, de különösen a hátrányos helyzetű csoportok számára nagy szükséglet. Ezen a szolgáltatási területen is igény mutatkozik az infrastruktúra és az eszközellátottság fejlesztésére is.

Több településen szükség lenne panorámaröntgen biztosítására az ellátás színvonalának javítása érdekében. Általánosságban ez gyakran csak távolabbi városokban és főként a vármegyeszékhelyen biztosított a lakosoknak. Jellemző továbbá, hogy az alapellátás keretében a térítéses ellátásokat csak a lakosok egy része tudja megfizetni. A hátrányos helyzetű csoportok anyagi okokból kifolyólag nem képesek ezen szolgáltatás finanszírozására (pl. fogpótlás esetén), következmény a hiányos fogazat.

A hátrányos helyzetű csoportok a pénzügyi fedezet, a fogápolási szokások és a tudatosság hiánya miatt nem vagy alig veszik igénybe a fogászati ellátást, ebből adódóan a fogazatuk állapota is sok esetben rosszabb. Szociokulturális okokból sok esetben a kezelésen sem kívánnak részt venni. Ez utóbbi orvoslásában a minél koraibb (óvodai, iskola) rendszeres szűrővizsgálatok beépülése kiemelten fontos.

A hiányosságok kiküszöbölése céljából szükség lenne:

- a lakosság felvilágosítására, edukációjára,
- tájékoztatásra a prevencióról, a fogápolásról hirdetések, szórólapok formájában,
- a szűrések fontosságára történő figyelem felhívásra,
- az iskolai szűrések esetében a szűrést követően a problémás gyermekek esetében a rendelésekre való eljuttatásra,
- a helyben elérhető fogászati ellátás feltételeinek a megteremtésére a lakosság fogazatának állapota javítása céljából.

A védőnői és az iskola-egészségügyi ellátások

A vármegyében található összes területi és vegyes körzetet ellátó védőnő munkáltatói feladatait és egységes szakmai irányítását 2023.07.01-től a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Oktatókórház vette át, melyhez kapcsolódóan Vármegyei Védőnői Szolgálat működik:

- a Nyíregyházi Jósa András Tagkórházban,
- a Mátészalkai Tagkórházban,
- a Vásárosnaményi Tagkórházban.

A NEAK szerint a vármegye 229 települését érintően 27 területi, 516 vegyes és 81 iskolai védőnői körzet nyilvántartott. A vegyes védőnői szolgálatot ellátó személyek számát vizsgálva 201 fő dolgozik ezen a területen, mindemellett 4 betöltetlen szolgálat jelenik meg. A védőnő feladatai, közé tartozik többek között a 0-6 éves korú gyermekek gondozása, az óvodások ellátása, az oktatási intézménybe nem járó otthon gondozott tanköteles korú gyermek gondozása, valamint a családgondozás. Ellátják az egyén és a közösség egészségfejlesztés kompetenciájukba tartozó területeit, gondoskodnak egészségvédelmével kapcsolatos feladatok ellátásáról. A területi védőnők a házi gyermekorvossal együttműködve a védőnői tanácsadóban dolgoznak. Az iskolai ellátást is biztosító védőnők az iskolaorvossal együttműködve az óvodában és az iskolában a rendszeresen vizsgálják a gyermekeket, a szükséges és előírt védőoltásokat időben megkapják, illetve rendszeres egészségügyi vizsgálatokat, mentálhigiéniás és szexuális felvilágosítást szerveznek.

A védőnői ellátás számos településen helyben biztosított, máshol több települést vonnak össze. A lakosság általában elégedett a szolgáltatással. A várandós anyák gondozása megfelelő színvonalú, de több helyen a szakellátás távolsága nehezíti az ellátás igénybevételét. Több prevenciós előadásra van szükségük a várandós nőknek. A védőnők leterheltsége és mentális terhelése magas, különösen a hátrányos helyzetű ellátottak magas száma esetén. A hátrányos helyzetű családokkal való napi kapcsolattartás kiemelten fontos, gyakori jelenlétükre lenne igény az óvodákban és iskolákban is. A védőnők részt vesznek a gyermekvédelmi jelzőrendszerben is. Az iskola-egészségügyi feladatot ellátó védőnők szakmai irányítás támogatását a kollegiális védőnői mentorrendszeren keresztül az Országos Kórházi Főigazgatóság látja el.

Az iskola-egészségügyi ellátás az iskolaorvos és a védőnő együttes szolgáltatásából áll, amelyet fogorvos és fogászati asszisztens közreműködésével látnak el. Iskola- és iskolafogorvosi ellátások a vármegyében településenként eltérő formában érhetők el. Iskola-fogorvos a legtöbb településen nevesítetten nincs. Ahol nincs iskola-fogorvos ott a fogorvos látja el az iskola-fogorvosi feladatokat és az iskolai szűréseket, amely feladatok ellátása évente egyszer kötelező.

Gyermekek, nők, fogyatékossággal élők, mélyszegénységben élők, romák hátrányos helyzetű csoportjai nem csak egészséggel, gondozással kapcsolatos kérdésekkel, hanem életvezetési problémákkal, ügyintézéssel kapcsolatban is igénybe veszik a védőnői szolgálatot. A családtervezés, anya- és gyermekgondozás a védőnői hálózat szakmai munkájában jelenik meg. Ennek során a szociálisan nehéz helyzetben élő várandós anya és gyermekekre fokozott figyelmet fordítanak. A leendő szülők számára a gyermekgondozással kapcsolatos ismeretek átadását már várandós korban kezdik meg: tanfolyamok, beszélgetések, családlátogatások formájában. Segítséget nyújtanak a családi-, szociális juttatások megismerésében és a hozzá tartozó nyomtatványok kitöltésében.

Leggyakoribb problématípusok:

Szülői együttműködés terén jelentkező jellemző problémák:

- többszöri felkérésre hozzák el a gyermeket tanácsadásra, státuszvizsgálatra,
- óvodai hiányzás,
- kiskorúak terhessége.

A Védőnői Szolgálat által tett lépések a veszélyeztetettség megoldása érdekében:

- szóbeli felszólítás, figyelmeztetés, kérés,
- tájékoztatás írásban és szóban a szükséges információkról
- fokozottabb gondozás,
- gyakoribb védőnői látogatások,
- ruhaadományok és egyéb eszközök szétosztása a rászorulók körében,
- jelzőrendszeri tagként szükséges esetekben jelzés a Gyermekjóléti Szolgálat felé.

Gyermekek, nők, fogyatékossággal élők, mélyszegénységben élők, romák tekintetében az alábbiakban ismertetett hiányosságok, problémák merültek fel:

- baba-mama klubfoglalkozások szervezésére van igény, továbbá az óvodában a gyerekek egészségének megőrzését, fejlesztését segítő feladatokra,
- a fiatal nők/lányok ismeretének hiánya a családtervezéssel, gyermekvállalással kapcsolatosan,
- tanácsadások, felvilágosító programok, előadások szervezése. A nem várt terhességek megelőzése, a már várandós anyák felkészítése az anyaszerepre,
- hiányosság a gyermekvállalás előtti családtervezésben történő segítségnyújtás területén mutatkozik.
- a vármegyében lévő települések döntő többségében a védőnői szolgálat leterhelt, mely összefüggésben hozható azzal a ténnyel, hogy magas a hátrányos-illetve roma családok

száma, ahol az előírtnál lényegesen több alkalommal kerül sor családlátogatásra, a csecsemők, valamint a gyermekek megfelelő ellátása érdekében,

- a korai iskolaelhagyás megelőzésére való törekvés, a tanulmányok folytatásának fontosságára való figyelemfelhívás,
- széleskörű felvilágosítás, prevenció az érintett célcsoportban a 18 év alatti lányok számára, a tudatos, felelősségteljes gyermekvállalásra való figyelemfelhívás.

Az otthoni szakápolások és otthoni hospice ellátások

Az otthoni hospice gondozás a betegek otthonában végzett olyan szakellátás, melynek célja a beteg és környezetének segítése, e betegek fájdalmainak és egyéb kínzó tüneteinek megszüntetése vagy csökkentése, a betegek életminőségének javítása, valamint a beteg szakszerű ápolása és pszichés, szociális támogatása.

Az otthoni hospice ápolás csak terminális állapotú betegeknek nyújtható. Otthoni szakápolás keretében csak abban az esetben végezhető, ha az otthonápolást végző az otthoni hospice ápolás személyi és tárgyi minimumfeltételeit is biztosítani tudja.

A NEAK listája szerint Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a szerződött otthoni szakápolást végző szolgálat 229 településen biztosított, melyek mindegyike a heti 7 napból 7-et működik.

Az otthoni hospice típusú ápolást - a vármegye teljes területét lefedően - 2 szolgáltató végzi, melyből az egyik helyi illetékességű (VÁRDA - HOSPICE Kft., Kisvárda), míg a másik székhelyét tekintve Zala vármegyei (MÓNIKA M Kft., Zalaegerszeg).

Az otthoni szakápolás célja, hogy a beteg otthoni környezetben, személyre szabottan, humánus és szakszerű ápolásban részesüljön. Ezzel az ellátási formával a kórházi kezelések száma csökkenthető, illetve a bennfekvés időtartama lerövidíthető.

Az otthoni szakápolás előnyei:

- személyre szabott ápolást kap a beteg,
- megszokott otthoni környezetben gyógyul a beteg,
- a család közelsége emocionálisan segíti gyógyulását,
- rövidebb lábadozási időt és gyorsabb gyógyulás érhető el otthoni környezetben.

Az otthoni hospice ellátás egészségügyi szakfeladatok összessége, amelybe nem tartozik bele a betegfelügyelet és a házi segítségnyújtás.

Az ellátás célja a betegek életminőségének javítása: testi és lelki szenvedéseik enyhítése, fizikai és szellemi aktivitásuk támogatása és emberi méltóságának haláláig való megőrzése, valamint a hozzátartozók segítése a betegség és a gyász terheinek elviselésében.

A betegek ellátását multidiszciplináris, speciálisan felkészült szakemberekből álló csapat végzi, többek között palliativ jártasságú szakorvos, hospice szakápoló, pszichológus/mentálhigiénés, szociális munkás, dietetikus és gyógytornász.

Az ellátások igénybevételéhez legalább háziorvosi elrendelés vagy kezelőorvos javaslata szükséges.

Azokon a településeken, amelyek távol vannak a szakrendelőktől, kórházaktól és hetente csak egyszer biztosított a háziorvosi ellátás, ott hosszadalmasabb az ellátás elrendeltetése, igénybevétele tekintettel a közlekedési nehézségekre, az időpont alapján történő betegellátásra. Ez a hosszadalmas ügyintézés fokozottabban jelenik meg a gyermekek, az idősek, a nők, a fogyatékossággal élők, mélyszegénységben élők és romák esetében, akiknek további nehézséget okozhat szakrendelőkhöz és kórházakhoz történő utazás, időpontkérés.

A peremterületekről elköltöző fiatal generáció okán az idősödő lakosság ellátása tekintetében mindkét ellátási forma kiemelten fontos.

Kihívást jelent a szolgáltatás igénybevétele elérési útvonalának egyszerűsítése és a szolgáltatás meglétének tudatosítása a lakosság körében.

Egészségügyi alapellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1	Egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés nem egyformán biztosított a vármegyében területi eloszlásban.	A vármegyében az alapellátás biztosítását ellátó humánerőforrás hiányos, sok a betöltetlen álláshely az alapellátásnak szinte minden területén.	Az egészségügyi alapellátás megerősítése szükséges mentálhigiénikus szakemberek, esetmenedzserek alkalmazásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Az egészségügyi alapellátásban dolgozók leterheltek.	A vármegyében az alapellátást biztosító személyzet nagyon leterhelt, tekintettel arra, hogy azokon a településeken, ahol nem biztosított (pl. háziorvos, fogorvos stb.) ott helyettesítés során látják el az ellátásra szorulókat, betegeket.	Az egészségügyi dolgozók mentális támogatása kiemelkedően fontos a kiégés és/vagy pályaelhagyás veszélyére tekintettel.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek	nem

					(pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Gyógypedagógusok, gyógytornászok hiánya a vármegyében.	A vármegye területén a gyógypedagógiai és a gyógytornászi szolgáltatások igénybevételére sokszor hónapokat kell várni, nagyfokú leterheltségük és az ellátási területeken felmerülő szakemberhiány miatt.	A gyermekek részére biztosított gyógypedagógiai szolgáltatások eléréséhez több településen infrastrukturális fejlesztésre és a szakemberek alkalmazására van szükség. A gyógytornászi szolgáltatások esetében is szükséges infrastrukturális beruházásokkal új helyszínek/termek kialakítása és a szakemberhiány megszüntetése a feladatellátáshoz. A szakemberhiány megszüntetésének egyik módja szakemberek képzése, illetve átképzése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4	Szűrővizsgálatok helyben történő biztosítása sok településen nem megoldott.	A vármegye 229 települését tekintve megállapítható, hogy a szűrővizsgálatok hiányának egyik oka a településszintű, szűrések lefolytatására alkalmas épületek/helyiségek hiánya. Egészségfejlesztési Irodák működése nem egyenletes a vármegyében. Nincs szoros együttműködés és visszacsatolás a háziorvosok és az EFI-k között.	További egészségfejlesztő szűrőbuszok kialakítása, működtetése szükséges, amelyek a helyi infrastrukturális és szakemberhiány ellenére is biztosítja a szűréseket a lakosság számára.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

5	Tematizált egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő képzéseken alacsony a részvétel.	A településeken szervezett képzések, prevenciós előadásokon sokszor alacsony a részvétel.	A prevenciós egészségtudatosságot fejlesztő előadásokat közelebb kell vinni a lakossághoz. A gyermekek számára szervezett előadásokat a nevelési, oktatási intézményekben érdemes megtartani. Míg a felnőtt lakosság, illetve az idősek számára szervezett előadások, képzések művelődési házakban, könyvtárakban, illetve működő ifjúsági, nyugdíjas és szabadidős klubok keretében történő megtartásuk javasolt.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
6	Sürgősségi betegellátási helyek száma alacsony a vármegyében.	A vármegye 229 településére tekintettel további sürgősségi betegellátási helyek létrehozása szükséges a már meglévő ellátási helyek leterheltsége, illetve az egyre gyakoribb sürgős ellátást igénylő betegségek miatt (pl. stroke, szívinfarktus stb.). Sürgősségi betegellátás Kisvárdán, Fehérgyarmaton, Mátészalkán és Nyíregyházán van, míg kifejezett gyermek sürgősségi ellátás csak Nyíregyházán működik.	Pályázati források terhére további központi ügyeletek, sürgősségi betegellátásra alkalmas helyiségek kialakítása, illetve az ellátás biztosításához eszközök (pl. diagnosztizáló eszközök) beszerzése és további szakemberek alkalmazása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
7	A fogorvosi ügyeletek száma alacsony vármegyénkben.	A vármegye 229 településére tekintettel a fogorvosi ügyeletek száma alacsony, csak Kisvárdán, Mátészalkán és Nyíregyházán található.	Pályázati források terhére további fogászati ügyeletek, betegellátásra alkalmas helyiségek kialakítása, illetve az ellátás biztosítását szolgáló eszközök (pl. diagnosztizáló eszközök) beszerzése és a szakemberek alkalmazása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil	nem

					szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	

Egészségügyi alapellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK						
1	Közösség és egészségfejlesztési programok hiánya (tanórán kívüli foglalkozások formájában)	Egészségtudatosság és prevenció kora gyermekkortól. Az egészségnevelésben meghatározó szerepet töltenek be az oktatási-nevelési intézmények. A tartásproblémák, láb boltozat elváltozásai, koordinációs problémák stb. időben történő felismerése alapvető fontosságú.	Az óvodai mozgásfejlesztés, játékos programok, családi napok, tájékoztató kiadványok terjesztése hozzájárulhatnak a gyermekek egészségvédelméhez. A speciális szolgáltatások elérése – fejlesztő pedagógusok – a hatékony mozgásprogramokon keresztül fontos prevenciós eszköz.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Fogászati szűrések gyermekek részére.	Iskolafogászati szűréseken való megjelenés alacsony szintű. További nehézséget jelent, ha a gondviselő/szülő nem viszi a gyermeket fogászati kezelésre.	Kötelező megjelenés a szűréseken. A gyermekek részére történő fogászati szűrés rendszeressége.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok,	nem

					nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Szenvedélybetegséget megelőző programok hiánya.	A vármegyénkben már az alapfokú oktatási intézményekben tanulók esetében megjelent az alkohol, a dohánytermékek és a drog használata.	Pályázati források terhére mentálhigiéniás szakemberek által szervezett megelőző előadások megvalósítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4	Szexuális felvilágosító programok hiánya.	Szexuális felvilágosító programok megvalósítása szükséges 14-16 éves korosztály számára a korai, nem kívánt teherbeesés és a nemi úton terjedő betegségek megelőzésére.	Pályázati források terhére mentálhigiéniás szakemberek által szervezett megelőző előadások megvalósítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

IDŐSEK						
1	Betegségmegelőzés és betegségfelismerés hiánya.	Az idősek a távolság, utazási/közlekedési nehézség miatt és a rendelés során előforduló hosszú várakozási idő miatt nem keresik fel időben háziorvosukat, így a betegség diagnosztizálása sokszor már csak súlyos állapotban történik meg a háziorvos részéről.	A háziorvosi vizsgálaton történő megjelenés elérése szükséges már a panaszok felmerülésekor. Mentálhigiéniás szakemberek segítségével előadások tartása szükséges az idősek számára a korai diagnosztizálás fontosságára tekintettel.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Alacsony a gyógytornászok száma.	Az idősek mozgásszervi panaszainak enyhítésére és a műtét utáni rehabilitációra gyógytornászra van szükség, akikre sokszor hosszabb ideig kell várni. Az idős célcsoport nem rendelkezik megfelelő információval arra vonatkozóan, hogy milyen mozgásformákra lenne szüksége. Speciális szakembert (személyi edző, gyógytornász) nem tudnak igénybe venni.	A speciális szakemberhiány megszüntetésére megoldás a képzés, illetve átképzése. Fiatal szakemberek helyben tartása prioritás. Mozgásfejlesztő ismeretterjesztő prospektusokra van szükség.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3	Otthoni szakápolás és hospice ellátás iránti növekvő igény	A NEAK adatai szerint minden településen elérhető mind az otthoni szakápolás, mind az otthoni hospice ellátás. Jellemző	Megfelelő kommunikáció a háziorvosok és a szolgáltatást nyújtó szervezetek között az igénybevétel lehetőségeiről. Célcsoport részére	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, vármegyei települési	nem

		azonban, hogy a szolgáltatások aktiválása hosszabb ideig, akár hetekig/hónapokig is eltarthat.	tájékoztató kiadványok eljuttatása vagy orvosi várókban történő elhelyezése célszerű.	határideje: tervezetten 2030	önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
NŐK						
1	Az anyák egészségtudatos magatartását erősítő rendezvények száma alacsony.	Már csecsemőkortól fontos az otthoni táplálás során az egészséges táplálkozás. Az egészséges táplálkozással kapcsolatos ismeretek fejlesztése szükséges a nők körében.	Mentálhigiéniás szakemberek segítségével egészségtudatos, egészséges táplálkozáshoz kapcsolódó előadások tartása szükséges a nők számára.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Szűrővizsgálatok biztosítása nők részére (mammográfia, méhnyakrák szűrése)	Rendszeres, helyben elérhető szűrővizsgálatok elérése mellett a rendszeresség is alapvető fontosságú. A bevonás és az ösztönzés meghatározó.	Rendszeres, helyben elérhető szűrővizsgálatok elérése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit	nem

					gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1	Egészségfejlesztő programok és szolgáltatások elérése a fogyatékossággal élő célcsoport részére.	Elsődleges problémát jelent, hogy kevés a fogyatékossággal élők részére elérhető prevenciós, felvilágosító, egészségtudatosságra nevelő speciális program. A szolgáltatási igény hiátusain túl nehézséget okoz ezek fizikai elérése. Az elszigetelődés miatt nehéz a fogyatékossággal élők bevonása és aktivizálása. Az integráció területén mind a fogyatékossággal élőknek, mind a többségi társadalomnak erőfeszítéseket kell tennie.	Mentálhigiéniás szakemberek segítségével előadások tartása szükséges a nevelési, oktatási intézményekben a fogyatékossággal élők elfogadására tekintettel.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Egészségügyi szolgáltatások elérésének nehézsége	Fogyatékossággal élők fogászati kezelésének, szűrővizsgálatokon való részvételének kihívásai (járatsűrűség nem megfelelősége, fizikai akadályok épületeken belül és kívül stb.)	Akadálymentesítés. Protokollok kidolgozása bizonyos szolgáltatások eléréséhez. Szállítási kapacitások biztosítása. Kommunikációs nehézségek leküzdésében segítségnyújtás (jelnyelvi tolmácsolás, értelmileg akadályozott személyekkel történő kommunikáció stb.). Az önkéntesség szerepének erősítése a szolgáltatások elérésében. Jó gyakorlat: hangos olvasás a vakok és gyengénlátók részére.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK						
1	A mélyszegénységben élők célcsoportjának alacsony részvételi hajlandósága a prevenciós előadásokon, illetve szűrővizsgálatokon.	A mélyszegénységben élők számára sokszor már az utazási költség is megterhelő a szűrővizsgálatokon való megjelenés kapcsán. A nem megfelelő (közösségi közlekedés) járatsűrűség is oka lehet az alacsony részvételi hajlandóságnak. Szociokulturális háttér szokásai nem kedveznek a szűrővizsgálatokon való részvételnek.	A vármegye településeit járó egészségfejlesztő szűrőbuszok biztosításával a részvétel növelhető. Helyben elérhető szűrővizsgálat fontossága a megfelelő tájékoztatási-felvilágosító kampánnyal egybekötve.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
ROMÁK						
1	Szülésre / családdá válásra felkészítő tanácsadás hiánya.	A fiatal roma nők felkészítése szükséges a szexuális életre, a szülésre, a család fontosságára.	A korábbi mentor programok keretében a roma nők számára szervezett programok folytatása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok	nem

					stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A hiányosságok megoldásához betöltetlen álláshelyek feltöltése, plusz humánerőforrás biztosítása és az infrastrukturális fejlesztések megvalósítása szükséges. A 2014-2020 közötti programozási időszak pályázatainak köszönhetően számos infrastrukturális fejlesztésre került sor a vármegye településein az egészségügyi alapellátást érintően is.

A szűrővizsgálatok elérhetőségének javítása fontos feladat vármegyénkben is. Nem csak a lakosság elérése, hanem az elérhető szűrések körének bővítése és rendszeressé tétele is fontos. A vármegye településeire szűrő-buszok kitelepülésének segítése elengedhetetlen, melyekhez megfelelő személyzet, diagnosztikai eszközök és finanszírozás biztosítása is szükséges. A szűrések megszervezésében és lebonyolításában, a veszélyeztetett csoportok azonosításában nagyobb teret kell adni a védőnőknek, egészségfejlesztési irodáknak, a témában jártas nonprofit szervezeteknek is. Egészséges életmódot népszerűsítő, egészségtudatosságot növelő rendszeres előadások, programok szervezése a lakosság egésze számára nagyon fontos. A települések alapvetően pályázati forrásokból valósítják meg ezen típusú szolgáltatáskínálatukat (prevenció, egészségtudatosságot közvetítő programok stb.).

A prevenció kapcsán az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) pályázatok keretében valósultak meg előadások, képzések, programok az előző programozási időszakban. A megvalósított programok közül jó gyakorlatként említhető a vármegyében a szűrőbuszok biztosítása, lakosság és célcsoport általi igénybevétele, a telemedicinális vizsgálatok bevezetése és a „Mozdulj Nyíregyháza!” programsorozat megvalósítása.

Az egészségtudatosság növelése érdekében további átfogó programok indítása és folytatása szükséges, melyek célja a megelőzés. A lakosság általános testi és mentális egészségi állapotának javításában, az egészségtudatosság erősítésében, életmódbeli szokások javításában kiemelkedően fontos a háziorvosok, illetve gyermek háziorvosok szerepe, hiszen ők találkoznak a legtöbbször a páciensekkel, hívhatják fel figyelmüket a megelőzések, szűrővizsgálatok fontosságára. A szűrővizsgálatokon való részvétel ösztönzése kis gyermek kortól fontos elsődlegesen az oktatási-nevelési intézmények bevonásával.

Az egészségügy terén az egyik legfontosabb feladat a megfelelő humánerőforrás biztosítása nem csak az orvosokat, hanem asszisztenciájukat illetően is. A háziorvosi rendszerben kiemelten sürgős megoldani a gyermek háziorvosi hiányt. Ennek egyik enyhítő eleme lehet az orvosok ösztönzése arra, hogy gyermekorvosi szakvizsgát tegyenek. A településeken javítaná az ellátást a megfelelő eszközellátottság (pl. gyorsteszt, diagnosztikai eszközök) kialakítása is. Egészségügyi pályázati források biztosítása szükséges a háziorvosok, házi gyermekorvosok által a praxisban használt (fogyó)eszközök, műszerek beszerzéséhez, cseréjéhez, infrastruktúra

fejlesztéséhez. Infrastruktúra-fejlesztés megvalósítása a vármegye számos településén javítani szükséges az ellátás színvonalát, az ellátáshoz való hozzáférést. Az ellátást biztosító épületek, rendelők teljes körű felújítását, akadálymentesítését, a rendelők helyiségszámának bővítését a 2021-2027 programozási időszak pályázati forrásait kihasználva javasoljuk megvalósítani.
A Fogorvosi ellátás feltételeinek helyben történő biztosítása, humánerőforrás (orvos és asszisztencia), biztosításával kiemelt feladat. A lakosság sokszor csak az akut fájdalom esetében keresi fel a fogorvost. Sajnos a prevenciós ellenőrzéseken a lakosság nem vesz részt. A lakosság ismeretei hiányosak, ehhez minden korosztály és a hátrányos helyzetűek számára is elérhető ismeretterjesztő, egészség-tudatosságot, szájhigiénét erősítő információs szórólapok, anyagok készítése, programok, lakosságközeli kampányok, szűrések megvalósítása szükséges. Nagyon fontos lenne a háziorvosok, illetve a házi gyermekorvosok és az Egészségfejlesztési Irodák között kommunikáció, együttműködés megerősítése, ami a minőségi betegellátás és a prevenciós munka javára válhatna.
A védőnői munka hatékonyságának növeléséhez, az egészségnevelő előadásokhoz szükséges szemléltető eszközök beszerzése javasolt. Fontos lenne pályázati forrás terhére nagyobb teljesítményű informatikai eszközök, berendezéscserék és diagnosztikai eszközcserék megvalósítása a jobb minőségű ellátás érdekében. További humánerőforrás biztosítása szükséges számos településen a helyben, nagyobb óraszámban elérhető védőnői szolgáltatás eléréséhez.
Az otthoni szakápolások és az otthoni hospice ellátások esetében leginkább az igénybevételi folyamat gyorsítására, az adminisztrációs terhek csökkentésére lenne szükség, mivel az ellátások biztosítása a vármegye mind a 229 településén elérhető.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

Kiemelten fontos a 2014-2020 között megkezdett felzárkózást segítő tevékenységek, programok folytatása. A 2021-2027 közötti programozási időszakban elérhető operatív programok finanszírozási lehetőségeinek infrastrukturális fejlesztései elsődlegesen azon térségekben priorizálhatóak, amelyekben a hátrányos helyzetű lakosság nagyobb mértékben él. Az egészségügyi megelőző ellátások terén az egyik legfontosabb célcsoportot a gyermekek köre teszi ki. Számukra elengedhetetlenek az ismeretterjesztő, egészséges életmódra nevelő foglalkozások, prevenciós egészségnapok, szűrővizsgálatok biztosítása; illetve a szűrővizsgálaton való részvétel. A legtöbb szűrővizsgálaton gyermekek vesznek részt, hiszen a nevelési, oktatási intézményekben minden évben tartanak egészségtudatossághoz kapcsolódóan napokat, programokat szűréseket. A gyakorlati nevelésnek, oktatásnak

különösen nagy szerepe van a gyermekek körében, melyeket az egészségtudatosságról, egészséges életmódról szóló papír alapú kiadványok tovább erősíthetik, kiegészíthetik hiszen ezek hazavitelével a szülők is információkhoz juthatnak az egészségesük védelme érdekében. A mai modern kor innovatív eszközeit vagy éppen a virtuális tér adta lehetőségeit is szükséges kihasználni a lakosság minél szélesebb körben történő eléréséhez. A hátrányos helyzetű célcsoport által igényelt szolgáltatási út nehézségei között a közösségi közlekedés problémáját és az utazási költségek fedezethiányát kell megemlítenünk. A vármegyében egyes településeken az önkormányzat segíti a hátrányos helyzetűeket a szűrővizsgálatokra, rendelésekre történő eljuttatásában.

Az idős korosztály esetében sokat segíthet a civil szervezetek által szervezet egészségklubok, egészségnapok szervezése, ahol az alapvető testsúly, vérnyomás, vércukorszint mérése mellett az egészséges életmódot népszerűsítő kiadványok kiosztására, illetve otthon elvégezhető tornagyakorlatok bemutatására is lenne lehetőség. A nők célcsoportja számára kiemelten fontos a mammográfiás szűréseken és a méhnyakszűréseken való részvétele, illetve elérhetőségének biztosítása a településeken. Ezt felismerve a vármegyében több település szervez a lakossága számára igény esetén szűrésre időpontokat, ahová a település lakosait az önkormányzat kisbuszával el is szállítják. A fogyatékossággal élők célcsoportja számára megfelelő kezelések, vizsgálatok protokolljának kidolgozása nagyon fontos a gördülékeny ambuláns ellátás megteremtése érdekében. A helyszínre történő eljutás támogatásában, megszervezésében a települési önkormányzatok segítséget nyújtanak. Az egészségügyi intézmények akadálymentesítése az elmúlt programozási időszakban megkezdődött és sok településen meg is valósult, de sok esetben a kommunikációs akadályok leküzdésére is szükség van a hallássérült beteg és orvos/asszisztens között. Ennek egyik módja lehet az érzékenyítő programok, előadások szervezése a fogyatékossággal élők érdekképviseleteit ellátó szervezetekkel együttműködve, az egészségügyi intézmények dolgozói számára a fogyatékossággal élők és más problémával küzdő személyek ellátásával, bánásmódjával kapcsolatban. Az infokommunikációs akadálymentesítés fontosságára hívták fel a figyelmet a tematikus ülés során a résztvevők. Akadálymentesítés alapvetően biztosított az új vagy újonnan felújított szolgáltatási helyszíneken, ám a szolgáltatás eléréséhez vezető gyalogos járda/elérhető parkoló sok esetben nem megfelelően akadálymentes.

Jó gyakorlatként említhető a vármegyénkben megvalósított Felzárkózó Települések Program, melynek célcsoportját a mélyszegénységben élők, romák és hátrányos helyzetűek jelentették.

II. 1. 2. Egészségügyi szakellátások

a) HIÁNYOSSÁGOK

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében az egészségügyi szakellátás közül számos ellátás, szolgáltatás biztosított a lakosság és ezen belül a hátrányos helyzetű csoportok (gyermekek, idősek, nők, fogyatékossággal élők, mélyszegénységben élők, romák) részére is, azonban az egyes ellátásokhoz, szolgáltatásokhoz való hozzáférésben, elérésben települési és járási szinten is mutatkoznak eltérések.

A vármegyében közfinanszírozott járóbeteg szakellátását minden járásban elérhető különböző elérhető szolgáltatásokkal.

A NEAK adatai szerint összesen 557 darab rendelő működik a vármegyében. Fontos cél az egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférés területi kiegyenlítése, a társadalmi esélykülönbségek csökkentése; a járóbeteg szakellátások infrastrukturális körülményeinek és műszerezettségének javítása.

A vármegyében összesen 195 darab közfinanszírozott fogorvosi rendelő működik, amelyek közül 40 darab folytatja tevékenységét a szakellátásban.

A fogorvosi szakellátási formák csak Nyíregyházán és Kisvárdán érhető el, röntgen még Nyírbátorban.

Fekvőbeteg szakellátást a vármegyében a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Oktatókórházban Nyíregyházán, és annak tagintézményeiben Fehérgyarmaton, Nagykállóban, Mátészalkán és Vásárosnaményban, valamint Kisvárdán a Szent Damján Görögkatolikus Kórházban nyújtanak. A NEAK (2025) adatai alapján Vásárosnaményban csak 2 osztály működik, Nagykállóban 5, főként a pszichiátriai osztályok működnek, Fehérgyarmaton 14 osztály működik, Mátészalkán 10 osztály, Kisvárdán 20 osztály és Nyíregyházán 68 osztályon történik fekvőbetegek ellátása.

A vármegyében szülészeti-nőgyógyászati osztály Nyíregyházán, Fehérgyarmaton, Mátészalkán és Kisvárdán érhető el.

A rehabilitációs feladatokat ellátó, nappali ellátást is biztosító részleg működik Fehérgyarmaton, Kisvárdán és Nyíregyházán.

A vármegyében a mentőállomások száma 18 (minden járásban van legalább egy). A futó mentőgépkocsi járműpark minősége és megbízhatósága megfelelő.

A Mozgó Szakorvosi Szolgáltatások Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 118 településen 273 helyszínen érhetőek el a NEAK (2025) nyilvántartása alapján.

A járóbeteg-szakellátás rendelési időben biztosított, a beteg háziorvosának (vagy folyamatos gondozását végző egyéb orvosa) beutalása vagy a beteg jelentkezése alapján történik.

A járóbeteg szakellátó központok által nyújtott ellátások magas szintű biztosításához a meglévők megújítása, további korszerű gépek, berendezések beszerzése szükséges. Ez sok esetben csak pályázati forrásból lehetséges. Az épületek energetikai korszerűsítése, felújítása, valamint az állagmegóvás szintén hozzájárulna a betegellátás színvonalának emeléséhez. A szolgáltatás színvonalát emelné, a várakozási listák hosszának csökkenése, tekintettel arra, hogy egy-egy vizsgálatra hosszú a várakozási idő.

Egyes járóbeteg szakellátó intézményekben és bizonyos szakmákban (pl. kardiológia, bőrgyógyászat) orvoshiány, hosszú várólisták, nagyfokú orvosi leterheltség jellemző. A vármegyei járóbeteg szakellátók kapacitás-kihasználtságának egyenletesebbé tétele, szakemberhiány oldása.

A járóbeteg-szakellátás minden járásszékhelyen elérhető, azonban az egészségügyi szolgáltatás igénybevételére az idősek, kismamák, kisgyermekkel utazók számára nehézkes, időigényes és plusz költséggel jár, különösen a hátrányos helyzetű emberek számára nehéz ezen összegek kifizetése.

A betegellátó intézmények közötti kommunikáció, együttműködés nem minden esetben kielégítő. A betegutak nem megfelelően átláthatóak sem a beteg, sem esetenként a kezelő személyzet számára sem.

A NEAK 2025. májusi adatait figyelembe véve Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a közfinanszírozott fogorvosi szakellátás vármegyeszékhely központú. A fogszabályzás székhely szerint gyakorlatilag szintén csak a vármegyeszékhelyen érhető el közfinanszírozásban. Kivételt ez alól Kisvárda képez, ahol szintén elérhető ezen szolgáltatás. A fogorvosi szakellátás nem mindenki számára egyenlő hozzáférés mellett elérhető szolgáltatás. A szakellátás vármegyeszékhely központúsága miatt a gyermekek, mélyszegénységben élők, romák és fogyatékossággal élők, valamint az idősek célcsoport esetében is az utazás időigényes és plusz költséggel jár (a közösségi közlekedés nem minden esetben nyújt megfelelő megoldást).

Az aktív és krónikus betegellátó osztályok kórházi ágyak kihasználtsága 67,33 % volt (KSH 2023).

A járások fekvőbeteg ellátását általában a hozzá közelebb eső (megtalálható ellátás) intézményben végzik. Az egynapos ellátási esetek száma évről évre növekszik.

A betegszállítás területén elérhető szolgáltatások egyformán, egyenlő eséllyel érhetőek el a települések lakosai részére.

Egészségügyi szakellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
1	Szakemberhiány. orvoshiány, hosszú várólisták, nagyfokú orvosi leterheltség jellemző	Az egészségügyi szakellátások minőségét és elérhetőségét nagy mértékben befolyásolja a növekvő szakemberhiány. Többek között ezért alakulnak ki a hosszú várólisták, késői időpontok.	A vármegyei szakellátók kapacitáskihasználtságának egyenletesebbé tétele, szakemberhiány megoldása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek.	nem
2	Infrastrukturális és eszközellátottsági hiányosságok	Az intézmények ingatlanjai és eszközei több területen is elavultak, fejlesztésre, bővítésre, korszerűsítésre szorulnak.	A szakellátások infrastrukturális körülményeinek és műszerezettségének javítása Eszközök, gépek beszerzése, pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási,	nem

					szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Szemléletformáló tevékenységének hiányosságai	Figyelemfelhívás szűrésre prevenció, ezeknek nagy jelentőségük lehetne a lakosság egészségtudatosságának javítása érdekében	Egészségnapok szervezése szűrések megismertetésére, elvégzésére. Szemléletformáló tevékenységek, előadások	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

Egészségügyi szakellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK, IIDŐSEK, NŐK						
1	Egyes intézményekben és bizonyos szakmákban magasfokú az orvoshiány, hosszú várólisták, nagyfokú orvosi leterheltség jellemző.	A szakemberhiány miatt magasfokú orvoshiány, hosszú várólisták, nagyfokú orvosi leterheltség lett jellemző.	A vármegyei szakellátók kapacitáskihasználtságának egyenletesebbé tétele, a szakemberhiány megoldása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Szakemberhiány, szolgáltatáshiány.	A szakemberhiány egyik eredményeként a gyermeksebészeti fekvőbeteg szakellátás megszűnt a	A szakellátás megfelelő színtű biztosítása szakember és	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye	nem

		vármegyében a szülőknek Debrecenbe kell vinniük a komolyabb orvosi segítséget igénylő gyerekeket.	infrastrukturális hiányok megszüntetése.	határideje: tervezetten 2030	Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Betegellátó intézmények közötti együttműködés hiánya, alacsony szintje; a szakemberek nem kellően tájékozottak az együttműködések lehetőségeiről. Nem megfelelő helyre irányítják a betegeiket	A betegutak sok esetben nem átláthatóak a páciensek, illetve a kezelő személyzet számára sem. A diagnosztikától az utógondozásig tartó ellátási folyamat a valóságban sokszor elakad, nem megfelelő módon vagy nem időben megy végbe.	A betegellátó intézetek között is. legyenek átlátható betegutak.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4	Eszközellátottsági és infrastrukturális hiányosságok	A szakellátó intézmények ingatlanjai és eszközállománya több területen is elavult, fejlesztésre, bővítésre, korszerűsítésre szorul	A szakellátások infrastrukturális körülményeinek és műszerezettségének javítása Eszközök, gépek beszerzése, pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata,	nem

				tervezetten 2030	vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
5	A szakellátó intézmények szemléletformáló tevékenységének hiányosságai	Különösen nagy jelentősége lenne a figyelemfelhívásnak a lakosság és a gyerekek egészségtudatosságának javítása érdekében.	Szemléletformáló tevékenységek, előadások, megvalósítása, szülők és gyerekek, idősek részére Egészségnapok szervezése szűrések megismertetésére, elvégzésére	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

6	Időseknek a szakellátóba való eljutás.	Az idős, különösen egyedül élő embereknek nehézséget problémát jelent a közösségi közlekedés igénybevétele.	Az egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférés területi kiegyenlítése, a társadalmi esélykülönbségek csökkentése; lehetőségek rendelkezésre bocsátása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
7	Szolgáltatáshiány célzottan az idősek igényeinek megfelelően	Nem elegendő azon szolgáltatások száma, amelyek integrált egészségügyi és szociális szolgáltatásokat nyújtanak.	Speciális problémafókuszú interdiszciplináris programok fejlesztése (pl. demenciával élők biztonságának és ellátásának segítése), magas kockázatú csoportok (75 év feletti, egyedül élő, helyi közösségben izolálódó, kapcsolatok nélküli, rossz egészségi állapotban lévő, mentálisan hanyatló, települési hátrány miatti, szociálisan rászoruló, alacsony jövedelmű) idősek elérése célzott programokkal, a kockázatok csökkentése (önkéntes programok, közösségfejlesztő programok, személyes szolgáltatások célzása, veszélyhelyzetek megelőzése).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1	Akadálymentesítés hiányosságai.	A fogyatékossággal élőknek sokszor gondot okoz még a hiányos akadálymentesítés és a közlekedés amíg eljutnak szakellátó intézményekbe.	Komplex akadálymentesítés megvalósítása, ahol még vannak hiányosságok, valamint a közlekedésben is a szükséges akadálymentesítések megvalósítása. Információnyújtás a lehetőségekről.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
ROMÁK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK						
1	Szociális nehézségek	A szociálisan rászoruló lakosság számára problémát, nehézséget jelent eljutni a szakellátó intézményekbe.	Az egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférés területi kiegyenlítése, a társadalmi esélykülönbségek csökkentése; lehetőségek rendelkezésre bocsátása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági	nem

					társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2	Szemléletformáló tevékenységének hiányosságai	Figyelemfelhívás szűrésre prevenció, ezeknek nagy jelentőségük lehetne különösen a rossz egészségi körülmények élő mélyszegénységben élők és a lakosság egészségtudatosságának javítása érdekében	Egészségnapok szervezése szűrések megismertetésére, elvégzésére. Szemléletformáló tevékenységek, előadások kifejezetten a célcsoport részére.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG ÉS A HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

Az egyes ellátásokhoz, szolgáltatásokhoz való hozzáférésben, elérésben települési és járási szinten is mutatkoznak eltérések. A vármegyében közfinanszírozott járóbeteg szakellátását minden járásban elérhető különböző elérhető szolgáltatásokkal szükséges lenne ennek kiegyensúlyozottabbá tétele ehhez szükséges pályázati források feltárása.

Fontos cél az egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférés területi kiegyenlítése, a társadalmi esélykülönbségek csökkentése; a járóbeteg szakellátások infrastrukturális körülményeinek és műszerezettségének javítása. A szakellátás tekintetében a teljes lakosságra vonatkozóan azonos megoldási javaslatok kerüljenek megfogalmazásra vármegyei szinten. A szakemberek a vármegyei járóbeteg szakellátók kapacitás-kihasználtságának egyenletesebbé tételét, szakemberhiányának megoldása az egyik legfontosabb feladat. A járóbeteg szakellátók és Egészségfejlesztési Irodák hatékonyabb együttműködési lehetőségeinek, megvalósított jó gyakorlatainak feltárása és átültetése pozitív előrelépést hozhat.

Legfontosabb probléma az infrastrukturális fejlesztéseken túl a szakember hiány megoldása, ugyanis ez vezet a hosszú várólistákig, az elmaradó műtéteken át akár gyerekosztályok bezárásához.

II. 1. 3. Egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások

a) HIÁNYOSSÁGOK

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a szülészeti és nőgyógyászati osztályok elérhetősége jelenleg négy városra (Nyíregyháza, Fehérgyarmat, Mátészalka, Kisvárda) korlátozódik, a vármegye számos járásában nem érhető el helyben ez a típusú egészségügyi ellátás. A területi egyenlőtlenség következtében a kismamák számára az ellátáshoz való hozzáférés sok esetben utazással, többletköltséggel és időveszteséggel jár, ami különösen a hátrányos helyzetű családokat érinti negatívan. A rehabilitációs feladatokat ellátó, nappali ellátást is biztosító részleg Fehérgyarmaton, Kisvárdán és Nyíregyházán működik, amely a vármegye távolabbi térségeiben élők számára korlátozza az ellátás elérhetőségét.

A mentés és betegszállítás tekintetében minden járásban működik mentőállomás, azonban a kapacitások és az infrastruktúra nem minden esetben kielégítő. A betegszállítás általánosságban túlterheltnek bizonyul, a hosszabb várakozási idő és az utazási kényszer különösen az idősek, kismamák, kisgyermekesek, mozgáskorlátozottak és a mélyszegénységben élők számára jelentenek nehézséget, hiszen az ellátáshoz való hozzáférés többletköltséggel és jelentős logisztikai akadállyal jár.

A mozgó szakorvosi szolgálat a vármegye 118 településén, 273 helyszínen van jelen, azonban az ellátás nem teljes körű. A nőgyógyászati szolgáltatás ugyan a legtöbb településen biztosított, de néhány térségben hiányzik, míg a gyermekgyógyászati ellátás még kevesebb helyen érhető el. Ez különösen a gyermekes családok számára jelent problémát, ahol a megfelelő szakellátás igénybevétele csak utazás (közösségi közlekedés és saját szállítójármű hiányában mentő) igénybevételével lehetséges.

Az egészségfejlesztési tevékenységek terén szintén területi hiányosságok figyelhetők meg. Egészségfejlesztési Iroda jelenleg mindössze nyolc településen működik (Baktalórántháza, Csenger, Fehérgyarmat, Mátészalka, Nagykálló, Nyírbátor, Nyíregyháza, Vásárosnamény), tehát a vármegye jelentős részén nem érhetők el a prevenciós, szűrési és egészségtudatosságot erősítő programok. Ez különösen hátrányosan érinti a vidéki, kisebb településeken élő lakosságot, akiknek így korlátozott lehetősége van a betegségek megelőzését támogató szolgáltatások igénybevételére.

Egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
1	Orvosi rehabilitáció	A vármegye orvosi rehabilitációs ellátásai erősen koncentráltak, elsősorban a nagyobb városokban elérhetők, miközben a kisebb településeken a humánerőforrás és a kapacitások hiánya miatt korlátozott a hozzáférés. Bár rendelkezésre állnak helyi erőforrások, például a gyógyvizek, ezek egészségügyi célú hasznosítása a finanszírozási és intézményi feltételek korlátai miatt a hozzáférés nem teljes körű.	Széleskörű szolgáltatásokat nyújtó rehabilitációs központok létrehozása és felújítása, a helyi erőforrások bevonása, a kisebb települések kapacitásainak erősítése és a rugalmasabb finanszírozás együttesen biztosíthatják az ellátások bővítését és az egyenlőtlenségek mérséklését.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Mozgó szakorvosi szolgálatok hiánya	A mozgó szakorvosi szolgálatok korlátozott jelenlétét a szakemberhiány, a logisztikai nehézségek és a szolgáltatás fenntartásához szükséges erőforrások szűkössége befolyásolja. A kapacitások elsősorban a központi településekre koncentrálódnak,	Mobil szakorvosi egységek létrehozása és hálózatának bővítése, a szükséges infrastruktúra, humánerőforrás és forrás biztosításával, valamint a logisztikai feltételek fejlesztésével erősítheti a kisebb települések ellátását és rendszeresebbé teheti a szolgáltatásokat.	Javasolt ütemezés éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil	nem

		így a kisebb települések lakossága számára az ellátás csak részlegesen érhető el.			szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Egészségfejlesztési Irodák és a járóbeteg szakellátók szakmai együttműködése nem teljes körű, mindössze nyolc településen érhetők el.	Az ellátás területi egyenlőtlenségeit fokozza, hogy a betegek jelentős része a szakorvos személyéhez kötődik, nem pedig a szolgáltatás helyéhez, ami a várólisták meghosszabbodását eredményezi. A rendszer működését tovább nehezíti a szakemberhiány, az egészségügyi szolgálati jogviszonyhoz kapcsolódó engedélyezési eljárások bizonytalansága, a szervezeti struktúrák széttagoltsága, a forráskorlátok, valamint a kapacitások nagyobb településekre való koncentrálódása.	A járóbeteg szakellátás területi kiegyensúlyozottságát a kapacitások rugalmasabb elosztása, a szakemberhiány enyhítése és az engedélyezési folyamatok egyszerűsítése segítheti, miközben a szakellátók és az Egészségfejlesztési Irodák hatékonyabb együttműködése, a jó gyakorlatok átvétele és az önkéntesség erősítése hozzájárulhat a szolgáltatások elérhetőségének javításához.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4	Túlterhelt betegszállítás, egyenlőtlen hozzáférés.	A betegszállítás túlterheltségét az alacsony jármű- és személyzeti kapacitás, a megnövekedett igénybevétel, valamint az ellátási pontok földrajzi szétszórtsága és a közlekedési infrastruktúra hiányosságai együttesen befolyásolják.	A betegszállítás területén javulást eredményezhet a jármű- és személyzeti kapacitások bővítése, a logisztikai irányítás korszerűsítése, valamint a helyi önkormányzatok és szociális szolgáltatások bevonása a rászoruló csoportok számára.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	

Egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
GYEREKEK, NŐK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK						
1	Gyermek mozgó szakorvosi ellátás területi egyenlőtlensége	A mozgó szakorvosi szolgálat részleges lefedettségét a szakorvoshiány, a humán- és infrastrukturális kapacitások szűkössége, valamint a szervezési és finanszírozási korlátok határozzák meg, ami különösen a gyermekes családok számára okoz nehézséget, mivel a megfelelő szakellátás számukra sok esetben csak utazás árán érhető el.	A mozgó szakorvosi hálózat kapacitásainak bővítése, a gyermekgyógyászati szolgáltatások erősítése, a szakorvosok bevonzása és megtartása, valamint a rugalmasabb szervezési és finanszírozási keretek mellett a családok utazási terheinek költségtérítéssel való enyhítése járulhat hozzá ahhoz, hogy a gyermekes családok számára a megfelelő szakellátás könnyebben elérhető legyen.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, non-profit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek.	nem

NŐK, FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK						
2	Szülészet és nőgyógyászati osztályok elérhetőségének területi egyenlőtlensége	A területi egyenlőtlenség következtében a kismamák számára az ellátáshoz való hozzáférés sok esetben utazással, többletköltséggel és időveszteséggel jár, amelyet a kapacitások centralizációja, a szakemberhiány, valamint a kisebb kórházakban jelentkező alacsony esetszám és finanszírozási korlátok együttesen határoznak meg.	Az ellátás hozzáférésének javítását a kapacitások területi bővítése, a szakember-utánpótlás erősítése és a kisebb kórházak célzott támogatása segítheti, kiegészítve a várandós nők számára elérhető közlekedési és betegszállítási lehetőségek fejlesztésével.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

Az egészségügyi ellátások és szolgáltatások területi egyenlőtlenségeinek mérséklése érdekében indokolt új, széleskörű szolgáltatásokat nyújtó rehabilitációs központok létrehozása és a meglévők korszerűsítése, a helyi erőforrások (például gyógyvizek) bevonása, a kisebb települések kapacitásainak erősítése és a finanszírozási keretek rugalmasabb alkalmazása. A szakorvosi ellátás hozzáférhetősége javítható mobil szakorvosi egységek létrehozásával, hálózatuk bővítésével, a szükséges infrastruktúra, humánerőforrás és forrás biztosításával, valamint a logisztikai feltételek fejlesztésével. A járóbeteg szakellátás területi kiegyensúlyozottságát a kapacitások rugalmasabb elosztása, a szakemberhiány enyhítése és az engedélyezési folyamatok egyszerűsítése segítheti, amelyet kiegészíthet az Egészségfejlesztési Irodák és a szakellátók közötti szorosabb együttműködés, a jó gyakorlatok átültetése és az önkéntesség szerepének erősítése. A betegszállítás hatékonyságát a jármű- és személyzeti kapacitások növelése, a korszerű logisztikai irányítás bevezetése, valamint a helyi önkormányzatok és szociális szolgáltatások bevonása támogathatja, különösen a rászoruló csoportok esetében.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A hátrányos helyzetű csoportok egészségügyi ellátáshoz való hozzáférését erősítheti a mozgó szakorvosi hálózat kapacitásainak bővítése, a gyermekgyógyászati szolgáltatások fejlesztése, a szakorvosok bevonzása és megtartása, valamint a rugalmasabb szervezési és finanszírozási keretek kialakítása. Emellett a családok utazási terheinek költségtérítéssel való enyhítése, a várandós nők számára elérhető közlekedési és betegszállítási lehetőségek fejlesztése, továbbá a kisebb kórházak célzott támogatása hozzájárulhat a területi egyenlőtlenségek mérsékléséhez.

II. 1. 4. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok

Egészségügyi Alapellátás

Az egészségügyi ellátások terén - különösen az alapellátás és a szakellátás terén - Nyíregyháza, mint vármegyeszékhely kiemelt szerepet tölt be. A városban az egészségügyi szolgáltatások teljes köre elérhető, amelyek nemcsak a helyi lakosság, hanem a teljes vármegye számára biztosítanak ellátást. A nyíregyházi intézmények a járó- és fekvőbeteg szakellátásban, valamint az alapellátás megszervezésében térségi központi funkciót látnak el, ezáltal meghatározó szerepet betöltve a vármegye egészségügyi rendszerében.

Nyíregyházán az egészségügyi alapellátás háziorvosi, házi gyermekorvosi és fogorvosi praxisok keretében működik, önkormányzati, magántulajdonú és bérelt rendelőkben egyaránt. A körzetek lefedettsége biztosított, a háziorvosi és házi gyermekorvosi ellátás mutatói országos és vármegyei összehasonlításban kedvezőbbek, ugyanakkor a nagyobb regionális központokhoz képest alacsonyabb ellátási sűrűséget mutatnak. A rendszer egyik fő kihívása az orvos-utánpótlás biztosítása, különösen a házi gyermekorvosi praxisokban, ahol az elöregedő orvosállomány miatt hosszabb távon ellátási nehézségek várhatók.

Az alapellátás részeként működő iskolaorvosi és védőnői szolgálatok meghatározó szerepet játszanak a prevencióban és az egészségfejlesztésben, valamint a gyermekvédelmi jelzőrendszerben. A védőnők túlterheltsége ugyanakkor korlátozhatja az ellátás minőségét, ezért a kapacitásbővítés és a feladatmegosztás kiemelt feladatot jelent.

A fogorvosi ellátás városi szinten biztosított, azonban a megelőző vizsgálatok és kezelések aránya alacsony, a lakosság jellemzően csak akut esetekben fordul fogorvoshoz. A fogászati prevenció erősítése és a szemléletformálás bővítése indokolt.

Az önkormányzat az alapfeladatokon túl további szolgáltatásokat is biztosít, mint a fogászati röntgen, a foglalkozás-egészségügyi alapellátás, a hajléktalanok számára folyamatosan elérhető háziorvosi ellátás, valamint az otthoni szakápolás és hospice szolgáltatás. Az ügyeleti rendszer Nyíregyháza mellett több környező település lakosságának ellátását is biztosítja, erősítve a térségi funkciót.

Egészségügyi Szakellátás

Nyíregyháza és térsége szakellátásának központi szereplője a Jósa András Oktatókórház, amely a Debreceni Egyetem akkreditált oktatókórházaként működik. Az intézmény alaptevékenysége a felnőtt- és gyermek-, aktív- és krónikus, járó- és fekvőbeteg-szakellátás, a rehabilitáció,

fejlesztő, oktató tevékenység, utókezelés, gondozás, a közép- és felsőfokú oktatás, az orvos-szakorvosképzés és a kutatási tevékenységek köré szerveződik.

A kórházban 29 osztályon, belgyógyászati, sebészeti és diagnosztikai szakmacsoport keretein belül folyik a gyógyító munka. Az elmúlt évtizedben az oktatókórház területén számos fejlesztés (Jósa András Tömbkórház Projekt, Jósa András Sürgősségi Projekt) valósult meg. A kórház szakmai munkája belgyógyászati, sebészeti és diagnosztikai szakmacsoportok köré szerveződik, és az elmúlt évtizedben több jelentős fejlesztés valósult meg, amelyek a korszerű betegellátást és a kapacitások bővítését szolgálták.

A vármegyében más városokban is működnek kórházak, azonban a szakellátási kapacitások döntő hányada a vármegyeszékhelyen összpontosul. Ezáltal Nyíregyháza a fekvő- és járóbeteg szakellátás terén térségi központi szerepet tölt be, és ellátási vonzáskörzete a vármegye egészére kiterjed.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Nyíregyházára vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások – LAKOSSÁG EGÉSZSÉGÜGYI ALAP-és SZAKELLÁTÁS						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1	Egészségügyi alapellátás - Megelőző ellátás hiányossága Alacsony részvétel a prevenciós szűréseken	A gyakorlati tapasztalat szerint a részvételt ösztönözni kell, mert a prevenciós célokat is szolgáló szűréseken és tanácsadásokon kevesen vesznek részt a hiányos tájékoztatás, a gyenge egészségtudatosság, a bizalmatlanság, valamint a területi és anyagi nehézségek miatt.	A szűrések és tanácsadások hatékonyságát a mobil szűrőállomások és helyben szervezett programok bővítésével, a célzott lakossági tájékoztatás erősítésével, az egészségtudatosságot növelő szemléletformáló kampányok indításával, valamint az anyagi és közlekedési akadályok csökkentésével lehet növelni.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Egészségügyi alapellátás - Háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátás Orvosi leterheltség	Az orvosi leterheltség ellátási nehézséget okoz, összefüggésben az orvoshiánnyal, az utánpótlás elégtelenségével és a háziorvosi kar elöregedésével.	A szolgáltatási hiány mérséklése a háziorvosi utánpótlás ösztönzésével, a a meglévő praxisok tehermentesítésével érhető el.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési	nem

				tervezetten 2030	önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Egészségügyi alapellátás - Fogorvosi alapellátás Alacsony lakossági részvétel a fogorvosnál	A lakosság fogorvosi ellátásának igénybevételi gyakorisága alacsony, amelynek következtében a preventív és megtartó kezelések háttérbe szorulnak, ez pedig a fogazati státusz romlásához és a szájüregi egészség általános szintjének kedvezőtlen alakulásához vezet.	A szájüregi egészség javítása érdekében szükséges a lakosságközeli fogászati szűrések számának növelése, valamint a rendszeres kampányjellegű szűrővizsgálatok kiterjesztése a felnőtt korosztályra is.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4	Egészségügyi alapellátás – Védőnői, iskolaegészségügyi ellátás Védőnői túlterheltség	Az iskolavédőnői ellátásban a magas gyermeklétszám és a korlátozott humánerőforrás túlterheltséget eredményez, ami a szolgáltatás hatékonyságát csökkenti.	Az iskolavédőnői ellátás tehermentesítése érdekében szükséges a humánerőforrás bővítése, a gyermeklétszám arányosabb elosztása a körzetek között, valamint a feladatellátást támogató prevenciós és egészségfejlesztő programok erősítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

5	Egészségügyi alapellátás – Védőnői, iskolaegészségügyi ellátás Fejlesztendő szakmai együttműködés és kommunikáció	Az egymást támogató szakmai és konzultatív együttműködések hatékonyságának erősítése szükséges, különösen a kortárs segítő csoportok és a szakellátó intézmények irányába, továbbá a védőnői munka támogatásában a közösségi média alkalmazása jelenleg nem kellően elterjedt.	A védőnők aktívan részt vesznek a gyermekvédelmi jelzőrendszerben, valamint egymást támogató együttműködéseket alakítanak ki, amelyek fenntartása és bővítése indokolt, különösen a kortárs segítő csoportok megerősítése és a szakellátást biztosító intézményekkel való konzultatív kapcsolatok fejlesztése irányában. Emellett szükséges a közösségi média szélesebb körű bevonása a védőnői munkába, a szemléletformálás és az ismeretátadás hatékonyságának növelése érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
6	Egészségügyi ellátás – egészségfejlesztő programok Igény egészségfejlesztő, sportprogramokra	Jelentős lakossági igény mutatkozik tematikus egészségfejlesztő, egészségtudatosságot erősítő és sportprogramok iránt, a programok kínálata, elérhetősége és területi lefedettsége nem tart lépést a lakosság növekvő igényeivel	Egészségfejlesztő, egészségtudatosságot erősítő és sportprogramok kínálatának bővítése, tematikus ismeretterjesztő és szemléletformáló előadások, szűrések szervezése és megvalósítása, valamint ezekhez a szükséges szakemberek biztosítása a lakosság szélesebb körű bevonása érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil	nem

					szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Nyíregyházára vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CÉLCSOPORTOK körében EGÉSZSÉGÜGYI ALAP-és SZAKELLÁTÁS						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
GYERMEKEK						
1	Korai szűrések és jelzőrendszer hiánya	A gyermekek korai szűrése, képességeinek vizsgálata minél előbb kezdődjön meg a hátrányOK beazonosíthatósága érdekében, melynek hiánya elsősorban a szűrőrendszer korlátozott kapacitásából, a szakemberhiányból és az intézményi együttműködés hiányosságaiból fakad.	Szükséges a szülők tájékoztatása a korai szűrések fontosságáról. Fontos még a szakemberek által használt jelzőrendszer kibővítése és a folyamatos kommunikáció elősegítése, fejlesztése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Iskolaorvosi praxisok száma alacsony	Az iskolaorvosi praxisok alacsony száma, valamint a feladatok gyermekorvosokra történő áthárítása elsősorban a szakorvoshiánnyal, az alacsony vonzerővel és finanszírozással, valamint az utánpótlás hiányával magyarázható.	Megoldást jelenthet az iskolaorvosi praxisok vonzerejének növelése célzott finanszírozási és ösztönző programokkal, a fiatal orvosok bevonását segítő képzési és támogatási rendszerek kialakítása, valamint a védőnői és gyermekorvosi hálózattal való szorosabb együttműködés az	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

		programok, mind a sport területén.	ellátás egyenletes biztosítása érdekében.		oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Védőnői túlterheltség	Az iskolavédőnői ellátásban a magas gyermeklétszám és a korlátozott humánerőforrás túlterheltséget eredményez, amit tovább fokoz a jogszabályi változás következtében megnövekedett adminisztratív és szakmai feladatkör, így a szolgáltatás hatékonysága csökken.	Az iskolavédőnői ellátás tehermentesítése érdekében szükséges a humánerőforrás bővítése, a gyermeklétszám arányosabb elosztása a körzetek között, valamint a feladatellátást támogató prevenciós és egészségfejlesztő programok erősítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
IDŐSEK						
1	Az idősödő társadalomban egyre jelentősebb a demenciával élő emberek és hozzátartozóik szükségletei.	A társadalomban egyre több idős embernél diagnosztizálnak az orvosok demenciát.	Szükséges a témakörben prevenciós előadások szervezése, amelyek segítik a betegségre utaló jelek korai felismerését, illetve a betegséggel küzdő részére igénybevehető ellátásokról, szolgáltatásokról nyújt tájékoztatást.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Az idős korosztály egészségi állapota nem megfelelő.	Az elöregedő társadalom egészségi állapota sokat romlott az elmúlt években. Az egyedül élő nyugdíjasok sokszor nem tünetek megjelenésekor fordulnak orvoshoz.	Az idősek részére egészségtudatosságot fejlesztő rendezvények, szűrővizsgálatokon való részvételt erősítő és lelki egészséget erősítő programokat szükséges szervezni.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV , nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit	nem

					gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
NŐK						
1	Prevenciós programok, szűrővizsgálatok és életmódprogramok	Prevenciós programok, szűrővizsgálatok és életmódprogramok szükségesek a méhnyakrák és emlőrák minél korábbi felismerése érdekében, melyet az alacsony részvételi arány, a korlátozott szűrési kapacitás és az egészségtudatosság hiányosságai nehezítenek.	A szűrővizsgálatokhoz való hozzáférés bővítése mobil és helyben elérhető szűrőpontokkal, a lakosság egészségtudatosságát erősítő célzott tájékoztató kampányok indítása, valamint a háziorvosok és védőnők bevonásával a rendszeres részvétel ösztönzése szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV , nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1	A fogyatékossággal élők információhoz való hozzájutása nehézkes az egészségmegőrzés és egészségtudatosság kapcsán.	A fogyatékossággal élők számára elérhető weboldalon, illetve applikációban szereplő információk elavultak. A frissítések, új információk elhelyezésekor nem fordítanak kellő figyelmet az infokommunikációs akadálymentesítésre a szolgáltatók.	Az aloldalak infokommunikációs akadálymentesítése szükséges a hírek, információk és önkormányzati intézmények, szolgáltatást nyújtók esetében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2	A fogyatékossággal élők számára szervezett egészségmegőrző programok száma alacsony.	A programok szervezése során fokozott figyelmet kell fordítani a fogyatékossággal élők speciális igényire.	A fogyatékossággal élők részére egészségtudatos, egészségmegőrző rendezvények szervezése szükséges elszigetelődésük csökkentése és egészségük védelme érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek.	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK						
1	Alacsony mélyszegénységben élők között az egészségügyi szakellátást, és vagy preventív szolgáltatásokat igénybe vevők aránya és száma.	A mélyszegénységben élők a szűrővizsgálatokat és a preventív szolgáltatásokat alacsony számban veszik igénybe. Ennek okai a távolság és a közösségi közlekedéssel történő utazáshoz kapcsolódóan felmerülő költségek.	Szükséges mobil preventív, szűrő, szakellátási szolgáltatások biztosítása a szegregátumokban és a külterületeken élők számára.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	A megvalósult komplex társadalmi felzárkózást segítő programok működtetése, folytatása szükséges az egészséges életmód,	Az egészségtudatosság hangsúlyozása továbbra is fontos mélyszegénységben élők és romák célcsoportját illetően. A célcsoport csak a nevelési, oktatási intézményekben kap információt az	Továbbra is fontos az egészségtudatosságot, egészségmegőrzést és a prevenció fontosságát hangsúlyozó programok megvalósítása a szegregátumokban.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit	nem

	egészségmegőrzés témakörében.	egészségmegőrzés és prevenció kapcsán.			gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Nyíregyházára vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CÉLCSOPORTOK körében EGÉSZSÉGÜGYI ALAP-és SZAKELLÁTÁS						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
GYERMEKEK						
1	Magas a hátrányos helyzetű gyermekek száma Nyíregyházán.	A gyermekek korai szűrése, képességeinek vizsgálata minél előbb kezdődjön meg a hátrány beazonosíthatósága érdekében.	Szükséges a szülők tájékoztatása a korai szűrések fontosságáról. Fontos még a szakemberek által használt jelzőrendszer kibővítése és a folyamatos kommunikáció elősegítése, fejlesztése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Közösségi programok igénye: tanórán kívüli foglalkozások.	A gyermekek elkallódásának megelőzése és a közösséghez tartozás érdekében fontos helyi közösségek létrehozása, működtetése mind a kulturális programok, mind a sport területén.	Fontos, hogy a város közművelődési intézményeiben a közösségfejlesztési programok a város különböző területein megvalósuljanak.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

					oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	A speciális nevelési igényű gyermekek és fiatalkorúak oktatását, nevelését vagy szakmai oktatását végző intézmények eszköz- és infrastrukturális beruházások hiánya.	Az intézmények eszköz- és infrastrukturális beruházásai pályázati forrásokból már megkezdődött, beruházások folytatása szükséges a korábbi beruházásokból kimaradt speciális nevelési igényű gyermekek és fiatalkorúak oktatását, nevelését vagy szakmai oktatását végző intézmények.	A korábbi programozási időszakban megvalósított eszköz- és infrastrukturális fejlesztések folytatása szükséges pályázati forrásból, munkáltatói szponzorációból.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV , nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
IDŐSEK						
1	Az idősödő társadalomban egyre jelentősebb a demenciával élő emberek és hozzátartozóik szükségletei.	A társadalomban élő idős embereknél diagnosztizálnak az orvosok demenciát.	Szükséges a témakörben prevenciós előadások szervezése, amelyek segítik a betegségre utaló jelek korai felismerését, illetve a betegséggel küzdő részére igénybevehető ellátásokról, szolgáltatásokról nyújt tájékoztatást.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Az idős korosztály egészségi állapota nem megfelelő.	Az elöregedő társadalom egészségi állapota sokat romlott az elmúlt években. Az egyedül élő nyugdíjasok sokszor nem tünetek megjelenésekor fordulnak orvoshoz.	Az idősek részére egészségtudatosságot fejlesztő rendezvények, szűrővizsgálatokon való részvételt erősítő és lelki egészséget erősítő programokat szükséges szervezni.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV , nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit	nem

					gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
NŐK						
1	Magas a munkanélküliség a nők – különösen a kisgyermekes anyák – körében.	A nők esetében sokkal nehezebb a munkavilágába történő visszaállás a gyermek(ek) születését követően. Nagyszülői segítség nélkül a gyerek(ek) betegeskedései során az édesanya marad otthon táppénzen, amit a foglalkoztatók nem minden helyzetben tudnak tolerálni.	Szükséges munkáltatói egyeztetések, kerekasztal beszélgetések, együttműködések kialakítása a nagy foglalkoztatók és a Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztálya között, a munkáltatók szemléletváltása és a részmunkaidős, rugalmas foglalkoztatás és családbarát szolgáltatások elősegítése érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV , nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Magas a nőkkel szemben elkövetett bűncselekmények száma.	Az elmúlt években megemelkedett a nők ellen elkövetett bűncselekmények száma, amit tovább emel a családon belüli erőszak, zaklatás is.	Szükséges a bűncselekményeket előidéző okok feltárása, a nők elleni bűnözés megelőzése, bűncselekmények áldozatainak segítése, védelme.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV , nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3	Kevés a családok átmeneti otthonában és az anyaóvókban biztosított férőhelyek száma.	Az elmúlt években megemelkedett a családon belüli erőszakos cselekmények száma erre tekintettel a családi átmeneti otthonában és az	Szükséges a megfelelő számú férőhely biztosítása a családok átmeneti otthonaiban és az any aóvókban.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, Vármegye Önkormányzata,	nem

		anyaóvókban a férőhelyek növelése szükséges.		tervezetten 2030	vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1	A fogyatékossággal élők információhoz való hozzájutása nehézkes az egészségmegőrzés és egészségtudatosság kapcsán.	A fogyatékossággal élők számára elérhető weboldalon, illetve applikációban szereplő információk elavultak. A frissítések, új információk elhelyezésekor nem fordítanak kellő figyelmet az infokommunikációs akadálymentesítésre a szolgáltatók.	Az aloldalak infokommunikációs akadálymentesítése szükséges a hírek, információk és önkormányzati intézmények, szolgáltatást nyújtók esetében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	A fogyatékossággal élők számára szervezett egészségmegőrző programok száma alacsony.	A programok szervezése során fokozott figyelmet kell fordítani a fogyatékossággal élők speciális igényire.	A fogyatékossággal élők részére egészségtudatos, egészségmegőrző rendezvények szervezése szükséges elszigetelődésük csökkentése és egészségük védelme érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

					oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK						
1	Alacsony mélyszegénységben élők között az egészségügyi szakellátást, és vagy preventív szolgáltatásokat igénybe vevők aránya és száma.	A mélyszegénységben élők a szűrővizsgálatokat és a preventív szolgáltatásokat alacsony számban veszik igénybe. Ennek okai a távolság és a közösségi közlekedéssel történő utazáshoz kapcsolódóan felmerülő költségek.	Szükséges mobil preventív, szűrő, szakellátási szolgáltatások biztosítása a szegregátumokban és a külterületeken élők számára.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV , nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	A megvalósult komplex társadalmi felzárkózást segítő programok működtetése, folytatása szükséges az egészséges életmód, egészségmegőrzés témakörében.	Az egészségtudatosság hangsúlyozása továbbra is fontos mélyszegénységben élők és romák célcsoportját illetően. A célcsoport csak a nevelési, oktatási intézményekben kap információt az egészségmegőrzés és prevenció kapcsán.	Továbbra is fontos az egészségtudatosságot, egészségmegőrzést és a prevenció fontosságát hangsúlyozó programok megvalósítása a szegregátumokban.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3	A veszélyeztetett gyermekek hátránykompenzációja és minél szélesebb körű integrációja további fejlesztéseket igényel.	A hátránykompenzáció csökkentéséhez további szakemberek (gyógypedagógusok, gyógytornászok) bevonása szükséges, akik az integrált	A szolgáltatásfejlesztésen túl szükséges speciális képzések indítása, biztosítása a szakemberek számára.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési	nem

		neveléshez, fejlesztéshez szükséges végzettséggel rendelkezik.		tervezetten 2030	önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	

II.2. Szociális alap- és szakellátások, gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás

II. 2. 1. Szociális alap- és szakellátás

II. 2. 1. 1. Szociális alapszolgáltatások

Települési alapszolgáltatások

a) HIÁNYOSSÁGOK

A szociális alapszolgáltatások (települési alapszolgáltatások) kulcsszerepet játszanak a helyi közösségek szociális és gazdasági életében. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei járásait megvizsgálva megállapítható, hogy a települési alapszolgáltatások körében a legelterjedtebb és legalapvetőbb a szociális étkeztetés és a házi segítségnyújtás. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a vármegye több településén is elérhető, azonban a szolgáltatás biztosítására a jelenleginél jóval több településen volna szükség. A tanya-, és falugondnoki szolgálatok kiemelt szerepet töltenek be a települések életében, hiszen ezek a szolgálatok a lakosság igényeinek megfelelően látják el a szociális és egészségi állapotuk miatt rászoruló embereket. Segítséget nyújtanak a járásokban élők számára az érintett településen hiányzó, az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közszolgálatokhoz való hozzájutáshoz, elősegítik a rászorult személyek szállítási problémáinak megoldását, mindemellett hozzájárulnak a települések lakosságát érintő információk gyűjtéséhez, továbbításához és a kapcsolattartás biztosításához.

Az alapszolgáltatások működtetése jelentős anyagi erőforrásokat igényel és a kisebb, kevésbé fejlett települések nem rendelkeznek elegendő pénzügyi háttérrel ahhoz, hogy a szolgáltatásokat folyamatosan biztosítani tudják. Ennek következményeként az ellátások minősége csökkenthet, vagy egyes szolgáltatások megszűnhetnek.

A települési alapszolgáltatások sikeres működése ugyanakkor nagyban függ a jól képzett szociális munkások és egyéb szakemberek jelenlététől. Azonban a szociális szektor, különösen a kisebb településeken, gyakran küzd munkaerőhiánnyal. A szakemberek toborzása és megtartása különösen a vidéki, kisebb településeken nehézkes, ami a szolgáltatások színvonalának csökkenéséhez vezethet. A humán erőforrás mellett az egyes szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása érdekében fontos a kapcsolódó helyi infrastruktúra fejlesztése is. Az ilyen jellegű infrastruktúra-fejlesztések hosszú távú terveket igényelnek és az önkormányzatok nem minden esetben rendelkeznek a szükséges forrásokkal.

A települési alapszolgáltatások fenntarthatósága és fejlődése érdekében a helyi közösségek, önkormányzatok és állami szervek közös munkája szükséges a problémák kezelésére. Csak így biztosítható, hogy ezek a szolgáltatások valóban mindenki számára elérhetőek és hatékonyak maradjanak.

SZOCIÁLIS ALAPSZOLGÁLTATÁSOK (települési alapszolgáltatások) LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1.	Szociális étkeztetéssel összefüggésben az étkezések előállítása jelentős költségvonzattal jár.	Az elmúlt években tapasztalható élelmiszerár-emelkedés következtében a szociális étkeztetés tekintetében az állami támogatás már nem elegendő a szolgáltatás költségeinek fedezésére.	Az állami támogatás újraszabályozása, amely figyelembe veszi az aktuális piaci élelmiszerárakat és működési költségeket. Automatikus, éves inflációkövető emelés bevezetése a szociális étkeztetés normatív támogatásában. A helyi zöldség- és gyümölcstermesztés integrálása az étkeztetésbe – közfoglalkoztatási program vagy önálló önkormányzati gazdálkodás keretében – csökkentheti a beszerzési költségeket, amely nemcsak gazdaságosabbá, hanem egészségesebbé és fenntarthatóbbá is teheti az ellátást.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

			Központi vagy uniós forrásból megvalósítható konyhafejlesztési, ételszállítási vagy humánerőforrás-fejlesztési pályázati lehetőségek biztosítása.			
2.	A szociális étkeztetés során az ételek minősége esetenként kritizálható. A szolgáltatás nem felel meg maradéktalanul a felhasználók elvárásainak. A diétás étkezés biztosítása sok esetben nem megoldott.	A szociális étkeztetés során az étel mennyisége és minősége gyakran nem felel meg a fogyasztók elvárásainak. A választhatóság bevezetése jelentős mértékben javíthatná a szolgáltatást igénybe vevők elégedettségét.	Választási alternatíva bevezetése (A-B menü) a szociális étkeztetés által biztosított menüben. Diétás étkeztetés lehetőségének biztosítása, ehhez kapcsolódóan a szükséges feltételek megteremtése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	Több településen nem működik főzőkonyha, a meglévő melegítő/tálalókonyhák állapota sok esetben nem felel meg a korszerű élelmezési és higiéniai követelményeknek.	Több településen a főzőkonyhák nem működnek, vagy túl kicsik ahhoz, hogy az étkezési igényeket helyben biztosítani tudják, így a napi étkezést más, akár távolabbi településről kell szállítani.	Az állami és uniós források igénybevételével biztosítható a szükséges fejlesztések finanszírozása. A szociális étkeztetés infrastrukturális fejlesztése érdekében célzott pályázatok és központi támogatások biztosíthatják a helyi konyhák korszerűsítését és bővítését.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	nem

					egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4.	Az ételszállítás technikai és logisztikai feltételei nem megfelelően biztosítottak, illetve elavultak.	Sok helyen a szociális étkeztetés ételkiszállítással valósul meg. A lakosság elszegényedése és a nyugdíjak reálértékének csökkenése következtében ez a szolgáltatás mára a mindennapi megélhetés egyik alappillérévé vált, ezért különösen fontos a kiszállítás feltételeinek javítása.	Gépjárművek beszerzése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.	A házi segítségnyújtás területén – csakúgy, mint a teljes szociális ellátórendszerben – jelentős szakemberhiány tapasztalható, miközben a meglévő munkatársak jelentős túlterheltséggel dolgoznak.	Az ellátottak életkorának előrehaladtával és egészségi állapotuk romlásával párhuzamosan emelkedik az ápolási és gondozási szükségletek szintje. A speciális ellátást igénylő – például ágyhoz kötött vagy demenciában szenvedő – személyek gondozása intenzívebb jelenlétet és több szakembert igényel, amely jelentős kapacitásbővítést tesz szükségessé a személyi állomány tekintetében.	A magasan képzett, megbízható és elkötelezett szociális szakemberek létszámának bővítése, valamint a szakma társadalmi megbecsültségének és érdekképviseleti súlyának növelése. A kiégés és a pályaelhagyás megelőzése érdekében az alábbi intézkedések javasoltak: • rendszeres motiváló és közösségépítő programok szervezése a szakma képviselői számára, • elismerési rendszerek bevezetése (pl. szakmai	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		A szociális területen tapasztalható munkaerőhiányt tovább súlyosbítja, hogy a szükséges képesítések megszerzése idő- és költségigényes. A képzési időszakban a dolgozók pótlása gyakran nehézségekbe ütközik, miközben a szakmát elhagyók aránya is magas, ami a rendszer fenntarthatóságát veszélyezteti.	díjak, jubileumi jutalmazás), • szupervíziós támogatás biztosítása minden dolgozó számára, • hosszú távon kiszámítható és versenyképes bérrendezés. Olyan ösztönző mechanizmusok kialakítása, amelyek támogatják a szociális ágazat dolgozóinak részvételét továbbképzéseken, szakirányú és felsőfokú képzéseken – például pontrendszer bevezetésével vagy a képzési díjak részleges finanszírozásával. Olyan pályaorientációs program bevezetése, amely figyelembe veszi a szociális szakmák sajátosságait, valamint a jelentkezők személyiségjegyeit és kompetenciáit. Ennek célja, hogy a pályára való alkalmasságot már a képzés megkezdése előtt felmérve csökkenthető legyen a későbbi lemorzsolódás aránya.			
6.	A gondozottakhoz való eljutás tekintetében felmerülő közlekedési és egyéb eszközigény.	A helyi közlekedés nem képes hatékonyan biztosítani a szükséges gondozási szolgáltatásokat, ezért számos településen a gondozók kénytelenek kerékpárt használni a hosszú távolságok áthidalására. Ez a közlekedés	A gondozók számára nem áll rendelkezésre megfelelő közlekedési eszköz. Megoldás lehet számukra autó, motor vagy elektromos kerékpár biztosítása, melyek gyorsabbak és kényelmesebbek a hosszú távolságok megtételéhez. Az elektromos kerékpárok például	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.:	nem

		azonban jelentős időt von el a gondozásra fordítható időből.	gyorsabbak és energiatakarékosabbak, miközben környezetbarát alternatívát kínálnak.	2030	egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
7.	A szemléletformálás hiányosságai, valamint a szolgáltatás jellegének és elérhetőségének alacsony szintű ismertsége.	Sokan tévesen úgy vélik, hogy a házi segítségnyújtás csupán „bejárónői, takarítónői" feladatokat jelent. Kevesen gondolnak arra, hogy bár most nincs szükségük a szociális szolgáltatás ezen vállfajára, a jövőben viszont lehet. Fontos lenne már most felkészülni, mind szemléletben, mind anyagi szempontból, hogyha elérkezik az idő, akkor elérhető legyen a szükséges segítség.	Fontos, hogy a házi segítségnyújtás valódi szerepét és előnyeit egyértelműen kommunikáljuk. Egy országos vagy helyi kampány segíthet eloszlatni a félreértéseket és tisztázni, hogy a szolgáltatás nem csupán „bejárónői, takarítónői" munkát jelent, hanem sokkal komplexebb, emberi és egészségügyi támogatást is nyújt. Tájékoztatás nyújtása a szolgáltatásokról; szemléletformáló-, érzékenyítő programok a teljes lakosság számára már általános iskolás kortól. Érzékenyítő, generációkon átívelő programok, események, szervezése. Szociális ellátás támogatási lehetőségei: A kormányzati és önkormányzati szociális támogatások népszerűsítése, így az emberek időben informálódhatnak, hogy milyen	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

			anyagi segítséget kaphatnak a házi segítségnyújtás szolgáltatásainak igénybevételéhez.			
8.	A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás hálózati és eszközproblémák.	A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás alapja egy elektronikus eszköz, melyet a rászoruló visel. Ha az eszköz meghibásodik, vagy nem megfelelően működik, akkor a segélykérés nem válik lehetővé.	Az eszközök élettartama és megbízhatósága fontos tényező, ahhoz, hogy a funkciójuknak maradéktalanul eleget tudjanak tenni folyamatos karbantartást és frissítést igényelnek. Mindezek ellenére bizonyos esetekben azonban már csak a készülékvásárlás, készülékcsere az, ami megoldja a problémát.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
9.	A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás hiánya több településen.	Számos településen nincs biztosítva a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás.	Területi egyenlőtlenségek csökkentése. Az állam és a helyi önkormányzatok részéről több pénzügyi forrás biztosítása szükséges a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás működtetéséhez. Pályázati lehetőségek biztosítása a hátrányos helyzetű települések számára, annak érdekében, hogy megfelelő támogatást kapjanak a szükséges infrastruktúra és szolgáltatások kiépítéséhez.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

10.	A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás igénybevételi feltételei nem igazodnak a valós szükségletekhez.	A jelzőrendszeres házi segítségnyújtásba bekerülés szabályai nem mindig tükrözik a valódi igényeket, ami komoly problémákat okozhat a szolgáltatás elérhetőségével és hatékonyságával kapcsolatban. Az igénylők számára a szociális ellátórendszer hozzáférhetősége kulcsfontosságú és ha a bekerülés feltételei túl szigorúak, vagy nem megfelelőek, akkor azok, akik valóban rászorulnak, nem tudják igénybe venni a szükséges szolgáltatásokat.	Rugalmasabb jogosultsági feltételek: A szabályoknak jobban tükrözniük kellene az egyéni igényeket és figyelembe kellene venniük a különböző élethelyzeteket. Szociális helyzetek figyelembevétele: A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás rendszerének figyelembe kellene vennie a szociális környezetet, a család állapotát és az érintettek életkörülményeit. A szolgáltatás elérhetőségét ne csak a fizikai állapot, hanem a társadalmi és szociális tényezők is befolyásolják, mivel sok esetben a családi háttér vagy az egyedülálló élethelyzet is döntő lehet a segítségnyújtás szükségességében. Rendszeres felülvizsgálat és módosítások: A szabályozásoknak folyamatosan figyelembe kellene venniük a társadalmi és gazdasági változásokat. Érdemes lenne az igénylői visszajelzéseket és a terepi tapasztalatokat is beépíteni a törvények és rendeletek módosításába, hogy azok mindig a valós igényekhez igazodjanak.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

11.	A tanya-, és falugondnoki szolgálat munkatársai túlterheltek, a rendelkezésre álló gépjárműveik állapota nem megfelelő.	A tanya-, és falugondnoki szolgálatok túlterheltsége és a nem megfelelő gépjárműállapot olyan problémák, amelyek súlyosan akadályozzák a hatékony működést, így nemcsak a gondnoki szolgálatok munkáját nehezítik meg, hanem a rászorulók számára nyújtott szolgáltatásokat is.	A tanya-, és falugondnoki szolgálatok sikeres működéséhez megfelelő finanszírozás szükséges. Az önkormányzatoknak és az államnak hosszú távú terveket kellene kidolgozniuk ezen szolgáltatásokat támogató források biztosítására. A tanya-, és falugondnoki szolgálatok járműveinek állapotának javítása érdekében alapvető lenne egy rendszeres karbantartási program kidolgozása, amely biztosítja a gépjárművek folyamatos működőképességét. Ezenkívül az önkormányzatok és az állami támogatás révén lehetőség nyílna a járműpark korszerűsítésére, hiszen az új, gazdaságosabb és megbízhatóbb járművek hozzájárulhatnának a szolgáltatás hatékonyságának növeléséhez.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
12.	A szociális ágazatban az ellátások hatékony működését jelentősen gátolja az informatikai eszközpark elavultsága, valamint a digitális kompetenciák terén tapasztalható hiányosságok.	A szociális szféra működését jelentősen hátráltatja az elavult, sokszor működésképtelen informatikai eszközpark, valamint az, hogy a dolgozók informatikai kompetenciái – főként az idősebb korosztály esetében – sok esetben nem érik el a hatékony, önálló munkavégzéshez szükséges szintet. Az IKT eszközök hiánya vagy korszerűtlensége nemcsak	Elengedhetetlen az eszközpark korszerűsítése és bővítése célzott állami vagy uniós forrásból, valamint az IKT karbantartás és fejlesztés folyamatos biztosítása. Szükséges az informatikai oktatás és támogatás beépítése a dolgozók szakmai továbbképzési rendszerébe. Úgynevezett mentorok, IKT	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	nem

		a belső adminisztrációt és ügyintézést nehezíti meg, hanem a digitális platformokon történő adatátadást, jelentéskészítést, ügyfélkapcsolatot és pályázatkezelést is. Az IKT eszközök (számítógépek, nyomtatók, hálózati infrastruktúra, mobil eszközök) fenntartására és fejlesztésére általában nincs külön forrás, így azok pótlása és javítása ad hoc módon történik, vagy teljesen elmarad. Nehézséget jelent az IKT használatával kapcsolatos tudásbeli hiányosság. Sok helyen nincs rendszeres képzés vagy támogatás a digitális rendszerek (pl. elektronikus ügyviteli rendszerek, adatbázisok, statisztikai felületek) használatához, így a dolgozók tapasztalati úton, saját maguk próbálnak eligazodni ezekben, ami hibalehetőségekhez, stresszhez és időveszteséghez vezet.	szakemberek bevonása, illetve a digitális kompetenciák szisztematikus fejlesztése segítené a szociális szakembereket abban, hogy bátrabban és hatékonyabban használják a digitális eszközöket – nem csupán adminisztratív, hanem ügyfélkommunikációs és szakmai célokra is.		egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
13.	A szociális szférában jelentős szakemberhiány mutatkozik, melyet a magas munkavállalói fluktuáció tovább súlyosbít.	A szociális munkát végző szakemberek fizetése jellemzően alacsonyabb az országos átlaghoz képest, ami jelentős motivációvesztést okoz. A szociális munkát sok esetben alulértékelik, társadalmi presztízse alacsony, ami tovább	Versenyképes bérezési rendszer kialakítása: A szociális szakemberek anyagi elismerésének javítása érdekében javasolt a bérek felülvizsgálata, az országos és ágazati átlaghoz való igazítása vagy meghaladásuk.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.:	nem

		csökkenti a szakmához való kötődést. A továbbképzési és karrierépítési lehetőségek szűkösek vagy nehezen hozzáférhetők, így a szakemberek nem érzik a személyes és szakmai előrelépés lehetőségét.	Béren kívüli juttatások és motivációs rendszerek bevezetése (pl. teljesítményalapú prémiumok) Szakmai fejlődési és előrelépési lehetőségek bővítése: Rendszeres, célzott továbbképzések szervezése a szakmai kompetenciák fejlesztésére. Karriertervezési programok és előmeneteli utak kidolgozása a szakemberek motiválására.	2030	egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	

SZOCIÁLIS ALAPSZOLGÁLTATÁSOK (települési alapszolgáltatások) hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
GYERMEKEK						
1.	A gyermekek számára nem minden esetben biztosított a tanya-, és falugondnoki szolgáltatás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A szolgáltatás elsősorban idősek, beteg emberek ellátására irányul, így a gyermekek szempontjai gyakran háttérbe szorulnak. A tanya-, és falugondnoki feladatellátás nem minden esetben tartalmazza a gyermekek óvodába/iskolába szállítását, vagy szabadidős programokra való eljutását. A tanya-, és falugondnokok gyermekvédelmi ismerete sok esetben hiányos, így kevésbé tudnak érzékenyen reagálni például a veszélyeztetett gyermekek jelzéseire.	A tanya-, és falugondnokok szerepkörének kiterjesztése a gyermekek szükségleteire (pl. óvodába, iskolába szállítás, szabadidős programokra kísérés) azokon a településeken, ahol még nem történt. Járműpark fejlesztése, munkaerő-bővítés, rugalmas szolgáltatási időbeosztás a gyermekek napi ritmusához igazodva. A gondnokok felkészítése a gyermekekkel való kommunikációra, alapvető gyermekvédelmi ismeretek elsajátítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	A gyermekek számára nem minden esetben biztosított a szociális étkeztetés	A szociális étkeztetés nem minden településen elérhető,	A már meglévő tanya-, és falugondnoki szolgáltatások integrálása az	Javasolt ütemezés: éves	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye	nem

	egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	különösen nem kis, perifériás falvakban. A szolgáltatás elsősorban felnőttekre és idősekre szabott, a gyermekek célzott ellátása nem egységes minden településen. Az étkeztetés minősége, tápanyagtartalma nem minden esetben felel meg a gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges követelményeknek.	étkeztetésbe: meleg étel szállítása gyermekeknek, családoknak. Ehhez szükséges a járművek felszerelése (például: hőtartó edények, melegentartó dobozok), valamint a szolgálatok feladatkörének módosítása. Pályázati források bevonása a szolgáltatás bővítéséhez. Egységes minőségi és tápértékre vonatkozó szabványok bevezetése a gyermekétkeztetésre. Helyi termelők bevonása a gyermekétkeztetésbe (például: friss zöldség, gyümölcs, tejtermékek biztosítása).	szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3.	A gyermekek számára nem minden esetben biztosított a házi segítségnyújtás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A házi segítségnyújtás elsősorban idősekre, a fogyatékossággal élő személyekre, valamint a pszichiátriai betegekre fókuszál, a gyermekes családok nem tartoznak a klasszikus célcsoportba. Ezért gyakran figyelmen kívül maradnak azok a háztartások, ahol a gondozásra szoruló személy (pl. mozgáskorlátozott szülő) kiskorú gyermeket is nevel.	A gyermekek szempontjából közvetetten hasznos beavatkozás: ha a szülő/felügyelő személy támogatást kap (pl. mozgásában korlátozott szülő esetén), nő a gyermek gondozási biztonsága.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

4.	A gyermekek számára nem minden esetben biztosított a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	Ez a szolgáltatás alapvetően az • egyedül élő 65 év feletti személyek, • az egyedül élő súlyosan fogyatékos vagy pszichiátriai beteg személyek, • a kétszemélyes háztartásban élő 65 év feletti, illetve súlyosan fogyatékos vagy pszichiátriai beteg személyek biztonságát célozza, nem vonatkozik közvetlenül gyermekekre.	Bár ez a szolgáltatás elsősorban az előzőekben ismertetett célcsoportra fókuszál, kialakítható egy olyan digitális vagy közösségi jelzőrendszer, amely a gyermekekkel kapcsolatos veszélyeztető helyzetek gyorsabb felismerését segíti (például: tanulói hiányzások, lakókörnyezeti veszélyek). Szülői támogató programokba való bevonás lehetősége jelzőrendszeren keresztül.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.	A gyermekek számára nem minden esetben biztosított az utcai szociális munka egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	Az utcai szociális munka gyermekekre fókuszáló formája nagyon kevés településen érhető el. A gyermekkorú utcán tartózkodók (pl. csellengők, kolduló vagy dolgozó gyermekek) elérése és támogatása sokszor nem rendszerszintű, hanem esetleges.	Fókuszált utcai szociális munka a közterületen tartózkodó, kallódó, vagy csellengő gyermekek elérésére. Szociális munkások alkalmazása, akik célzottan gyermekekkel dolgoznak közterületen (pl. játszótereken, vasútállomások környékén, lakótelepeken).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

IDŐSEK						
1.	Az idősek számára nem minden esetben biztosított a tanya-, és falugondnoki szolgáltatás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	Vannak olyan idősek, akik vidéki, elzárt, külterületi lakóhelyeken élnek, ahol a közlekedési lehetőségek korlátozottak, így nehézkes a szolgáltatás igénybevétele. A tanya-, és falugondnoki járművek akadálymentessége nem minden esetben megoldott, ami mozgáskorlátozott vagy idős személyek számára problémát jelent. A szolgálatot ellátó gondnokok gyakran túlterheltek, kevés a munkaerő, emiatt nem tudnak rendszeres, személyre szabott segítséget nyújtani.	A járműpark akadálymentesítése, korszerűsítése. A gondnoki szolgálat megerősítése humán erőforrásban (pl. helyettesítő gondnok rendszer). Az idősek számára egyénre szabott menetrend vagy napi rendszerességű bejárás bevezetése. A gondnokok képzése idősellátási ismeretekre és demencia-barát kommunikációra.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Az idősek számára nem minden esetben biztosított a szociális étkeztetés egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	Sok idős személy nehezen vagy egyáltalán nem tud eljutni az étkeztetési helyszínekre, különösen, ha nem elérhető számukra a házhozszállítás. Az étkeztetés nem minden esetben veszi figyelembe az egyéni egészségi állapotból fakadó speciális táplálkozási igényeket (pl. cukorbetegség, nyelési nehézségek). Információhiány miatt sokan nem ismerik vagy nem tudják	Házhozszállítási rendszer bővítése, akár falugondnoki járművekkel együttműködésben azokon a településeken, ahol még nem történt meg. Diétás, pépesített vagy állag szerint módosított ételválaszték bevezetése. Étkezéssel kapcsolatos edukáció és tájékoztató kiadványok készítése (könnyen érthető formában).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

		igénybe venni az étkeztetési szolgáltatásokat.	Étkeztetést végző szolgáltatók érzékenyítése az idős emberek igényeire.		intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3.	Az idősek számára nem minden esetben biztosított a házi segítségnyújtás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A házi segítségnyújtás kapacitása nem elegendő a növekvő igényekhez képest, a gondozók száma kevés, ami túlterheltséget és a szolgáltatás minőségének romlását eredményezi. A gondozási időkeretek nem mindig elegendőek az idős személyek komplex szükségleteinek kielégítésére. Az ellátás megszervezése és az időpontok egyeztetése nehézkes, emiatt egyes ellátottak hiányos vagy nem megfelelő ellátásban részesülnek.	Gondozói kapacitás bővítése – új munkatársak toborzása, helyi ösztönzők (pl. lakhatási támogatás) biztosítása. Házi segítségnyújtás rugalmassá tétele: időkeret testreszabása az idős ember állapotához igazítva. Gondozók rendszeres szupervíziója és továbbképzése. Elektronikus gondozási napló bevezetése az ellátás nyomonkövetésére, a szükségletek pontosabb feltérképezésére.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.	Az idősek számára nem minden esetben biztosított a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A jelzőrendszer technikai feltételei (pl. mobil- vagy internetkapcsolat) vidéki vagy elzárt területeken nem mindenhol adottak. Az idősek körében alacsony a technológiai affinitás, nem értik vagy idegenkednek az eszközök használatától. Kevés a személyes támogatás az eszközök bevezetéséhez és használatához, ami miatt alacsony a szolgáltatás igénybevétele.	Technológiai fejlesztés: mobilhálózaton működő, könnyen kezelhető jelzőeszközök biztosítása. Használati oktatás, próbaidőszak biztosítása eszközhasználat előtt. Pszichés támogatás az eszköz elfogadásához (pl. félelmek csökkentése). Helyi „digitális segítők” bevonása, akik időseknek segítenek a technikai kérdésekben.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	nem

					államigazgatási szervek	
5.	Az idősek számára nem minden esetben biztosított az utcai szociális munka egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	Az utcai szociális munkások nem mindig rendelkeznek megfelelő képzéssel és eszközökkel az idős emberek speciális szükségleteinek felismerésére és ellátására.	Utcai szociális munkások képzése idősspecifikus szükségletekre, például: demencia, fizikai korlátok felismerése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
NŐK						
1.	A nők számára nem minden esetben biztosított a tanya-, és falugondnoki szolgáltatás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A nők gyakran elszigetelten élnek, gyermekgondozási vagy ápolási feladatok miatt nem tudnak elmozdulni otthonról, segítségre szorulnak az ügyintézésben. A gondnoki szolgálatok elsősorban fizikai szállítási, ügyintézési feladatokra koncentrálnak és kevésbé érzékenyek a nőket érintő sajátos élethelyzetekre, mint a	Esetlegesen a nők számára kialakított időszakos ügyintézési körjáratok működtetése. A gondnokok érzékenyítése a nemi egyenlőségre, valamint a nőket érintő rejtett problémák felismerésére (pl. bántalmazás, mentális terhek).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	nem

		gondozási terhek, bántalmazásból való kilépés vagy az egyedülálló anyaság.			egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2.	A nők számára nem minden esetben biztosított a szociális étkeztetés egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A nők – különösen az időskorúak – nagyobb arányban élnek egyedül, gyakran alacsony nyugdíjból vagy jövedelemből, így nehézkessé válik a megfelelő, rendszeres étkezés biztosítása. Az étkeztetési szolgáltatás gyakran nem veszi figyelembe a női életkorhoz vagy egészségi állapothoz igazodó étrendi szükségleteket (pl. csontritkulás, szív- és érrendszeri betegségek, cukorbetegség, különleges diéták). Számos idős nő szégyelli vagy méltatlannak érzi az ellátás igénybevételét – különösen akkor, ha korábban önellátó volt.	Nők életkori és egészségügyi sajátosságaihoz igazodó menük biztosítása. A házhozszállítási szolgáltatás célzott bővítése egyedül élő, időskorú vagy mozgásukban korlátozott nők részére, különös tekintettel a külterületen élők esetében. Szemléletformáló kampány indítása, a szociális étkeztetés igénybevételével összefüggésben, mely a szégyenérzet erejének tompítására helyezi a fókuszt.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	A nők számára nem minden esetben biztosított a házi segítségnyújtás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A nők várható élettartama magasabb, ezért nagyobb arányban kerülnek időskorban segítségre szoruló helyzetbe, azonban az ellátórendszer nem tud lépést tartani a növekvő igényekkel. A gondozási szerepeket is jellemzően a nők látják el (idős szülő, beteg partner, gyermek), így a gondozók és a	Házi segítségnyújtás kiterjesztése nőspecifikus élethelyzetekre (pl. egyedülálló anyák, idős özvegy nők, gondozási terhek alatt állók). Érzékeny, női igényekre szabott gondozási tervek bevezetése. A gondozói munka elismerése, béremelés és mentálhigiénés támogatás	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek,	nem

		gondozottak között is felülreprezentáltak. Ez dupla terhelést jelenthet. A szolgáltatás jelenlegi struktúrája nem elég rugalmas: a gondozási időkeret rövid, a feladatok standardizáltak, nem minden esetben illeszkednek az egyéni női élethelyzetekhez (pl. demenciával élő házastárs ápolása, egyedülálló anyaság). A gondozók (akik többségében szintén nők) túlterheltek, gyakran alulfizetettek, ami magas fluktuációt eredményez.	biztosítása a női dolgozók megtartása érdekében.		nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4.	A nők számára nem minden esetben biztosított a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	Egyedül élő, idős vagy fogyatékossággal élő nők esetében fokozott a veszélye annak, hogy rosszullét, baleset vagy bántalmazás esetén nincs, aki időben segítséget hívjon. A nők közül sokan félnek használni az eszközt, vagy pszichésen nehezen élik meg, hogy „baj esetére” készülnek – különösen, ha korábban trauma (pl. erőszak) érte őket. A szolgáltatás elérhetősége nem mindig biztosított a vidéki településeken vagy gyenge lefedettségű mobilhálózati térségekben.	A szolgáltatás célzott kiterjesztése egyedül élő, bántalmazás által veszélyeztetett nők számára. Használati oktatás, akár személyes segítői jelenléttel, próbaidőszak bevezetése minden új kliens számára. Technológiai fejlesztés: mobilhálózaton működő, könnyen kezelhető jelzőeszközök biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

5.	A nők számára nem minden esetben biztosított a szociális munka egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A közterületen élő vagy lakhatási válságba került nők (pl. bántalmazott nők, hajléktalan nők, egyedül maradt anyák) fokozottan ki vannak téve az erőszaknak, szexuális kihasználásnak, egészségügyi kockázatoknak. A hajléktalanellátás és az utcai szociális munka rendszere nem elég nőközpontú – hiányoznak a női higiéniai szükségletekre, gyermekes nők helyzetére vagy bántalmazás történetére szabott szolgáltatások.	Speciális képzések a nők elleni erőszak felismeréséről, bizalomépítő kommunikációról, trauma utáni kapcsolatteremtésről. A hajléktalanellátásban külön női szállók, biztonságos várakozópontok kialakítása higiéniai hozzáféréssel, családos nők számára külön ellátással.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1.	A fogyatékossággal élők számára nem minden esetben biztosított a tanya-, és falugondnoki szolgáltatás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A szolgáltatást nyújtó járművek többsége nem akadálymentesített, így a mozgáskorlátozott személyek számára a szállítás gyakran nem megoldható. A gondnokok gyakran nem rendelkeznek speciális ismeretekkel a fogyatékossággal élők szükségleteiről, így nem tudják megfelelően támogatni őket. Egyes külterületi vagy elszigetelt településrészek lefedetlenek a szolgáltatás	A falugondnoki/tanyagondnoki járművek akadálymentesítése (pl. kerekesszék-rögzítési lehetőség, beemelő szerkezet). A tanya-, és falugondnokok speciális képzése a fogyatékossággal élő személyek igényeinek felismerésére (pl. kommunikációs akadályok kezelése). Településszintű elérhetőség bővítése: új gondnoki körzetek kialakítása a lefedetlen területeken. Egyéni útvonaltervezés bevezetése a fogyatékossággal élők napi rutinjához	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	nem

		szempontjából, így ott élő fogyatékossággal élők elszigetelődnek. A szolgáltatás időkerete és útvonalai nem mindig igazodnak a fogyatékossággal élő személyek egyéni élethelyzetéhez.	igazítva (pl. egészségügyi intézménybe, boltba, közösségi programra szállítás).		államigazgatási szervek	
2.	A fogyatékossággal élők számára nem minden esetben biztosított a szociális étkeztetés egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	Az étkeztetés nem minden esetben veszi figyelembe a fogyatékossággal élők speciális étrendi vagy állagigényeit (pl. darabolt, pépesített ételek). A kiszállítás nem akadálymentes módon történik (pl. nem jutnak be az otthonba, nem tudják átadni biztonságosan az ételt). Az ellátásról szóló tájékoztatás nem akadálymentes – sok fogyatékossággal élő személy nem is tud a szolgáltatás elérhetőségéről. A szolgáltatás eléréséhez szükséges adminisztráció bonyolult, és nincs mindenhol elérhető személyes segítség az igényléshez.	Speciális étrendi igények figyelembevétele (pl. rágási, nyelési nehézségek, cukorbetegség, gluténérzékenység stb.). Ételszállítás akadálymentes módon történő biztosítása (pl. hőálló, könnyen nyitható dobozok, otthonhoz való bejutás segítése). Étrendhez kapcsolódó személyes tanácsadás, dietetikai támogatás a fogyatékossággal élők és családtagjaik részére. A szolgáltatások igénybevételéhez szükséges dokumentáció és ügyintézés leegyszerűsítése, a felesleges adminisztrációs lépések megszüntetése. Akadálymentes, könnyen érthető nyelvezetű nyomtatványok és tájékoztatók biztosítása. Helyi segítő pontok vagy tanácsadók kijelölése. A tanácsadók lehetnek például falugondnokok, szociális munkások vagy civil szervezetek munkatársai, akik előzetes érzékenyítő képzésben részesülnek.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

3.	A fogyatékossággal élők számára nem minden esetben biztosított a házi segítségnyújtás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A gondozók sok esetben nincsenek felkészítve a fogyatékosság-specifikus ellátási feladatokra (pl. hogyan segítsenek egy látássérültnek a gyógyszerbevételben, vagy egy autista klienssel való kommunikációban). A szolgáltatás időtartama gyakran nem elegendő a komplexebb ellátási szükségletekkel rendelkező fogyatékossággal élő személyek támogatására.	A gondozók speciális képzése a fogyatékosság-specifikus ellátási igényekre (pl. mozgássérültek segítése az öltözködésben, fürdésben; autizmusbarát kommunikáció). A szolgáltatás időtartamának és gyakoriságának rugalmas alakítása az egyéni szükségletekhez igazítva.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.	A fogyatékossággal élők számára nem minden esetben biztosított a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A szolgáltatás lefedettsége nem teljes: sok településen vagy külterületen nincs elérhető jelzőrendszeres ellátás. Az eszközök karbantartása és technikai támogatása nem mindig megoldott, ami biztonsági kockázatot jelent. A szolgáltatásról szóló információk nem jutnak el megfelelő formában a célcsoporthoz (pl. nem akadálymentes a tájékoztatás).	A szolgáltatás kiterjesztése lefedetlen településekre vagy külterületekre. Rendszeres ellenőrzés, karbantartás biztosítása a berendezések működőképességének fenntartása érdekében. Tájékoztatók akadálymentes és inkluzív formában történő elkészítése. Honlapok, online felületek akadálymentesítése. Tájékoztató napok, információs alkalmak szervezése fogyatékossággal élők számára akadálymentes helyszínen, megfelelő segítő személyzet biztosításával. Információs anyagok elhelyezése orvosi rendelőkben, gyógyszertárakban, mozgó	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

			szolgáltatások (pl. falugondnoki autók) által látogatott helyeken.			
5.	A fogyatékossággal élők számára nem minden esetben biztosított az utcai szociális munka egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	Az utcai szociális munkások nem mindig rendelkeznek megfelelő ismeretekkel vagy eszközökkel a fogyatékossággal élők szükségleteinek felismerésére és kezelésére.	Képzések szervezése utcai szociális munkások számára fogyatékosság-specifikus témákban (pl. kommunikáció, jogi ismeretek, szociális segítségnyújtás sajátosságai).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK						
1.	A mélyszegénységben élők számára nem minden esetben biztosított a tanya-, és falugondnoki szolgáltatás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A mélyszegénységben élők gyakran szegregált, külterületi, közlekedésileg elszigetelt településrészeken élnek, ahol nincs rendszeres elérés. Az érintettek gyakran nem tudják, hogy a szolgáltatás elérhető számukra vagy félnek az intézményes segítségkéréstől.	Mobil tanya-, és falugondnoki szolgáltatás kialakítása: napi vagy heti rendszerességgel közlekedő, előre egyeztetett útvonalon dolgozó gondnoki jármű. A tanya-, és falugondnokok képzése a mélyszegénységben élők problémáinak felismerésére, kommunikációs technikák fejlesztése. A szolgáltatásról szóló információk célzott eljuttatása szociális munkások,	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	nem

			civil szervezetek, egyházi szolgálatok közvetítésével.		egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2.	A mélyszegénységben élők számára nem minden esetben biztosított a szociális étkeztetés egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A szolgáltatás igénybevételéhez szükséges adminisztratív feltételek (jövedelemigazolás, kérelmezés, nyilatkozatok) nehezen teljesíthetők a mélyszegénységben élő, digitális írástudással nem rendelkező emberek számára. Az étkeztetés sok helyen csak személyesen, intézményi helyszínen vehető igénybe – ez akadályozza a mozgáskorlátozott, idős vagy gyermekes személyeket. A szociális étkezés szégyenérzetet válthat ki – különösen kis közösségekben –, emiatt többen inkább lemondanak róla. Gyakori probléma, hogy a szolgáltatás nem érhető el minden településen, így sok rászoruló háztartásban nincs alternatíva a napi meleg étel biztosítására.	A szociális étkeztetéshez való hozzáférés egyszerűsítése. Házhozszállítás kiterjesztése rászoruló egyének és családok felé, különösen azokon a településeken, ahol nincs közétkeztetés. Étkeztetési programok kiegészítése közösségi kapcsolódási lehetőséggel (például: közös étkezések, programok). Partnerség civil és egyházi szervezetekkel a célcsoport elérésére (például: egytálétel-akciók rendszerbe integrálása).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	A mélyszegénységben élők számára nem minden esetben biztosított a házi segítségnyújtás egyenlő	Sok érintett háztartás rejtőzködő életmódot folytat, az egészségügyi, higiéniai vagy mentális állapotuk nem ismert az ellátórendszer számára.	A szociális szakemberek által végzett proaktív feltérképezés a rászoruló háztartásokban (kapcsolatfelvétel, tájékoztatás).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei	nem

	eséllyel történő hozzáférése.	A szolgáltatás nem mindenhol érhető el, vagy nem elég rugalmas, ezért a gyakori, kiszámíthatatlan ellátási igények (pl. gyógyszerkiváltás, krízishelyzet) ellátatlan maradnak. A házi segítségnyújtás időkerete szűk, és gyakran az informáltabb rétegekhez jut el.	Házi segítségnyújtás kiegészítése alapvető higiéniai és életviteli tanácsadással (például: takarítás, gyógyszerelés) A házi segítségnyújtás rugalmasabb formáinak kialakítása (például: napi látogatás helyett heti, de hosszabb idejű ellátás). Szakmaközi együttműködés erősítése: háziorvos, védőnő, családsegítő jelzési láncának aktiválása.	határideje: tervezetten 2030	települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4.	A mélyszegénységben élők számára nem minden esetben biztosított a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A mélyszegénységben élők körében alacsony a technológiai eszközhasználati készség. A bizalomhiány szintén akadály, hiszen sokan nem szívesen helyeznek el „megfigyelésre alkalmas” eszközt az otthonukban, mivel félnek a hatósági következményektől. Nincs vagy akadozik az internet / telefonos lefedettség sok hátrányos helyzetű térségben. A szolgáltatás feltételei (lakcím, stabil lakókörnyezet) kizárják a hajléktalanság közeli állapotban élőket.	Eszközhasználat betanítása egyszerű nyelvezettel, képes útmutatóval, akár közvetítők bevonásával. A szolgáltatás kiterjesztése lefedetlen településekre vagy külterületekre. Program kialakítása azok számára is, akik nem rendelkeznek állandó lakcímmel vagy stabil otthoni környezettel.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.	A mélyszegénységben élők számára nem minden esetben biztosított az utcai szociális munka egyenlő	A mélyszegénységben élők egy része nem hajléktalan, de a lakhatási válság peremén él (például: leromlott házak, albérlet hiánya, közmű nélküli épületek), ezért nem célozza	Kapcsolatépítés civil partnerekkel, akik hitelesen tudják elérni a célcsoportot (például: szegregátumokban dolgozó önkéntesek, egyházi szolgálatok).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei	nem

	eséllyel történő hozzáférése.	meg őket közvetlenül az utcai szociális munka.	A bizalmi kapcsolat megerősítése érdekében mindig azonos szociális munkás visszatérő jelenlétének biztosítása.	határideje: tervezetten 2030	települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
ROMÁK						
1.	A romák számára nem minden esetben biztosított a tanya-, és falugondnoki szolgáltatás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A roma családok jellemzően szegregált, külterületi lakókörnyezetben, gyakran informális, rendezetlen lakhatási körülmények között élnek sokszor lakcím nélkül, ami megnehezíti az ellátásba történő bevonást. Esetenként alacsony a bizalom az intézményes szereplők (pl. önkormányzat, gondnok) iránt. Sok roma család nincs tisztában a szolgáltatás céljával, lehetőségeivel.	Képzés a tanya-, és falugondnokok számára a roma kultúra, társadalmi helyzet megértésére, előítéletmentes kapcsolatteremtés fejlesztésére. Roma közösségi segítők bevonása a családok felkutatásába és informálásába. Helyi szociális feltérképezés – roma civil szervezetek, egyházak bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2.	A romák számára nem minden esetben biztosított a szociális étkeztetés egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A szolgáltatás nem mindenhol biztosít házhoz szállítást, ami akadály a kisgyermekes vagy időskorú családtagok számára. Több roma család szégyelli a segítségkérést, illetve tart attól, hogy az „stigmatizálja” őket. Vannak települések, ahol nincs vagy csak korlátozottan érhető el a szociális étkeztetés, így a rászoruló roma családok esetlegesen kimaradnak belőle.	A házhoz szállítás rendszerének bővítése a szegregált településrészekre. Roma önkéntesek, mediátorok bevonása a szolgáltatás népszerűsítésébe. Pályázati vagy állami támogatással új étkeztetési szolgáltatások indítása vagy meglévőek bővítése azokon a településeken, ahol csak korlátozottan volt elérhető vagy megszűnt a szolgáltatás.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	A romák számára nem minden esetben biztosított a házi segítségnyújtás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A roma családok közül sokan nem tudnak a szolgáltatás létezéséről vagy nem érzik azt „számukra elérhetőnek”. Az ellátásban sok helyen nincs megfelelő érzékenység a roma kultúrára, szokásokra.	Roma közösségi segítők vagy egészségügyi asszisztensek bevonása a gondozásba, kapcsolattartásba. A házi segítségnyújtást végző szakemberek kulturális érzékenyítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

4.	A romák számára nem minden esetben biztosított a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	Az eszközhasználat technikai ismereteket igényel, ami nem minden roma háztartásban adott. Bizalmatlanság az eszközzel szemben. Félelem attól, hogy a készülék „megfigyelést” vagy kontrollt jelent, különösen, ha korábban negatív tapasztalatuk volt a hatóságokkal. Az ellátásról való tájékoztatás nem feltétlenül jut el a célcsoporthoz, hiányzik az érthető, vizuálisan is befogadható információ.	Oktatóprogramok roma közösségekben, amelyek a szolgáltatás előnyeit ismertetik. Eszközhasználat betanítása egyszerű nyelvezettel, képes útmutatóval, akár közvetítők bevonásával. Mobil vagy „telepi” riasztási pontok kialakítása, ha az egyéni készülék nem biztosítható.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.	A romák számára nem minden esetben biztosított az utcai szociális munka egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A roma emberek nagy része nem hajléktalan, de a lakhatási szegénység peremén él – mégsem tekintik őket az utcai szociális munka „célcsoportjának”. Az eltérő normák, kommunikációs szokások miatt sok szociális munkás nem tud hatékonyan kapcsolatot építeni roma közösségekben – ez kétoldalú visszahúzódáshoz vezet.	Kapcsolatépítés civil partnerekkel, akik hitelesen tudják elérni a célcsoportot (pl. szegregátumokban dolgozó önkéntesek, egyházi szolgálatok). Roma származású, vagy roma közösségekben jártas utcai szociális munkások alkalmazása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A szociális alapszolgáltatások célja, hogy alapvető segítséget nyújtsanak a rászoruló lakosság számára az önálló életvitel fenntartásában, a társadalmi kirekesztődés megelőzésében és az alapvető szükségletek kielégítésében. A szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés ahogy Magyarországon, úgy Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye egyes térségeiben is jelentős akadályokba ütközik. A lakosság jelentős része az ellátórendszertől földrajzi, infrastrukturális, információs vagy társadalmi okokból elzártan él, így nem tud élni a jogszabályban biztosított lehetőségekkel.

Az infrastrukturális fejlesztések támogatására célzott pályázatok és központi források biztosítása elengedhetetlen a helyi tanya- és falugondnoki szolgálatok hatékony működéséhez. A járművek folyamatos karbantartása és korszerűsítése jelentősen javítaná a szolgáltatás minőségét és megbízhatóságát.

Az állami támogatási rendszer átalakítása elengedhetetlen ahhoz, hogy igazodjon a jelenlegi piaci körülményekhez, különösen az élelmiszerárak és a működési költségek változásaihoz. Ennek érdekében javasolt bevezetni egy automatikus, éves inflációkövető emelést a szociális étkeztetés normatív támogatásában, amely biztosítaná a szolgáltatás anyagi fenntarthatóságát. Emellett a helyi zöldség- és gyümölcstermesztés integrálása az étkeztetésbe, akár közfoglalkoztatási programok vagy önkormányzati gazdálkodás keretében, hozzájárulhat a beszerzési költségek csökkentéséhez, miközben egészségesebb és fenntarthatóbb ellátást tesz lehetővé.

A központi vagy uniós forrásokból megvalósítható konyhafejlesztési, ételszállítási és humánerőforrás-fejlesztési pályázatok kiírása tovább erősítheti az étkeztetés minőségét és elérhetőségét. Támogatások bevonásával ezek a fejlesztések hosszú távon finanszírozhatóak, így a helyi konyhák korszerűsítése, bővítése, valamint a gépjárműpark fejlesztése is megvalósíthatóvá válik.

A szociális ágazatban dolgozó szakemberek létszámának növelése és társadalmi megbecsültségének erősítése kulcsfontosságú a hatékony ellátás szempontjából. Ennek érdekében szükséges a szakma iránti elkötelezettség és motiváció fenntartása, amit rendszeres közösségépítő programok, elismerési rendszerek, szupervíziós támogatás, valamint hosszú távon kiszámítható, versenyképes bérezés segíthet elő. Emellett ösztönző mechanizmusokat kellene kialakítani, melyek támogatják a szakemberek továbbképzését és szakmai fejlődését, például képzési díjak részleges finanszírozásával vagy pontrendszer bevezetésével.

A pályaorientációs programok fejlesztése során fontos, hogy a jelentkezők személyiségjegyeit és kompetenciáit figyelembe véve már a képzés megkezdése előtt felmérjék a pályára való

alkalmasságot, ezzel csökkentve a későbbi lemorzsolódás arányát. A gondozók számára lényeges, hogy megfelelő közlekedési eszközökhöz jussanak, melyek nemcsak gyorsabb és kényelmesebb közlekedést tesznek lehetővé, hanem egyes elektromos eszközök környezetbarát alternatívát is jelentenek.

A házi segítségnyújtás valódi szerepét és előnyeit széles körben kommunikálni kell, hiszen ez a szolgáltatás sokkal komplexebb, mint egy „bejárónői" feladatkör. Egy országos vagy helyi kampány segíthet tisztázni ezt a félreértést, miközben érzékenyítő programokkal már az általános iskolás kortól kezdve formálható a társadalmi szemlélet. Emellett fontos a kormányzati és önkormányzati szociális támogatások népszerűsítése, hogy az érintettek időben informálódhassanak a rendelkezésre álló anyagi segítségekről.

Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás tekintetében az eszközök élettartama és megbízhatósága érdekében elengedhetetlen a rendszeres karbantartás és időszakos frissítés, ugyanakkor bizonyos helyzetekben a készülékcsere elkerülhetetlen a folyamatos működés biztosítása érdekében. A területi egyenlőtlenségek csökkentése érdekében pedig több pénzügyi forrás biztosítása szükséges, különös tekintettel a hátrányos helyzetű településekre, ahol pályázati lehetőségekkel segíthető a szükséges infrastruktúra és szolgáltatások kiépítése.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás vonatkozásában szükséges, hogy a rendszer figyelembe vegye a szociális környezetet, a családi állapotot és az érintettek életkörülményeit, hiszen nemcsak a fizikai állapot, hanem a társadalmi helyzet is meghatározó lehet a segítségnyújtás szükségességében.

A szakmai munka fenntarthatóságának biztosítása érdekében versenyképes bérezési rendszer kialakítása, béren kívüli juttatások és motivációs eszközök bevezetése javasolt, amely hozzájárul a szakemberek megtartásához és motivációjához. Fontos a szakmai fejlődési lehetőségek bővítése, a karriertervezés támogatása, valamint a többletlétszám biztosítása a közvetlen ügyfélmunka megerősítéséhez.

A lakosság szociális alapszolgáltatásokhoz való hozzáférésének javítása több szinten beavatkozást igényel. A problémák rendszerszintű, ugyanakkor helyi igényekre szabott kezelése elengedhetetlen a társadalmi leszakadás csökkentéséhez, a szolgáltatási egyenlőtlenségek felszámolásához és a valódi esélyegyenlőség biztosításához.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A szociális alapszolgáltatások megerősítése a társadalmi esélyegyenlőség alapfeltétele. A tanya-, és falugondnoki szolgálat, a szociális étkeztetés, a házi segítségnyújtás, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, valamint az utcai szociális munka mind olyan alapvető

ellátási formák, amelyek kulcsszerepet töltenek be a leginkább rászoruló társadalmi csoportok - különösen a gyermekek, idősek, nők, fogyatékossággal élők, mélyszegénységben élők és romák - életminőségének javításában.

A tanyán vagy kistelepülésen élők számára gyakran az egyetlen elérhető kapcsolódási pontot a tanyagondnoki, vagy falugondnoki szolgálat jelenti. Éppen ezért e szolgáltatás szerepét újra kell értelmezni és megerősíteni, hogy ne csupán adminisztratív vagy szállítási funkciót töltsön be, hanem közösségépítő, mentálhigiénés és információátadó szerepköre is legyen. Különösen fontos ez olyan településeken, ahol a közszolgáltatások elérése korlátozott és ahol a lakosság jelentős része mélyszegénységben él, illetve a roma közösség is jelen van. A tanya-, és falugondnokok rendszeres képzése, közösségi megbecsültségük erősítése elengedhetetlen ahhoz, hogy a szolgálat hosszú távon hatékonyan működhessen.

A szociális étkeztetés esetében kiemelt cél a mennyiségi minimumon túlmutató, táplálkozás-egészségügyi szempontból is megfelelő étkezés biztosítása. A gyermekek és idősek mellett fokozott figyelmet kell fordítani az egyedülálló nőkre, különösen a kisgyermekes anyákra, valamint a fogyatékossággal élő személyekre, akik sokszor nehezen tudják önállóan megoldani az étkezésüket.

Kulcsfontosságú a speciális étrendi igények figyelembevétele (pl. rágási, nyelési nehézségek, cukorbetegség, gluténérzékenység stb.), ugyanakkor fontos az étrendhez kapcsolódó személyes tanácsadás, dietetikai támogatás a rászorulók számára.

Helyben történő étkezés vagy elvitel esetén meghatározó az akadálymentes megközelítés lehetővé tétele, illetve ételszállítás akadálymentes módon történő biztosítása (pl. hőálló, könnyen nyitható dobozok, otthonhoz való bejutás segítése).

A házi segítségnyújtás hatékony működéséhez elengedhetetlen a megfelelő létszámú, szakképzett gondozói hálózat kialakítása, valamint az infrastrukturális háttér biztosítása. Az idősgondozás mellett azonban egyre nagyobb szükség mutatkozik a mentális támogatásra is, hiszen az elmagányosodás nemcsak fizikai, hanem lelki hanyatláshoz is vezet. A gondozók szerepe így túlmutat a fizikai segítségnyújtáson – jelenlétük érzelmi biztonságot, kapcsolódási lehetőséget nyújt, amely minden különösen kiszolgáltatott társadalmi csoport számára kulcsfontosságú.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás célja, hogy biztonságot és gyors reagálást nyújtson azok számára, akik élethelyzetükből vagy egészségi állapotukból adódóan fokozottan kiszolgáltatottak. A gyermekek tekintetében a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás jelenleg alig játszik szerepet, pedig vannak olyan élethelyzetek, amikor a szolgáltatás hasznos kiegészítője lehetne a gyermekvédelmi rendszernek. Különösen indokolt lehet a szolgáltatás kibővítése

olyan háztartásokban, ahol a gyermekek rendszeres ellátása veszélybe kerülhet a szülők munkavégzése, mentális problémái vagy szociális elszigeteltség miatt.

A nők - különösen az egyedül élő, idős vagy bántalmazást átélt nők - esetében a jelzőrendszeres segítségnyújtás nemcsak az egészségi állapot, hanem az életkörülmények miatt is indokolt lehet. Azok a nők, akik korábban családon belüli erőszak áldozatai voltak, vagy akik elszigetelten, támogatás nélkül élnek, fokozott biztonságérzetre szorulnak. Szükség van arra, hogy az ellátórendszer nyitottabb legyen az ilyen élethelyzetek felismerésére.

A szolgáltatás jelenlegi formájában sok esetben azokhoz jut el, akiknek amúgy is erősebb a kapcsolódásuk az intézményrendszerhez. Alapvető fontosságú, hogy a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást célzottan, helyi szintű érzékenyítő kampányokkal, közösségi partnerek - például falugondnokok, civil szervezetek - bevonásával népszerűsítsük azokban a közösségekben, ahol a társadalmi izoláció, a digitális analfabetizmus vagy a bizalmatlanság gátolja a szolgáltatások igénybevételét. Roma közösségek esetében különösen fontos, hogy a szolgáltatás ne csupán formálisan legyen elérhető, hanem kulturálisan is illeszkedjen az érintett csoportok életmódjához és bizalmi rendszeréhez. Mindemellett fontos, hogy a technológiai eszközöket és azok használatát is a célcsoport ismereteihez és körülményeihez kell igazítani, hogy a készülékek valóban használhatóak és megbízhatóak legyenek a mindennapi élethelyzetekben.

A szolgáltatás működéséhez szükséges infrastruktúra – ideértve az eszközparkot, a kommunikációs rendszert, a diszpécserszolgálatot és a gondozók rendelkezésre állását – csak akkor képes hatékonyan működni, ha biztosított a megfelelő finanszírozás, az eszközök rendszeres karbantartása és a dolgozók megfelelő bérezése. Ugyanakkor elengedhetetlen a rendszeres szakmai visszacsatolás és az igénylői tapasztalatok beépítése a szolgáltatás folyamatos fejlesztésébe, hogy az valóban tükrözze a különböző élethelyzetekből fakadó szükségleteket.

Az utcai szociális munka fejlesztése elsősorban a mélyszegénységben élő és hajléktalanság által veszélyeztetett csoportok elérése szempontjából létfontosságú. Az ellátórendszer peremére szorult emberek gyakran csak e szolgáltatás révén jutnak alapvető információkhoz, egészségügyi ellátáshoz vagy minimális segítséghez. A célzott utcai jelenlét mellett fontos lenne a gyermekekkel, illetve fiatalkorúakkal történő kapcsolattartás fokozása is – különösen ott, ahol a család nem tud megfelelő védelmet, irányítást és biztonságot nyújtani számukra. Az ilyen jellegű, prevenciós célú utcai munka különösen fontos lehet a roma közösségek fiataljai körében, akik gyakran láthatatlanok a formális ellátórendszerek számára.

Valamennyi alapszolgáltatás esetében kiemelt figyelmet kell fordítani a nők helyzetére is – legyen szó idős, egyedülálló asszonyokról, kisgyermekes anyákról vagy a bántalmazás elől menekülő nőkről. Az alapszolgáltatások személyre szabottá tételéhez elengedhetetlen az érzékenyítés, a szolgáltatást nyújtók képzése, valamint az, hogy az ellátási formák biztonságos környezetet teremtsenek a nők számára.

Az alapszolgáltatások rendszerszintű javításának feltétele a finanszírozás átláthatóbbá, tervezhetőbbé és a helyi szükségletekhez rugalmasabban igazodóvá tétele, emellett elengedhetetlen a területi egyenlőtlenségek csökkentése.

A szociális alapszolgáltatások megerősítése nem csupán a rászoruló emberek jólétét javítja, hanem a közösségek ellenálló képességét, kohézióját is erősíti.

Családsegítés

a) HIÁNYOSSÁGOK

A családsegítés egy alapvető szociális szolgáltatás, amelynek célja, hogy segítséget nyújtson a családoknak a mindennapi problémáik kezelésében, illetve megelőzze a szociális problémák súlyosbodását. Családsegítő szolgáltatás a vármegye minden járásában biztosított, de nem feltétlenül helyben elérhető az egyes járásokhoz tartozó települések mindegyikén, ugyanis gyakori, hogy csupán kihelyezett, időszakosan ellátott tevékenységekről van szó.

A családsegítő szolgálatok gyakran nagyon komplex problémákkal találkoznak, amelyek nem oldhatók meg egyszerű tanácsokkal vagy gyors beavatkozással. A családok különböző szociális, pszichológiai és gazdasági problémákkal küzdenek és a segítségnyújtás gyakran hosszú távú elkötelezettséget igényel. A családsegítők nem mindig rendelkeznek azzal a kapacitással és szakértelemmel, hogy minden egyes problémát teljes mértékben kezeljenek Ezzel párhuzamosan a szolgálatok működtetése gyakran szembesül az erőforráshiány problémájával. Sok esetben a helyi szociális szolgáltatók nem rendelkeznek elegendő pénzügyi és emberi erőforrással a megfelelő szolgáltatások biztosításához. A családsegítők túlterheltsége, a szakemberek alacsony száma vagy a költségvetési megszorítások csökkenthetik a szolgáltatás minőségét és hatékonyságát.

A családsegítő szolgáltatások leginkább azokon a településeken hatékonyak, amelyeken helyben elérhetők és igénybe vehetők az ellátások. A vármegyében működő családsegítő szolgálatok elérhetősége tekintetében elmondható, hogy a kisebb, eldugottabb településeken gyakran kevésbé hozzáférhetőek. Ezeken a településeken kevesebb a szociális munkás és a családsegítő szakember, így az igénybe vevő családok gyakran hosszú utazásra vagy jelentős várakozási időre számíthatnak.

A családsegítő szolgáltatásokat igénybe vevő családok gyakran szembesülnek társadalmi előítéletekkel. A közösségben való pletykálkodás vagy a negatív megítélés miatt sok család nem mer segítséget kérni, mivel félnek attól, hogy a környezetük elítéli őket. Ez gyakran meggátolja, hogy a rászoruló családok igénybe vegyék a szükséges támogatást, ami tovább súlyosbíthatja a helyzetüket. A családsegítés sikeressége érdekében fontos, hogy a helyi és országos szinten is erőforrásokat biztosítsanak, és csökkentsék a szolgáltatásokkal kapcsolatos társadalmi előítéleteket. Csak így lehet biztosítani, hogy minden rászoruló család megkapja a szükséges támogatást.

CSALÁDSEGÍTÉS LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1.	A családsegítés területén bizonyos szakmai szegmensek hiányosságai mutatkoznak meg, melyek feltérképezetlenek és ellátatlanok.	A családsegítés egyes szakterületeken – a teljesség igénye nélkül például a szenvedélybetegségek kezelésében, pszichés problémák kezelésében, vagy jogi segítségnyújtásban – szakmai hiányosságok lehetnek.	Szakmai igények feltérképezése és szükségletfelmérés: Részletes igényfelmérés készítése a családsegítő szolgáltatásokat igénybe vevő személyek és közösségek körében. Ez segít meghatározni, hogy pontosan mely területeken van szükség szakmai bővítésre. Fontos, hogy a felmérés figyelembe vegye a következő szempontokat: • A célcsoportok specifikus szükségleteit (pl. pszichés támogatás, jogi segítség, szenvedélybetegségek kezelése, iskolai integráció stb.) • A helyi közösségek igényeit, különös figyelemmel az eltérő szociális problémákra és a helyi erőforrások hiányosságaira. Specifikus szakterületek bővítése és fejlesztése:	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

			Szakemberek alkalmazása, akik specifikus problémákkal (pl. családon belüli erőszak, mentális egészség, szenvedélybetegségek) foglalkoznak. A meglévő családsegítő munkatársak számára szervezett továbbképzések a legújabb szakmai ismeretekkel, terápiás módszerekkel.			
2.	A lakosság körében tapasztalható tájékozatlanság és fenntartások a családsegítő ellátással kapcsolatban.	A családsegítő szolgáltatásokkal kapcsolatos lakossági bizalmatlanság és információhiány olyan rendszerszintű probléma, amely gátolja a szolgáltatások hatékony elérését és igénybevételét. A lakosság sok esetben nem rendelkezik megfelelő információval a szolgáltatások működéséről, céljáról és lehetőségeiről, ami kapacitás-kihasználatlansághoz és az ellátatlan szükségletek megmaradásához vezet.	Lakossági szemléletformáló kampányok indítása: Célzott tájékoztató kampányok szervezése, melyek bemutatják a családsegítő szolgáltatás célját, elérhetőségét és előnyeit. Közösségi események szervezése: A szolgáltatás nyitott bemutatkozása a lakosság felé, lehetőség személyes találkozásra, kérdezésre, bizalomépítésre. Közös programok szervezése civil szervezetekkel, oktatási intézményekkel (pl. családi nap, egészségnap, gyermekprogramok), ahol a családsegítő szolgálat jelen van. Kapcsolatépítés közösségi partnerekkel: Együttműködés más intézményekkel (iskolák, védőnői szolgálat, háziorvosok, civil szervezetek), akik segíthetnek hitelesen közvetíteni az információt. Célzott információátadás azok felé, akik gyakran találkoznak a potenciális ügyfelekkel (pl. pedagógusok, szociális munkások).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

			A segítő szakemberek kommunikációs és attitűdfejlesztése: Képzések szervezése családsegítő munkatársak számára a bizalomépítő kommunikációról, empátiáról, ügyfélközpontúságról. Sikeres esetek bemutatása – pozitív példák kommunikálása: Történetek megosztása arról, hogyan segített a családsegítés egy-egy családnak, személynek.			
3.	A szociális szférában jelentős szakemberhiány mutatkozik, melyet a magas munkavállalói fluktuáció tovább súlyosbít.	A szociális munkát végző szakemberek fizetése jellemzően alacsonyabb az országos átlaghoz képest, ami jelentős motivációvesztést okoz. A szociális munkát sok esetben alulértékelik, társadalmi presztízse alacsony, ami tovább csökkenti a szakmához való kötődést. A továbbképzési és karrierépítési lehetőségek szűkösek vagy nehezen hozzáférhetők, így a szakemberek nem érzik a személyes és szakmai előrelépés lehetőségét.	Versenyképes bérezési rendszer kialakítása: A szociális szakemberek anyagi elismerésének javítása érdekében javasolt a bérek felülvizsgálata, az országos és ágazati átlaghoz való igazítása vagy meghaladásuk. Béren kívüli juttatások és motivációs rendszerek bevezetése (pl. teljesítményalapú prémiumok) Szakmai fejlődési és előre lépési lehetőségek bővítése: Rendszeres, célzott továbbképzések szervezése a szakmai kompetenciák fejlesztésére. Karriertervezési programok és előmeneteli utak kidolgozása a szakemberek motiválására.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
	A családsegítő szolgálatoknál tapasztalható humánerőforrás-hiány miatt a munkatársak napi kapacitását adminisztratív és háttérfeladatok terhelik,	A családsegítő szolgáltatásban dolgozók számának elégtelensége és a feladatkörök aránytalan eloszlása miatt nem tud megvalósulni a lakosság felé irányuló folyamatos jelenlét,	Többletlétszám biztosítása a közvetlen ügyfélmunkához: Pályázati forrásból új munkatársak alkalmazása (pl. szociális munkás, családgondozó), akik kifejezetten a közvetlen lakossági jelenlétet és kapcsolattartást végzik.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok,	nem

	mi csökkenti az ügyfelekkel való rendszeres kapcsolattartás lehetőségét.	ami negatív hatást gyakorol a szolgáltatás hatékonyságára.	Adminisztratív terhek csökkentése – háttérmunkák támogatása: Adminisztrációs feladatokat ellátó munkatárs vagy asszisztens alkalmazása, hogy a családsegítők idejét ne kössék le olyan tevékenységek, amelyek nem közvetlenül a segítő munkához kapcsolódnak. Mobil családsegítő jelenlét kialakítása: Olyan csapatok létrehozása (pl. gépjárművel, helyi kitelepülésekkel), amelyek rendszeresen megjelennek a település különböző pontjain, különösen a hátrányos helyzetű területeken. Időszakos jelenlét biztosítása közösségi terekben, iskolákban, könyvtárakban, ahol az érdeklődők könnyen kapcsolatba léphetnek a családsegítő szolgálattal. Szakmai utánpótlás ösztönzése – gyakornoki programok: Szociális szakos hallgatók, pályakezdő segítők bevonása mentorálással, gyakornoki helyek biztosításával.	tervezetten 2030	nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4.	A családsegítő szolgáltatás alulfinanszírozottsága korlátozza a hatékony működést és a szolgáltatások megfelelő szintű biztosítását.	A családsegítő szolgáltatások finanszírozási struktúrája jelenleg nem biztosítja a működéshez és a szakmai színvonal fenntartásához szükséges forrásokat. Az alulfinanszírozottság elsősorban a humánerőforrás-hiány, a szolgáltatások kapacitáskorlátai és az infrastrukturális	A szolgáltatás fenntarthatóságának érdekében javasolt az állami normatíván túl alternatív finanszírozási források bevonása (pályázatok, alapítványi támogatások, önkormányzati hozzájárulás, civil együttműködések). Pályázati forrásokból történő célzott munkaerő-bővítés (szociális munkások,	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.:	nem

		elmaradottság formájában jelenik meg, amelyek közvetlenül befolyásolják az ellátás minőségét és hozzáférhetőségét.	mentálhigiénés szakemberek, jogászok) alkalmazása. Külső forrásból megvalósítható eszközbeszerzés, infrastruktúra-fejlesztés, szakmai programok finanszírozása (pl. prevenció, közösségfejlesztés, krízisintervenció). Szakmai hálózatokon (pl. szociális munkások egyesületei, szolgáltatói fórumok) keresztül történő érdekérvényesítés a családsegítő szolgáltatások finanszírozási szintjének emelése érdekében. Részvétel országos szakpolitikai konzultációkban, javaslattétel finanszírozási szabályozás módosítására.		egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
5.	A családsegítő szolgálatokban dolgozó szakemberek számára nem áll rendelkezésre megfelelő mértékű szakmai támogatás, ami fokozza a mentális túlterheltséget és a kiégés kockázatát.	A legtöbb családsegítő szolgálat költségvetése nem teszi lehetővé a rendszeres szupervízió, mentálhigiénés támogatás, belső továbbképzések vagy esetmegbeszélések megszervezését. A családsegítő munkatársak gyakran jelentős létszámhiány mellett, túl sok ügyféllel dolgoznak, ami nemcsak fizikai, hanem mentális túlterhelést is eredményez. Ezek a kliensek gyakran súlyosan halmozottan hátrányos helyzetűek, pszichés vagy szociális krízisben vannak. Az ilyen típusú munkavégzés különösen megterhelő és rendszeres feldolgozást, mentálhigiénés támogatást	Szakképzett szupervízorok bevonása a családsegítő szolgálatok működésébe, akik rendszeresen tartanak csoportos vagy egyéni szupervíziós foglalkozásokat. Esetmegbeszélések szervezése a nehéz esetek közös feldolgozására, amely segíti a szakemberek lelki feltöltődését és szakmai fejlődését. Képzett mentálhigiénés szakemberek bevonása, akik támogató foglalkozásokat, tréningeket és tanácsadást biztosítanak a családsegítők számára. Stresszkezelési technikák oktatása, önismereti és mentálhigiénés képzések rendszeres megszervezése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		igényelne – ennek hiányában nő a kiégés veszélye.				
6.	A szociális ágazatban az ellátások hatékony működését jelentősen gátolja az informatikai eszközpark elavultsága, valamint a digitális kompetenciák terén tapasztalható hiányosságok.	A szociális szféra működését jelentősen hátráltatja az elavult, sokszor működésképtelen informatikai eszközpark, valamint az, hogy a dolgozók informatikai kompetenciái – főként az idősebb korosztály esetében – sok esetben nem érik el a hatékony, önálló munkavégzéshez szükséges szintet. Az IKT eszközök hiánya vagy korszerűtlensége nemcsak a belső adminisztrációt és ügyintézést nehezíti meg, hanem a digitális platformokon történő adatátadást, jelentéskészítést, ügyfélkapcsolatot és pályázatkezelést is. Az IKT eszközök (számítógépek, nyomtatók, hálózati infrastruktúra, mobil eszközök) fenntartására és fejlesztésére általában nincs külön forrás, így azok pótlása és javítása ad hoc módon történik, vagy teljesen elmarad. Nehézséget jelent az IKT használatával kapcsolatos tudásbeli hiányosság. Sok helyen nincs rendszeres képzés vagy támogatás a digitális rendszerek (pl. elektronikus	Elengedhetetlen az eszközpark korszerűsítése és bővítése célzott állami vagy uniós forrásból, valamint az IKT karbantartás és fejlesztés folyamatos biztosítása. Szükséges az informatikai oktatás és támogatás beépítése a dolgozók szakmai továbbképzési rendszerébe. Úgynevezett mentorok, IKT szakemberek bevonása, illetve a digitális kompetenciák szisztematikus fejlesztése segítené a szociális szakembereket abban, hogy bátrabban és hatékonyabban használják a digitális eszközöket – nem csupán adminisztratív, hanem ügyfélkommunikációs és szakmai célokra is.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		ügyviteli rendszerek, adatbázisok, statisztikai felületek) használatához, így a dolgozók tapasztalati úton, saját maguk próbálnak eligazodni ezekben, ami hibalehetőségekhez, stresszhez és időveszteséghez vezet.				

CSALÁDSEGÍTÉS hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK						
1.	A családsegítő szolgáltatások nem minden esetben tudják elérni azokat a gyermekeket, akik elszigetelten, szegregált környezetben élnek, vagy akiknek családja bizalmatlan a hatóságokkal szemben.	Elszigeteltség több szinten: földrajzi, társadalmi és kulturális szempontból egyaránt. Vannak olyan településrészek, kistelepülések, amelyek fizikailag is távol esnek a szolgáltatás központi helyszíneitől. Ezeken a területeken az infrastruktúra hiányos, a közlekedési lehetőségek korlátozottak, így a családok számára nehézséget jelent a személyes ügyintézés vagy akár a rendszeres találkozás a családsegítő szakemberekkel. Komoly kihívást jelent azoknak a gyermekeknek az elérése, akik elszigetelt, szegregált közösségekben nőnek fel, vagy akiknek családja valamilyen okból – például: társadalmi	A földrajzi elszigeteltség és az infrastrukturális hiányosságok kezelése érdekében elengedhetetlen úgynevezett „mobil családsegítő egységek” létrehozása. Ezek a szakemberekből álló csapatok (pl. szociális munkás, családgondozó, pszichológus, jogász) rendszeresen látogatnák a kistelepüléseket, szegregált településrészeket, akár járművel kitelepülve, akár a helyi közösségi terekben fogadóórákat tartva. Ez a személyes jelenlét lehetőséget teremtene a kapcsolatépítésre, a bizalom fokozatos kiépítésére és az informális problémamegoldásra is. Közösségi programok, rendezvények szervezése a kapcsolatépítés jegyében: A "hivatalos ügyintézést" sugalló megkeresések gyakran elutasítást váltanak ki a bizalmatlan családokból. Ezzel szemben a közös, nyitott	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		stigma, kulturális különbségek vagy korábbi negatív hatósági élmények miatt – bizalmatlan a hivatalos intézményrendszerrel, így a családsegítő szolgálattal szemben.	programok (pl. gyermeknap, egészségnap, közösségi főzés, helyi ünnepekhez kapcsolódó események) olyan alkalmakat kínálnak, ahol a családsegítők informálisan tudnak kapcsolatot építeni és hitelesen, emberközeli módon mutathatják meg, hogy jelenlétük támogató jellegű.			
2.	Akadályt jelent a szolgáltatások ismertségének hiánya – sok gyermek és szülő nincs tisztában azzal, hogy milyen típusú támogatást nyújthat a család- és gyermekjóléti szolgálat, illetve nem tudják, hol és hogyan érhetők el ezek a szolgáltatások.	A család- és gyermekjóléti szolgáltatások célja a megelőzés, a támogatás, valamint a veszélyeztetettség csökkentése, ám ez a cél nem tud teljesülni, ha a potenciális ügyfelek – gyermekek és szülők – nem is tudnak arról, hogy a szolgáltatás létezik, vagy ha tudnak is róla, nem világos számukra, hogy pontosan miben és hogyan tudna segíteni. Sok család csak akkor kerül kapcsolatba a családsegítéssel, amikor már komoly krízishelyzet alakult ki – holott a rendszer célja éppen az volna, hogy időben, még a problémák elmélyülése előtt be tudjon avatkozni. A gyermekek gyakran nem önállóan, hanem szüleik közvetítésével érnek el a szolgáltatásokhoz. Ez önmagában is korlátozó lehet, különösen olyan esetekben, amikor a szülő nem ismeri fel a problémát, vagy – például: alkoholprobléma, erőszakos	Közérthető, vizuálisan támogatott információs anyagok készítése (plakátok, szórólapok, kisfilmek), amelyek konkrét élethelyzeteken keresztül mutatják be, miben tud segíteni a családsegítő szolgálat. Tájékoztatók terjesztése a lakosság által használt helyszíneken: iskolákban, óvodákban, orvosi rendelőkben, közösségi házakban, boltokban, tömegközlekedési eszközökön stb. Online jelenlét erősítése: közösségi média felületeken (pl. Facebook, TikTok) célzott kampányok, egyszerű, rövid videók vagy posztok formájában. A gyermekek közvetlen elérése – biztonságos, bizalmi csatornák kiépítése: Iskolai és óvodai együttműködések révén rendszeres jelenlét biztosítása a családsegítők részéről – pl. heti fogadóóra, szociális segítő az iskolában típusú program. Gyermekbarát ismeretterjesztő foglalkozások tartása (interaktív játékok, bábjáték, szerepjáték), amelyek során a gyerekek	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		viselkedés, pszichés betegség miatt – éppen maga jelent veszélyt a gyermek jólétére. A legtöbb esetben a gyermek nem tudja, hogy kihez fordulhat bizalommal, illetve egyáltalán nem ismeri az őt megillető jogokat, nem tudja jelezni a problémáit.	megtudhatják, hova fordulhatnak segítségért. Olyan kapcsolattartó személy (pl. iskolai szociális segítő) kijelölése, akiben a gyermek bizalommal lehet, és akinek jelezhet, ha problémája van otthon.			
3.	Gyermekbarát szolgáltatási környezet	A szolgáltatások kialakítása, működése és fizikai környezete sok esetben nem felel meg azoknak az alapvető követelményeknek, amelyek a gyermekek számára barátságos, biztonságos és támogató légkört biztosítanának. Ennek hiánya súlyos akadályt jelenthet a gyermekek bizalmának elnyerésében és aktív bevonásában, valamint ronthatja a szolgáltatások hatékonyságát.	Gyermekbarát szolgáltatási környezet kialakítása, amely lehetővé teszi, hogy a gyermekek biztonságban és elfogadva érezzék magukat a családsegítő rendszerben. Ez magában foglalja a kommunikáció formáinak gyermekre szabását, illetve az életkoruknak megfelelő módszerek alkalmazását (játékos, interaktív megközelítések, kreatív módszerek).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
IDŐSEK						
1.	Szolgáltatás-szervezési problémák	A családsegítő szolgáltatók nem minden esetben rendelkeznek külön idősekre szabott programmal, szakemberrel, vagy házhoz menő szolgáltatással.	Olyan szociális munkatársak vagy esetmenedzserek felvétele, akik kifejezetten az idősekkel való munkára szakosodtak. Pályázatok révén fedezhető a bérük vagy részmunkaidős foglalkoztatásuk.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok,	nem

		Az erőforrások szűkösek (személyi és tárgyi feltételek hiánya).	Célzottan olyan fejlesztési pályázatok benyújtása, melyek lehetővé teszik az idősekre szabott szolgáltatások létrehozását.	tervezetten 2030	nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2.	Mentális, pszichés akadályok	Az idősek között gyakori a magány, depresszió, mentális hanyatlás, ami csökkenti a segítségkérésre való hajlandóságot.	Közösségi, „aktivizáló” programok szervezése (kis létszám, személyesség, befogadó légkör): Kreatív, kíméletes tevékenységek (kézműves foglalkozások, énekkar, mozgásprogram, memóriafejlesztő játékok). Szemléletformáló kampány az idősek felé: Üzenetek: „Nem vagy egyedül”, „Segítséget kérni nem szégyen” (Egyszerű, közérthető tájékoztató anyagok plakátokon, helyi újságban, rádióban, gyógyszertárban.)	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	Tájékozatlanság, információhiány	Sok idős ember nem tud a családsegítő szolgáltatásokról, azok tartalmáról, elérhetőségéről vagy igénybevételének lehetőségeiről.	Egyszerű, jól érthető nyelvezetű szórólapok, plakátok eljuttatása közösségi terekbe (orvosi rendelők, gyógyszertárak, nyugdíjas klubok). Helyi rádiókban, nyomtatott sajtóban való tájékoztatás.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.:	nem

		Az információk gyakran csak online elérhetők, vagy túl bonyolultan vannak megfogalmazva.		2030	egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4.	Társadalmi izoláció	Idős emberek gyakran teljesen elszigetelten élnek, hozzátartozó vagy közösségi kapcsolatok nélkül, így senki nem irányítja őket a szolgáltatások felé.	Települési szintű „láthatatlan idősek” feltérképezése: Önkormányzat, családsegítő szolgálat és háziorvosok együttműködésével létrehozható egy regiszter vagy nyilvántartás azokról az idős személyekről, akik egyedül élnek, nem állnak gondozási kapcsolatban vagy tartósan nem jelennek meg közösségi helyeken.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
NŐK						
1.	Bántalmazott nők rejtőzködése	A családon belüli erőszakot elszenvedő nők gyakran elszigetelten élnek, és nem tudják, kinek és hogyan jelezhetnek biztonságosan.	Együttműködés nőjogi szervezetekkel, krízisambulanciákkal, rendőrséggel és civil egyesületekkel.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok,	nem

		A szolgáltatások nehezen érik el őket, ha nincsenek kapcsolatban egészségügyi vagy köznevelési intézménnyel.	Anonim kapcsolatfelvételi lehetőség, biztonságos terek kialakítása a szolgáltatóban.	tervezetten 2030	nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2.	Túlterheltség és időhiány	Sok nő – különösen gyermeküket egyedül nevelők, gondozási feladatokat ellátók – nem tud időt szakítani arra, hogy szociális segítséget kérjen. A gondoskodási szerepük miatt saját problémáik háttérbe szorulnak, a segítségkérés elmarad.	Egyedülálló és kisgyermekes anyák célzott elérése: Helyi bölcsődék, óvodák, iskolák, védőnői hálózat aktív bevonása a jelzőrendszerbe. Szülői klubok, beszélgetőcsoportok indítása családsegítő szervezésében, ahol informális keretek között történhet kapcsolatfelvétel.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	A szolgáltatás nem minden esetben nőbarát, érzékenyített	A szociális szolgáltatók nem mindig rendelkeznek olyan eszközökkel, képzéssel vagy szemlélettel, amely érzékenyen kezeli a női élethelyzeteket (például: bántalmazás, egyedülállóság, stb.).	A családsegítő munkatársak képzése a nemek közötti egyenlőtlenségek, a rejtett női problémák felismerése, a bántalmazás jeleinek észlelése terén. Fontos, hogy a szolgáltatónál elérhető legyen olyan szociális munkás vagy tanácsadó, aki kifejezetten nők problémáira specializálódott.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.:	nem

					egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1.	Fizikai akadálymentesítés hiánya	A családsegítő intézmények nem minden esetben akadálymentesek mozgássérültek számára (lépcső, ajtószélesség, hiányzó rámpa, akadályos mosdóhasználat). Nincs biztosítva megfelelő parkolóhely vagy bejutási segítség.	Teljes fizikai akadálymentesítés: rámpák, automata ajtók, akadálymentes mosdók, megfelelő piktogramok, taktilis burkolatok. Hallássérültek számára indukciós hurok, látássérülteknek kontrasztos feliratok és tapintható információk.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Kommunikációs akadályok	A hallás-, vagy látássérült ügyfelek nem tudják megfelelően értelmezni az írásos vagy szóbeli információkat.	Írásos tájékoztatók egyszerű nyelvezetű (könnyen érthető) változatban is. Lehetőség jelnyelvi tolmácsra előzetes egyeztetéssel.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok,	nem

		Az intézmény nem biztosít jelnyelvi tolmácsot, nagyított betűs vagy digitálisan olvasható tájékoztatást.		tervezetten 2030	nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3.	Digitális akadályok	Az online ügyintézési lehetőségek nem akadálymentesek, vagy nem kompatibilisek segítő technológiákkal (pl. képernyőolvasók, alternatív navigációs eszközök). Az elektronikus ügyintézéshez szükséges támogatás hiányzik.	Honlap és online ügyintézés akadálymentessé tétele (WCAG 2.1 szabványnak megfelelően).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.	Információhiány és célzott tájékoztatás hiánya	A fogyatékossággal élő emberek gyakran nem jutnak el azokhoz az információkhoz, amelyek segítenék őket a szolgáltatás igénybevételében. A kommunikáció nem az ő szükségleteikhez igazodik, így a	Tájékoztatás eljuttatása az érintettekhez: speciális intézmények, civil szervezetek, orvosok, gyógypedagógusok közvetítésével. Kapcsolatépítés a fogyatékossággal élő emberek informális hálózataival (klubok, Facebook-csoportok, támogató közösségek).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.:	nem

		szolgáltatás „láthatatlan” marad számukra.		2030	egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
5.	Szemléletbeli akadályok, diszkriminációs tapasztalatok	A szolgáltatók egy része nincs felkészülve a fogyatékos ügyfelek egyéni szükségleteinek kezelésére, így előítéletes, távolságtartó hozzáállás is tapasztalható. Az ügyfelek bizalmatlanok, tartanak a megbélyegzéstől vagy attól, hogy nem értik meg őket.	Szakemberek képzése fogyatékosságügyi alapismeretekre, akadálymentes kommunikációra. A személyes hozzáállás és bizalmi légkör kiemelten fontos: az ügyfél „partnerként való kezelése” elengedhetetlen.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
6.	A szolgáltatás „intézménycentrikus”, nem jut el a lakóhelyre	A családsegítő rendszer ritkán kezdeményez kapcsolatfelvételt, kevés a házhoz menő, mobil vagy kihelyezett szolgáltatás.	Házhoz menő szociális munkavégzés lehetősége (előzetes egyeztetéssel). Rendszeres kihelyezett ügyfélfogadás biztosítása fogyatékos embereket ellátó intézményekben (pl. nappali ellátó, lakóotthon, fogyatékosokat támogató szervezet).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek,	nem

					nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK						
1.	Alapvető információhiány	A szolgáltatás létezéséről, céljáról és elérhetőségéről sok érintett nem rendelkezik elegendő ismerettel. Az információk nem jutnak el hozzájuk vagy számukra nem érthető formában vannak megfogalmazva.	Könnyen érthető nyelven, vizuális támogatással készült információs anyagok (plakát, piktogramos szórólap, rövid videó). Személyes informálás szociális munkások, közösségi mentorok által.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Bizalmatlanság az intézményes rendszerrel szemben	Korábbi negatív tapasztalatok miatt (például: hatósági beavatkozások, „elvették a gyereket”, megalázó bánásmód) a szolgáltatókkal szembeni bizalmatlanság nagyon erős.	A legsúlyosabb nélkülözésben élőket gyakran csak úgy lehet elérni, ha a segítség elsőként alapvető szükségletet elégít ki (például: adományosztás során történő kapcsolatfelvétel).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.:	nem

		A „szociális rendszer” sokak számára félelmet keltő, fenyegető.	Ez csak a kapcsolat első lépése, cél a fokozatos bevonás a komplex segítségnyújtásba. Társadalmi érzékenyítés és szolgáltatói szemléletváltás. Képzés és érzékenyítő program a családsegítő dolgozóknak a mélyszegénység megértésére, előítéletmentes kommunikációra. A segítő kapcsolat alapja a partnerség, tisztelet és türelem. A kapcsolatfelvétel elsődleges célja a bizalomépítés.	2030	egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3.	Iskolázatlanság és alacsony kompetenciaszint	Az érintettek jelentős része nem rendelkezik alapvető ügyintézési, olvasási, írási, digitális készségekkel. Emiatt nem képesek kérvényt írni, nyomtatványokat értelmezni, időpontot egyeztetni.	Időszakos ügyfélfogadás a településrészeken, telepeken, közösségi házakban, egyházaknál, civil szervezeteknél. Egyszerűsített ügyintézés és segítségnyújtás a folyamat során: Nyomtatványkitöltés, kísérés hivatalokba, közérthető magyarázat a jogszabályokról. „Szociális tolmács” szerep: az ügyfelek segítése az intézményrendszer nyelvének és logikájának megértésében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.	Digitális kirekesztettség	Az online ügyintézés terjedése nem kedvez a mélyszegénységben élőknek: sokuknak nincs internete, számítógépe, telefonja vagy az	A családsegítő központokban kialakítható egy „digitális ügyintézési pont” vagy „e-ügyintézési asszisztens” szolgáltatás, ahol munkatárs segíti az ügyfeleket az online felületek (például:	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei	nem

		eszközhasználathoz szükséges tudása.	Ügyfélkapu, ePapír, nyomtatványok, e-receptek) használatában. A segítő közérthető nyelven magyaráz, és nemcsak elvégzi a feladatot, hanem tanítja is az ügyfelet. Papíralapú alternatívák biztosítása: Mivel egyes mélyszegénységben élő emberek számára még nem reális a digitális ügyintézés, az alapvető információkat és űrlapokat papíralapon is elérhetővé kell tenni. Lehetőség szerint a családsegítő munkatárs nyomtasson ki és adjon át iratokat, segítve azok kitöltését is.	határideje: tervezetten 2030	települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
5.	Stigmatizáció és szégyen	Sok érintett szégyelli a helyzetét, ezért kerüli a „szociális” intézményeket. Attól félnek, hogy megbélyegzik, lenézik vagy elutasítják őket.	Csoportos foglalkozások (például: önismereti csoport, anya-baba klub, férfiklub), ahol fokozatosan erősödhet az érintettek önértékelése és társas kapcsolódása. A szolgáltatás ne „ügyintézésként”, hanem közösségi térként is jelenjen meg. A szolgáltatás „kísérője” legyen a programnak, ne a középpontja – így az érintettek nem érzik magukat „címkézett kliensnek”.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

ROMÁK						
1.	Bizalmatlanság az intézmények irányába	A roma közösségek gyakran tartanak a „hivatalos” intézményrendszertől, mert korábbi tapasztalataik megalázó bánásmóddal, elutasítással, esetleg gyámügyi beavatkozással jártak. A szociális munkát sokan „gyerekelvételhez” vagy „ellenőrzéshez” társítják.	A családsegítő szolgáltatás munkatársai rendszeresen jelenjenek meg a roma telepeken, településrészeken, akár mobil tanácsadás formájában. A fizikai jelenlét, rendszeresség és személyes kapcsolat kulcsfontosságú a bizalomépítéshez. Helyi roma közösségi segítők, kulcsemberek, mediátorok vagy sorstárs segítők alkalmazása, akik hidat képeznek a szolgáltató és az érintett közösség között.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Előítéletes vagy nem érzékeny szolgáltatói hozzáállás	A roma családok értékrendje, időkezelése, szülői szerepfelfogása, közösségi működése eltérhet a többségi társadalom normáitól. Egyes szakemberek nem rendelkeznek a roma kultúra ismeretével, nem tudják kezelni az eltérő kommunikációs vagy életvezetési szokásokat. Esetenként rejtett vagy nyílt diszkrimináció is tapasztalható az ügyfélfogadás során.	A családsegítő munkatársak számára kötelező vagy ajánlott tréningek, melyek segítik a roma kultúra, családi szerepek, szokások megértését, valamint előítélet-mentes kommunikáció kialakítását.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

3.	Alacsony iskolai végzettség és funkcionális analfabetizmus	Sok érintett nem tudja értelmezni a hivatalos dokumentumokat, kérvényeket, tájékoztatókat. Ez akadályozza a szolgáltatások igénybevételét, valamint a jogosultságok érvényesítését.	„Szociális tolmács” szerep: A családsegítő munkatárs (vagy külön kijelölt ügyintézési segítő) magyarázza el szóban a dokumentumokat az ügyfélnek: mit kell kitölteni, mit jelent egy adott kifejezés, mire figyeljen. A dokumentumokat együtt, lépésről lépésre töltsék ki – ezzel nemcsak segítséget kap az ügyfél, hanem tanulási lehetőséget is. Digitális megoldások vizualizált tartalmakkal: Egyszerű, videós magyarázatok készítése vagy megosztása (például: „Így töltsd ki a lakhatási támogatás kérelmét” – narrációval, képernyőképekkel). Ez különösen hasznos lehet a közösségi médiában aktív ügyfelek körében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.	Információhiány és nem megfelelő kommunikációs csatornák	A szolgáltatásokról szóló információk gyakran nem jutnak el a roma közösségekhez vagy nem az ő nyelvezetükön, közegükön keresztül.	Közérthető, szóbeli és vizuális kommunikáció előnyben részesítése: Tájékoztatók egyszerű nyelvezettel, képes formában, szóban történő információátadással (például: videó, rövid animáció, személyes közvetítés). Hasznos lehet a közösségi médián keresztüli kommunikáció is, amennyiben az érintettek ott elérhetők.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

5.	Digitális kirekesztettség	Sok roma család nem rendelkezik internetkapcsolattal, okoseszközökkel, vagy nem tudja használni az online ügyintézést, így a digitális szolgáltatások számukra nem elérhetők.	A családsegítő központokban kialakítható egy „digitális ügyintézési pont” vagy „e-ügyintézési asszisztens” szolgáltatás, ahol munkatárs segíti az ügyfeleket az online felületek (például: Ügyfélkapu, ePapír, nyomtatványok, e-receptek) használatában. A segítő közérthető nyelven magyaráz, és nemcsak elvégzi a feladatot, hanem tanítja is az ügyfelet. Papíralapú alternatívák biztosítása: Mivel egyes roma emberek számára még nem reális a digitális ügyintézés, az alapvető információkat és űrlapokat papíralapon is elérhetővé kell tenni. Lehetőség szerint a családsegítő munkatárs nyomtasson ki és adjon át iratokat, segítve azok kitöltését is.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A családsegítő szolgáltatásokhoz való lakossági hozzáférés javítása nem valósítható meg csupán egyoldalú fejlesztésekkel; átfogó, rendszerszintű beavatkozásokra van szükség mind szakmai, mind strukturális, mind pedig kommunikációs szinten. A jelenlegi rendszerben több olyan tényező is azonosítható, amely jelentősen gátolja a szolgáltatások hatékony elérését és működését, így ezek célzott kezelése elengedhetetlen.

A családsegítés szakterületén több olyan szakmai részterület is azonosítható, amelyek feltérképezetlenek, illetve részben vagy teljesen ellátatlanok. Ezek a hiányosságok különösen azokban az esetekben okoznak problémát, amikor speciális élethelyzetekre – például pszichés terhelés, kapcsolati erőszak, lakhatási krízis – nem áll rendelkezésre megfelelő szakmai protokoll, célzott módszertani háttér vagy képzett szakember. A szolgáltatás így gyakran reaktív módon, eseti válaszokkal tud csak reagálni a megjelenő problémákra, ami csökkenti az ügyfelek bizalmát és az ellátás hatékonyságát. Ennek megoldása érdekében szükséges a családsegítés szakmai tartalmának újragondolása és specifikus részterületekre vonatkozó ellátási formák kialakítása, valamint a helyi szükségletek rendszeres felmérése.

A lakosság körében ugyanakkor továbbra is jelentős mértékű a tájékozatlanság a családsegítő szolgáltatások céljáról, elérhetőségéről és működéséről. Sok érintett nem tudja, hogy milyen támogatásra jogosult, illetve miben kérhet segítséget, mások pedig tartanak a „szociális rendszerrel” való kapcsolatfelvételtől, féltve a magánéletüket vagy tartva a megbélyegzéstől. Ennek ellensúlyozására aktív, célcsoport-orientált kommunikációs stratégiákra van szükség, amelyek egyszerű nyelvezetet használnak, vizuális elemekkel operálnak, és a lakosság számára jól elérhető csatornákon (pl. közösségi média, települési események, plakátkampányok, helyi rádiók) keresztül tájékoztatnak. Ugyanilyen fontos az intézmény arculatának „emberközelibbé” tétele, a személyes kapcsolatokra építő bizalomépítő tevékenységek erősítése.

A hozzáférést akadályozó egyik legsúlyosabb rendszerszintű probléma a szociális ágazatban tapasztalható súlyos szakemberhiány, amelyet a magas fluktuáció és az alacsony bérszínvonal tartósan fenntart. A családsegítő szolgálatokban dolgozó szakemberek túlterheltsége, valamint a kevés számú munkatárs közötti megnövekedett feladatmegosztás következtében gyakran csökken a tényleges kliensmunka időtartama. A mindennapi működést jelentősen befolyásolja az a jelenség is, hogy a munkatársak jelentős részének kapacitását az adminisztrációs és háttérfeladatok terhelik, így az ügyfelekkel való rendszeres és minőségi kapcsolattartás háttérbe szorul.

E problémák enyhítése érdekében elengedhetetlen a humánerőforrások fejlesztése: egyrészt vonzóbbá kell tenni a pályát – ehhez megfelelő bérpolitika, munkakörülmények és előrelépési

lehetőségek biztosítása szükséges –, másrészt támogatni kell a már rendszerben lévő szakembereket. Ez utóbbi magában foglalja a rendszeres szupervíziók, esetmegbeszélések, továbbképzések biztosítását, valamint a lelki egészségvédelem és a kiégés megelőzésének lehetőségeit, például pszichológiai támogatás vagy munkahelyi közösségerősítő programok formájában.

A családsegítő szolgáltatások strukturális megerősítése sem halasztható tovább. A jelenlegi alulfinanszírozottság miatt a szolgáltatások gyakran kénytelenek működési szinten kompromisszumokat kötni, ami visszaveti a szakmai munka színvonalát és stabilitását. A pénzügyi háttér megerősítése nem csupán a bérek, hanem a működéshez szükséges eszközök, közösségi programok, prevenciós szolgáltatások, valamint a módszertani fejlesztések finanszírozásában is kulcsszerepet játszik. A működési költségek tervezhetővé tétele, a célzott támogatások elérhetősége, valamint a pályázati rendszer egyszerűsítése szintén hozzájárulhat a hosszú távon fenntartható szolgáltatásnyújtáshoz.

A családsegítő szolgáltatások működésének egyik technikai korlátja az informatikai háttér elavultsága. Sok helyen nem áll rendelkezésre korszerű eszközpark, a szoftverek lassúak, hibásak vagy nem kompatibilisek egymással, ami nemcsak az adminisztrációs feladatokat nehezíti, hanem az ügyfelek kiszolgálását is lassítja, pontatlanná teszi. Ezen túlmenően az informatikai eszközök használatához szükséges digitális kompetenciák sem minden munkatárs esetében állnak rendelkezésre a szükséges szinten. Kulcsfontosságú a technológiai korszerűsítés és ezzel párhuzamosan a humán erőforrásfejlesztés: digitális képzések, mentorálás és technikai támogatás bevezetése.

Összefoglalva elmondható, hogy a családsegítő szolgáltatások lakossági hozzáférésének javítása nem képzelhető el anélkül, hogy a rendszer belső működésének gyenge pontjai – a szakemberhiány, az alulfinanszírozottság, az eszközellátottság hiányosságai és a szakmai támogatás elégtelensége – ne kerüljenek beavatkozási fókuszba. Ezen túlmenően a lakosság irányába is nyitni kell: világos, érthető, bizalmat ébresztő kommunikációval, helyben elérhető szolgáltatásokkal, érzékeny szakmai hozzáállással és közösségi beágyazottsággal, ugyanis csak így biztosítható, hogy a családsegítő ellátás valóban betölthesse azt a társadalmi funkcióját, amely a leginkább rászorulók támogatásáról, élethelyzetük stabilizálásáról és a társadalmi integráció erősítéséről szól.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való hozzáférést számos, különböző társadalmi csoportokat érintő akadály nehezíti, ezért a hozzáférés javítására irányuló

beavatkozásoknak komplexen, egymással összhangban kell kezelniük az információhiányból, bizalmatlanságból, infrastrukturális és szemléleti hiányosságokból fakadó problémákat.

Gyakori, hogy a szolgáltatás nem éri el azokat a gyermekeket, akik elszigetelten, szegregált környezetben élnek, vagy akiknek családja bizalmatlan az intézményekkel szemben. Ennek hátterében többek között a szolgáltatás alacsony ismertsége, valamint a negatív társadalmi előítéletek, korábbi rossz tapasztalatok állnak. A bizalom újraépítéséhez szükség van arra, hogy a szolgáltatók hiteles, érthető módon, közvetlen kommunikációval mutassák be működésüket, és aktívan jelen legyenek a közösségekben – például iskolákban, közösségi terekben, hátrányos helyzetű településrészeken. A gyermekek számára barátságos, befogadó és biztonságos környezet kialakítása, valamint a szolgáltatások személyre szabása elengedhetetlen ahhoz, hogy valódi kapcsolat és együttműködés alakuljon ki.

Az idősek esetében gyakran a magány, a mentális hanyatlás, valamint az információkhoz való korlátozott hozzáférés okozza azt, hogy nem kérnek segítséget. Számukra különösen fontos a személyes elérhetőség, a házhoz menő szolgáltatások megerősítése, valamint az egyszerű, világos tájékoztatás biztosítása – lehetőség szerint nemcsak online, hanem nyomtatott vagy közvetlen formában is. Emellett szükség van olyan szakemberekre, akik kifejezetten az idősek támogatására képzettek, és képesek hosszabb távon is kapcsolatot fenntartani, segíteni a bizalom kiépítését.

A nők, különösen az egyedülálló anyák, gondozási feladatot ellátók és bántalmazott nők esetében a fizikai és érzelmi elszigeteltség, az időhiány, valamint a gondoskodói szerepből fakadó önfeláldozás gyakran megakadályozza, hogy szociális segítséget kérjenek. Ennek enyhítésére szükséges a szolgáltatások rugalmas időpontban való elérhetősége, a női élethelyzetekre érzékeny szakmai megközelítés, valamint a biztonságos, anonim jelzés lehetőségének biztosítása a bántalmazottak számára.

A fogyatékossággal élők gyakran nem jutnak hozzá az információkhoz, vagy nem értik meg azokat, mivel azok nem igazodnak az egyéni szükségleteikhez. A kommunikációs akadályok megszüntetéséhez szükség van jelnyelvi tolmács biztosítására, könnyen érthető, nagyított vagy digitálisan akadálymentesített tartalmakra, valamint a segítő technológiákkal kompatibilis ügyintézési lehetőségekre. Fontos, hogy a szakemberek nyitottak legyenek a fogyatékossággal élők egyéni élethelyzeteire, és megfelelő képzést kapjanak az inkluzív szemlélet kialakításához.

A mélyszegénységben élők – különösen roma közösségek tagjai – gyakran tapasztalnak bizalmatlanságot, előítéletet vagy kirekesztést a hivatalos intézményrendszer részéről, ezért sokan nem mernek segítséget kérni, vagy nem tudnak élni a szolgáltatásokkal. A hatósági beavatkozástól való félelem, az alacsony iskolázottság, a digitális írástudás hiánya, valamint az

infrastrukturális korlátok (internet, eszközök hiánya) mind hátráltatják az ügyintézést. A házhoz menő és kihelyezett szolgáltatások fejlesztése, a személyes kapcsolatra építő, bizalmat építő szociális munka megerősítése kulcsfontosságú. Emellett a dokumentumok és ügyintézési útmutatók egyszerűsítése, érthető nyelvezete, valamint közösségi segítők bevonása hozzájárulhat ahhoz, hogy ezek az emberek valóban hozzáférjenek a számukra létfontosságú támogatásokhoz.

A lakossági hozzáférés javításához tehát átfogó szemléletváltásra, célzott kommunikációra, strukturális fejlesztésekre és szakmai érzékenyítésre egyaránt szükség van. Csak így biztosítható, hogy a családsegítő szolgáltatások ne csak formálisan, hanem ténylegesen is elérhetővé váljanak mindenki számára – különösen azoknak, akik a leginkább rászorulnak.

Nappali ellátások

a) HIÁNYOSSÁGOK

A nappali ellátások, amelyek különböző rászoruló csoportok számára nyújtanak segítséget, kulcsszerepet játszanak a társadalmi integráció, a rehabilitáció és a szociális jólét fenntartásában. A vármegye településeinek jelentős részében nagy szükség lenne az idősek nappali ellátását biztosító szolgáltatásokra, ellátásokra, de a fogyatékossággal élők, pszichiátriai és szenvedélybetegek számára nyújtandó nappali ellátások fejlesztése is indokolt több járásban.

A szolgáltatások elérhetősége sok esetben csak nagyobb városokban és településeken biztosított, így a kistelepüléseken élő rászorulók számára a hozzáférés jelentős problémát jelenthet. A kisebb településeken vagy a periférián élők nem tudják könnyen igénybe venni ezeket a szolgáltatásokat, mivel azok nem elérhetőek, vagy nem kínálnak megfelelő kapacitást a szükséges támogatás biztosítására. A nappali ellátások területén problémát jelent a forráshiány, ezen intézmények fenntartása és bővítése költséges és egyes fenntartók nem rendelkeznek elegendő forrással az összes szükséges szolgáltatás biztosítására.

Ezen kívül, a nappali ellátások szakképzett munkaerő iránti kereslete is jelentős problémát jelent. Az ellátást biztosító intézményeknek és szolgáltatóknak megfelelően képzett szakemberekre van szükségük ahhoz, hogy biztosítani tudják a rászorulók szükségleteinek kielégítését. A szociális munkások, pszichológusok és egészségügyi szakemberek elérhetősége és kapacitása gyakran nem elégséges ahhoz, hogy minden rászoruló számára biztosítsák a szükséges támogatást, különösen a nagyobb városokon kívül.

A különböző célcsoportok, mint a hajléktalanok, pszichiátriai betegek vagy szenvedélybetegek gyakran előítéletekkel találkoznak a társadalom egyes szegmenseiben, ami hátráltathatja őket a

nappali ellátásokhoz való hozzáférésben és az integrációban. A társadalmi elutasítás tovább súlyosbíthatja az adott személyek szorongását és elzárkózottságát, ami a további rehabilitációs folyamatokat is megnehezítheti.

A szolgáltatás fejlesztése – beleértve a szakmai képzések erősítését, a finanszírozás növelését, valamint a családok aktív bevonását – elengedhetetlen a hosszú távú fenntartható működéshez.

NAPPALI ELLÁTÁSOK LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1.	A szociális ágazatban hosszú távon fennálló humánerőforrás-hiány tapasztalható: a képzett szakemberek száma nem kielégítő, miközben a meglévő munkatársak jelentős leterheltség mellett végzik feladataikat. A szakemberek számára rendelkezésre álló továbbképzési, átképzési és ismeretfrissítési lehetőségek korlátozottak, ami akadályozza a szakmai kompetenciák fejlesztését és a korszerű módszerek alkalmazását a mindennapi munkában.	Alacsony jövedelmi viszonyok: A szociális ágazatban dolgozók bérszínvonala hosszú ideje elmarad a hasonló képzettséget igénylő más ágazatoktól (pl. oktatás, egészségügy). A fizetés gyakran nem arányos a végzett munka felelősségével, fizikai és pszichés megterhelésével, ezért sokan elhagyják a pályát, vagy el sem kezdik azt. Növekvő ellátotti létszám és komplexebb szükségletek: A társadalmi kihívások (pl. elöregedés, pszichoszociális problémák) miatt egyre több és egyre nehezebb helyzetű ember szorul ellátásra.	Bérrendezés, anyagi megbecsülés növelése: A szociális ágazatban dolgozók bérszínvonalának fokozatos emelése, a hasonló szintű végzettséget igénylő közszolgálati pályákhoz (például: oktatás, egészségügy) való igazítása. Teljesítményarányos juttatási rendszerek kialakítása, például: bérpótlék a túlmunka, mentálisan megterhelő munka vagy hátrányos térségekben végzett feladatok esetén. Pályakezdők számára pályakezdési támogatás bevezetése a szociális hivatás népszerűsítése érdekében. A munkaerő utánpótlás ösztönzése: A szociális képzések népszerűsítése országos kampányokon, pályaorientációs rendezvényeken keresztül.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		Ugyanakkor a humánerőforrás nem nőtt ezzel arányosan, így a meglévő dolgozók túlterheltté váltak. Hiányos szakmai utánpótlás és képzési kapacitás: Kevés fiatal választja a szociális munkát életpályaként, részben az anyagi és társadalmi megbecsülés hiánya miatt. Korlátozott továbbképzési és szakmai fejlődési lehetőségek: A továbbképzési rendszer gyakran alulfinanszírozott, szervezetlen vagy nem elérhető a szakemberek számára – különösen vidéken. Az ismeretfrissítés, módszertani megújulás, szupervízió vagy szakmai műhelyek hiánya akadályozza a szakmai fejlődést és a kiégés megelőzését. Területi egyenlőtlenségek: A szakemberhiány különösen éles vidéken, kisebb településeken, ahol még nehezebb megtartani vagy odavonzani képzett munkaerőt.	Felsőoktatási és OKJ-s képzések ösztönzése ösztöndíjprogramokkal, tandíjmentességgel vagy ösztönző gyakorlati helyek biztosításával. Vidéki szakemberek támogatása letelepedési támogatással, szolgálati lakás biztosításával. Továbbképzési és szakmai fejlődési lehetőségek bővítése: Államilag támogatott, rendszeres, térítésmentes továbbképzések biztosítása elérhető módon (online, hibrid formában). Szupervíziós, mentálhigiénés támogatási rendszerek kiépítése a kiégés megelőzésére. Területi egyenlőtlenségek kezelése: Vidéki és hátrányos helyzetű térségekben dolgozó szakemberek számára célzott ösztönzőcsomagok (például: mobilitási támogatás, utazási költségtérítés, letelepedési támogatás). Társadalmi megbecsülés és szakmai elismerés növelése: Országos és helyi szinten díjak, elismerések, szakmai versenyek és nyilvános visszajelzési rendszerek kialakítása. A szociális szakma presztízsének emelése médiakampányokon, közösségi programokon, elismerő kommunikáción keresztül.			

2.	A szociális szférában az ellátás hatékonyságát jelentősen rontja az IKT eszközpark elavultsága, valamint a digitális kompetenciák terén mutatkozó felhasználói szintű hiányosságok.	A szociális szférában működő intézmények jelentős része elavult vagy hiányos eszközparkkal rendelkezik. A számítógépek, nyomtatók, hálózati eszközök gyakran elöregedettek, lassúak, hibás működésűek, nem alkalmasak korszerű digitális szolgáltatások támogatására, az elektronikus ügyviteli rendszerek, vagy az e-szolgáltatások használatára. A technikai hiányosságokat tovább súlyosbítja, hogy a szociális területen dolgozó szakemberek digitális kompetenciái – különösen az idősebb generációk körében – sok esetben nem megfelelő szintűek a jelenlegi informatikai elvárásokhoz. Az IKT-eszközök használata nem mindig integrált része a mindennapi munkavégzésnek és sokszor hiányzik az ehhez szükséges rendszeres képzés, mentorálás vagy támogatás. Kettős probléma – az eszközállomány technikai elavultsága és a felhasználói kompetenciák hiányosságai – együttesen akadályozza az ágazat digitális átállását, csökkenti a szolgáltatások hatékonyságát, növeli az adminisztratív terheket és gátolja az ellátotti kapcsolattartás modernizálását	IKT-eszközpark korszerűsítése és bővítése: Korszerű számítógépek, laptopok, nyomtatók, tabletek, projektorok beszerzése. Biztonságos és stabil internetkapcsolat kiépítése, wifi-hálózatok fejlesztése. Digitális kompetenciafejlesztés a szakdolgozók körében: Mentorprogramok indítása, amelyben a gyakorlottabb felhasználók támogatják a kevésbé jártas munkatársakat. Célzott, gyakorlatorientált digitális alapképzések és haladó tréningek szervezése a dolgozók számára.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		(például: online ügyintézés, távkapcsolat-tartás, tájékoztatás).				
3.	Infrastrukturális fejlesztések hiányossága	Elavult, korszerűtlen épületállomány: Számos intézmény régi, lakásból vagy nem szociális célra tervezett épületből került kialakításra, amely nem felel meg a mai szakmai és jogszabályi követelményeknek (pl. energetikai, munkavédelmi, közegészségügyi szempontból). Az épületekben gyakoriak az állagromlások (pl. vizesedés, penész, hőszigetelési hiányosságok), amelyek nemcsak az ellátottak, hanem a dolgozók egészségét is veszélyeztetik. Hiányzó vagy nem megfelelő akadálymentesítés: Sok intézményben hiányoznak a rámpák, lift, akadálymentes mosdók vagy megfelelő burkolatok, ami gyakorlatilag kizárja bizonyos személyek hozzáférését. Szűkös, alulméretezett helyiségek: Az ellátotti létszám növekedésével több helyen nem áll rendelkezésre elegendő alapterület a programok, foglalkozások, csoportos és	Komplex épületfelújítások, energetikai korszerűsítés, közegészségügyi és munkavédelmi előírásoknak megfelelő belső átalakítás. Intézmények célzott átalakítása szociális funkciókra: lakáscélú ingatlanok helyett hosszú távon fenntartható, kifejezetten szociális szolgáltatásra alkalmas infrastruktúra kialakítása. Fizikai akadálymentesítés, akadálymentes mellékhelyiségek és zuhanyzók kialakítása, megfelelő burkolatok, csúszásmentesítés, taktilis jelzések kialakítása vak és gyengénlátó személyek számára. Akusztikai fejlesztések, világítási rendszer optimalizálása hallás- és látássérült felhasználók igényeihez. Tájékoztató rendszerek (pl. Braille-feliratok, vizuális útmutatók) telepítése. Helyiségek bővítése vagy új helyiségek hozzáépítése (például: közösségi tér, foglalkoztató, nyugvószoba, fejlesztőszoba, elkülönítő, iroda). Új, célzottan szociális funkcióra tervezett telephelyek létrehozása olyan településeken, ahol a meglévő infrastruktúra bővítése nem gazdaságos vagy nem lehetséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		egyéni tevékenységek lebonyolítására.				
4.	Területi lefedettség hiánya	A szolgáltatások elérhetősége jelentősen egyenlőtlen. A vidéki, idős, mozgáskorlátozott vagy szállításban korlátozott személyek gyakran teljesen kiszorulnak a szolgáltatási körből. A központi helyeken működő intézmények túlterheltek, miközben más térségek teljesen ellátatlanok	Új nappali ellátási kapacitások létrehozása célzottan ellátatlan vagy alulellátott térségekben. Vármegyei/járási szintű szükségletfelmérések alapján új intézmények létesítése. Mobilitási megoldások (például: gondozói kisbusz, háztól-házig szállítás) bevezetése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.	Társadalmi szemléletformálás	A társadalmi szemléletformálás hiánya, az előítéletek és a tudatosság alacsony szintje gyakran akadályozza e szolgáltatások elfogadottságát és hatékonyságát. célcsoportokkal szemben számos előítélet, sztereotípia és stigmatizáció él a társadalomban, amely gátolja a befogadást és a közösségi részvételt. A nappali ellátások társadalmi szerepéről és fontosságáról kevés hiteles, könnyen	Célzott kommunikációs kampányok: A nappali ellátások célcsoportjainak élethelyzetét, szükségleteit és a szolgáltatások előnyeit bemutató, empatikus és hiteles kampányok indítása. Sikertörténetek, „jó gyakorlatok” bemutatása a helyi médiában, közösségi felületeken és országos kampányokban. Tájékoztató anyagok készítése és terjesztése az érintettek, családtagok, önkormányzatok és civil szervezetek számára. Közösségi események és nyitott napok szervezése:	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		hozzáférhető információ áll rendelkezésre. Az érintett családok, helyi közösségek és szakemberek körében is hiányos a tudatosság a nappali ellátások szolgáltatási tartalmáról, előnyeiről és lehetőségeiről. A szolgáltatások társadalmi elfogadottságának hiánya csökkentheti a szolgáltatások igénybevételét, illetve a szakmai munka hatékonyságát.	Nyitott napok, fórumok és interaktív rendezvények lebonyolítása, ahol a helyi lakosok megismerhetik a nappali ellátás működését, szolgáltatásait és hasznosságát. Partnerség és együttműködés erősítése: Együttműködés helyi önkormányzatokkal, civil szervezetekkel, egészségügyi intézményekkel és médiával a szemléletformáló tevékenységek koordinálására és szélesebb körű hatásának biztosítására. Közösségi alapú programok támogatása, amelyek hozzájárulnak a nappali ellátások iránti bizalom és elfogadás növeléséhez.			

NAPPALI ELLÁTÁSOK hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
IDŐSEK						
1.	Demens személyek ellátását célzó nappali szolgáltatás hiánya.	Sok településen, különösen vidéki és kisebb városi környezetben hiányoznak a demens személyek speciális szükségleteit figyelembe vevő nappali ellátó intézmények. Ez a hiány komoly gondot jelent a demens betegek és családtagjaik számára, akik számára nélkülözhetetlen a célzott, személyre szabott ellátás és támogatás. A demens betegek ellátása komplex szakmai felkészültséget, megfelelő infrastruktúrát, speciális programokat és környezetet igényel, amelyek jelenleg nem állnak rendelkezésre vagy nem elég kiterjedtek. Az általános nappali ellátások nem képesek	Speciális nappali ellátó szolgáltatások létrehozása: Demens személyek számára kialakított, szakemberekkel (pszichiáter, szociális munkás, foglalkoztató terapeuta) működő nappali ellátó intézmények fejlesztése. Szakmai képzés és kapacitásfejlesztés: A nappali ellátásban dolgozó szakemberek továbbképzése a demencia-specifikus gondozási ismeretekben.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		kellő mértékben kielégíteni a demens személyek igényeit.				
2.	Előítéletek és stigmatizáció	A demenciával élő személyek gyakran szembesülnek társadalmi előítéletekkel és stigmatizációval, amelyek jelentősen megnehezítik mindennapi életüket és az ellátáshoz való hozzáférésüket. Ezek az előítéletek gyakran a betegség ismeretének hiányából, tévhitekből és félelmekből fakadnak, ami elszigeteltséghez, társadalmi kirekesztettséghez és pszichoszociális nehézségekhez vezethet.	A demencia és annak kezelési lehetőségei kapcsán érzékenyítő kampányok szervezése a társadalmi elfogadás és a stigma csökkentése érdekében. Tájékoztató anyagok és fórumok biztosítása a családok és szakemberek részére.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	Az intézménybe történő szállítás és hazajuttatás nehézsége	Számos esetben nem biztosított az idősek számára a nappali ellátást nyújtó intézményekbe történő eljutás és a hazaszállítás feltétele. Amennyiben a hozzátartozók nem tudják ezt saját eszközeikkel megoldani, az érintett személy számára az ellátáshoz való hozzáférés ellehetetlenül, függetlenül annak szükségességétől.	A nappali ellátó intézményekhez kapcsolódóan szükséges egy szervezett, menetrend szerinti vagy igényvezérelt szállítási szolgáltatás működtetése, amely az idős emberek otthonától az intézményig és vissza biztosítja az utazást. Különösen indokolt ez olyan településeken, ahol az intézmény távol esik, a közösségi közlekedés hiányos vagy az idősek mobilitása korlátozott. Pályázati vagy önkormányzati forrásból támogatott, kifejezetten idősek szállítására alkalmas járművek beszerzése. A járművek kialakításánál figyelembe kell venni az	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

			akadálymentesség követelményeit (pl. alacsonypadlós kivitel, rámpa, biztonsági övek, kapaszkodók).			
4.	Az idősek nappali ellátásának megfelelő színvonalú biztosításához szükséges infrastruktúra számos településen elavultnak minősül, továbbá jelentős hiányosságok tapasztalhatók a tárgyi eszközök és az informatikai felszerelések tekintetében.	A nappali ellátó intézmények működtetésére és fejlesztésére rendelkezésre álló költségvetési források gyakran nem elegendőek az infrastruktúra korszerűsítésére és a szükséges eszközök beszerzésére. Ez különösen igaz a kisebb településeken és vidéki régiókban, ahol az anyagi lehetőségek korlátozottabbak. Az informatikai eszközök és rendszerek gyors fejlődése ellenére az intézmények nem tudják megfelelően követni a technológiai újításokat, ami a digitális eszközök elavultságához és a modern informatikai megoldások hiányához vezet.	Pályázati források aktív kihasználása és bővítése: Intenzív pályázati tevékenység támogatása a hazai és európai uniós források bevonására, különös tekintettel az infrastruktúra fejlesztését célzó programokra. Digitális kompetenciák fejlesztése a munkatársak körében, hogy a meglévő és új technológiákat hatékonyan tudják használni.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.	A munkatársak szakmai tudásának hiányosságai az idősek nappali ellátásában	A nappali ellátás szakszerű és empatikus működtetéséhez elengedhetetlen, hogy az intézményekben dolgozó munkatársak korszerű szakmai ismeretekkel, megfelelő gyakorlati készségekkel és emberközpontú szemlélettel rendelkezzenek. Egyes esetekben azonban tapasztalható, hogy a dolgozók nem rendelkeznek a célcsoport — elsősorban idős, gyakran demenciával vagy krónikus	Tematikus képzési programok indítása az idősgondozás, demenciával élő személyek ellátása, kommunikáció és kríziskezelés területén. Olyan életpálya-programok bevezetése, amelyek anyagi és szakmai előmenetellel támogatják a hosszú távon elköteleződő szociális dolgozókat. Rendszeres szupervíziós lehetőség biztosítása a kiégés megelőzése, a	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	nem

		betegségekkel élő személyek — ellátásához szükséges speciális kompetenciákkal, ami negatív hatással lehet a szolgáltatás minőségére, a gondozottak biztonságérzetére és a hatékony együttműködésre. A nappali ellátás szakszerű és empatikus működtetéséhez elengedhetetlen, hogy az intézményekben dolgozó munkatársak korszerű szakmai ismeretekkel, megfelelő gyakorlati készségekkel és emberközpontú szemlélettel rendelkezzenek. Egyes esetekben azonban tapasztalható, hogy a dolgozók nem rendelkeznek a célcsoport — elsősorban idős, gyakran demenciával vagy krónikus betegségekkel élő személyek — ellátásához szükséges speciális kompetenciákkal, ami negatív hatással lehet a szolgáltatás minőségére, a gondozottak biztonságérzetére és a hatékony együttműködésre.	szakmai reflexió és a lelki egészség védelme érdekében.		egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
6.	Hiányzó tanácsadási és tájékoztatási szolgáltatások a szociális ellátórendszerben	A vármegye egyes településein jelenleg nem elérhető olyan egységes, jól strukturált tanácsadási szolgáltatás, amely segítené a szociális ellátásra szoruló személyeket és hozzátartozóikat az egyéni szükségletekhez leginkább illeszkedő ellátási forma kiválasztásában. A megfelelő	Mobil tanácsadási szolgáltatások biztosítása kistelepüléseken: A kistelepüléseken és elzárt térségekben élők számára mobil tanácsadási egységek (például: havonta elérhető „szociális tanácsadó napok”, kitelepülő szolgáltatások) bevezetése, melyek helyben biztosítanak konzultációt és eligazítást.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.:	nem

		információ és iránymutatás hiánya bizonytalanságot okoz az érintettek körében, gyakran késlelteti az ellátáshoz való hozzáférést, illetve túl-, vagy alulhasználathoz vezethet az egyes szolgáltatások esetében.	Szociális diagnózis és szükségletfelmérés rendszerének bevezetése: Olyan egységes szakmai protokollok kialakítása, amelyek lehetővé teszik, hogy az ellátásba lépést egy részletes szükségletfelmérés előzze meg. A szociális diagnózis módszertana alapján nemcsak az ellátás típusa, hanem annak intenzitása, időtartama és egyéni jellemzői is jobban meghatározhatóak. Tudatosító és szemléletformáló kampányok indítása: Tájékoztató kampányok és információs fórumok szervezése a lakosság körében a szociális szolgáltatások típusairól, elérhetőségéről és igénybevételének lehetőségeiről. Külön figyelem fordítandó az idősekre, gondozó családtagokra, valamint a hátrányos helyzetű térségek lakosaira.		egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1.	Területi egyenlőtlenségek	A nappali ellátást biztosító intézmények nem egyenletesen oszlanak el, egyes vármegyében, az egyes térségekben teljesen hiányzik a	Új nappali ellátó egységek létesítése olyan térségekben, ahol jelenleg nincs elérhető szolgáltatás.	Javasolt ütemezés: éves szinten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei	nem

		fogyatékossággal élők számára kialakított szolgáltatás. A vidéki térségekben élők számára gyakran elérhetetlen az ellátás a nagy távolság és a nem megfelelő közösségi közlekedés miatt.	Településközi együttműködések ösztönzése, térségi központok fejlesztése, mobil szolgáltatások bevezetése. Ellátottak számára közösségi vagy célzott (pl. mikrobusszal történő) szállítás megszervezése, különösen a vidéki, elzárt településekről. Költségtérítési támogatás a közlekedési akadályok csökkentésére.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2.	Infrastrukturális és akadálymentesítési hiányosságok	Az intézmények egy része nem rendelkezik megfelelő fizikai és kommunikációs akadálymentesítéssel (pl. rámpák, lift, Braille-feliratok, könnyen érthető tájékoztatás). Nem minden intézmény alkalmas arra, hogy súlyosabb fokú vagy halmozott fogyatékossággal élő személyeket is ellásson.	A meglévő épületek komplex fizikai és infokommunikációs akadálymentesítése, a jogszabályi követelmények betartása mellett. Speciális felszerelések és eszközök beszerzése (pl. emelőeszközök, adaptált bútorzat, kommunikációt támogató technológia).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	Szakemberhiány és képzettségi hiányosságok	Kevés a speciálisan képzett szakember (pl. gyógypedagógus, konduktor, szociális gondozó, kommunikációs segítő), ami rontja az ellátás minőségét.	Célzott képzések és továbbképzések indítása fogyatékosság-specifikus területeken (például: autizmus spektrumzavar, értelmi akadályozottság, halmozott fogyatékosság).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok,	nem

		Nincs elég kapacitás a személyre szabott fejlesztésre, foglalkoztatásra, terápiás munkára.	Szakemberek (például: gyógypedagógusok, szociális munkások) megtartását célzó ösztönző programok kialakítása, mentorálás, szupervízió.	tervezetten 2030	nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4.	Hiányzó információ és tanácsadás	A családok és a fogyatékossággal élő személyek sokszor nincsenek tisztában azzal, milyen szolgáltatások érhetők el, vagy hogyan lehet azokat igénybe venni. Nincs egységes, elérhető tájékoztató felület vagy tanácsadási rendszer, ami segítene a megfelelő ellátási forma kiválasztásában.	Szociális információs és tanácsadási hálózat létrehozása, amely személyre szabott eligazítást nyújt a családok és érintettek számára. Közérthető és könnyen hozzáférhető (például: könnyen érthető nyelvezetű, akadálymentesített) információs anyagok készítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.	Nem elég rugalmas, nem egyénre szabott ellátási formák	A szolgáltatások sokszor nem veszik figyelembe a fogyatékosság típusából fakadó speciális szükségleteket, valamint az ellátottak életkorát, fejlettségi szintjét vagy családi helyzetét.	Az ellátás differenciálása a fogyatékosság típusa, súlyossága és az élethelyzet alapján. Egyéni fejlesztési tervek, inkluzív programok, rugalmas napirendek bevezetése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.:	nem

					egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A nappali ellátásokhoz való egyenlő és méltányos hozzáférés biztosítása a szociális ellátórendszer egyik legnagyobb kihívása, különösen akkor, amikor a szolgáltatások struktúráját és működését hosszú ideje fennálló, rendszerszintű problémák nehezítik.

A szociális ágazatban tapasztalható humánerőforrás-hiány, az infrastruktúra elavultsága, az informatikai lemaradás, valamint a társadalmi szemléletformálás hiátusai együttesen hozzájárulnak ahhoz, hogy a nappali ellátások nem tudják megfelelően betölteni közösségi, prevenciós és életminőség-javító szerepüket.

Az egyik legsúlyosabb probléma a szakemberhiány, amely különösen vidéken vagy hátrányos helyzetű térségekben jelent kritikus ellátási nehézséget. A képzett humánerőforrás korlátozott rendelkezésre állása, illetve a már rendszerben dolgozó munkatársak túlterheltsége ellehetetleníti a minőségi, személyre szabott gondozási és fejlesztési tevékenységeket.

A humán kapacitások megerősítése érdekében elengedhetetlen a továbbképzési és átképzési lehetőségek bővítése, rugalmas tanulási formák, helyben elérhető képzések bevezetése, valamint a szakemberek pályán tartását célzó ösztönző programok kialakítása (pl. lakhatási támogatás, mentori hálózat, szupervíziós rendszer).

A szakmai kompetenciák fejlesztésének egyik alapfeltétele az ismeretek korszerűsítését és hatékony munkavégzést támogató informatikai eszközök megléte, amely azonban jelenleg súlyos hiányosságokat mutat. Az IKT eszközpark korszerűsítése, a digitális infrastruktúra és az adminisztratív rendszerek fejlesztése – párhuzamosan a munkatársak digitális kompetenciáinak erősítésével – elősegíti a szolgáltatások hatékonyabb működését, az adatvezérelt tervezést és az ellátotti nyomonkövetést is.

Az intézményi infrastruktúra általános elöregedése, valamint a funkcionális és jogszabályi követelményeknek nem megfelelő épületállomány szintén súlyosan befolyásolja a szolgáltatások hozzáférhetőségét és színvonalát. Az állagromlások, a hőszigetelési és energetikai hiányosságok, valamint a nem megfelelő munkakörülmények hosszú távon a dolgozók egészségét és a szolgáltatás fenntarthatóságát is veszélyeztetik.

E problémák kezelése komplex infrastrukturális fejlesztést igényel, amelynek középpontjában az épületek korszerűsítése, akadálymentesítése és kapacitásbővítése áll. A terek funkcionális újratervezése, a csoportos és egyéni foglalkozásokhoz szükséges helyiségek kialakítása, valamint a korszerű, biztonságos és komfortos környezet biztosítása hozzájárul a szolgáltatások színvonalának emeléséhez. A hozzáférést jelentősen korlátozza a szolgáltatások földrajzi eloszlásának egyenlőtlensége is. Míg a központi fekvésű városi intézmények túlterheltek, számos kistelepülésen – különösen az elöregedő, leszakadó térségekben – egyáltalán nem

elérhető nappali ellátás. Az idős, mozgáskorlátozott, szállításban korlátozott személyek esetében ez gyakran teljes kiszorulást eredményez az ellátórendszerből. A helyben elérhető szolgáltatások kialakítása, a mikrotérségi együttműködések ösztönzése, a mobil szolgáltatásformák bevezetése (pl. mozgó közösségi gondozó egységek), valamint a szociális célú szállítási lehetőségek fejlesztése (pl. kisbusz, közösségi közlekedési kedvezmény) alapvető eszközök a területi lefedettség javítására. Mindemellett a nappali ellátásokkal kapcsolatos társadalmi attitűdök és ismeretek is jelentősen befolyásolják a szolgáltatások igénybevételét. A célcsoportokat – különösen a fogyatékossággal élő, demenciával küzdő vagy mélyszegénységben élő személyeket – gyakran előítéletek, sztereotípiák és stigmatizáció övezik.

A lakosság körében hiányzik az a tudás és bizalom, amely lehetővé tenné e szolgáltatások természetes és méltóságteljes használatát. A társadalmi szemléletformálás megerősítése, közösségi kampányok, helyi rendezvények, nyílt napok és érzékenyítő programok szervezése mind hozzájárulhatnak a nappali ellátások szerepének és fontosságának szélesebb körű elfogadásához. Ugyanakkor elengedhetetlen az érintett családok, helyi közösségek és szakemberek tudatosságának növelése is a szolgáltatási tartalomról, előnyökről és az elérhetőség feltételeiről.

Összességében tehát a nappali ellátásokhoz való hozzáférés javítása csak komplex, rendszerszintű beavatkozásokkal lehetséges, amelyek egyaránt célozzák a humánerőforrás megerősítését, az infrastruktúra fejlesztését, a digitális átállást, a területi egyenlőtlenségek mérséklését és a társadalmi elfogadás növelését. E tényezők összehangolt kezelése révén biztosítható, hogy a nappali ellátások valóban betöltsék azt a preventív, közösségi és életminőség-javító funkciót, amelyet a szociális alapszolgáltatások rendszerében betölteni hivatottak.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

Az idősek és a fogyatékossággal élők nappali ellátáshoz való hozzáférésének biztosítása a szociális alapszolgáltatások egyik legsürgetőbb fejlesztési területe, különösen a társadalmi elöregedés, valamint az integrált, inkluzív szociálpolitikai irányelvek tükrében.

Mindkét célcsoport esetében a hozzáférés korlátai nem csupán fizikai vagy infrastrukturális akadályokból erednek, hanem mélyebb társadalmi, szervezeti és szakmapolitikai hiányosságokra is visszavezethetők.

A nappali ellátásokhoz való hozzáférés javítása az idősek és a fogyatékossággal élő személyek körében elsősorban olyan célzott, rendszerszintű beavatkozásokat igényel, amelyek képesek

orvosolni a szolgáltatási lefedettség, a fizikai elérhetőség, a szakmai kompetencia és a társadalmi befogadás területén tapasztalható hiányosságokat. Az egyik legfontosabb fejlesztési irányt a célcsoportokra specializált szolgáltatási formák – így például a demenciával élők számára kialakított nappali ellátások – létrehozása és elérhetővé tétele jelenti. E szolgáltatások kialakításához elengedhetetlen olyan helyi kapacitásfejlesztési programok elindítása, amelyek figyelembe veszik a demencia különböző stádiumaiból fakadó eltérő szükségleteket, és biztosítják a kognitív hanyatlás kezeléséhez szükséges módszertani háttér, tárgyi feltételek és humánerőforrás meglétét.

A hozzáférés javítása érdekében célszerű olyan komplex szállítási szolgáltatásokat kiépíteni vagy támogatni, amelyek lehetővé teszik az idősek és fogyatékossággal élő személyek napi eljutását a nappali ellátó intézményekbe, különösen azon térségekben, ahol sem tömegközlekedési alternatíva, sem családi kapacitás nem áll rendelkezésre. Ez lehet önkormányzati fenntartású szociális célú szállító jármű, civil szervezetekkel való együttműködés vagy akár térségi mobil szolgáltatások formájában működő megoldás.

A hozzáférés strukturális feltételeinek javításához elengedhetetlen az intézményi infrastruktúra korszerűsítése, különös tekintettel a fizikai és kommunikációs akadálymentesítésre. A modernizáció során biztosítani kell a rámpák, liftek, akadálymentes mosdók, valamint a könnyen érthető kommunikációs eszközök (pl. piktogramok, Braille-feliratok, audiovizuális tájékoztatás) meglétét, hogy a különféle fogyatékossággal élő személyek ténylegesen és önállóan vehessék igénybe a szolgáltatásokat. Emellett a szolgáltatási kapacitások bővítése is szükséges a meglévő intézményekben nagyobb alapterület, több fejlesztő- és pihenőhelyiség, valamint a személyre szabott tevékenységek végzéséhez szükséges eszközök kialakítása segítheti elő a célcsoportok ellátásának minőségi javítását.

A humánerőforrás-hiány kezelése érdekében olyan képzési és továbbképzési programok elindítása javasolt, amelyek kifejezetten a fogyatékosság-specifikus és idősügyi ellátásokhoz kapcsolódó szakmai kompetenciák fejlesztésére irányulnak. A gyógypedagógusok, konduktorok, demenciagondozók, szociális gondozók és terápiás szakemberek utánpótlásának biztosítása mellett a már rendszerben dolgozók számára rendszeres szupervízió, mentorálás és szakmai támogatás szükséges, hogy hosszú távon fenntartható és magas színvonalú ellátást tudjanak nyújtani.

A lakosság és a családok részéről tapasztalható információhiány mérséklésére ki kell alakítani egy egységes, könnyen elérhető tanácsadási és információs rendszert, amely segíti az érdeklődőket a számukra leginkább megfelelő ellátási forma kiválasztásában. Ezek a tanácsadási pontok lehetnek fizikai ügyfélszolgálatok, online platformok vagy térségi mobil

tanácsadók, amelyek feladata a szociális ellátórendszer átláthatóbbá tétele, az ellátáshoz való hozzáférés ösztönzése, valamint az igénybe vevő és a szolgáltató közötti kommunikáció támogatása.

A társadalmi elfogadás és érzékenyítés előmozdítása érdekében hosszú távú szemléletformáló kampányokra van szükség, amelyek csökkentik a demenciával élő és fogyatékossággal rendelkező személyekkel szembeni előítéleteket, valamint megerősítik a nappali ellátások társadalmi beágyazottságát. Helyi közösségi rendezvények, iskolai érzékenyítő programok, valamint a médiában való hiteles megjelenés segíthetik azt, hogy a nappali ellátások ne csupán szociális ellátásként, hanem valódi közösségi értékként jelenjenek meg a társadalom egészében. Mindezen beavatkozások együttes megvalósítása szükséges ahhoz, hogy a nappali ellátások valóban inkluzív, hozzáférhető és méltóságot biztosító formában álljanak rendelkezésre akár az idősek, akár a fogyatékossággal élők számára.

Közösségi ellátások

a) HIÁNYOSSÁGOK

A közösségi ellátások tekintetében a személyre szabott támogatás, a jobb életminőség és a közösségi beilleszkedés elősegítése mind kulcsfontosságú. A vármegyében nem mindenhol találunk közösségi ellátásokkal összefüggő szolgáltatásokat. Az érintett településeken az ellátórendszer – hol részleges, hol pedig teljes – hiánya jelentős területi egyenlőtlenséget eredményez, ami ezzel párhuzamosan korlátozza a lakosság hozzáférését. Indokolt lenne a szolgáltatások helyi szinten történő megszervezése járási szinten. Ahol más megoldás nem mutatkozik, ott legalább a járásközpontokban pályázati forrás bevonásával szükséges a közösségi ellátások kiépítése. A szolgáltatások beindításához humánerőforrás biztosítása, tárgyi feltételek megteremtése és működési finanszírozás egyaránt elengedhetetlen, ugyanakkor a meglévő szolgáltatások kapacitásbővítése is kiemelt fontossággal bír. Az ellátórendszer működését mindemellett nehezíti a jelentős szakemberhiány, különösen a pszichiátriai gondozás és közösségi szociális munka területén. Az alacsony bérezés, a nagy terhelés, valamint a szakmai utánpótlás hiánya miatt egyre nehezebb biztosítani a megfelelő számú és felkészültségű munkatársat a szolgáltatások fenntartásához és fejlesztéséhez. Egyes településeken hiányoznak a megfelelő informatikai eszközök, szállító járművek, terápiás és fejlesztő felszerelések, valamint a célcsoport-specifikus segédeszközök is, amelyek nélkülözhetetlenek lennének az ellátások színvonalas biztosításához. A közösségi ellátások gyakran társadalmi ellenállásba is ütköznek. A közösség elfogadása, az integráció és a

társadalmi beilleszkedés nem minden esetben történik meg zökkenőmentesen és a helyi lakosság sokszor nem szívesen fogadja el ezeket a szolgáltatásokat a közelükben. Az ilyen típusú szemléletformálás elengedhetetlen, hogy a közösségi ellátás valóban hatékony és sikeres legyen.

KÖZÖSSÉGI ELLÁTÁSOK LAKOSSÁGI – beleértve az érintett HÁTRÁNYOS HELYZETŰEKET – hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
1.	Szakemberhiány és kapacitáskorlátok	A közösségi ellátásokban dolgozó szakemberek (szociális munkások, pszichológusok, gondozók) száma alacsony, gyakran nem elegendő a feladatellátáshoz. A magas terhelés, az alacsony bérszint és a kiégés következtében sok helyen fluktuáció tapasztalható, ami a szolgáltatás minőségét és folytonosságát veszélyezteti.	A szolgáltatás minősége és elérhetősége szorosan összefügg a megfelelő szakemberellátottsággal. Ennek érdekében szükség van: • a bérek rendezésére és a szakemberek megtartását ösztönző intézkedésekre; • célzott képzési, átképzési és utánpótlás-programok indítására; • a szakemberek pszichés támogatására és a kiégés megelőzésére.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Területi egyenlőtlenségek	A közösségi ellátások elérhetősége jelentős eltéréseket mutat, különösen a vidéki, hátrányos helyzetű térségekben.	Járási szintű szolgáltatói hálózat fejlesztése: Egy-egy járásközpontban működő szolgáltató bázis köré épülő ellátási	Javasolt ütemezés: éves szinten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye	nem

		Míg a városokban több ellátó is működik, addig kisebb településeken vagy kistérségekben sokszor egyáltalán nem elérhető közösségi ellátás, vagy csak nagyon alacsony kapacitással. Ez súlyosbítja a földrajzi egyenlőtlenségeket és kizárja a vidéken élőket az ellátásokból.	körzet kialakítása, amely lefedi a környező településeket is. Társulások, konzorciumok vagy együttműködések ösztönzése a fenntarthatóbb és hatékonyabb működés érdekében.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3.	A közösségi ellátások gyakran társadalmi ellenállásba is ütköznek.	A lakosság gyakran nem rendelkezik megfelelő információval arról, hogy mit is jelent egy közösségi ellátás. Nem ismerik, hogy kik az ellátottak, milyen problémákkal küzdenek, és hogy milyen jellegű segítséget kapnak. Emiatt sokszor alaptalan félelmek alakulnak ki. A lakosság egy része veszélyesnek, kiszámíthatatlannak, „problémásnak” tartja az érintetteket, még akkor is, ha ezek az előítéletek megalapozatlanok. Ha egy adott településen korábban már történt konfliktus egy hasonló szolgáltatás működése kapcsán (például: nem megfelelő ellátott	A társadalmi ellenállás csökkentésének kulcsa a nyílt, következetes és empatikus kommunikáció. Lakossági tájékoztató kampány indítása: Felhívások, szórólapok, plakátok, online anyagok készítése közérthető nyelven. Nyílt napok és közösségi fórumok szervezése: Az ellátás elindítása előtt és közben lehetőséget kell biztosítani a lakosoknak, hogy személyesen ismerkedjenek meg a szolgáltatás munkájával és dolgozóival. Érzékenyítő programok helyi közösségeknek: Interaktív előadások, iskolai projektnapok, civil kerekasztalok.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		viselkedés, intézményi problémák), az maradandó bizalmatlanságot eredményezhet a lakosság részéről. Egy rossz tapasztalat akár évekre „elzárhatja az utat” újabb szolgáltatások előtt.				
4.	A szolgáltatás működtetéséhez és a szakmai munka hatékony ellátásához szükséges tárgyi feltételek – különösen az alapvető eszközállomány – részben hiányosan állnak rendelkezésre, vagy meglévő állapotuk technológiai és funkcionális szempontból elavultnak tekinthető.	A közösségi és szociális ellátások működését sok esetben kizárólag normatív állami támogatás fedezi, amely elsősorban a személyi kiadásokra (bér, járulékok) elegendő, de a tárgyi eszközök rendszeres pótlására, cseréjére, korszerűsítésére nem nyújt fedezetet.	Eszközállomány-felmérés és igényazonosítás: A szolgáltatás teljes eszközkészletének tételes felmérése, beleértve az informatikai eszközöket, az irodai munkához szükséges berendezéseket, gépjárműveket, kommunikációs eszközöket és segédanyagokat. A felmérés alapján prioritási sorrend felállítása a cserére vagy beszerzésre szoruló eszközök között. Hazai és európai uniós pályázati lehetőségek aktív figyelése és kihasználása, különösen olyan konstrukciók esetében, amelyek infrastruktúra-, vagy eszközfejlesztést támogatnak.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG (beleértve a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEKET)

A közösségi ellátásokhoz való lakossági hozzáférést számos, egymással összefüggő tényező nehezíti, amelyek kezeléséhez átfogó, hosszú távon fenntartható beavatkozásokra van szükség. A fenti akadályozó tényezők felszámolása csak komplex, összehangolt és célcsoport-specifikus beavatkozások révén valósulhat meg. Elengedhetetlen a humánerőforrás-fejlesztés — beleértve a szakemberek bérszínvonalának emelését, a szakmai támogatás (pl. szupervízió) megerősítését, valamint a pálya vonzóvá tételét a fiatal szakemberek számára. Emellett szükséges a földrajzi egyenlőtlenségek mérséklése mobil szolgáltatásokkal, térségi központok kialakításával, illetve digitális hozzáférési lehetőségek bővítésével. A lakosság tájékoztatása, érzékenyítése és bevonása szintén kiemelt feladat, amely hozzájárulhat a társadalmi elfogadás növeléséhez. Végül, de nem utolsó sorban, biztosítani kell a szolgáltatások tárgyi és infrastrukturális megújítását is, amelynek fedezetét a normatív támogatásokon túlmutató, többcsatornás finanszírozásból lehet előteremteni. Csak ilyen komplex, rendszerszintű válaszok képesek érdemben javítani a közösségi ellátásokhoz való lakossági hozzáférést, különösen a legkiszolgáltatottabb társadalmi rétegek körében.

II. 2. 1. 2. Szociális szakellátások

a) HIÁNYOSSÁGOK

Tartós bentlakásos ellátást biztosító intézmények társadalmi elszigeteltséget idézhetnek elő. Bár ezek az intézmények közösségi kapcsolatokra adnak lehetőséget azonban azok, akik bentlakásos ellátásban élnek, gyakran kevesebb lehetőséget kapnak arra, hogy a külvilággal közvetlen kapcsolatba lépjenek. Az olyan lakók számára, akik szeretnék fenntartani a kapcsolatot a családjukkal vagy barátaikkal, a bentlakásos környezet korlátozott lehetőségeket biztosít a látogatásokra vagy a szociális kapcsolatok ápolására. A tartós bentlakásos ellátások finanszírozási oldalát megvizsgálva elmondható, hogy jelentős anyagi terhet ró az érintett személyekre, illetve azok hozzátartozóira főként, ha a szükséges ellátást hosszú távon kell biztosítani. A tartós bentlakásos ellátás díja gyakran magas és sokan kénytelenek a saját megtakarításaikra támaszkodni, hogy fedezzék azokat a költségeket, amelyeket az intézmény szolgáltatásai igénybevétele jelent.

A minőségi problémák is előfordulhatnak az intézményekben, mivel nem minden bentlakásos otthon biztosítja ugyanolyan magas szintű ellátást. A túlterhelt személyzet, a nem megfelelő infrastruktúra vagy a forráshiány mind hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a lakók nem kapják meg a kívánt szintű szolgáltatást. A különböző intézmények közötti színvonalbeli különbségek is

problémát jelenthetnek és sajnálatos módon nem minden lakó kapja meg a szükséges egyéni figyelmet és gondoskodást.

A tartós bentlakásos ellátás megfelelő megoldást jelenthet azok számára, akik folyamatos gondozásra szorulnak, de a rendszer működése és a szolgáltatások minősége alapvetően meghatározza a szolgáltatás sikerességét.

Átmeneti elhelyezést nyújtó szolgáltatások elengedhetetlen szerepet játszanak a szociális hálóban, különösen válsághelyzetben lévő egyének számára. A vármegye járásait górcső alá véve elmondható, hogy csak kis számban találunk ilyen jellegű intézményeket, sőt vannak olyan járások, ahol egyáltalán nem elérhető a szolgáltatás egyik típusa sem. Indokolt lenne a szolgáltatások helyi szinten történő megszervezése járási szinten. Ahol más megoldás nem mutatkozik, ott legalább a járásközpontokban pályázati forrás bevonásával szükséges az átmeneti elhelyezést nyújtó szolgáltatások kiépítése. Ezen a területen is, - mint ahogy a szociális szférára jellemzően - nem hagyható figyelmen kívül a szakemberhiány. Az átmeneti elhelyezést biztosító intézményekben gyakran nincs elegendő szociális munkás, pszichológus vagy fejlesztő szakember és a meglévő munkatársak túlterheltsége, alulfizetettsége kiégéshez vezethet. Ez nemcsak a dolgozók jóllétét veszélyezteti, hanem csökkenti az ellátottaknak nyújtott szolgáltatások minőségét is. Társadalmi szempontból jelentős probléma, hogy az intézményben élő személyeket – különösen, ha pszichiátriai betegséggel, szenvedélybetegséggel vagy hajléktalansággal küzdenek – gyakran éri kirekesztés és előítélet. Ez megnehezíti a közösségbe való visszaintegrálódást, a munkavállalást, sőt, sok esetben még az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférést is. Az átmeneti ellátás ezen aspektusának leküzdéséhez szükség lenne szemléletformáló kampányokra és aktív közösségi integrációt segítő programokra, amelyek jelenleg többnyire hiányoznak.

Lakóotthonok egyik legnagyobb kihívása a korlátozott hozzáférhetőség. Az országos férőhelyszám alacsony, különösen a vidéki térségekben, így sok rászoruló nem tud igénybe venni ilyen típusú elhelyezést, vagy csak hosszú várakozás után. Ez különösen érinti a fogyatékossággal élő fiatal felnőtteket, akik családból kerülnek ki vagy azokat a szenvedélybetegeket, akik a rehabilitációt követően nem tudnak hova hazatérni. A szakemberhiány ezen a területen is érezteti a hatását. A lakóotthonok működéséhez szakképzett, motivált és hosszú távon elkötelezett munkatársakra van szükség, akik azonban gyakran alulfizetettek, túlterheltek és kiégésnek kitettek. Finanszírozási problémák is nehezítik a működést. A lakóotthon fenntartása sok esetben költségesebb, mint egy nagy intézményé, ugyanakkor a normatív támogatás nem mindig tükrözi a tényleges kiadásokat, ami a

szolgáltatás szűküléséhez, fejlesztések elmaradásához és az ellátás színvonalának csökkenéséhez vezethet.

Végül, de nem utolsó sorban meg kell említeni a társadalmi előítéleteket. Sok lakókörnyezet elutasító a lakóotthonokkal szemben, különösen, ha pszichiátriai beteg vagy szenvedélybeteg lakókról van szó. Ez megnehezíti esetlegesen új lakóotthonok nyitását és aláássa az ellátottak esélyeit a valódi társadalmi integrációra.

Ahhoz, hogy ez a forma valóban széles körben hozzáférhető és fenntartható legyen, szükséges a kapacitások bővítése, a megfelelő finanszírozás biztosítása, a szakemberállomány megerősítése, valamint a társadalom érzékenyítése és bevonása is.

A vonatkozó jogszabályban meghatározottak alapján rehabilitációs intézményeket az összegyűjtött információk alapján nem találunk a vármegyében, ezek hiánya jelentős területi egyenlőtlenséget eredményez. Indokolt lenne a szolgáltatások járási szinten történő megszervezése legalább a járásszékhelyeken, ahol esetlegesen pályázati forrás bevonásával szükséges a rehabilitációs intézmények létrehozás, kialakítása. A szolgáltatások beindításához humánerőforrás biztosítása, tárgyi feltételek megteremtése és működési finanszírozás egyaránt elengedhetetlen. Az ideális rehabilitációs ellátásnak figyelembe kell vennie a beteg egészségi állapotát, igényeit és a rehabilitációs célokat, hogy valóban segítse őket abban, hogy visszatérjenek a társadalomba és önálló életet élhessenek.

A támogatott lakhatás jelentős előrelépés a szociális ellátás terén, különösen az intézményi kiváltás, az önállóság támogatása és a közösségi alapú gondoskodás szempontjából. Ugyanakkor a szolgáltatás számos hátránya, strukturális és működési hiányossága miatt nem képes teljes mértékben betölteni a neki szánt szerepet. Ezen ellátási forma egyik legfőbb problémája, hogy a szolgáltatás jelentős mértékben épít a szociális munkások, segítők és más szakemberek folyamatos jelenlétére, ám a szektorban tapasztalható súlyos munkaerőhiány miatt ez gyakran nem valósul meg az elvárt minőségben. A dolgozók túlterheltek, az utánpótlás képzése és megtartása nehézkes, ami a szolgáltatás színvonalának romlásához vezethet. Jelentős hiányosságként mutatkozik meg a férőhelyek alacsony száma. A jelenlegi kapacitások nem elégítik ki a tényleges társadalmi igényeket, különösen vidéki térségekben. Sok rászoruló éveket vár arra, hogy bekerülhessen egy támogatott lakhatási programba. Ezt súlyosbítja az a tény, hogy a szolgáltatás fenntartása jelentős költségekkel jár és a jelenlegi állami normatív támogatás nem fedezi a valós kiadásokat, melynek következtében sok fenntartó forráshiánnyal küzd, ami a szolgáltatás szűküléséhez vagy megszűnéséhez vezethet.

A férőhelyhiány, a szakemberhiány, a finanszírozási problémák, a társadalmi előítéletek mind olyan tényezők, amelyek akadályozzák a támogatott lakhatás hatékony és fenntartható

működését. A jövőbeni fejlesztéseknek ezekre a kihívásokra kell válaszolniuk – komplex szakmai programokkal, megerősített finanszírozással és közösségi szemléletformálással.

SZOCIÁLIS SZAKELLÁTÁSOK LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1.	Túlzsúfoltság és kapacitáshiány	Az egyik legmarkánsabb probléma a férőhelyek elégtelen száma, különösen a tartós bentlakásos és támogatott lakhatási formák esetében. Sok intézmény hosszú várólistával működik, így a rászorulók gyakran csak hónapokkal vagy évekkel később juthatnak ellátáshoz. Ez különösen az idősek, fogyatékossággal élők és pszichiátriai betegek körében jelent súlyos problémát, ahol az önálló életvitelre való képtelenség, a családi háttér hiánya vagy a folyamatos gondozási igény miatt az ellátás késedelme az életminőség további romlását eredményezi. A kapacitáshiány okai összetettek: egyrészt a demográfiai változások	Az egyik legfontosabb beavatkozási irány a férőhelyhiány enyhítése, amelyhez szükség van az ellátórendszer kapacitásbővítésére, különös tekintettel a támogatott lakhatási formák fejlesztésére. A jelenlegi várólisták csökkentése érdekében a pályázati források célzott felhasználásával új férőhelyek létesítése és a már meglévő intézmények bővítése válik szükségessé. Ennek során prioritást kell élveznie azoknak az ellátotti csoportoknak, akik nagyintézményekből kerülnek kiváltásra (fogyatékos személyek, pszichiátriai betegek), illetve azoknak, akiknek gondozási szükséglete nem indokolja a klasszikus bentlakásos forma fenntartását. A decentralizált, közösségi alapú lakhatási formák fejlesztése (például: támogatott lakhatás) egyaránt szolgálja az	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		(idősödő társadalom, növekvő ápolási szükséglet), másrészt az új férőhelyek létesítésének magas költsége, valamint a működtető intézmények forráshiánya akadályozza a bővítést. Emellett a támogatott lakhatási férőhelyek lassú ütemben történő kialakítása nem tudja kielégíteni a kiváltásra szoruló nagyintézményi férőhelyek felszámolásával járó igényeket.	ellátottak önállóságát, életminőségének javítását és a társadalmi integráció elősegítését.			
2.	Infrastrukturális és tárgyi feltételek elavultsága	Számos intézmény elavult épületállományban működik, amely nem felel meg a korszerű ellátási normáknak, az akadálymentesítés követelményeinek vagy a méltó lakhatás feltételeinek. A közös fürdőhelyiségek, túlzsúfolt szobák, a magánszféra hiánya, a rossz energetikai állapot vagy a nem megfelelő közösségi terek mind hozzájárulnak az ellátottak életminőségének romlásához. A tárgyi eszközállomány (például: ápolási segédeszközök, bútorzat, informatikai háttér) hiánya vagy elavultsága szintén akadályozza a korszerű, egyénre szabott gondozás megvalósítását. Ennek oka részben az alulfinanszírozottság: a normatív állami támogatás elsősorban a személyi kiadásokra elegendő, az infrastruktúra fenntartására,	Az infrastruktúra fejlesztésére irányuló célzott beavatkozások elengedhetetlenek. A korszerű, akadálymentes, emberközpontú intézményi környezet nem csupán az ellátottak fizikai szükségleteinek kielégítéséhez, hanem mentális és pszichoszociális jóllétük biztosításához is hozzájárul. A hosszú távú fenntarthatóság érdekében célszerű olyan felújítási és fejlesztési projekteket támogatni, amelyek energiatakarékos, környezetbarát és rugalmasan alakítható intézményi struktúrákat hoznak létre. Mindemellett nélkülözhetetlen az eszközállomány korszerűsítése is, különösen az ápolási, mozgást segítő, illetve informatikai eszközök tekintetében, amelyek nemcsak a gondozást teszik hatékonyabbá, de a munkavállalói terheket is csökkentik.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		felújításra, korszerűsítésre nem biztosít stabil fedezetet. Az önkormányzati vagy civil fenntartók gyakran nem rendelkeznek elegendő saját forrással a szükséges beruházásokhoz, a pályázati lehetőségek pedig nem elérhetőek minden szereplő számára.				
3.	Szakemberhiány és fluktuáció	A szakellátások egyik legsúlyosabb problémája a humánerőforrás-krízis. Az intézményekben dolgozó szakemberek (szociális gondozók, ápolók, szociális munkások, terápiás szakemberek, gyógypedagógusok stb.) száma nem megfelelő a feladatellátáshoz. Az alacsony bérszint, a fizikai és pszichés túlterheltség, valamint a szakmai elismerés hiánya hozzájárul a kiégéshez és a szakmából való kilépéshez. A fluktuáció következtében megszakad a személyes kapcsolat az ellátottak és a gondozók között, ami hátráltatja az egyéni szükségletekhez igazodó gondozást és rombolja a bizalmi kapcsolatokat. Az utánpótlás hiányát tovább súlyosbítja, hogy a szociális szakmák iránt csökken az érdeklődés, különösen vidéki térségekben. A felsőoktatásból	Meg kell erősíteni a szociális szakmák presztízsét, ennek érdekében pedig elengedhetetlen a bérezés jelentős és kiszámítható emelése. A vonzóbb munkakörnyezet kialakítása érdekében fontos továbbá a dolgozók szakmai támogatása: rendszeres szupervízió, rekreációs lehetőségek, karrierépítési lehetőségek biztosítása. A pályaelhagyás mérséklése érdekében a fiatal szakemberek számára ösztöndíjprogramokat, gyakornoki rendszert, vidéki letelepedést támogató juttatásokat célszerű kialakítani. Szükséges a középfokú és felsőfokú szociális képzések megerősítése, gyakorlatorientáltabbá tétele, valamint a már rendszerben dolgozók továbbképzési lehetőségeinek kiszélesítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		kikerülő szakemberek közül sokan nem maradnak hosszú távon a rendszerben, illetve nem választják az alacsony presztízsű, nagy terheléssel járó szakellátási formákat.				
4.	Társadalmi attitűdök és elfogadás hiánya	A lakosság gyakran előítéletekkel viseltetik a szociális szakellátások lakói – különösen a pszichiátriai betegséggel élők, fogyatékossággal élők, szenvedélybetegek – iránt, ez megnehezíti az új ellátási formák, különösen a közösségi beágyazottságot igénylő támogatott lakhatás vagy rehabilitációs szolgáltatások elindítását. A társadalmi elutasítás, a „nem a mi utcánkba" szemlélet akadályozza a települési integrációt, a lakók autonómiájának kibontakozását. Ennek oka elsősorban az információhiány és a közbeszéd stigmatizáló jellege, valamint az, hogy a szolgáltatók gyakran nem fordítanak elegendő figyelmet a helyi közösségek tájékoztatására, érzékenyítésére.	A társadalmi elfogadás erősítése érdekében kiemelten fontos a lakosság tájékoztatása és érzékenyítése. A szociális intézmények működésével kapcsolatos alaptalan félelmek, előítéletek, sztereotípiák lebontását célzott kommunikációs kampányok, közösségi programok, helyi fórumok segíthetik elő. Fontos, hogy a szolgáltatók aktív szereplőként jelenjenek meg a települési közösségek életében, lehetőséget adva a közvetlen találkozásokra, nyílt napokra, közös eseményekre. Emellett hasznos lehet olyan jó gyakorlatok bemutatása, ahol a közösség és az intézmény együttműködése sikeresen valósult meg, ezzel is csökkentve a lakossági ellenállást új ellátási formák (például: támogatott lakhatás) bevezetésekor.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.	Az ellátórendszer struktúrájában bizonyos szociális szolgáltatástípusok területi lefedettsége nem biztosított, illetve egyes ellátási formák teljes mértékben hiányoznak.	A szolgáltatástervezés és -fejlesztés hosszú távú, stratégiai szemléletének hiánya. Sok esetben a szolgáltatások nem a helyi lakosság valós szociális szükségleteihez igazodva kerülnek kialakításra, hanem történeti, intézményi örökség,	A szolgáltatástervezés hosszú távú stratégiai szemléletének hiányát egy országos szinten egységes, ugyanakkor helyi szükségletekre reagáló szolgáltatástervezési rendszer kialakításával lehetne orvosolni. Ennek részeként szükséges a rendszeres szükségletfelmérés módszertanának	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok,	nem

		illetve esetleges pályázati források mentén, melynek következtében több településen bizonyos ellátástípusok (például: támogatott lakhatás, alacsonyküszöbű szolgáltatások, nappali ellátások, közösségi pszichiátriai ellátás) teljesen hiányoznak, vagy csak formálisan vannak jelen. Meghatározó tényező az állami és önkormányzati finanszírozás elégtelensége. A normatív támogatások jellemzően nem fedezik az új szolgáltatások indításához szükséges kezdeti beruházásokat, infrastruktúra-fejlesztést, vagy a folyamatos fenntartás költségeit A humánerőforrás hiánya szintén gátolja új ellátások elindítását, különösen olyan szakmai kompetenciát igénylő szolgáltatások esetében, mint a pszichiátriai vagy szenvedélybetegek. Az alacsony bérszínvonal, a szakmai kiégés, a vidéki térségekben tapasztalható munkaerőhiány tovább nehezíti a szakmailag megfelelő működés biztosítását.	bevezetése, valamint a helyi szereplők – önkormányzatok, civil és egyházi fenntartók, lakosság – bevonása a tervezési folyamatba. Ezzel biztosítható, hogy az újonnan létrejövő ellátások valóban a területi hiányokra és a célcsoportok igényeire reflektáljanak, ne csupán pályázati lehetőségek mentén szerveződjenek. A finanszírozási hiányosságok kezelése érdekében szükség van a szociális ágazat normatív támogatási rendszerének felülvizsgálatára. Célszerű lenne olyan finanszírozási modell bevezetése, amely figyelembe veszi az ellátás típusát, a célcsoport komplex szükségleteit, valamint a területi hátrányokat. Emellett elengedhetetlen célzott, többéves fejlesztési források biztosítása az új szolgáltatások elindításához. A humánerőforrás-krízis enyhítéséhez elsődleges lépés a szociális szakmák bérszínvonalának emelése és a munkakörülmények javítása. Mindemellett a vidéki térségekben dolgozó szakemberek számára célzott ösztönzők – például lakhatási támogatás, utazási költségtérítés, pályakezdő támogatások – nyújthatók. A kiégés megelőzése érdekében hangsúlyt kell fektetni a rendszeres szupervízióra, továbbképzésekre és a mentálhigiénés támogatásra. A képzési rendszer fejlesztésével – gyakorlatorientált oktatás, célzott szakterületi specializációk –	2030	nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	

			biztosítható, hogy az ellátórendszer hosszú távon is hozzájusson a szükséges számú és kompetenciájú szakemberhez.			

SZOCIÁLIS SZAKELLÁTÁSOK hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
IDŐSEK						
1.	Férőhelyhiány	Az idősotthonok többsége kapacitáshiánnyal küzd, a jelentkezők hosszú várólistákra kerülnek, ami különösen azok számára jelent kritikus problémát, akik súlyos egészségi állapotuk, csökkent önellátó képességük vagy családi támogatás hiányában azonnali ellátást igényelnének. Ez a késlekedés súlyosan veszélyezteti az érintettek biztonságát, egészségi állapotát és életminőségét.	Elsődleges beavatkozási irányként szükséges az idősotthoni férőhelyek számának bővítése, különösen azokon a településeken, ahol a várólisták hossza és az ellátatlan rászorulók száma kiemelkedő. A kapacitásbővítést célszerű célzott állami források és fejlesztéspolitikai programok révén ösztönözni, különös tekintettel a demográfiai nyomás alatt álló térségekre. A férőhelybővítést nem csupán új intézmények építésével, hanem meglévő otthonok korszerűsítésével, bővítésével és funkcionális átalakításával is el lehet érni. A legsérülékenyebb csoportok – például a krízishelyzetben lévő, ellátatlan, egyedül élő idősek – számára célszerű lenne gyorsreagálású, rövid távú átmeneti ellátási formákat kialakítani. Ilyen lehet például a	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

			sürgősségi idősellátás bevezetése vagy az átmeneti gondozóházak célzott kapacitásfejlesztése, amely lehetővé teszi, hogy a veszélyeztetett idősek azonnali elhelyezést kaphassanak a szükséges gondozási támogatással. Hosszabb távon elengedhetetlen az idősgondozás közösségi bázisú formáinak fejlesztése: a házi segítségnyújtás, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, a támogató szolgáltatások, valamint a nappali ellátások megerősítése hozzájárulhat ahhoz, hogy az idősek minél tovább saját otthonukban maradhassanak, így csökkentve az azonnali idősotthoni elhelyezés iránti igényt.			
2.	Tartós munkaerőhiány és fokozott munkaerő-áramlás	A szociális szférában dolgozók bérezése hosszú ideje elmarad más, hasonló képzettséget igénylő ágazatokétól. Az alacsony jövedelmi szint nem teszi vonzóvá a pályát és nem biztosít megélhetési biztonságot a munkavállalók számára, különösen a fiatal szakemberek körében, mely jelentősen hozzájárul a pályaelhagyáshoz és a munkaerő elvándorlásához, gyakran a versenyszféra vagy a külföldi munkavállalás irányába. A humánerőforrás-ellátottság hiányosságai miatt a meglévő szakemberekre aránytalan mennyiségű feladat hárul. A krónikus túlterheltség fizikai és	Elsődleges beavatkozási pont a szociális szférában dolgozók bérhelyzetének rendezése. A versenyképes, a képzettséggel és felelősséggel arányos bérezési struktúra kialakítása nemcsak a pályán maradás ösztönzője, hanem a fiatal, pályakezdő szakemberek számára is vonzóvá teheti a szakterületet. Ehhez szükséges egy olyan, országosan egységes bérrendszer kialakítása, amely figyelembe veszi a munkakörök komplexitását, a szakmai tapasztalatot és a szociális munka sajátos pszichés és fizikai megterhelését. A munkaterhelés csökkentése érdekében elengedhetetlen a feladatmegosztás újragondolása, a	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		mentális kimerüléshez, valamint hosszú távon kiégéshez vezethet, ami tovább növeli a kilépések számát és nehezíti a dolgozók megtartását. Munkahelyi biztonság és szakmai megbecsülés hiánya A felsőoktatási és szakképzési rendszerből kikerülő szakemberek száma nem elegendő a természetes munkaerő-pótláshoz, ráadásul sokan nem a szakterületen helyezkednek el, vagy nem maradnak hosszú távon a pályán. A szociális képzések alacsony társadalmi presztízse, a gyakorlati támogatás hiánya és a korlátozott ösztönzőrendszer mind csökkentik az utánpótlási bázist. A szakemberhiány különösen súlyos a vidéki, kistelepülési térségekben, ahol az alacsonyabb bérszint, a nehezebb munkakörülmények és a mobilitási nehézségek miatt még nehezebb biztosítani a szükséges szakmai létszámot.	támogató háttérfunkciók (adminisztráció, ügyviteli teendők) kiszervezése vagy digitalizációja, valamint a munkaszervezés korszerűsítése. A túlterheltség mérséklése hozzájárulhat a kiégés megelőzéséhez és a munkaerő megtartásához, miközben javul a szolgáltatások minősége is. A szakmai megbecsülés erősítése szintén kulcsfontosságú tényező. A munkavállalók bevonása a döntéshozatali folyamatokba, a belső előmeneteli lehetőségek bővítése, rendszeres szupervízió biztosítása, valamint a jó gyakorlatok elismerése mind hozzájárulhatnak a szakmai identitás erősítéséhez és a pálya vonzerejének növeléséhez. Az utánpótlás biztosítása érdekében indokolt a szociális képzések társadalmi presztízsének emelése, a képzési programok gyakorlatorientáltabbá tétele, valamint a hallgatók ösztöndíjakkal, szakmai gyakornoki programokkal való támogatása. A területi egyenlőtlenségek csökkentésére célzott ösztönzőrendszer kialakítása javasolt, amely kifejezetten a vidéki, kistelepülési térségekben történő munkavállalást támogatja. Ennek eszköze lehet például bérkiegészítés, lakhatási támogatás, utazási költségtérítés, vagy egyéb, életminőséget javító juttatás. Ezenkívül fontos a helyi közösségek			

			erőforrásainak mozgósítása, valamint a helyben élő fiatalok képzésbe történő bevonása és helyben tartása.			
FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1.	A fogyatékossággal élő személyek számára elérhető bentlakásos intézményi férőhelyeinek korlátozott hozzáférhetősége komoly akadályt jelent az érintettek ellátórendszerbe történő integrációjában.	A fogyatékossággal élők bentlakásos ellátáshoz való hozzáférésének korlátozottsága az anyagi erőforrások hiányára, a strukturális és földrajzi egyenlőtlenségekre, a szakemberhiányra, valamint a társadalmi attitűdök és tájékoztatás elégtelenségére vezethető vissza, melyek együttesen akadályozzák az érintettek megfelelő és méltó ellátását, valamint társadalmi integrációjukat.	A hozzáférés javítása érdekében elengedhetetlen a finanszírozási keretek bővítése, amely nemcsak a személyi, hanem az infrastruktúra fejlesztésére, korszerűsítésére is elegendő forrást biztosít. Ehhez érdemes a pályázati rendszerek és egyéb források (például magánszféra bevonása) célzott mozgósítása, amelyek hozzájárulhatnak a férőhelyek számának bővítéséhez, különös tekintettel a vidéki térségekre, ahol a lefedettség jelenleg hiányos. Fontos a szakemberképzés és a munkaerő megtartásának ösztönzése, például versenyképes bérezéssel, munkahelyi támogatással és szakmai fejlődési lehetőségek biztosításával. A társadalmi attitűdök pozitív irányú alakítása érdekében pedig széles körű tájékoztatási és érzékenyítő kampányokra van szükség, melyek csökkentik a fogyatékossággal élőkkel kapcsolatos előítéleteket és növelik a közösségek befogadókészségét.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK						

1.	A mélyszegénységben élők elsősorban a szociális és anyagi erőforrások hiánya, a társadalmi kirekesztettség, valamint az egészségi állapot gyakran súlyosabb, egyidejűleg fennálló problémái jelentik a legnagyobb kihívást.	Sok esetben a mélyszegénységben élők nem rendelkeznek stabil lakhatással, vagy családi támogatással, így az intézményi ellátás az egyetlen biztonságos megoldás lehet számukra, ugyanakkor a kapacitáshiány és a várólisták hossza miatt gyakran hosszú ideig várakozniuk kell a felvételre. Ezen túlmenően az érintettek körében gyakoriak a komplex egészségügyi és pszichoszociális problémák, melyek speciális szakmai kompetenciákat igényelnek, azonban az ellátórendszerben sokszor nem áll rendelkezésre megfelelő képzettségű humánerőforrás.	Fontos a finanszírozási források bővítése, amely lehetővé teszi az új férőhelyek kialakítását, az intézmények infrastrukturális fejlesztését, valamint a speciális igényeknek megfelelő szakemberek képzését és megtartását. Ezzel párhuzamosan szükséges a közösségi alapú szolgáltatások erősítése, amelyek nem csak az ellátottak önálló életvitelét segítik elő, hanem csökkentik az intézményi ellátás iránti túlzott igényt és támogatják a társadalmi reintegrációt. Továbbá kiemelt jelentőségű a szociális munkások, egészségügyi és mentálhigiénés szakemberek közötti hatékony együttműködés, mely lehetővé teszi a komplex problémákhoz igazodó, személyre szabott gondozást. A mélyszegénységben élők ellátásának javítása érdekében továbbá szükséges a társadalmi érzékenyítés, az előítéletek és stigmatizáció csökkentése, hogy elősegítsük az érintettek elfogadását és beilleszkedését a közösségbe.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
ROMÁK						
1.	A romák körében magasabb arányban fordul elő mélyszegénység, egészségügyi problémák, alacsony iskolai végzettség, valamint társadalmi kirekesztettség, amelyek együttesen	Az ellátórendszerben tapasztalható romákkal szembeni előítéletek és a kulturális különbségek kezelésének hiánya megnehezíti a hatékony kommunikációt és a személyre szabott gondozás megvalósítását, ami csökkenti	A megoldások közé tartozik az ellátórendszer kapacitásának és a szolgáltatások elérhetőségének növelése, különös tekintettel az alacsonyküszöbű és közösségi alapú szolgáltatások fejlesztésére, amelyek közelebb viszik az ellátást a hátrányos helyzetű csoportokhoz. Fontos a	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok,	nem

	nehezítik a szociális szakellátások igénybevételét. Ezen túl a diszkrimináció és előítéletek tovább súlyosbítják a helyzetüket, ami gyakran a szolgáltatásokhoz való hozzáférés korlátozottságához vezet.	az ellátás minőségét és a bizalmi kapcsolat kialakulását az ellátottak és a szakemberek között. Emellett a roma családok gyakran nem rendelkeznek megfelelő tájékoztatással a szakellátási lehetőségekről, ami tovább rontja az ellátáshoz való hozzáférést.	szakemberek kulturális kompetenciájának fejlesztése, képzések szervezése az esélyegyenlőség, az antidiszkrimináció és a sokszínűség elfogadása témakörében. Szükséges a tájékoztatás és az érzékenyítő programok erősítése mind az érintettek, mind a helyi lakosság körében, hogy csökkenjenek az előítéletek és nőjön a szolgáltatások iránti bizalom. Az integrált, komplex támogatási rendszerek kialakítása pedig lehetővé teszi az egészségügyi, szociális és oktatási szolgáltatások összehangolt működését, amely a romák élethelyzetének javítását szolgálja.	2030	nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A szociális ellátórendszer hozzáférhetőségének javítása érdekében elengedhetetlen a férőhelyhiány strukturált és célzott enyhítése. A jelenlegi ellátási kapacitások nem képesek megfelelő válaszokat adni a növekvő társadalmi szükségletekre, így a várólisták csökkentése érdekében szükség van új férőhelyek létrehozására, illetve a meglévő szolgáltatási struktúrák bővítésére. Ebben a folyamatban prioritást kell élveznie azoknak a célcsoportoknak – különösen a fogyatékossággal élők és pszichiátriai zavarral küzdő személyek –, akik a nagyintézmények kiváltásával kapcsolatos reformok keretében jogosultak közösségi formában nyújtott, egyénre szabott ellátásra.

A közösségi beágyazottságú lakhatási megoldások – mint például a támogatott lakhatás – előtérbe helyezése lehetőséget teremt az ellátott személyek autonómiájának erősítésére, társadalmi részvételük fokozására és életminőségük javítására. Ezen szolgáltatásformák nemcsak a szükségletekhez igazodó ellátást teszik lehetővé, hanem hozzájárulnak a társadalmi befogadás előmozdításához is, csökkentve a stigmatizáció és kirekesztés esélyét.

A célzott, pályázati forrásokon alapuló beruházási programok elindítása és a finanszírozási struktúrák hosszú távú tervezése szükséges ahhoz, hogy a szolgáltatások területi lefedettsége kiegyenlítettebbé váljon és a lakosság minden szegmense – lakóhelyétől függetlenül – hozzáférhessen a számára szükséges szolgáltatáshoz. A fejlesztések során fontos szempont, hogy a klasszikus, nagy létszámú bentlakásos formákat fokozatosan váltsák fel kisebb léptékű, integrált lakhatási megoldások, amelyek rugalmasabban reagálnak a helyi közösségek igényeire, és hozzájárulnak a gondozási formák differenciálásához.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A szociális szakellátások fejlesztése kiemelt jelentőséggel bír a társadalom legsérülékenyebb csoportjai – így különösen az idősek, a fogyatékossággal élő személyek, a mélyszegénységben élők és a roma lakosság – életminőségének javítása, társadalmi integrációjának előmozdítása és az ellátórendszer egyenlő esélyű hozzáférésének biztosítása szempontjából. E csoportok ellátási szükségleteinek kielégítése célzott, rendszerszintű beavatkozásokat, kapacitás-, és humánerőforrás-fejlesztést, valamint attitűdformáló társadalmi intézkedéseket tesz szükségessé.

Az időskorúak ellátásában sürgető feladat a bentlakásos intézményi férőhelyek számának bővítése, különösen azokban a térségekben, ahol a demográfiai elöregedés következtében megnövekedett az időskorú népesség aránya és ahol a meglévő kapacitások hosszú várólisták kialakulásához vezettek. A férőhelybővítést nem kizárólag új építések révén, hanem a meglévő

intézmények infrastrukturális korszerűsítésével, funkcionális bővítésével és szolgáltatási spektrumuk rugalmasabbá tételével is indokolt megvalósítani. Ezen túlmenően indokolt az átmeneti, sürgősségi típusú szolgáltatások fejlesztése, amelyek az akut ellátási szükséglettel rendelkező, egyedül élő, krízishelyzetbe került idősek számára biztosítanak gyors beavatkozást és átmeneti gondozást.

A hosszabb távú célkitűzések között szerepel az idősgondozás közösségi bázisú modelljének megerősítése, amely a házi segítségnyújtás, a jelzőrendszeres távfelügyelet, a támogató szolgáltatások és a nappali ellátások fejlesztésén keresztül járul hozzá az idősek otthonukban történő minél hosszabb ideig történő biztonságos ellátásához. Ez a megközelítés nemcsak az idős emberek autonómiáját erősíti, hanem az intézményi férőhelyek túlterheltségét is mérsékli.

A fogyatékossággal élő személyek esetében az intézményes és közösségi alapú ellátásokhoz való hozzáférés továbbra is súlyos egyenlőtlenségeket mutat, különösen a bentlakásos intézményi férőhelyek tekintetében. A hozzáférhetőség szűkössége nem csupán fizikai férőhelyhiányra vezethető vissza, hanem a megfelelő infrastruktúra hiányára, a szakemberek alacsony létszámára, valamint az akadálymentesítés terén fennálló hiányosságokra is. Ezen problémák enyhítése érdekében szükséges a támogatott lakhatás formáinak intenzív fejlesztése, a szolgáltatásnyújtás területi kiegyenlítésének elősegítése, valamint a speciális igényekkel bíró célcsoportok (pl. értelmileg akadályozott személyek, autizmus spektrumzavarral élők) számára differenciált szolgáltatási formák létrehozása. Ezzel párhuzamosan kiemelt figyelmet kell fordítani a humánerőforrás utánpótlására, a speciális képzések bővítésére és a már pályán lévő szakemberek megtartására vonatkozó ösztönzőrendszerek kidolgozására.

A mélyszegénységben élő személyek ellátórendszerhez való kapcsolódása számos strukturális és szociokulturális akadályba ütközik. Az érintettek gyakran marginalizált társadalmi helyzetük, korlátozott mobilitásuk, információhiányuk és az ellátórendszer bizalmatlansága miatt nem, vagy csak késve veszik igénybe a számukra releváns szolgáltatásokat. A probléma kezelésének alapja az ellátások földrajzi és funkcionális közelségének növelése, különös tekintettel az alacsonyküszöbű, közösségi jelenléten alapuló szolgáltatások fejlesztésére. E szolgáltatások képesek hatékonyan elérni a rendszerből kihullott vagy rejtve maradó klienseket, és hosszabb távon támogatni társadalmi reintegrációjukat. Emellett szükség van a szociális munka kulturális érzékenységének fokozására, valamint olyan képzési és módszertani eszközök alkalmazására, amelyek a szegénységből fakadó egyedi szükségleteket képesek kezelni.

A roma lakosság társadalmi integrációjának előmozdítását célzó beavatkozások esetében kiemelt jelentőséggel bír az integrált szolgáltatásfejlesztés. Az egészségügyi, szociális és oktatási rendszerek összehangolt működtetése, valamint a roma közösségek aktív bevonása az

ellátás tervezésébe és működtetésébe hozzájárulhat a szolgáltatások iránti bizalom növekedéséhez és a rejtett szükségletek felszínre kerüléséhez. Ugyanakkor hangsúlyos szerepet kap a társadalmi előítéletek csökkentése, ehhez a helyi közösségek bevonásával szervezett érzékenyítő programok, valamint a szolgáltatók részéről megvalósuló nyílt kommunikáció és partneri attitűd kulcsfontosságú. Az ellátások igénybevételének akadálymentesítése, a tájékoztatás egyszerűsítése és a kliensek önrendelkezésének tiszteletben tartása egyaránt elősegítik a roma kliensek aktív és egyenlő esélyű részvételét az ellátórendszerben.

A fentiek megvalósításának elengedhetetlen feltétele a szociális ágazat humánerőforrásának megerősítése. A szakemberek alacsony bérezése, a munkaterhelés aránytalansága, a pályakezdők elvándorlása és az elismertség hiánya rendszerszintű beavatkozást kíván. A bérstruktúra országos szintű átalakítása, a munkakörülmények javítása és a szakmai előmenetelt támogató életpályamodell kialakítása hozzájárulhat a munkaerő megtartásához és utánpótlásához. Különösen fontos a vidéki és hátrányos helyzetű térségekben dolgozó szakemberek munkájának elismerése és célzott ösztönzése (pl. bérkiegészítések, lakhatási támogatás, utazási költségtérítés). A képzési rendszerek fejlesztésén túl szükséges a szakmai szupervízió intézményesítése, a mentálhigiénés támogatás rendszeressé tétele, valamint a munkahelyi közösségek megerősítése is.

Összességében tehát a szociális szakellátás fejlesztése egy olyan komplex beavatkozásrendszert igényel, amely egyszerre képes kezelni a kapacitáshiányokat, a területi egyenlőtlenségeket, a humánerőforrás-krízist és a társadalmi attitűdökből fakadó akadályokat. A közösségi szemléletű, inkluzív és fenntartható szolgáltatásfejlesztés hosszú távon hozzájárulhat a legsérülékenyebb társadalmi csoportok méltó ellátásához, életminőségének javításához és társadalmi beilleszkedéséhez.

II. 2. 1. 3. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok

A jövőbeni fejlesztési irányok között kiemelt jelentőséggel bír a bentlakásos szociális intézményi férőhelyek számának növelése, különös tekintettel az idősek otthonában biztosított ellátásokra. A demográfiai változások, az idősödő társadalom és a fokozódó gondozási igények indokolttá teszik a kapacitások bővítését. Emellett más ellátási formák fejlesztése is szükséges, hiszen a fogyatékossággal élő személyek, a pszichiátriai betegek, a szenvedélybetegséggel küzdők, valamint a hajléktalan emberek intézményi elhelyezésére vonatkozó igény folyamatosan fennáll, amit a hosszú várólisták is alátámasztanak.

A férőhelyek bővítése érdekében elengedhetetlen a hazai és uniós pályázati források bevonása. Külön figyelmet igényelnek az energetikai célú fejlesztések, amelyek révén fenntarthatóbb, költséghatékonyabb és környezetbarát működés valósítható meg. A nemzetközi és regionális partnerségek – például testvérvárosi vagy európai önkormányzati együttműködések – lehetőséget nyújtanak a jó gyakorlatok átvételére, valamint közös projektek indítására, amelyek erősíthetik a hazai szolgáltatások szakmai színvonalát. A hajléktalan emberek elhelyezését biztosító otthonok férőhely-kapacitásának bővítése szintén kiemelt feladat, amely megvalósítható hazai vagy uniós támogatások segítségével.

A szociális szektor fenntartható működésének és fejlődésének egyik kulcseleme a humánerőforrás megerősítése. Ennek érdekében átfogó bér- és juttatási reformra van szükség, amely magában foglalja a rendszeres, inflációkövető bérrendezést, a bérpótlékok bevezetését, valamint a teljesítményalapú ösztönzők alkalmazását. A pénzbeli juttatásokat kiegészíthetik különféle béren kívüli támogatások, mint például a lakhatási hozzájárulás, az utazási költségtérítés vagy az egészségmegőrző prevenciós csomagok. A munkavállalók jólétének növelésében kiemelt szerepe lehet a mentálhigiénés támogatásoknak, így a rendszeres szupervíziónak, pszichológiai tanácsadásnak és kiégés-megelőző programoknak.

A szociális szakemberek megtartását tovább erősítheti a szakmai díjak és elismerések rendszerszintű bevezetése, a szakma társadalmi láthatóságának növelése, valamint egy átlátható és kiszámítható életpályamodell kialakítása. A pályakezdők bevonzása érdekében ösztöndíjprogramok és gyakornoki lehetőségek biztosítása szükséges, míg a tapasztalt szakemberek megtartását támogathatják a részmunkaidős vagy tanácsadói státuszok, amelyek lehetővé teszik a tudás és tapasztalat átadását a fiatalabb generációk számára.

A finanszírozásnak igazodnia kell az aktuális piaci élelmiszerárakhoz és a tényleges működési költségekhez, különös tekintettel a szociális étkeztetésre. Indokolt egy automatikus, éves inflációkövető emelési mechanizmus bevezetése, amely garantálja a szolgáltatások fenntarthatóságát. Emellett szükség van olyan központi vagy uniós forrásból finanszírozható pályázati konstrukciók kialakítására, amelyek a konyhai infrastruktúra fejlesztését, az ételszállítás logisztikai feltételeinek javítását, valamint a humánerőforrás megerősítését célozzák.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Nyíregyházára vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások – LAKOSSÁG SZOCIÁLIS ALAP-és SZAKELLÁTÁS						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1.	Szociális szakellátás – tartós bentlakásos ellátás	A bentlakásos intézményi férőhelyek száma helyenként nem elegendő, magas az ellátásra várakozók száma.	A jövőben a bentlakásos intézményi férőhelyek számát növelni szükséges, különös tekintettel az idősek otthona ellátásra. Az egyéb ellátási formákat tekintve is az ellátás fejlesztés indokolt, hiszen a fogyatékossággal élők, a pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek, valamint a hajléktalan személyek intézményi elhelyezésére is igény mutatkozik, tekintettel a várakozók számára. A férőhelyek bővítéséhez pályázati források bevonása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Szociális szakellátás	A városi energia és klímacélok elérése érdekében a Nyíregyháza városában működő intézmények jelentős részében még mindig van	Energetikai célú fejlesztések hazai és uniós támogatások igénybevételével.	Javasolt ütemezés: éves szinten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények,	nem

		lehetőség az energetikai hatékonyság növelésére. Energetikai korszerűsítések az önkormányzati tulajdonú épületek fenntarthatósága érdekében.	Nemzetközi és regionális partnerségek útján testvérvárosi vagy európai önkormányzati együttműködések bevonása, jó gyakorlatok átvétele, közös projektek indítása.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3.	Szociális szakosított ellátás – hajléktalanok otthona	A hajléktalan ellátás területén, főként a krízis időszakokban, a férőhelyek korlátozott száma komoly kihívást jelent.	A hajléktalanok elhelyezésére szolgáló otthonok férőhelykapacitásának növelése hazai vagy uniós támogatások segítségével.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.	Szociális alapellátás és szociális szakellátás	Alacsony bérezés és anyagi megbecsülés hiánya: A szociális ágazatban dolgozók jövedelme elmarad más ágazatokhoz képest, sok esetben nem áll arányban a	Bérrendezés és bérpótlékok biztosítása: rendszeres, inflációt követő bérfejlesztés; pótlékok bevezetése Teljesítményalapú ösztönző rendszer: szakmai eredményekhez és elért kompetenciákhoz kötött bónuszok.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek,	nem

		munkaterheléssel és a feladatok komplexitásával. Magas munkaterhelés és túlterheltség: Az ellátottak számának növekedése mellett a szakemberek száma alacsony, ami fokozott fizikai és pszichés megterhelést okoz. Gyakori a kiégés, ami a pályaelhagyás egyik legfontosabb tényezője. Presztízshiány és társadalmi megbecsülés alacsony szintje: A szociális szakma társadalmi elismertsége elmarad az egészségügyi vagy oktatási területekétől, ami csökkenti a pálya vonzerejét. Korlátozott szakmai előmeneteli és karrierlehetőségek: Kevés lehetőség van szakmai specializációra, előrelépésre, ami csökkenti a hosszú távú pályán maradás motivációját. Elöregedő szakembergárda: A fiatal szakemberek utánpótlása nem megfelelő, a pálya kevésbé vonzó számukra. Az idősebb szakemberek kiégése és nyugdíjba vonulása tovább növeli a hiányt.	Cafeteria és egyéb juttatások: lakhatási támogatás, utazási hozzájárulás, egészségügyi prevenciós csomagok. Mentálhigiénés támogatás: szupervízió, pszichológiai tanácsadás, kiégés-megelőző tréningek rendszeres biztosítása. Szakmai díjak, elismerések rendszeresítése: országos és helyi szinten egyaránt. Szociális szakma láthatóságának növelése: rendezvények, szakmai napok, médiamegjelenések támogatása. Életpályamodell kialakítása: kiszámítható szakmai előmenetel és bérfejlődés biztosítása. Pályakezdők bevonzása: ösztöndíjprogramok, gyakornoki lehetőségek. Tapasztalt dolgozók megtartása: részmunkaidős vagy tanácsadói státusz kialakítása nyugdíj előtt állóknak, így tudásuk átadásra kerülhet.	tervezetten 2030	szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	

5.	A szociális étkeztetés keretében nyújtott napi étkezések előállítása számottevő pénzügyi ráfordítást igényel.	Az elmúlt években bekövetkezett jelentős élelmiszerár-növekedés következtében a szociális étkeztetés állami finanszírozása már nem fedezi a szolgáltatás tényleges költségeit.	Szükséges az állami támogatási rendszer újraszabályozása oly módon, hogy az igazodjon az aktuális piaci élelmiszerárakhoz és a tényleges működési költségekhez. Indokolt továbbá a szociális étkeztetés normatív támogatásában egy automatikus, éves inflációkövető emelési mechanizmus bevezetése. Emellett kiemelten fontos olyan központi vagy uniós forrásból finanszírozható pályázati konstrukciók elérhetővé tétele, amelyek a konyhai infrastruktúra fejlesztését, az ételszállítás feltételeinek javítását, valamint a humánerőforrás megerősítését célozzák.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
6.	A szociális szférában jelentős szakemberhiány mutatkozik, melyet a magas munkavállalói fluktuáció tovább súlyosbít.	A szociális területen meglévő szakemberhiányt a munkavállalók gyors ütemű elvándorlása és pályaelhagyása teszi még kritikusabbá.	A szociális ágazatban dolgozó szakemberek megtartásának és motivációjának egyik kulcsténye zője a versenyképes bérezési és juttatási rendszer kialakítása. Ennek érdekében elengedhetetlen a jelenlegi bérstruktúra átfogó felülvizsgálata, valamint az országos és ágazati átlagbérekhez való igazítás, sőt lehetőség szerint azok meghaladása. A pénzbeli juttatások mellett fontos szerepet kaphatnak a különféle motivációs eszközök és béren kívüli juttatások, így például a teljesítményalapú prémiumok, amelyek hozzájárulnak a szakemberek elköteleződésének erősítéséhez és a fluktuáció mérsékléséhez. Ezzel párhuzamosan kiemelt figyelmet igényel a szakmai fejlődési és karrierút-támogatási lehetőségek	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

			bővítése. A rendszeres, célzott továbbképzések nem csupán a szakmai kompetenciák fejlesztését segítik, hanem hozzájárulnak a szolgáltatások minőségének emeléséhez is. Emellett a karriertervezési programok és az átlátható előmeneteli utak kidolgozása hosszú távon biztosíthatja a szakemberek pályán tartását, növelve a hivatás iránti elkötelezettséget és a szakmai stabilitást.			

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Nyíregyházára vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások - HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CÉLCSOPORTOK SZOCIÁLIS ALAP-és SZAKELLÁTÁS						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
GYERMEKEK, IDŐSEK, NŐK, FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK						
1.	A hátrányos helyzetű emberek számára nem teljes körűen biztosított a szociális étkeztetés szolgáltatásainak egyenlő feltételek melletti igénybevétele.	Az étkeztetési szolgáltatás gyakran nem veszi figyelembe a az életkorhoz vagy egészségi állapothoz igazodó étrendi szükségleteket (pl. csontritkulás, szív- és érrendszeri betegségek, cukorbetegség, különleges diéták) vagy az ételek állagigényeit (pl. darabos ételek, pépesített ételek) Számos hátrányos helyzetű egyén szégyelli vagy méltatlannak érzi az ellátás igénybevételét – különösen akkor, ha például korábban önellátó volt.	Speciális étrendi igények figyelembevétele (pl. rágási, nyelési nehézségek, cukorbetegség, gluténérzékenység stb.). Egységes minőségi és tápértékre vonatkozó szabványok bevezetése pl. a gyermekétkeztetésre. Pályázati források bevonása a szolgáltatás bővítéséhez.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2.	A hátrányos helyzetűek tekintetében nem minden esetben biztosított a házi segítségnyújtás egyenlő eséllyel történő hozzáférése.	A szolgáltatás jelenlegi struktúrája korlátozott rugalmasságot mutat: a gondozási időkeret szűkös, a feladatellátás túlságosan standardizált, így nem minden esetben képes alkalmazkodni az egyéni élethelyzetekhez (pl. demenciával élő házastárs gondozása, egyedülálló szülői szerep).	Gondozói kapacitás bővítése – új munkatársak toborzása. A szolgáltatás időtartamának és gyakoriságának rugalmas alakítása az egyéni szükségletekhez igazítva (a teljesség igénye nélkül pl. egyedülálló anyák, idős özvegy nők, gondozási terhek alatt állók stb.).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

II. 2. 2. Gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás

II. 2. 2. 1. Gyermekjóléti alapellátások

Gyermekjóléti szolgáltatások

a) HIÁNYOSSÁGOK

A gyermekvédelmi ellátórendszer célja, hogy a gyermekek számára biztosítsa a biztonságos fejlődés, nevelkedés és esélyegyenlőség feltételeit. E rendszeren belül külön figyelmet érdemelnek azok a célcsoportok, akik hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetük, veszélyeztetettségük vagy védelembe vételük okán támogatásra, beavatkozásra szorulnak. Ilyenek a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, szünidei étkeztetésre jogosult, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, valamint védelembe vett vagy veszélyeztetett kiskorú gyermekek. Bár a rendszer jogszabályi szinten keretet ad a támogatásokhoz és szolgáltatásokhoz, a gyakorlati működés során számos strukturális és szakmai hiányosság tapasztalható, amelyek csökkentik a támogatások hatékonyságát és elérhetőségét.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény célja, hogy a szociálisan rászoruló gyermekek alapvető szükségleteit támogassa. A jelenleg kétszer évi 6.000 forintos pénzbeli juttatás azonban inkább jelképes, mintsem tényleges segítséget jelent a tartós szegénységben élő családok számára. Emellett a juttatáshoz kapcsolódó kedvezmények – mint az ingyenes étkezés vagy tankönyv – nem mindenhol valósulnak meg egyenlő színvonalon, különösen a kisebb településeken.

További probléma, hogy a rászorultság alapján történő támogatás gyakran stigmát jelent a gyermekek számára, ami kirekesztéshez vagy megbélyegzéshez vezethet iskolai közösségben. A kedvezményhez ugyanakkor nem kapcsolódik automatikusan személyes segítségnyújtás – a családgondozás vagy a komplex szolgáltatások (pl. szociális mentorálás) gyakran elmaradnak. A hátrányos (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek rendszere elviekben lehetőséget nyújt a célzott támogatásra, azonban a gyakorlatban sokszor csak „adminisztratív kategóriaként” funkcionál. A gyermekek nem minden esetben kapnak tényleges pedagógiai támogatást vagy egyéni fejlesztést, holott szociokulturális hátrányuk jelentősen rontja iskolai esélyeiket.

A HHH-s gyermekek gyakran koncentrálódnak hátrányos helyzetű térségekben, ahol alacsonyabb az oktatási intézmények színvonala, kevés a szakképzett pedagógus és hiányzik a tanórán kívüli támogatás (pl. tanodák, mentorprogramok).

A gyermekek szünidei étkeztetése a vármegye járásaihoz tartozó települések szinte mindegyikén biztosított, azonban a szolgáltatás színvonala esetenként eltérő az önkormányzatok anyagi és infrastrukturális helyzete miatt.

A védelembe vétel olyan hatósági intézkedés, amely a gyermek veszélyeztetettsége esetén, de kiemelés nélkül biztosítja a segítségnyújtást. Bár ez egy fontos preventív eszköz, sok esetben csupán formális eljárásként jelenik meg. A gyermekjóléti szolgálatok túlságosan leterheltek, gyakran egy szociális munkás nagyon sok esetet kezel egyszerre, így nem tud kellő mélységű személyes segítséget nyújtani.

A szülők együttműködésének hiányában a szolgálatok eszköztelenek, hiszen jogilag nem kényszeríthetik a családokat az együttműködésre. Kevés a rendelkezésre álló segítő program, például családterápia, szülőtréning, pszichológiai támogatás.

A gyermekek védelme minden társadalom alapvető erkölcsi és jogi kötelezettsége. A gyermekkorban elszenvedett elhanyagolás, bántalmazás, nélkülözés vagy fejlődési zavarok hosszú távon kihatnak a személyiség alakulására és a társadalomba való beilleszkedésre.

A veszélyeztetett kiskorú gyermekek ellátása a gyermekvédelmi rendszer egyik legösszetettebb és legérzékenyebb területe. A hatékony beavatkozás kulcsa a korai észlelés, a jól működő jelzőrendszer, a személyre szabott segítségnyújtás és a szakmaközi együttműködés. A rendszer jelenleg sok kihívással küzd: szakemberhiány, egyenlőtlen hozzáférés, a szolgáltatások széttagoltsága és a családok együttműködési nehézségei mind csökkentik a gyermekek esélyét a biztonságos fejlődésre. A fejlesztés iránya egy rugalmasabb, személyközpontú és integrált gyermekvédelmi rendszer felé mutat, amelyben minden gyermek megkapja a fejlődéséhez szükséges védelmet, támogatást és esélyt.

A gyermekvédelmi rendszer egyik legkritikusabb pontja az, amikor a gyermek eléri a nagykorúságot, azaz betölti a 18. életévét. Ez az életszakasz azonban sok esetben nem társul elegendő felkészítéssel, támogatással vagy információval. A gyermekvédelmi rendszer gyakran nem rendelkezik elegendő kapacitással arra, hogy hosszú távon kísérje és támogassa a fiatalokat ebben a törékeny élethelyzetben.

A gyermekvédelmi célcsoportok – különösen a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, védelembe vett, veszélyeztetett vagy nagykorúvá vált gyermekek – támogatásában a magyar ellátórendszer számos előremutató elemet tartalmaz. Ugyanakkor a rendszer működését strukturális, szakmai és finanszírozási hiányosságok gátolják. A támogatások összege gyakran alacsony, elosztásuk nem egyenletes, és hiányzik a komplex, személyre szabott segítés lehetősége. A gyermekek esélyegyenlősége nem valósul meg maradéktalanul, különösen nem az oktatásban, egészségügyben és az önálló életkezdés területén. A hatékony

gyermekvédelemhez elengedhetetlen a szolgáltatások bővítése, a szakmai kapacitás megerősítése és a megelőző, illetve utógondozó rendszerek fejlesztése.

A gyermekjóléti alapellátások – különösen a család- és gyermekjóléti szolgálatok és központok – kulcsszerepet játszanak abban, hogy a gyermekek testi, lelki, érzelmi és szociális fejlődése biztonságos és támogató környezetben történjen. A gyermekjóléti rendszer működésében azonban több problémával is szembesülünk. Az egyik legsúlyosabb hiányosság a szakemberhiány és a túlterheltség. A családgondozók gyakran olyan esetszámot kezelnek, amely messze meghaladja a hatékony és személyre szabott munkavégzés lehetőségeit. A túlterheltség a kiégés, a fluktuáció és a szakmai minőség romlásának melegágya. További nehézséget jelent a szolgáltatások közötti területi egyenlőtlenség. Míg a városokban sok esetben több szakember és specializált szolgáltatás is elérhető, addig kistelepüléseken gyakran csak heti néhány órában van jelen családgondozó és a szakmai háttér (pl. pszichológus, jogász) teljesen hiányzik. Ez a széttagoltság akadályozza a hatékony és időben történő beavatkozást. A gyermekjóléti szolgáltatásokhoz kapcsolódó további hiányosságként megemlíthető, hogy nem áll rendelkezésre megfelelő közösségi tér a gyermekek számára, ahol rendszeres szabadidős, fejlesztő vagy prevenciós programok megszervezésére lehetőség nyílna. Szükséges lenne a tárgyi feltételek fejlesztésére, különös tekintettel a tanácsadási, fejlesztési és elhelyezési infrastruktúra kialakítására. Sok esetben az irodák műszaki állapota elavult, több helyszínen felújításra szorulnak. Az informatikai és irodatechnikai eszközök elavultak, nem támogatják a hatékony ügyintézést és adminisztrációt. Igény lenne anyagi forrás biztosítására a szolgáltatások fenntartható és magas színvonalú működtetéséhez. Mindemellett gyakorlati problémát jelent az is, hogy a gyermekjóléti szolgálatok eszköztára sok esetben szűkös. A szakemberek főként az együttműködő családokra tudnak hatni, míg a bizalmatlan vagy elutasító szülők esetében kevés jogi eszköz áll rendelkezésükre.

A gyermekjóléti szolgáltatások a gyermekvédelmi rendszer alapját képezik, nélkülük a gyermekek veszélyeztetettségének felismerése és kezelése súlyosan sérülne. A család- és gyermekjóléti szolgálatok és központok megelőző, támogató és koordináló munkája nélkülözhetetlen a családok stabilitásának megőrzésében és a gyermekek jólétének biztosításában. Ugyanakkor e rendszer csak akkor tudja betölteni valódi funkcióját, ha megfelelő forrásokat, szakmai támogatást és társadalmi elismerést kap.

Gyermekjóléti szolgáltatások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1.	Szakemberhiány és túlterheltség	A gyermekjóléti alapellátásban dolgozó szakemberek gyakran irreálisan magas esetszámmal dolgoznak, amely akadályozza a megelőzésre, feltárásra és utánkövetésre fordított időt. Ez különösen problémás a halmozottan hátrányos helyzetű családok esetében, ahol a bizalom kiépítése és a hosszabb távú kapcsolattartás elengedhetetlen lenne a hatékony beavatkozáshoz.	Elengedhetetlen a gyermekjóléti alapellátásban dolgozók bérének rendezése, amely tükrözi a munkakör komplexitását, a felelősségi szintet és a végzettségi követelményeket. Egy átlátható, kiszámítható, előmenetelt biztosító életpályamodell kialakítása hosszú távon segíti a pályán maradást és csökkenti az elvándorlást. A szakmai sztenderdekhez igazodó maximált esetszám bevezetése indokolt, amelyhez kapcsolódóan szükséges a létszámbővítés biztosítása. A gyermekjóléti szolgáltatók létszámfejlesztése nélkülözhetetlen a túlterheltség enyhítéséhez és a hatékony kliensmunka megvalósításához. A szakmai kiégés megelőzése érdekében rendszeres, hozzáférhető szupervízió biztosítása szükséges,	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

			valamint olyan támogató szakmai közeg kialakítása, amely elősegíti az esetmegbeszéléseket, a szakmai reflexiót és a jó gyakorlatok megosztását.			
2.	Területi egyenlőtlenség	A szolgáltatások elérhetősége, hozzáférhetősége, minősége és kapacitása jelentős földrajzi eltéréseket mutat, különösen a hátrányos helyzetű térségek és a kistelepülések vonatkozásában.	Egyes kistelepüléseken a gyermekjóléti szolgáltatások csak részlegesen, időszakosan, vagy egyáltalán nem elérhetők. A városias térségekben viszonylag széles körű, differenciált szolgáltatások állnak rendelkezésre (pl. családsegítés, pszichológiai tanácsadás, fejlesztőprogramok), míg a vidéki, perifériikus területeken gyakran a legalapvetőbb ellátások is hiányosak. Az ellátás helyszíne és az érintettek lakóhelye közötti távolság, valamint a rossz közlekedési infrastruktúra (például: tömegközlekedés hiánya) akadályozza a hozzáférést, különösen a szegény, mobilitási nehézséggel küzdő családok esetében. A szolgáltatók humánerőforrás-kapacitása rendkívül egyenetlen: a kevésbé vonzó térségekben gyakori a szakemberhiány, a magas fluktuáció és a szakmai elszigeteltség, ami rontja a szolgáltatások minőségét és hatékonyságát.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	Infrastruktúra- és eszközfejlesztési elmaradások	A gyermekjóléti szolgáltatások működése alapvetően az állami normatív támogatásra épül, amely jellemzően csak az alapműködés költségeinek (bér, rezsi, adminisztráció) fedezésére	Indokolt a jelenlegi állami normatív támogatás újraszabályozása oly módon, hogy az figyelembe vegye az inflációt, a szolgáltatások bővülő feladatkörét, valamint a különböző településtípusok eltérő költségszintjét. A fejlettebb és	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei	nem

		elegendő. A beruházási, fejlesztési vagy eszközpótlási kiadásokra gyakran nem marad fedezet, különösen az önkormányzati fenntartású intézmények esetében.	fejletlenebb térségek közötti finanszírozási aránytalanságok kiegyenlítése hozzájárulhatna a területi egyenlőtlenségek csökkentéséhez. Átmeneti finanszírozási programok a szolgáltatásbiztonság érdekében: A rendszeres forráshiánnyal küzdő intézmények részére szükséges lenne időszakos, könnyen elérhető kiegészítő támogatási programok indítása, melyek célja a működésbiztonság fenntartása a kritikus időszakokban (például: váratlan eszközmeghibásodás, átmeneti költségemelkedés). Pályázati forrásokhoz való hozzáférés javítása.	határideje: tervezetten 2030	települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4.	A gyermekjóléti szolgáltatások nem minden esetben tudják biztosítani azokat a kiegészítő szakmai programokat (pl. családterápia, pszichológiai tanácsadás, szülői készségeket fejlesztő tréningek), amelyek a családok hatékonyabb támogatását szolgálnák.	A gyermekjóléti szolgáltatások keretében a családokat támogató kiegészítő szakmai programok nem megfelelő biztosítása egyik legfőbb oka a forráshiány, hiszen a szolgáltatások állami normatív támogatása jellemzően csupán az alapműködés költségeinek fedezésére elegendő, így nem marad elegendő kapacitás a preventív, fejlesztő célú programok működtetésére. Emellett jelentős nehézséget jelent a megfelelő szakemberek – például pszichológusok, családterapeuták vagy mentálhigiénés szakemberek – elérhetősége, különösen a kisebb településeken, ahol ezek	Javasolt olyan központi vagy pályázati források biztosítása, amelyek kifejezetten a gyermekjóléti szolgáltatások keretében megvalósuló pszichológiai, mentálhigiénés, családterápiás vagy nevelési programok működtetését támogatják. A fenntartók számára biztosított kiegészítő normatíva ösztönözné ezen programok beépítését a helyi szolgáltatásokba. A gyermekjóléti szolgálatok munkatársainak képzése a preventív programok megvalósítására (pl. szülőtréningek, családgondozói konzultációk új formái) hozzájárulhat a meglévő humánerőforrás hatékonyabb kihasználásához.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		a szolgáltatások szinte teljesen hiányoznak. További problémát jelent, hogy a szolgáltatók nem minden esetben rendelkeznek a programok szakszerű megvalósításához szükséges módszertani háttérrel, képzéssel vagy gyakorlattal, és a támogató együttműködések – például civil vagy egyházi szervezetek bevonása – is gyakran esetleges vagy hiányos. Mindezeken túlmutatóan a szakmapolitikai fókusz is jellemzően az alapfeladatokra és a kötelező ellátások biztosítására koncentrál, miközben a prevenciós, készségfejlesztő és mentálhigiénés beavatkozások nem kapnak megfelelő hangsúlyt.				
5.	A gyermekjóléti szolgáltatások működését jelentősen akadályozza a megfelelő közösségi terek hiánya.	A közösségi terek hiányának okai több tényezőre vezethetők vissza. Elsősorban az önkormányzatok és fenntartók korlátozott anyagi forrásai miatt sok településen nem áll rendelkezésre megfelelő, célzottan gyermekjóléti és közösségi funkciókra kialakított infrastruktúra. Emellett a meglévő épületek műszaki állapota gyakran elavult vagy nem felel meg a korszerű szakmai követelményeknek, így azok nem alkalmasak a szolgáltatások hatékony	A közösségi terek hiányának orvoslására szükséges a gyermekjóléti szolgáltatások számára dedikált, megfelelően felszerelt és korszerű közösségi infrastruktúra kialakítása. Ehhez elengedhetetlen a célzott állami és önkormányzati források biztosítása, valamint pályázati lehetőségek ösztönzése, amelyek elősegítik az épületek felújítását és a funkcionális átalakítást. Fontos továbbá a tervezési folyamatokban a közösségi terek fejlesztésének szakmai prioritásként való kezelése, különösen a hátrányos helyzetű térségekben. Emellett javasolt az önkormányzatok, civil szervezetek	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	nem

		megvalósítására. Továbbá, a tervezési és fejlesztési prioritások között a közösségi terek kialakítása, fenntartása gyakran háttérbe szorul, különösen kisebb, hátrányos helyzetű településeken, ahol más, halaszthatatlanabbnak ítélt feladatokra összpontosítanak. Ezek a tényezők együttesen járulnak hozzá ahhoz, hogy a gyermekjóléti szolgáltatások számára nem áll rendelkezésre megfelelő közösségi tér, ami jelentősen korlátozza a szolgáltatások komplex és hatékony nyújtását.	és a szolgáltatók közötti együttműködés erősítése, hogy a meglévő kapacitások hatékonyan hasznosuljanak és a közösségi funkciók minél szélesebb körben elérhetővé váljanak. Ezek az intézkedések hozzájárulnak a gyermekjóléti szolgáltatások komplexebb, közösségalapú működéséhez, ezáltal támogatva a családokat és elősegítve a gyermekek egészséges fejlődését.		államigazgatási szervek	

Gyermekjóléti szolgáltatások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK						
1.	Számos településen jelentős kihívást jelent a gyermekek számára a szünidők alatti napközbeni felügyelet biztosítása, valamint a szabadidős és készségfejlesztő programok elérhetősége, mivel a jelenleg rendelkezésre álló kapacitások és szolgáltatási lehetőségek nem megfelelőek vagy nem elegendőek ezen igények kielégítésére.	Kiemelt fontosságú lenne a gyermekek szünidei napközbeni felügyeletének, valamint a szabadidős és készségfejlesztő programok hozzáférhetőségének bővítése, mivel a jelentős igényekhez képest a rendelkezésre álló kapacitások nem kielégítőek. Különösen a nyári szünet idején okoz nehézséget a dolgozó szülők számára, hogy gyermekük életkorának megfelelő, tartalmas elfoglaltságot biztosítsanak.	Olyan szolgáltatási struktúra kialakítása, amely a helyi igényekhez igazodik és megfelelő választ ad a szülők munkavégzési korlátaira, különösen a nyári szünet idején. Ennek részeként ösztönözni szükséges a települési önkormányzatokat, gyermekjóléti szolgálatokat és civil szervezeteket arra, hogy együttműködés keretében – állami vagy pályázati források felhasználásával – olyan ingyenes vagy alacsony költségű táborokat, közösségi programokat és napközis lehetőségeket hozzanak létre, amelyek nemcsak biztonságos felügyeletet biztosítanak, hanem a gyermekek életkorának megfelelő, értékteremtő és készségfejlesztő elfoglaltságot is nyújtanak. Az ilyen kezdeményezések révén nemcsak a szülők terhei csökkenthetők, hanem	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

			hozzájárulhatunk a gyermekek szociális kompetenciáinak fejlődéséhez, a közösségi integrációjuk erősítéséhez és a megelőző gyermekvédelmi munka hatékonyságának növeléséhez is.			
2.	A gyermekek és családjaik fejlesztését szolgáló közösségi és készségfejlesztő programok hiánya.	A gyermekek és családjaik fejlesztését célzó közösségi és készségfejlesztő programok hiánya összetett, több tényezőre visszavezethető probléma, amely elsősorban a települési szintű erőforrások szűkösségével és a szolgáltatási struktúra hiányosságaival áll összefüggésben.	A gyermekek és családjaik számára nyújtott közösségi és készségfejlesztő programok hiányának orvoslása elsősorban a helyi szintű szolgáltatások megerősítését és a települési erőforrások célzott bővítését igényli. Ennek egyik alapvető feltétele, hogy a gyermekjóléti és családsegítő rendszerek olyan támogatási formákhoz jussanak, amelyek lehetővé teszik a közösségalapú, preventív jellegű programok rendszeres működtetését. Ezt elősegítheti az önkormányzatok és a civil szféra közötti szorosabb együttműködés, illetve a helyi szereplők bevonása a programtervezésbe, hogy a kialakított szolgáltatások valóban a közösségi igényekre reagáljanak. Fontos továbbá, hogy az állami vagy pályázati források ne kizárólag az alapellátás fenntartására koncentráljanak, hanem biztosítsanak lehetőséget a fejlesztő és közösségépítő programok hosszú távú finanszírozására is.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	Hiányoznak azok a strukturált, szakmailag megalapozott szolgáltatások, amelyek a szülők mentális támogatását, nevelési	A szülők mentális támogatását, nevelési kompetenciáinak fejlesztését és a családi kapcsolatok erősítését célzó szolgáltatások hiánya több, egymással összefüggő tényező	A szülők támogatását célzó programok hiányának kezelése érdekében elengedhetetlen a gyermekjóléti és családsegítő ellátórendszer preventív kapacitásainak megerősítése. Ehhez szükség van olyan célzott	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei	nem

	készségeinek fejlesztését vagy családi kapcsolataik erősítését céloznák.	következménye. Elsősorban a gyermekjóléti és családsegítő rendszer finanszírozása jellemzően az alapfeladatok ellátására korlátozódik, így a preventív, támogató jellegű programok – mint a családterápia, szülőtréning vagy pszichológiai tanácsadás – nem kapnak elegendő szakpolitikai és anyagi támogatást. Emellett sok esetben a szolgáltatók humánerőforrás-kapacitása sem teszi lehetővé ezen programok kialakítását és fenntartható működtetését, különösen a kisebb vagy hátrányos helyzetű településeken, ahol kevésbé hozzáférhetők a megfelelően képzett szakemberek. A preventív szemlélet gyakran háttérbe szorul a sürgős esetkezelési feladatok mellett és hiányzik a szükséges módszertani háttér is ahhoz, hogy ezek a szolgáltatások beépüljenek a helyi ellátórendszerbe. Mindezek következtében a szülők gyakran magukra maradnak a nevelési nehézségekkel, pszichés terhekkel és kapcsolati problémákkal, ami hosszú távon fokozhatja a családok sérülékenységét, és növelheti a gyermekvédelmi beavatkozások szükségességét.	finanszírozási és szakmapolitikai eszközökre, amelyek lehetővé teszik a családterápia, szülőtréning és pszichológiai tanácsadás típusú szolgáltatások beépítését a helyi ellátások rendszerébe. A fenntartható működés érdekében fontos a humánerőforrás fejlesztése is, különös tekintettel a képzett szakemberek elérhetőségének javítására, elsősorban a kisebb vagy hátrányos helyzetű településeken. Mindez hozzájárulhat a családok megerősítéséhez, a problémák korai felismeréséhez és kezeléséhez, ezáltal csökkentve a súlyosabb gyermekvédelmi beavatkozások szükségességét.	határideje: tervezetten 2030	települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	

NŐK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK						
1.	A gyermekjóléti alapellátás területén nem áll rendelkezésre megfelelő szupervíziós rendszer különös tekintettel a szakmában dolgozó nőkre.	A gyermekjóléti alapellátás területén a szupervíziós rendszer hiányát elsősorban a korlátozott pénzügyi források okozzák, amelyek elsősorban az alapellátási feladatok finanszírozására irányulnak, így a szakmai és mentálhigiénés támogatás fejlesztése háttérbe szorul. Mindemellett hiányoznak az egységes szakmai irányelvek és módszertani keretek, amelyek biztosítanák a rendszeres és hatékony szupervízió működését.	A gyermekjóléti alapellátásban dolgozó szakemberek mentális támogatásának erősítése érdekében indokolt egy egységes szupervíziós rendszer kialakítása, amely stabil módszertani alapokra épül, és hosszú távon is fenntartható. Ennek megvalósításához elengedhetetlen olyan célzott pályázati források biztosítása, amelyek lehetővé teszik a rendszeres, strukturált szupervízió beépülését a helyi ellátások működésébe. A szupervízió intézményesítése nemcsak a szakemberek pszichés teherbírását és szakmai hatékonyságát növeli, hanem hozzájárul a szolgáltatások minőségének javításához, valamint a szakmai kiégés megelőzéséhez is.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	A roma és mélyszegénységben élő családok számára nem biztosított megfelelő mértékben az alacsony küszöbű, térítésmentes szolgáltatásokhoz való hozzáférés.	A hozzáférés hiányát elsősorban a szociális és gyermekjóléti ellátórendszer területi lefedettségének egyenlőtlensége, az erőforráshiányos intézményi háttér, valamint a célzott programok hiánya okozza. Sok esetben ezek a szolgáltatások nem, vagy csak korlátozott formában érhetők el az érintett településeken – különösen a kistelepüléseken és a leszakadó térségekben –, ami jelentősen csökkenti az esélyét annak, hogy a leginkább rászoruló	Elengedhetetlen a szociális és gyermekjóléti ellátórendszer területi lefedettségének erősítése, különösen a kistelepülések és hátrányos helyzetű térségek esetében. A célzott, alacsony küszöbű, térítésmentes programok bővítése, a mobil szolgáltatási formák fejlesztése, valamint a szolgáltatásokról szóló tájékoztatás hatékonyabbá tétele hozzájárulhat a valódi hozzáférés biztosításához. Mindezek mellett kiemelt jelentőségű a bizalomépítés, a közösségi jelenlét növelése és a szakemberhiány enyhítése annak érdekében, hogy a leginkább rászoruló családok időben, elérhető módon és	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	nem

		családok időben és megfelelő módon részesüljenek segítségben. Emellett a szakemberhiány, az infrastruktúra hiányosságai, illetve a szolgáltatásokhoz kapcsolódó információk elégtelen terjesztése is akadályozza az ellátáshoz való tényleges hozzáférést. A bizalmatlanság a hivatalos intézményekkel szemben, valamint az érintettek alacsony informáltsági szintje tovább mélyíti a távolságot a szolgáltatások és a célcsoport között. Ennek eredményeként a romák és mélyszegénységben élők gyakran kimaradnak a korai, preventív jellegű beavatkozásokból, ami fokozza a társadalmi kirekesztődés kockázatát és a gyermekek hátrányos helyzetének újratermelődését.	megfelelő minőségben részesülhessenek támogatásban.		államigazgatási szervek	
FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1.	Kommunikációs akadályok	A hallás- vagy látássérült, illetve autizmus spektrumzavarral élő gyermekek és szüleik gyakran nem kapnak az igényeikhez igazított információt (pl. könnyen érthető nyelvezet, jelnyelvi tolmács, vizuális segédletek), ami megnehezíti a	A szolgáltatások elérhetőségének növelése érdekében biztosítani szükséges a többcsatornás, akadálymentes kommunikációt (pl. jelnyelvi tolmácsolás, könnyen érthető nyelvezet, piktogramok, online elérhetőség, vizuális segédeszközök).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.:	nem

		szolgáltatások megismerését és igénybevételét.		2030	egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2.	Fizikai akadálymentesítés hiánya	Számos gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó intézmény nincs megfelelően akadálymentesítve (pl. rámpák, lift, akadálymentes mosdó hiánya), így mozgáskorlátozott gyermekek és szüleik számára a szolgáltatások fizikailag nem, vagy csak nehezen elérhetők.	A gyermekjóléti szolgáltatásokat nyújtó intézmények akadálymentesítésének elősegítése célzott infrastrukturális fejlesztések révén elengedhetetlen, melyhez pályázati források bevonása szükséges. A mozgáskorlátozott gyermekek számára biztosítani kell a biztonságos és önálló hozzáférést az épületekhez és helyiségekhez.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	Szakmai kompetencia hiánya	A gyermekjóléti szolgáltatásokban dolgozó szakemberek többsége nem feltétlenül rendelkezik megfelelő tudással vagy képzettséggel a fogyatékossággal élő gyermekek speciális szükségleteinek felismeréséhez és kezeléséhez.	A gyermekjóléti területen dolgozó szakemberek képzése során hangsúlyt kell fektetni a fogyatékosságügyi ismeretekre, valamint a sajátos nevelési igényű és fogyatékossággal élő gyermekekkel való hatékony kapcsolatteremtésre. A rendszeres érzékenyítő programok hozzájárulnak az inkluzív szemlélet megerősítéséhez.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek,	nem

					nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4.	Szolgáltatási struktúra rugalmasságának hiánya	A meglévő programok, foglalkozások és tanácsadások sok esetben nem alkalmazkodnak a fogyatékossággal élő gyermekek eltérő fejlődési üteméhez, érzékenységéhez vagy kommunikációs sajátosságaihoz.	A szolgáltatási programokat rugalmasabbá kell tenni annak érdekében, hogy azok alkalmazkodni tudjanak a fogyatékossággal élő gyermekek életkori és fejlődési sajátosságaihoz. Ehhez elengedhetetlen a személyes szükségleteken alapuló tervezés és a szoros együttműködés a családokkal.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A gyermekjóléti szolgáltatások lakossági hozzáférésének javítása érdekében kiemelten fontos a szolgáltatásban dolgozó szakemberek bérének rendezése, amely arányban álljon a munkakör komplexitásával, a felelősségi szinttel és a szükséges végzettséggel. Egy átlátható, kiszámítható életpályamodell bevezetése hosszú távon segítheti a szakemberek megtartását és csökkentheti az elvándorlást. Ezzel párhuzamosan szükséges a szakmai sztenderdekhez igazodó maximált esetszámok meghatározása és a létszámbővítés, amely nélkülözhetetlen a túlterheltség mérsékléséhez és a hatékony, minőségi kliensmunkához. A szakmai kiégés megelőzése érdekében rendszeres, könnyen hozzáférhető szupervíziós rendszer kialakítása indokolt, amely támogató szakmai közeget biztosít az esetmegbeszélésekhez és a folyamatos szakmai fejlődéshez.

A hozzáférés terén jelentős különbségek mutatkoznak a városi és vidéki térségek között, míg a fejlettebb városias területeken differenciált szolgáltatások állnak rendelkezésre, addig a periférikus, kisebb településeken gyakran a legszükségesebb ellátások is hiányosak. Ezt tovább nehezíti az ellátás helyszíne és a lakóhely közötti nagy távolság, valamint a gyenge közlekedési infrastruktúra, ami különösen a hátrányos helyzetű, mobilitási nehézségekkel küzdő családok számára jelent komoly akadályt.

A szolgáltatók humánerőforrás kapacitása egyenetlen, a kevésbé vonzó térségekben jellemző a szakemberhiány, a magas fluktuáció és a szakmai elszigeteltség, ami rontja a szolgáltatások minőségét és hatékonyságát. Ennek orvoslására szükséges az állami normatív támogatás felülvizsgálata és újraszabályozása oly módon, hogy az igazodjon az inflációhoz, a szolgáltatások bővülő feladatköréhez, valamint a településtípusok eltérő költségszintjéhez. Különösen fontos a fejlettebb és fejletlenebb térségek közötti finanszírozási egyenlőtlenségek csökkentése a területi egyenlőtlenségek mérséklése érdekében.

Az ellátás biztonságának fenntartása érdekében indokolt átmeneti, könnyen elérhető kiegészítő finanszírozási programok indítása, amelyek a forráshiányos időszakokban – például váratlan eszközmeghibásodások vagy költségemelkedések esetén – biztosítanak támogatást. Emellett a pályázati forrásokhoz való hozzáférés javítása hozzájárulhat a szolgáltatások fejlesztéséhez, különös tekintettel a pszichológiai, mentálhigiénés, családterápiás és nevelési programokra. A fenntartók számára biztosított kiegészítő normatíva ösztönözné ezen kiegészítő programok beépítését a helyi ellátórendszerbe.

A humánerőforrás hatékonyabb kihasználása érdekében szükséges a gyermekjóléti szolgálatok munkatársainak képzése a preventív programok megvalósítására. Ezzel párhuzamosan a közösségi terek hiányának orvoslására törekedni kell megfelelően felszerelt, korszerű

közösségi infrastruktúra kialakítására, amely a gyermekjóléti szolgáltatások szempontjából dedikált, funkcionális teret biztosít. Ehhez elengedhetetlen a célzott állami és önkormányzati források biztosítása, valamint a pályázati lehetőségek bővítése, amelyek támogatják az épületek felújítását és funkcionális átalakítását.

Fontos, hogy a tervezési folyamatok során a közösségi terek fejlesztése szakmai prioritásként jelenjen meg, különösen a hátrányos helyzetű térségekben, ugyanakkor az önkormányzatok, civil szervezetek és szolgáltatók közötti együttműködés erősítése is elengedhetetlen, hogy a meglévő kapacitások hatékonyan hasznosuljanak és a közösségi funkciók minél szélesebb körben elérhetővé váljanak. Mindezek az intézkedések hozzájárulnak a gyermekjóléti szolgáltatások komplexebb, közösségalapú működéséhez, amely támogatja a családokat és elősegíti a gyermekek egészséges fejlődését.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való hozzáférés optimalizálása érdekében szükséges egy olyan integrált és a helyi szükségletekhez adaptált szolgáltatási struktúra kialakítása, amely figyelembe veszi a családok – különösen a szülők – munkavégzési korlátait, kiemelten a nyári szünet időszakában. Ehhez kapcsolódóan kiemelt jelentőségű az önkormányzatok, gyermekjóléti szolgálatok és civil szervezetek közötti interszektoriális együttműködés ösztönzése, amely állami és pályázati források mozgósításával elősegíti alacsony költségű, vagy térítésmentes napközis, tábori és közösségi programok megvalósítását. Ezek a programok nem csupán a gyermekek biztonságos felügyeletét garantálják, hanem komplex módon támogatják szociális kompetenciáik fejlődését, elősegítik társadalmi integrációjukat, és hozzájárulnak a preventív gyermekvédelmi intézkedések hatékonyságának növeléséhez.

A közösségi és készségfejlesztő programok hiányosságainak felszámolása elsősorban a helyi szintű ellátórendszerek megerősítését, valamint a települési erőforrások célzott és fenntartható bővítését igényli. Az ellátórendszereknek olyan stabil finanszírozási mechanizmusokat kell biztosítaniuk, amelyek lehetővé teszik a közösségalapú, preventív szolgáltatások rendszeres és hosszú távú fenntartását. A cél érdekében elengedhetetlen az önkormányzatok és a civil szféra közötti szorosabb együttműködés, valamint a helyi közösségi szereplők bevonása a programok tervezésébe, annak érdekében, hogy az ellátások megfeleljenek a térségi igényeknek. Továbbá az állami és pályázati forrásokat nem kizárólag az alapellátás fenntartására kell koncentrálni, hanem biztosítani kell a fejlesztő és közösségépítő programok fenntartható finanszírozását is.

A családokat támogató szolgáltatások hiányosságainak orvoslása érdekében a gyermekjóléti és családsegítő ellátórendszer preventív kapacitásainak jelentős bővítése szükséges, melyet célzott

szakmapolitikai és finanszírozási eszközökkel kell támogatni, ezek elősegítik a családterápia, szülőtréning, valamint pszichológiai tanácsadás beépülését a helyi ellátórendszerbe. Kiemelten fontos a megfelelő szakemberállomány biztosítása, különös tekintettel a hátrányos helyzetű, kisebb településekre, ahol az ellátórendszer hozzáférhetősége és minősége gyakran korlátozott. Ezen szakmai kapacitásbővítés hozzájárul a családok stabilizálásához, a problémák korai felismeréséhez és hatékony kezeléséhez, ezáltal mérsékelve a súlyosabb gyermekvédelmi beavatkozások szükségességét. A szakemberek mentálhigiénés támogatása érdekében indokolt egy egységes, módszertanilag megalapozott és hosszú távon fenntartható szupervíziós rendszer kiépítése, melyhez elengedhetetlen a célzott pályázati források biztosítása. A szupervízió intézményesítése jelentősen hozzájárul a szolgáltatások minőségi színvonalának emeléséhez és a szakmai kiégés megelőzéséhez.

A szociális és gyermekjóléti ellátórendszer területi egyenlőtlenségeinek csökkentése érdekében prioritást kell, hogy élvezzen a szolgáltatások lefedettségének megerősítése, különösen a kistelepüléseken és hátrányos helyzetű térségekben. A célzott, alacsony küszöbű és térítésmentes szolgáltatások bővítése, valamint a mobil szolgáltatási formák fejlesztése hozzájárul a tényleges hozzáférés biztosításához. Ezzel párhuzamosan szükséges a szolgáltatásokhoz kapcsolódó tájékoztatás hatékonyságának növelése, továbbá a bizalomépítő és közösségi jelenlét erősítése, valamint a szakemberhiány csökkentése annak érdekében, hogy a leginkább rászoruló családok időben, elérhető módon és megfelelő minőségben részesülhessenek támogatásban.

Az inkluzív ellátás megvalósítása érdekében elengedhetetlen a gyermekjóléti szolgáltató intézmények akadálymentesítése, amely célzott infrastrukturális fejlesztések, valamint megfelelő pályázati források bevonásával biztosítható. Különösen fontos a mozgáskorlátozott gyermekek biztonságos és önálló hozzáférésének garantálása az intézményekhez és azok helyiségeihez. A szakemberek képzésében hangsúlyt kell helyezni a fogyatékosságügyi kompetenciák fejlesztésére, különös tekintettel a sajátos nevelési igényű és fogyatékossággal élő gyermekekkel való hatékony kommunikációra és kapcsolatteremtésre. Rendszeres érzékenyítő és inkluzivitást erősítő programok szervezése szükséges az ellátórendszerben, továbbá a szolgáltatási programok rugalmassá tétele, amely lehetővé teszi a gyermekek egyéni szükségleteire szabott ellátást, szoros együttműködésben a családokkal.

Összességében a gyermekjóléti szolgáltatások hozzáférésének javítása a gyermekek, nők, fogyatékossággal élők, mélyszegénységben élők és roma közösségek tekintetében multidimenzionális és integrált szakmapolitikai beavatkozásokat igényel, mely magában

foglalja a helyi szükségletekhez igazodó, közösségalapú és fenntartható szolgáltatási modellek kialakítását, a szakmai kapacitások és finanszírozás megerősítését, valamint a társadalmi befogadás és esélyegyenlőség előmozdítását.

Gyermekek napközbeni ellátása

a) HIÁNYOSSÁGOK

Ahogy Magyarországon, úgy a vármegyében is az elmúlt években jelentősen bővült és differenciálódott a gyermekek napközbeni ellátása: a klasszikus bölcsődék mellett megjelentek a családi bölcsődék, mini bölcsődék és a munkahelyi bölcsődék. Az ellátás ezen típusát megvizsgálva területi különbségek tapasztalhatók a férőhelyek elérhetősége terén, különösen a hátrányos helyzetű térségekben. A szakemberhiány – különösen kisgyermeknevelők és gyógypedagógusok esetében – szintén nehezíti a szolgáltatások minőségének biztosítását. Emellett a szülők körében még mindig él a bizalmatlanság egyes ellátási formák iránt, különösen a bölcsődei elhelyezés koraisága miatt. Ezen túlmenően az ellátás minőségének egyik legmeghatározóbb tényezője az intézmények infrastrukturális ellátottsága, hiszen a fizikai környezet nagymértékben befolyásolja a gyermekek biztonságát, fejlődését és közérzetét. Az infrastrukturális feltételek megléte vagy hiánya szintén hatással van az intézmény dolgozóinak munkavégzési lehetőségeire, valamint a szolgáltatás igénybevételének társadalmi megítélésére is. A jövőben kiemelten fontos azokon a szolgáltatáshiányos településeken, ahol igény mutatkozik rá új napközbeni ellátás kialakítása, ugyanakkor elengedhetetlen a meglévő szolgáltatások korszerűsítése, férőhelyhiány esetén bővítése az akadálymentesítés és az energiahatékonyság figyelembevételével, mindazonáltal hangsúlyos szerepet kell, hogy kapjon a feladatellátáshoz szükséges eszközpark fejlesztése is.

A napközbeni gyermekfelügyelet és az alternatív ellátási formák fontos szerepet töltenek be abban, hogy a kisgyermekes családok rugalmas és hozzáférhető módon tudják biztosítani gyermekeik biztonságos felügyeletét. Ezek a formák kiegészítik az intézményi ellátást, közösséget teremtenek és segíthetik a gyermekek fejlődését is. A rendelkezésre álló adatok alapján a szolgáltatások a vármegyében csak korlátozottan érhetőek el. A hosszú távú sikerhez szükséges a szakmai és infrastrukturális feltételek megerősítése annak érdekében, hogy a szolgáltatások valóban minőséget és esélyegyenlőséget biztosítsanak minden gyermek számára.

Gyermekek napközbeni ellátása LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
1.	Területi különbségek	Különösen a vidéki, periférikus elhelyezkedésű, illetve hátrányos helyzetű térségekben továbbra is jellemző, hogy az ellátás strukturálisan alulfejlett, a férőhelyek száma nem feltétlenül követi az igények növekedését és az alternatív ellátási formák is csak korlátozottan vannak jelen.	A vidéki, periférikus és hátrányos helyzetű térségek ellátási hiányosságainak orvoslása érdekében komplex, célzott fejlesztési stratégiára van szükség. Első lépésként fontos a bölcsődei és alternatív napközbeni ellátási kapacitások bővítése, amelyhez speciális támogatási programokat kell kidolgozni, amelyek ösztönzik az új szolgáltatások létrejöttét és fenntartását ezekben a térségekben. Emellett elengedhetetlen a helyi önkormányzatok és civil szervezetek együttműködésének erősítése a szolgáltatásfejlesztés és az igények pontos felmérése érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Szakemberhiány	Bár a munkaerőpiacon egyre több, a gyermekek fejlődésére specializálódott szakember képzésére van lehetőség, sok esetben ezek a képzések nem	A szakemberhiány enyhítése érdekében ösztönözni kell a gyermekgondozói, kisgyermeknevelői képzésekhez való hozzáférést, továbbá támogatni kell a helyben történő foglalkoztatást, például	Javasolt ütemezés: éves szinten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei	nem

		elég széles körűek, illetve nem veszik figyelembe a különböző gyermekellátási formák igényeit. A vidéki és hátrányos helyzetű településeken még nagyobb a szakemberhiány, mivel a kevésbé vonzó munkavállalói környezet és az alacsonyabb fizetések miatt sok szakember nem hajlandó ezekbe a térségekbe költözni vagy ott dolgozni.	ösztöndíjak és lakhatási támogatások révén.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3.	Jelentős és növekvő társadalmi igény mutatkozik a napközbeni gyermekfelügyelet és az alternatív ellátási formák strukturált, szervezett keretek között történő biztosítására.	A napközbeni gyermekfelügyelet és az alternatív ellátási formák iránti társadalmi igény elsődlegesen a munkaerőpiaci és családszerkezeti változások következményeként erősödik. Egyre több kisgyermekes szülő, különösen kénytelen a gyermek kora ellenére mielőbb visszatérni a munka világába, azonban sok esetben nem áll rendelkezésre megfelelő ellátási forma, amely biztonságos, fejlesztő környezetben biztosítaná gyermekeik napközbeni felügyeletét. A hagyományos bölcsődei férőhelyek korlátozott száma, illetve azok földrajzi egyenlőtlensége különösen a kisebb településeken okoz ellátási problémát, amelyet az alternatív – például családi napközi, játszóház, közösségi	Fontos a szolgáltatások rugalmasságának biztosítása, hogy azok minél inkább alkalmazkodjanak a szülők munkarendjéhez és a gyermekek egyéni szükségleteihez. Az intézmények nyitvatartási idejének, az igénybe vehető szolgáltatások típusának és a férőhelyek számának rugalmas alakítása növeli az elérhetőséget és a szolgáltatások iránti keresletet. A területi különbségek mérséklése érdekében a szolgáltatások tervezésénél alapvető a helyi sajátosságok figyelembevétele. Az önkormányzatoknak és a helyi szolgáltatóknak közösen kell kidolgozniuk egy olyan igényfelmérést, amely segít az ellátás területi hiányosságainak feltárásában.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		gyermekfelügyelet – típusú szolgáltatások részleges vagy teljes hiánya tovább súlyosbít.				

Gyermekek napközbeni ellátása hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK, NŐK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK						
1.	A speciális szolgáltatások helyi elérhetőségének hiányossága a közvetlen hozzáférés biztosításának elégtelensége révén.	A szakemberek hiányos képzettsége, az infrastruktúra korlátozott fejlettsége és a szolgáltatásfinanszírozás terén tapasztalható problémák miatt ezek az ellátások gyakran nem elérhetők, különösen a vidéki és hátrányos helyzetű térségekben.	A helyi önkormányzatok és szakmai szervezetek közösen dolgozzanak a megfelelő képzési programokat, kerüljenek bevezetésre olyan továbbképzések, melyek célja a szakemberek szakmai felkészültségének növelése, különösen a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásában. Az infrastruktúra fejlesztéséhez szükséges állami és pályázati források bevonása biztosíthatja a megfelelő eszközökkel felszerelt, akadálymentesített szolgáltatási helyszínek kialakítását. Ezenkívül a szolgáltatásfinanszírozás javítása érdekében a központi és helyi támogatási mechanizmusokat át kell alakítani, hogy azok figyelembe vegyék a különböző térségek eltérő igényeit és költségszintjeit. A hátrányos helyzetű települések vonatkozásában kiemelt figyelmet kell fordítani, hogy a speciális szolgáltatások ott is elérhetővé	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

			váljanak, biztosítva ezzel minden gyermek számára a megfelelő napközbeni felügyeletet és fejlesztést.			
2.	Szolgáltatási minőség és biztonság	A minőségi napközbeni ellátás biztosítása komoly kihívásokat jelent, különösen a kisebb településeken, ahol a szakemberek és a megfelelő infrastruktúra hiányosságai miatt az ellátás biztonságossága nem minden esetben garantált. Az ellátás minősége és a gyermekek fejlesztése szorosan összefonódik a szolgáltatók szakmai felkészültségével, az elérhető eszközökkel, és az ellátás szabályozásával.	A szakmai felkészültség javítása érdekében rendszeres továbbképzések és mentorprogramok bevezetése, különös figyelmet fordítva a pedagógiai és fejlesztői ismeretekre. A megfelelő infrastrukturális környezet kialakítása, beleértve az akadálymentesítést és a biztonsági szabványok betartását. Fontos a gyermekek életkorának megfelelő eszközök biztosítása is.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	Férőhelyek hiánya és területi egyenlőtlenségek	A vidéki és hátrányos helyzetű térségekben továbbra is hiányoznak a megfelelő napközbeni gyermekellátási lehetőségek. A férőhelyek száma nem feltétlenül követi az igényeket és az alternatív ellátási formák, csak korlátozottan elérhetők. Az infrastruktúra és a szakemberhiány tovább súlyosbítja a problémát, ami az ellátás minőségét és biztonságát is veszélyezteti.	A vidéki és hátrányos helyzetű térségekben a napközbeni gyermekellátás elérhetősége és minősége javítására sürgősen szükség van. A férőhelyek és alternatív ellátási formák bővítése, a szakemberek képzése, valamint a megfelelő infrastruktúra kialakítása segíthet a problémák orvoslásában és a szolgáltatások biztonságának, minőségének biztosításában.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A vidéki, perifériku és hátrányos helyzetű térségekben tapasztalható gyermekek napközbeni ellátása tekintetében felmerülő hiányosságok orvoslása érdekében átfogó, komplex fejlesztési stratégiák kidolgozására van szükség. Az elsődleges cél az ellátási kapacitások bővítése, különös tekintettel a bölcsődei ellátás, a napközbeni gyermekfelügyelet és alternatív napközbeni ellátási formák lehetőségeinek elérhetőségére. Ehhez szükséges speciális, helyi igényekre szabott támogatási programok bevezetése, amelyek ösztönzik az új szolgáltatások létrejöttét, valamint segítik azok fenntartását a hátrányos helyzetű térségekben. A forrásszervezés során kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a programok ne csak a szolgáltatások létrehozására, hanem hosszú távú fenntarthatóságukra is garanciát adjanak.

A gyermekellátás minőségének és elérhetőségének javítása érdekében elengedhetetlen a szakemberhiány kezelésére irányuló intézkedések bevezetése. Ennek érdekében a gyermekgondozói, kisgyermeknevelői képzésekhez való hozzáférés bővítése mellett ösztönözni kell a szakemberek helyben történő foglalkoztatását. A szakképzett munkaerő megtartásához szükséges ösztöndíjak, lakhatási támogatások és egyéb juttatások bevezetése, valamint a helyi képzési lehetőségek bővítése segíthet a szakemberek elérhetőségének biztosításában és a munkaerőpiacon való stabil jelenlétük fenntartásában.

A szolgáltatások rugalmasságának növelése kulcsfontosságú ahhoz, hogy a gyermekellátás minél inkább alkalmazkodjon a szülők munkarendjéhez és a gyermekek egyéni szükségleteihez. Az intézmények nyitvatartási idejének és az igénybe vehető szolgáltatások típusának rugalmas alakítása, illetve a férőhelyek számának dinamikus módosítása nemcsak a szolgáltatások elérhetőségét növeli, hanem javítja azok iránti keresletet is. A rugalmasság biztosítása segít abban, hogy a szülők könnyebben össze tudják egyeztetni munkahelyi kötelezettségeiket és családi feladataikat, miközben a gyermekek számára a megfelelő, biztonságos fejlesztő környezetet biztosítják.

A fentiek figyelembevételével a vidéki és hátrányos helyzetű térségekben a gyermekek napközbeni ellátásának fejlesztése nem csupán a férőhelyek számának növelését, hanem a szolgáltatások minőségi javítását, a szakemberhiány kezelését, valamint a szülők és gyermekek egyéni szükségleteihez való alkalmazkodást is magában foglalja. A megfelelő támogatások, a helyi közösségek aktív bevonása és az önkormányzati szerepvállalás biztosíthatja, hogy a jövőben minden gyermek számára elérhető legyen a szükséges napközbeni ellátás, amely biztonságos és fejlesztő környezetet kínál számukra.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A szolgáltatások kapacitásának bővítése, valamint a szakemberhiány kezelésének sürgető szükségessége kiemelt prioritást élvez. A helyi közösségekben jelenleg tapasztalható szakemberhiány, különösen a gyermekgondozói, kisgyermeknevelői és gyógypedagógusi szakmákban, közvetlenül veszélyezteti az ellátás minőségét és biztonságát. Ennek orvoslására szükség van a képzési lehetőségek szélesítésére, a szakmai továbbképzési rendszerek fejlesztésére, valamint a munkavállalói motivációt támogató programok bevezetésére.

A szolgáltatások minősége és elérhetősége érdekében az ellátás flexibilitásának növelése elengedhetetlen. A nyitvatartási idők, az ellátott gyermekek életkorához és egyéni szükségleteihez igazodó programok fejlesztése, valamint az alternatív ellátási formák kapacitásának bővítése biztosítja, hogy a szülők munkaerőpiaci integrációja zavartalanul megvalósulhasson.

A területi egyenlőtlenségek csökkentése érdekében alapvető, hogy a helyi igények pontos felmérése és a célzott fejlesztési programok kidolgozása közvetlenül a települések sajátos szükségleteihez igazodjon. A szolgáltatásokat támogató finanszírozási mechanizmusok – beleértve a pályázati források felhasználását – segíthetik elő az infrastruktúra fejlesztését és a szakmai felkészültség folyamatos emelését.

A napközbeni gyermekellátás minőségének javítása érdekében az új szolgáltatások bevezetése mellett elengedhetetlen a meglévő szolgáltatók folyamatos monitorozása, a szakmai normák szigorú betartása, valamint a családok és a gyermekek igényeihez való rugalmas alkalmazkodás biztosítása. Ezen intézkedések révén képesek leszünk hosszú távon fenntartható, magas színvonalú napközbeni gyermekellátási rendszert kiépíteni, amely minden gyermek számára biztosítja a biztonságos, fejlesztő környezetet.

Gyermekek átmeneti gondozása

a) HIÁNYOSSÁGOK

A gyermekek átmeneti gondozásának különböző formái – helyettes szülői ellátás, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona – kulcsszerepet játszanak a gyermekvédelemben és a családok támogatásában. Mindegyik modell más-más előnyöket kínál a gyermekek és családjaik számára, ugyanakkor komoly kihívásokkal is szembesülnek, mint például az ellátórendszer kapacitásainak korlátozottsága, az infrastruktúra fejlesztési szükségletei, valamint a szakmai képzés és támogatás hiányosságai. A jövőben fontos a rendszer egységes fejlesztése, a helyettes szülői hálózat bővítése, az intézményi ellátás minőségének javítása,

valamint a családok átmeneti otthonai infrastruktúrájának és szakmai támogatásának megerősítése.

Gyermekek átmeneti gondozása LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1.	Kapacitáshiány	Az átmeneti gondozásra rendelkezésre álló férőhelyek száma nem minden esetben képes kielégíteni a megnövekedett igényeket. A férőhelyek túlzsúfoltsága rontja az ellátás minőségét, és csökkenti a gyermekek számára biztosítható figyelmet és egyéni szükségleteik kielégítését.	Új férőhelyek kialakítása meglévő intézmények bővítésével, illetve kihasználatlan állami vagy önkormányzati ingatlanok átalakításával. Mobil vagy moduláris lakóegységek létrehozása, amelyek gyorsan reagálhatnak a hirtelen jelentkező kapacitáshiányra. Kisebb, családias jellegű lakóotthonok létrehozása, ahol a gyermekek természetesebb közegben élhetnek.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Szakemberhiány	A gyermekek átmeneti gondozásában dolgozó szakemberek hiánya szintén komoly problémát jelent. A megfelelő szakmai	Célzott ösztöndíj- és támogatási programok indítása a szociális munkás, pszichológus, gyógypedagógus és nevelőszülői területen tanulók számára,	Javasolt ütemezés: éves szinten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei	nem

		felkészültség, valamint a személyre szabott támogatás hiányában a gyermekek fejlődése nem mindig optimális, és a családból való kiemelés traumatikus hatásai sem kerülnek megfelelő kezelésre.	hogy vonzóbbá tegyük a pályát a fiataloknak. Pályaorientációs programok középiskolások és egyetemisták számára, amelyek bemutatják a gyermekvédelmi munka jelentőségét és értékét. Részmunkaidős vagy rugalmas foglalkoztatási formák bevezetése, hogy több, akár más szektorban dolgozó szakember is bekapcsolódhasson. Folyamatos szakmai továbbképzések biztosítása a gyermekek traumakezelése, pszichológiai támogatása és a korszerű nevelési módszerek területén. Szupervízió rendszeres biztosítása: szakemberek lelki támogatása, kiégés megelőzése, a nehéz helyzetek közös feldolgozása. Mentorprogramok: tapasztalt szakemberek segítik az új kollégákat a beilleszkedésben és a szakmai fejlődésben. Versenyképes bérezés és juttatások bevezetése, amelyek hozzájárulnak a szakemberek megtartásához.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3.	Fenntartható finanszírozás hiánya	A rendszer gyakran nem rendelkezik megfelelő, hosszú távú fenntartható forrásokkal. A pályázati lehetőségek és a helyi források, valamint a szakmai	Pályázati lehetőségek bővítése és elérhetővé tétele Többéves finanszírozási tervek: rövid, éves költségvetések helyett többéves	Javasolt ütemezés: éves szinten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei	nem

		támogatás korlátozott hozzáférhetősége gátolhatja a szükséges fejlesztéseket és a folyamatos működést.	ciklusokra tervezett támogatás, amely biztonságot nyújt az intézményeknek. Lakossági adományok és közösségi finanszírozás: adó 1%-os felajánlások, jótékonysági kampányok, alapítványi támogatások.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4.	Infrastrukturális problémák	Az átmeneti gondozás biztosításához szükséges intézményi infrastruktúra gyakran elavult, nem mindig felel meg a gyermekek fejlesztését és védelmét szolgáló modern elvárásoknak. A nem megfelelő fizikai környezet, mint a zsúfolt, nem megfelelően felszerelt helyiségek, szűkös közösségi terek, a biztonsági feltételek hiányosságai mind hátráltathatják a megfelelő ellátást.	Épületfelújítás és korszerűsítés: energetikai és biztonsági felújítások, akadálymentesítés. Térszerkezet és kapacitás optimalizálása: Zsúfoltság csökkentése: kisebb létszámú csoportszobák kialakítása, hogy a gyermekek nagyobb figyelmet kaphassanak. Többfunkciós közösségi terek kialakítása, amelyek fejlesztő foglalkozásokra, szabadidős programokra és közösségépítő tevékenységekre egyaránt használhatók. Családias környezet kialakítása: kisebb lakóegységek, otthonos berendezés, amely csökkenti az intézmény jellegű miliő okozta stresszt.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

Gyermekek átmeneti gondozása hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK, NŐK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK						
1.	Szakember-utánpótlás és humánerőforrás-hiány az átmeneti gyermekvédelmi gondozás területén.	A szakember-utánpótlás és humánerőforrás-hiány az átmeneti gondozásban több tényező együttes következménye. A versenyképes bérezés hiánya és a túlzott munkaterhelés miatt sok szakember elhagyja a pályát, miközben a munka alacsony társadalmi presztízse nem vonzza a fiatalokat. A képzési lehetőségek korlátozottak és sokszor nem elég gyakorlatorientáltak, így a frissen végzett szakemberek száma alacsony. Tovább nehezíti a helyzetet az elöregedő szakembergárda, valamint a mentálhigiénés támogatás hiánya, amely kiégéshez vezethet. Mindezek együttesen járulnak hozzá ahhoz, hogy a	A szakember-utánpótlás és humánerőforrás-hiány mérsékléséhez komplex, hosszú távú intézkedések szükségesek. Elsődlegesen a bérezés és a munkakörülmények javításával lehet vonzóbbá tenni a pályát, valamint a túlzott adminisztráció és terhelés csökkentésével biztosítható a szakemberek megtartása. Fontos a képzési rendszer fejlesztése, a gyakorlatorientált oktatás erősítése és a pályakezdők támogatása ösztöndíj- és mentorprogramokkal. A társadalmi presztízs növelése érdekében szélesebb körű szemléletformálásra van szükség, amely bemutatja a gyermekvédelmi munka értékét és fontosságát. Emellett elengedhetetlen a rendszeres szupervízió és mentálhigiénés támogatás, amely segíti a kiégés megelőzését.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		gyermekvédelmi rendszerben tartós és egyre súlyosbodó szakemberhiány alakul ki.				
2.	Az átmeneti gondozás területén jelentős problémát okoz az ellátási formákhoz való egyenlőtlen hozzáférés, amelyet az intézmények korlátozott száma és hiánya tovább súlyosbít.	Számos településen a gyermekek és családjaik nem jutnak megfelelő, átmeneti elhelyezést biztosító intézményekhez, ami súlyosan korlátozza a rendszer hatékonyságát. Az intézmények száma elég csekély, bizonyos településeken teljes mértékben hiányoznak az átmeneti gondozást nyújtó kapacitások. Ez azt eredményezi, hogy egyes gyermekek hosszabb ideig maradnak a veszélyeztető környezetben, vagy a meglévő intézmények túlzsúfoltsága miatt nem kaphatnak megfelelő figyelmet és ellátást. A probléma további súlyosbító tényezője, hogy a meglévő kapacitások gyakran nem igazodnak a gyermekek egyéni szükségleteihez, így az ellátás minősége is korlátozott.	A probléma enyhítése érdekében elengedhetetlen a férőhelyek bővítése és új, kisebb, családias jellegű átmeneti elhelyezési egységek létrehozása. Kiegészítő megoldást jelenthet a nevelőszülői hálózat fejlesztése és a mobil, moduláris gondozási formák bevezetése, amelyek rugalmasan reagálhatnak a kapacitáshiányra, miközben biztosítják a gyermekek egyéni szükségleteinek figyelembevételét.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A gyermekek átmeneti gondozásának fejlesztése érdekében elengedhetetlen a férőhelyek bővítése és a kapacitások rugalmas növelése. Ezt részben a meglévő intézmények bővítésével, kihasználatlan állami vagy önkormányzati ingatlanok átalakításával, illetve moduláris vagy mobil lakóegységek telepítésével lehet elérni, amelyek gyorsan alkalmazkodnak a hirtelen jelentkező igényekhez. A gyermekek egyéni szükségleteinek megfelelő, családias jellegű lakóegységek kialakítása, valamint a kisebb csoportokban működő, többfunkciós közösségi terek biztosítása hozzájárul a személyre szabott figyelemhez és a természetes fejlődési környezethez. A szakember-utánpótlás biztosítása érdekében szükséges célzott ösztöndíj- és támogatási programok, pályaorientációs kezdeményezések, valamint rugalmas foglalkoztatási formák bevezetése, kiegészítve folyamatos szakmai továbbképzéssel, mentorálással és rendszeres szupervízióval. A szakemberek megtartását a versenyképes bérezés és juttatások, valamint a mentálhigiénés támogatás biztosítása segíti. A hosszú távú fenntarthatóság érdekében elengedhetetlen a többéves finanszírozási tervek kialakítása, a pályázati és közösségi források bevonása, valamint az intézmények épületállományának korszerűsítése, ideértve az akadálymentesítést, a biztonsági és energetikai fejlesztéseket. Ezen komplex intézkedéscsomag célja, hogy az átmeneti gondozás biztonságos, személyre szabott és fejlesztő jellegű legyen, miközben a rendszer hosszú távon is stabilan működőképes marad.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A gyermekvédelmi átmeneti gondozásban jelentkező szakemberhiány és humánerőforrás-probléma komplex, hosszú távú beavatkozásokat igényel. A szakmai munka vonzóbbá tétele érdekében elengedhetetlen a fizetések és munkakörülmények javítása, valamint a túlzott adminisztráció csökkentése, ami hozzájárul a szakemberek megtartásához. A képzési rendszer fejlesztése, a gyakorlati készségekre épülő oktatás erősítése, továbbá ösztöndíjak és mentorprogramok biztosítása a pályakezdők számára elősegíti az utánpótlás biztosítását. A gyermekvédelmi munka társadalmi megítélésének erősítése, valamint a szakemberek folyamatos szupervíziója és mentálhigiénés támogatása a kiégés megelőzését szolgálja, miközben a szakmai fejlődést is támogatja. A gyermekek ellátásának minősége szempontjából kiemelten fontos a férőhelyek bővítése és új, kisebb, családias jellegű átmeneti egységek kialakítása, amelyek lehetővé teszik a személyre szabott gondozást. Kiegészítő megoldást nyújt a nevelőszülői hálózat megerősítése, valamint a mobil és moduláris gondozási egységek bevezetése, amelyek rugalmasan alkalmazkodnak a kapacitásigényekhez, miközben biztosítják a gyermekek egyéni szükségleteinek teljes körű figyelembevételét. Ezek az intézkedések

együttesen teremtenek alapot a fenntartható, hatékony és gyermekközpontú átmeneti gondozás számára.

Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai

a) HIÁNYOSSÁGOK

A Biztos Kezdet Gyerekházak és a Tanodák hozzájárulnak ahhoz, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek jobb eséllyel induljanak az oktatásban és az életben. A korai fejlesztéstől a tanulmányi felzárkóztatásig terjedő szolgáltatások csökkentik a társadalmi különbségeket, elősegítik a társadalmi integrációt és hosszú távon hozzájárulnak a társadalmi mobilitáshoz.

Ezeket a szolgáltatásokat biztosító intézmények nem minden településen érhetőek el, ráadásul a szolgáltatás minősége és szakmai színvonala intézményenként változó lehet, kapacitásuk nem mindig elegendő az igények kielégítésére. A szolgáltatások finanszírozása és fenntartása gyakran bizonytalan, ami a folyamatos működés biztonságát veszélyezteti. A humánerőforrás tekintve a területen dolgozó szakemberek munkaterhelése magas, ami a szolgáltatás minőségére hatással lehet. Fontos, hogy a Biztos Kezdet Gyerekházak és a Tanodák megfelelő szakmai támogatást, finanszírozást és elérhetőséget kapjanak, hogy hatékonyan tudják ellátni szerepüket.

Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK, NŐK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK						
1.	Egyenlőtlen hozzáférés	Sok településen hiányoznak a gyermekek esélynövelő szolgáltatásai, míg a meglévő intézmények kapacitása gyakran nem elegendő a jelentkező igények kielégítésére.	A hozzáférés bővítése érdekében új intézmények létrehozása, a meglévő kapacitások bővítése és kihasználatlan állami vagy önkormányzati épületek átformálása javasolt állami, valamint pályázati források bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2.	Szolgáltatások komplexitásának hiánya	Nem minden esetben biztosított a személyre szabott, integrált támogatás, amely egyszerre foglalkozna a gyermekek oktatási, egészségügyi, pszichológiai és szociális szükségleteivel. Szakemberek és intézmények között nincs mindig megfelelő koordináció. Kevés az olyan multidiszciplináris csapat, amely komplex módon tudná kezelni a gyermekek szükségleteit. Finanszírozási és erőforrás-korlátok akadályozzák az integrált szolgáltatások kialakítását.	Integrált szolgáltatási modellek kialakítása, ahol az oktatás, egészségügy, pszichológia és szociális támogatás összehangoltan működik. Multidiszciplináris csapatok létrehozása és képzése. Koordinációs mechanizmusok kiépítése (adat- és esetkezelés, folyamatos monitoring). Pályázati és állami források bevonása az infrastruktúra, szakemberek és programok bővítéséhez.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	Szakemberhiány	Elsősorban a nem versenyképes bérezés és a munkakörülmények nehézségei miatt sok képzett szakember más ágazatban helyezkedik el, vagy elhagyja a pályát. A túlzott adminisztrációs teher és a magas munkaterhelés szintén hozzájárul a kiégéshez és a szakemberek fluktuációjához. A képzési rendszer korlátozott kapacitása, valamint a gyakorlatorientált oktatás hiányosságai miatt kevés a pályakezdő szakember, miközben a meglévő, tapasztalt gárda egy része közelít a nyugdíjkorhatárhoz.	Bérezési és juttatási rendszer felülvizsgálata, versenyképesebb ösztönzők kialakítása. Munkahelyi körülmények javítása, adminisztrációs teher csökkentése, esetmenedzsment és digitális rendszerek alkalmazása. Képzési kapacitás növelése, gyakorlatorientált képzések és mentorprogramok kialakítása a pályakezdők felkészítésére. Nyugdíj előtt álló szakemberek tapasztalatának átadása mentorálási és tudásátadási programokkal.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	nem

					államigazgatási szervek	
4.	Szolgáltatások finanszírozása	A szolgáltatások finanszírozása gyakran rövid távú, bizonytalan és fragmentált, ami megnehezíti a hosszú távú fejlesztési programok tervezését és fenntartását.	Finanszírozási stabilitás növelése hosszú távú, több éves programokkal. Koordinált forrásbevonás, integrált finanszírozási modellek kialakítása, amelyek egyszerre támogatják a pedagógiai, szociális és pszichológiai szolgáltatásokat.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.	Programok és szolgáltatások minőségének eltérései	A programok nem mindig követik a legjobb szakmai gyakorlatot. Kevés a monitoring és értékelés, így nem mindig mérhető a gyermekek fejlődése és a program hatékonysága. A szolgáltatások között jelentős a minőségi különbség (pl. tanodák, gyerekházak eltérő színvonalú pedagógiai és szociális támogatása).	Egységes pedagógiai, szociális és pszichológiai minimumkövetelmények meghatározása, valamint jó gyakorlatok adaptálása. Egységes indikátorok, rendszeres szakmai auditok és digitális adatgyűjtés a gyermekek fejlődésének és a programok hatékonyságának nyomon követésére. Mentorprogramok, továbbképzések és workshopok a szakemberek folyamatos fejlődésének biztosítására. Tanodák és gyerekházak közötti szakmai hálózatépítés, tapasztalatcsere és közös programfejlesztés.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

Nem releváns.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A hátrányos helyzetű gyermekek számára biztosított esélynövelő szolgáltatások – így a tanodák és a Biztos Kezdet Gyerekházak – hatékonyabbá tétele érdekében kulcsfontosságú a szolgáltatásokhoz való hozzáférés bővítése. Ennek érdekében javasolt új intézmények létrehozása, a meglévő kapacitások bővítése, valamint kihasználatlan állami és önkormányzati épületek átalakítása, amelyek finanszírozásában állami és pályázati források bevonása indokolt.

A szolgáltatások minőségének és hatékonyságának javításához elengedhetetlen az integrált modell kialakítása, ahol az oktatás, egészségügy, pszichológiai és szociális támogatás összehangoltan, egységesen működik. Ehhez a multidiszciplináris szakembergárda felállítása és folyamatos képzése, valamint a koordinációs rendszerek kialakítása (adatkezelés, esetmenedzsment, folyamatos monitoring) szükséges.

A szakemberek megtartása érdekében kiemelten fontos a versenyképes bérezés és juttatások biztosítása, a munkakörülmények javítása, az adminisztrációs terhek csökkentése, valamint digitális rendszerek alkalmazása a hatékonyabb munkavégzés érdekében. A képzési kapacitások növelésével és gyakorlatorientált mentorprogramokkal biztosítható a pályakezdők felkészítése, míg a tapasztalt, nyugdíj előtt álló szakemberek tudásának átadása hozzájárul a szakmai folytonossághoz.

A hosszú távú fenntarthatóság érdekében szükséges a stabil, több éves finanszírozás, valamint az integrált forráskezelés, amely egyszerre támogatja a pedagógiai, szociális és pszichológiai szolgáltatásokat. A szolgáltatások egységes színvonalának biztosítására ajánlott minimumkövetelmények meghatározása, jó gyakorlatok adaptálása, rendszeres értékelés és auditok, valamint egységes indikátorok alkalmazása. A szakmai fejlődést mentorprogramok, továbbképzések és workshopok segítik, míg a szolgáltatások közötti hálózati együttműködés előmozdítja a tudásmegosztást és a programok összehangolását.

Összességében ezen intézkedések együttes alkalmazása biztosíthatja a gyermekek számára nyújtott esélynövelő szolgáltatások szélesebb hozzáférhetőségét, magasabb minőségét és hosszú távú fenntarthatóságát.

II. 2. 2. 2. Gyermekvédelmi szakellátások

a) HIÁNYOSSÁGOK

Az otthont nyújtó ellátások alapvetően két fő formában valósulnak meg: a nevelőszülői ellátásban és a gyermekotthonokban.

A nevelőszülői ellátás és a gyermekotthon, mint otthont nyújtó szakellátási formák nélkülözhetetlenek a gyermekvédelem rendszerében, biztosítva a veszélyeztetett gyermekek számára a szükséges támogatást és biztonságot.

Mindkét ellátási forma más-más előnyöket és kihívásokat hordoz, ezért fontos, hogy a rendszer rugalmasan, a gyermek egyéni szükségleteihez igazodva tudja alkalmazni őket.

A nevelőszülői hálózat bővítése, a gyermekotthonok minőségi fejlesztése, valamint a szakemberek folyamatos képzése elengedhetetlen ahhoz, hogy a gyermekvédelmi szakellátás valóban hatékonyan szolgálja a gyermekek érdekeit és jövőjét.

Gyermekvédelmi szakellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK, FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK, NŐK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK						
1.	A nevelőszülői ellátás kapacitásának korlátozottsága	Kevés a rendelkezésre álló nevelőszülő, ezért sok gyermek elhelyezése késedelmes, vagy nem a gyermek szükségleteihez leginkább illeszkedő családba történik. A meglévő nevelőszülők túlterheltek, ami csökkenti az egyéni figyelmet és támogatást.	Új nevelőszülők bevonása toborzási kampányokkal, helyi és országos szinten. Gyakorlatorientált felkészítő képzések biztosítása új nevelőszülők számára. Mentorprogramok kialakítása, ahol tapasztalt nevelőszülők átadják tudásukat a pályakezdőknek. Rendszeres továbbképzések, workshopok és szakmai hálózatok működtetése a folyamatos szakmai fejlődés érdekében. Koordinált szakmai és pszichológiai támogatás biztosítása a nevelőszülők számára a kiégés elkerülése érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2.	A gyermekvédelmi ellátásban részesülő gyermekek társadalmi befogadását támogató kezdeményezések hiánya	Sok intézményben nem áll rendelkezésre elegendő anyagi forrás a társadalmi integrációt és érzékenyítést támogató programok szervezésére. Kevés a jól képzett szakember, aki képes lenne az érzékenyítő és integrációs programok tervezésére és lebonyolítására. A meglévő szakembereket a napi gondozási feladatok lekötik, így kevesebb idő jut a közösségi és társadalmi integrációt elősegítő tevékenységekre. Ritkán történik együttműködés az iskolákkal, civil szervezetekkel és helyi közösségekkel, amelyek elősegíthetnék a gyermekek társadalmi befogadását. A gyermekvédelmi ellátásban élőket gyakran éri előítélet és társadalmi stigmatizáció, ami csökkenti a programok motiváló erejét és nehezíti az intézmények kezdeményezéseit.	A gyermekvédelmi szakemberek és nevelőszülők képzése az érzékenyítés, inklúzió és társadalmi befogadás terén. Közösségi programok szervezése az iskolákkal, civil szervezetekkel és helyi közösségekkel együttműködve, amelyek célja a gyermekek társadalmi elfogadása és készségfejlesztése. Kulturális, sport- és szabadidős tevékenységek biztosítása, amelyek segítik a gyermekek önbizalmának és társadalmi kapcsolatrendszerének erősítését. Intézmények, iskolák, civil szervezetek és helyi közösségek közötti koordinált együttműködés kialakítása, a programok és tapasztalatok megosztása érdekében. Közös projektek és pályázatok indítása a társadalmi integráció erősítésére.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	A gyermekvédelmi szakemberek mentálhigiénés támogatását és kiégésmegelőző képzését biztosító programok hiánya	Sok intézményben nincs elegendő forrás a mentálhigiénés képzések és kiégésmegelőző programok megszervezésére. A gyermekvédelmi szakemberek magas	Rendszeres, kötelező képzések szervezése a gyermekvédelmi szakemberek számára a stresszkezelés, kiégés-megelőzés és mentális egészség témakörében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok,	nem

		munkaterhelése és adminisztrációs teher miatt kevés idő jut képzésekre és önfejlesztésre. Az alacsony szakemberlétszám miatt nem könnyen lehet kieső időt biztosítani a mentálhigiénés programokra.	Online és személyes képzési formák kombinálása a könnyebb elérhetőség érdekében. Pályázati és állami források bevonása a képzési programok finanszírozására. Szolgálati elismerések, pótlékok és egyéb ösztönzők bevezetése a szakemberek megtartása érdekében. Csoportos és egyéni szupervíziók rendszeres biztosítása a szakmai és érzelmi támogatás érdekében.	2030	nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A gyermekvédelmi szakellátás minőségének és fenntarthatóságának javítása érdekében elengedhetetlen a nevelőszülői és szakemberi kapacitások bővítése, valamint a szakmai kompetenciák folyamatos fejlesztése. A kapacitásnövelés érdekében országos és helyi szintű toborzási kampányokkal új nevelőszülők bevonása szükséges, amelyet gyakorlatorientált, strukturált felkészítő programokkal kell kísérni, biztosítva a gyermekvédelmi ellátás komplex követelményeinek elsajátítását. A tapasztalt nevelőszülők mentorálása és tudásátadása révén hatékony mentorprogramok alakíthatók ki, míg a rendszeres továbbképzések, szakmai workshopok és hálózati együttműködések támogatják a szakmai kompetenciák folyamatos megújulását és az intézményi tudásmegosztást.

A szakemberek mentális egészségének megőrzése és a kiégés megelőzése érdekében kiemelten fontos a rendszeres mentálhigiénés képzések biztosítása, a stresszkezelési, szupervíziós és szupervízióval támogatott esetmenedzsment programok működtetése, valamint a szolgálati elismerések, juttatások és egyéb ösztönzők bevezetése a szakemberek megtartása érdekében. A gyermekek társadalmi integrációjának elősegítésére szükséges az érzékenyítés, inklúzió és társadalmi befogadást támogató képzések bevezetése, valamint koordinált közösségi programok szervezése az iskolákkal, civil szervezetekkel és helyi közösségekkel együttműködve. A kulturális, sport- és szabadidős tevékenységek biztosítása elősegíti a gyermekek önbizalmának, társas készségeinek és közösségi integrációjának fejlődését, míg az intézmények közötti koordináció és a közös projektek, pályázatok létrehozása támogatja a bevált gyakorlatok adaptálását és az ágazat szintű hatékonyság növelését.

Ezek a beavatkozások, amelyek egyszerre erősítik a szakmai kapacitást, a mentális támogatást és a gyermekek társadalmi befogadását, hozzájárulnak a gyermekvédelmi szakellátás minőségének emeléséhez, a gyermekek stabil, biztonságos és támogató környezetben történő fejlődéséhez, valamint a szolgáltatások fenntartható működéséhez hosszú távon.

II. 2. 2. 3. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok

A gyermekjóléti alapellátások és a gyermekvédelmi szakellátások egész területén tartós problémát jelent a megfelelő számú és képzettségű szakember hiánya, amely jelentős túlterheltséget eredményez. Ennek mérséklése érdekében elsődleges feladat a humánerőforrás bővítése, a szakemberek megtartása, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi területen dolgozók folyamatos szakmai fejlődésének biztosítása. E cél érdekében kiemelt jelentőségű a célzott képzési, továbbképzési és szakirányú oktatási programok szervezése, az át- és továbbképzések támogatása, valamint a kiégés megelőzését szolgáló mentálhigiénés és szakmai támogatási rendszerek kiépítése. A szakmai munkát elősegítő, átadott jó gyakorlatokon és intézményi együttműködéseken alapuló tudásátadás kiaknázása további hatékonyságnövekedést eredményezhet, amely azonban jelenleg nem elterjedt gyakorlat.

A humánerőforrás mellett az ellátórendszer infrastruktúrájának fejlesztése is szükséges. Az alapellátások terén, különösen a szünidei gyermekfelügyelet és a gyermekprogramok megszervezése terén a szakemberhiány és az anyagi források korlátozottsága komoly akadályt jelent, különösen a speciális szükségletű gyermekek számára.

A gyermekek esélynövelő szolgáltatások esetében – például a Tanodák és a Biztos Kezdet Gyerekházak esetében – a szolgáltatások elérhetősége korlátozott, ami hátráltatja a hátrányos helyzetű gyermekek fejlődését és társadalmi integrációját. A gyermekvédelmi szakellátásban gondozottak társadalmi befogadását támogató programok hiánya mellett a szakemberek és nevelőszülők munkájának társadalmi és szakmai elismertsége is alacsony, ami a pálya vonzerejét és a szakmai presztízst jelentősen csökkenti. Ezen hiányosságok mérséklésére javasolt szakmai elismerések, díjak és egyéb ösztönzők bevezetése, valamint a szakmai láthatóságot növelő kommunikációs és érzékenyítő programok szervezése.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Nyíregyházára vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások – HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CÉLCSOPORTOK GYERMEKJÓLÉTI ALAPELLÁTÁSOK ÉS GYERMEKVÉDELMI SZAKELLÁTÁSOK						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
GYERMEKEK						
1.	Gyermekjóléti ellátás – gyermekjóléti szolgáltatások	A szolgáltatás színvonalának, minőségének további javítása, szükségletekhez igazodó fejlesztése és elérhetőségének javítása.	Nyíregyházi Család- és Gyermekjóléti Központ épületeinek fejlesztése pályázati források bevonása révén.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2.	Gyermekjóléti alapellátások– gyermekjóléti szolgáltatások	A gyermekjóléti szolgáltatások hatékonyságának és szakmai színvonalának fenntartása érdekében kiemelt jelentőségű a célzott képzések és rendszeres továbbképzési lehetőségek biztosítása, amelyek elősegítik a szakemberek folyamatos szakmai fejlődését és az ellátórendszer megújulási képességét. Emellett elengedhetetlen a bérezési viszonyok rendezése és a munkakörülmények javítása, amelyek hozzájárulnak a pálya vonzerejének növeléséhez, a szakemberek megtartásához, valamint a munkaerőhiány mérsékléséhez.	A gyermekjóléti ellátásokban jelentkező létszámhiány mérséklése érdekében kulcsfontosságú a megfelelő képzettséggel rendelkező szakemberek alkalmazása. A szakmai kompetenciák fejlesztését biztosító továbbképzési és szakirányú oktatási programok hozzáférhetőségének biztosítása elősegíti a területen dolgozók tudásának és készségeinek folyamatos bővítését. A kiégés, pályaelhagyás érdekében a szakma képviselői számára különböző motiváló programok, események szervezése, rendszeres elismerések, szupervízió lehetőségének biztosítása; bérrendezés.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	Gyermekjóléti alapellátások– gyermekjóléti szolgáltatások	A szünidei gyermekfelügyeleti szolgáltatások és a gyermekeket célzó programok megszervezése a rendelkezésre álló szakemberi kapacitás és anyagi források korlátozottsága miatt jelentős kihívást jelent, ami hátráltatja a gyermekek biztonságos és tartalmas szabadidős ellátását.	A programok és a szünidei gyermekfelügyeleti szolgáltatások biztosítása érdekében javasolt a hiányzó humánerőforrás pótlása képzett szakemberek alkalmazásával, valamint az anyagi források tervezett és stabil biztosítása pályázati és állami források bevonásával. Ezzel párhuzamosan célszerű a szolgáltatások hatékonyságát támogató munkaszervezési intézkedések, például rugalmas munkaidő-beosztás és együttműködő szakmai hálózatok kialakítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

4.	Gyermekjóléti alapellátások – gyermekek átmeneti gondozása, családok átmeneti otthona	Az ellátás minőségének javítását szolgáló fejlesztések.	Gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona fejlesztése pályázati források bevonása segítségével.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.	Gyermekjóléti alapellátások – gyermekek esélynövelő szolgáltatásai	A gyermekek esélynövelő szolgáltatásainak bővítése.	Tanoda programok megvalósítása pályázati források igénybevételével a gyermekek esélynövelő szolgáltatása biztosítása érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

6.	Gyermekvédelmi szakellátások – otthont nyújtó szolgáltatások	A gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek társadalmi elfogadását és integrációját támogató érzékenyítő programok hiánya komoly akadályt jelent a befogadás előmozdításában, valamint a közösségi kapcsolatok megerősítésében. A szakellátásban dolgozó szakemberek és nevelőszülők munkájának társadalmi és szakmai elismertsége alacsony, presztízsük megerősítése nélkülözhetetlen a pályán tartás és az utánpótlás biztosítása érdekében.	A gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek társadalmi befogadását és integrációját támogató programok kialakítása és fenntartható működtetése, megfelelő pénzügyi források biztosításával. A gyermekvédelmi szakemberek és nevelőszülők tevékenységének szélesebb körű társadalmi ismertségét és elismertségét szolgáló tájékoztató rendezvények, szakmai programok és közösségi fórumok szervezése. A szakmai munka megbecsülését, valamint a gyermekvédelmi területen dolgozók társadalmi és szakmai presztízsének erősítését célzó kitüntető díjak és elismerési formák.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

II. 3. Oktatás-képzés teljes szolgáltatási köre

II. 3. 1. Köznevelési alapfeladatok

a) HIÁNYOSSÁGOK

Óvodai ellátás

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 229 település van, ebből 195 településen az óvodáskorú gyermekek intézményi ellátottsága helyben megoldott, míg a többi 35 településen nincs helyben óvodai ellátás így a közeli települések óvodáiba kell a gyermekeket beíratni. A településeken önkormányzati, települések közötti köznevelési megállapodás általi, valamint egyházi és civil fenntartású intézmények biztosítják az ellátást. Az önkormányzatok által fenntartott óvodák tekintetében vármegyei szinten megfigyelhető a csökkenő gyermeklétszám, azonban járásonként eltérő képet mutat a gyermekek létszáma, vannak a nagyobb települések és főként Nyíregyháza vonzáskörzetében, ahol a folyamatosan növekvő a létszám. Továbbá a hátrányos (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek, illetve a speciális ellátást igénylő (SNI) gyermekek számának folyamatos növekedése figyelhető meg valamennyi járásban.

A vármegye főként kisebb településeiről a munkába eljáró szülők gyakran választják a nagyobb települések, székhelyek óvodáinak lehetőségeit, illetve látható, hogy a vármegyeszékhely óvodái nagyobb lehetőséget biztosítanak a speciális ellátásra szoruló óvodáskorú gyermekek nevelésére, gondozására. Hiányosság tapasztalható főként az elmaradott térségek nevelési-oktatási intézményeinél a korai fejlesztés teljeskörű biztosításában és elérhetőségében. Gyakran nem egyenlő esélyű a minőségi nevelési, fejlesztői lehetőségekhez való hozzáférés biztosítása a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek számára, a legtöbb óvodai ellátást nyújtó intézmény csak integráltan fogad, illetve egyes intézmények nem is fogadnak SNI gyermekeket. Az integrált nevelés, oktatás szerepe vitathatatlan, hiszen általa csökkennek a hátrányok, de vannak gyerekek, akik egyéni fejlesztést igényelnek, nem integrálhatóak. A vármegye településein csak néhány intézmény lát el korai fejlesztési és gondozási tevékenységet, valamint egyéb köznevelési feladatokat, ezeket járásonként a Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat tagintézményei látják el, amely tevékenység esetében is felmerült a szakemberek magasabb óraszámban történő biztosításának hiánya. Az oktatás segítése céljából speciális szakképzettséggel rendelkező szakemberek, utazó gyógypedagógusok alkalmazásával oldják meg a fejlesztésre szoruló gyermekek ellátását, segítik a többségi pedagógusok szakmai munkáját az adott településen a törvényi előírásoknak megfelelően. Folyamatosan nő a nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, sajátos nevelési igényű,

beilleszkedési-, tanulási-, magatartási nehézségekkel küzdő, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma, amely szintén egyre nagyobb terhet és többletmunkát ró az óvodapedagógusokra. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődési lemaradása jellemző, szüleik gyermeknevelési kompetenciái hiányosak.

A fejlesztendő gyermekek növekvő és egyre magasabb számából adódóan további szakemberek (pl.: fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, logopédus, pszichológus, gyógytestnevelő, gyógytornász) biztosításának hiánya jelentkezik. Ezenkívül a fejlesztő (képesség-, készség- és mozgás, valamint egészségfejlesztés) alkalmak alacsony száma vagy hiánya is megjelenik. A fenti okokból adódóan infrastrukturális hiányosságok is jelentkeznek, főként a mozgás és készségfejlesztő csoportszobai és udvari eszközök hiánya. Számos helyen már felújításra kerültek az óvodai intézmények, de vannak olyan feladatellátási helyek, amelyek csak részben vagy egyáltalán nem kerültek korszerűsítésre.

Általános iskolai oktatás

Jellemző a kistelepüléseken a gyermekek létszámának csökkenése, így a kisebb településeken néhol vagy nem biztosított az általános iskolai ellátás, vagy csak alsó tagozattal rendelkeznek, esetleg csak valamelyik intézmény tagintézményeként működnek. A vármegye 229 településből 61 település nem rendelkezik általános iskolával, tanulóik más településeken vehetik igénybe az általános iskolák szolgáltatását. A vármegyében három tankerület lát el fenntartói és működtetői feladatokat 13 járásban nagyságrendileg 150 településen. A vármegyében a tankerületi intézmények mellett egyházi, civil és nonprofit társaságok által fenntartott általános iskolai intézmények is működnek.

A tanulási motiváció alacsony a szociális problémákkal küzdő gyermekeknél, különösen ott, ahol az otthoni támogató háttér hiányzik. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre vonatkozóan a szülők negatív mintái, az otthoni tanulási nehézségek okozta lemaradás miatt jellemző az évismétlés, a korai lemorzsolódás, valamint a tankötelezettségi korhatár elérését követően sokan befejezik a tanulmányaikat. A tehetséggondozás és pályaorientáció területén is jelentős hátránnyal küzdenek a járásban élő HH és HHH gyermekek. Ezeknek a gyerekeknek itt kellene megadni a segítséget, hogy lehetőségük legyen kitörni a rossz családi mintából. A BTMN-s és SNI gyermekek aránya is növekvő tendenciát mutat, továbbá kihívásként jelentkezik, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók magas aránya is, amely további szakemberek (pl: iskolapszichológus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, pedagógiai asszisztens) bevonásának igényét mutatja. A HEP-ek alapján felmerülő problémák közül csak néhány: a gyermekek szünidei ellátásának és

tanórán kívüli sportolási lehetőségeinek problémája; a mélyszegénységben élők és romák gyermekei között is szép számmal vannak tehetséges és kiváló képességű gyermekek, azonban az otthoni szocializáció, és a pszichikai megterhelés miatt nem jut elég figyelem ezekre a gyermekekre; a fogyatékossággal élők közlekedése sok helyen akadályokba ütközik; az iskolai és óvodai nevelést, fejlesztést segítené, ha állandó logopédus, és pszichológus lenne foglalkoztatva az intézményekben; gyakoriak a gyermeknél az iskolai kudarcok, a fizikai-szellemi-lelki bántalmazások, amik lehetnek családon belüli, vagy oktatási intézményben belüli problémák; a veszélyeztetett és védelembe vett kiskorúak száma magas.

Vannak még olyan települések, ahol szükség van a felújítással nem érintett vagy részben korszerűsített intézmények fejlesztésére, további fejlesztő helyiségek kialakítására, (pl. fejlesztő helyiségek, udvarok, tornatermek kialakítása vagy modernizálása stb.), valamint készség- és képesség vagy mozgásfejlesztéshez kapcsolódó szükséges eszközök beszerzése is indokolt. A fenntartók oldaláról a humán erőforrások biztosítása egyes településeken problémás, a pedagógusok leterheltsége magas, több településen jellemző a pedagógushiány és szakos ellátás hiánya is.

Középfokú oktatás

A középfokú oktatás a vármegyeszékhelyen a legkomplexebb, de a vármegye minden járásában működik középfokú oktatást ellátó intézmény, vannak járások, ahol több településen. Kiemelkedő a diákok száma még Kisvárdán, Fehérgyarmaton és Mátészalkán is. A vármegyeszékhely által biztosított széleskörű képzés kínálattal lefedik a teljes középfokú oktatási palettát. A más településről járó tanulók és szüleik számára az adott középfokú oktatási intézmény elérése jelent nehézséget és az egyes középfokú oktatási területi lehetőségek hiánya, amelyből adódóan a vármegyeszékhelyre elszívó hatása jelentkezik az ellátás igénybevétele esetében, vagy csak egyes területekre korlátozott középfokú oktatás igénybevétele. A pedagógusok száma általánosságban a járásokban megfelelő, de vannak intézmények, ahol szaktanárhiány jelentkezik, továbbá a szakos tárgyak oktatásában jellemző a tanárok leterheltsége.

A fogyatékossággal élők számára csak a vármegyeszékhely nyújt teljeskörű, komplex ellátást. Középiskolai szinten a hátrányos helyzetű gyermekek támogatását szolgálja az Arany János Tehetséggondozó Program, amely a vármegyében két helyen is elérhető, Nyíregyházán a Zrínyi Ilona Gimnáziumban, Kisvárdán a Bessenyei György Gimnázium és Kollégiumban működik. A program célja, hogy lehetőséget biztosítson a társadalom azon csoportjai számára, akik önhibájukon kívül kerültek hátrányos helyzetbe, s kiemelkedésük egyetlen lehetősége az

oktatás. Azokban az intézményekben, ahol a hátrányos és halmozottan hátrányos, valamint beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók magas száma jellemző, ott a fejlesztő szakemberek, főként pszichológus és fejlesztőpedagógus magas óraszámban, helyben történő biztosítása indokolt. Vannak intézmények, amelyek célja, hogy a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében élő hátrányos helyzetű gyermekek és felnőttek tanulási, képzési és továbbképzési lehetőségeit elősegítsék, bővítsék és ezáltal a munkaerőpiacon versenyképességük növekedjen.

További köznevelési feladatok

A további köznevelési feladatok közé sorolt szolgáltatások, úgymint a készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás, fejlesztő nevelés-oktatás, alapfokú művészetoktatás, kollégiumi ellátás, kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás, Dobbantó/Hídprogramok, pedagógiai szakszolgáltatás, utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése, pedagógiai-szakmai szolgáltatás tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, közül az alapfokú művészeti oktatás a településeken, jellemzően az iskolákban biztosítva van, nagyrészt az adott intézmény pedagógusai, szakemberei által. A többi köznevelési feladatellátás nagyon minimális a vármegye egészére nézve: készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás 2 helyen Nyíregyházán és Nyírbátorban érhető el; fejlesztő nevelés-oktatás 9 intézményben (ebből 2 Kisvárdán, 3 Nyíregyházán és egy-egy intézmény Nyírbátorban, Nyírbogdányban, Mátészalkán és Laskodon) működik; kollégiumi ellátás 17 településen; pedagógiai szakszolgáltatás Kisvárdán és Nyíregyházán; utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése Nyíregyházán, Nyírbátorban, Mátészalkán és Laskodon érhető el; kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás, pedagógiai szakmai szolgáltatás, tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók nevelés-oktatása pedig egy intézményben sem található meg a vármegyében.

A kollégiumi ellátás a vármegyeszékhelyen koncentrálódik, de a Kemecsei járás kivételével valamennyi járásban biztosított. Hídprogramokat nem, de a Szakképzési Centrumok intézményei dobbantóprogramokat működtetnek. A Dobbantó program keretében a szakképző iskola előkészítő évfolyamán alapkompetencia-fejlesztés folyik, amelynek célja, hogy az alapfokú végzettséggel nem rendelkező, 15. életévüket már betöltött fiatalokat felkészítse a szakmatanulásra. A programban mentor tanár közreműködésével minden tanuló egyéni, a saját képességeinek és terveinek megfelelő fejlesztést kap. Ezt követően a tanuló tovább léphet a műhelyiskolai képzésbe, ahol 6-24 hónap alatt részszakmát tanulhat.

A vármegyében az integráltan oktatott, sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók fejlesztéséről az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmények (EGYMI-k) szakemberei gondoskodnak, melyek az állami intézmények esetében az alábbiak:

- a Nyíregyházi Bárczi Gusztáv Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium és EGYMI,
- a Nyíregyházi Göllesz Viktor Speciális Szakiskola, Általános Iskola és EGYMI,
- a Nyírbátori Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium és EGYMI,
- Laskodi Óvoda, Általános Iskola és EGYMI,
- Mátészalkai Móra Ferenc Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény.

A fogyatékossággal élők szakmai képzése hiányosságokat mutat. A szakképzésben például nincs számukra kínálat és lehetőség a szakképzési centrumok palettáján. Nincsenek igazából sem fogyatékosok számára kidolgozott tananyagok, sem pedig gyakorlati helyek a szakképzés rendszerében.

Köznevelési alapfeladatok LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
1.	Oktatási-nevelési intézmények eszköz és infrastrukturális hiányosságai, az ingatlanok megfelelő minőségi színvonalon tartása.	Az óvodák, iskolák, berendezései, speciális felszerelései, eszközparkjának elavultsága, több iskolából hiányzik a korszerű taneszköz és digitális infrastruktúra, fejlesztőterem, és segítő személyzet.	Az óvodai, iskolai épületek állapotának, infrastruktúrájának, berendezéseinek, (kül, -beltéri, fejlesztő, digitális-) eszközparkjának felmérése és bővítése, fejlesztése. Hatékony működést biztosító, korszerű nevelési, oktatási környezet kialakítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Szakemberhiány.	Egyes településeken nincs elég rendelkezésre álló pedagógus (óvodai, iskolai).	Olyan munkakörülmények biztosítása, ami vonzó és ösztönzi a pedagógust a tanári megújulásra. Továbbképzések biztosítása a köznevelésben dolgozók részére.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

					oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3.	Szakemberhiány A fejlesztő, rehabilitáló szakemberek iránti igény egyre növekszik; a szakemberek száma nem elegendő az igényekhez.	Az óvodákban, iskolákban egyre növekszik a különböző gyógypedagógiai szolgáltatást igénylők köre, száma. A szakemberek létszáma és rendelkezésre állásának időtartama nem fedi le az igényt és a szükségletet. Gyakori, hogy nem biztosított helyben a szolgáltatások elérhetősége.	A megfelelő szakember létszám biztosítása. A gyógypedagógiai szolgáltatást nyújtó szakemberek (logopédusok, pszichológusok, gyógypedagógusok, pedagógiai-, gyógypedagógiai asszisztensek, iskola-, óvodapszichológusok, gyógytestnevelők) számának bővítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4	Speciális szakemberek hiánya jellemző (pl. szomatopedagógus, konduktor, autizmus szakos gyógypedagógus).	A speciális szakemberhiány nagyon jellemző: szomatopedagógus, konduktor, autizmus szakos gyógypedagógus szakot kevesen végeznek, a végzett szakemberek többsége is a fővárosban marad diplomája megszerzését követően. Igény van rá, de megfelelő számú szakember nincs elég.	Azon közép-és felsőfokú képzések (pl. szomatopedagógus, konduktor, autizmus szakos gyógypedagógus, szurdopedagógus) kiterjesztése, nagyobb létszámkeretben és az országban több helyszínen való oktatása, melyek ezeket a speciális igényű gyermekeket képesek ellátni, habilitálni, rehabilitálni. Ezeket a hiányterületnek számító képzéseken való részvételt vállaló szakembereknek a képzési, utazási, foglalkoztatási támogatása; pályázati lehetőségek biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.	Szakemberhiány Korai felmérések, szűrések hiányosak.	Számos településen nincs kellő számú megfelelő szakember és feltétel a szűrések idejében való elvégzéséhez, így csak késve, vagy egyáltalán nem kapnak segítséget a gyermekek bizonyos fejlesztésekhez.	Korai felmérések és fejlesztések rendszerszintű bevezetése a pedagógusok specializált felkészítése a gyermekek hiányosságainak korai felismeréséhez.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

					oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
6.	A rendelkezésre álló szakemberek speciális, igény szerinti továbbképzése, szakmai felkészítése hiányos.	A növekvő számú, speciális ellátást igénylő gyermekek (HH, HHH, SNI, BTMN) egyre több terhet, több odafigyelést, több felelősséget rónak a szakemberekre.	A pedagógusok szakmai továbbképzési programjai relevánsak és az igényekhez igazodók legyenek, ténylegesen a gyakorlatban gyökerezzenek, és minőségük biztosított legyen. Célzottan a köznevelési feladatuknak megfelelő továbbképzések szervezése a gyógypedagógia területéről ismeretszerzési és érzékenyítési céllal is.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
7.	Iskolai hiányzások.	Számos településen merül fel problémaként a tanköteles fiatalok körében az iskolai hiányzás, amely több esetben a családi pótlék megvonásával is együtt jár.	A tanulás fontosságának tudatosítása a fiataloknak. A tanulók iskolában tartása, felvilágosítások tartása a szülők és gyermekek részére. Iskolai lemorzsolódást megelőző programok szervezése – tehetséggondozás, felzárkóztatás.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
8.	Gyermekek idő előtti lemorzsolódása.	Iskolai lemorzsolódást megelőző programok szervezése – tehetséggondozás, felzárkóztatás.	Motiválni kell a gyermekeket a továbbtanulásra, segíteni a gyengébb képességűeknek az általános iskola elvégzésében, tehetséggondozást kell végezni.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
9.	A szabadidő szervezett eltöltésének hiánya a tanév folyamán.	Az iskolai tanulók részére iskolaidőn kívül, hétvégén, nincs olyan lehetőség sok településen, ahol a szabadidőt hasznosan el tudják tölteni - sok tanuló szabadidejét az utcán tölti - a szabadidő szervezett eltöltésének hiánya magatartási problémákat okoz, alakít ki és a tanulók az iskolába visszatérve ezeket viszik magukkal.	A szabadidő formák lehetőségeinek vizsgálata a feltárt lehetőségek megvalósítására az érintettekkel való egyeztetés, személyi feltételek megteremtése, anyagi források felkutatása, pályázati lehetőségek kialakítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
10.	Közösségi-, sport-, szabadidős programok hiánya, elégtelen száma, főként a szünetek idején.	Az óvodai, iskolai szünetek alatt sok szülőnek okoz problémát a gyermekek ellátása, biztos helyen tudása, helyes szabadidős tevékenységeinek eltöltése; nem elérhető megfelelő gyermekfelügyelet.	Az oktatási-nevelési szünetek idejére szervezett programok megvalósítása, azok számának növelése, szélesebb és/vagy akár specializált célcsoport számára történő kiterjesztése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
11.	Kihasználtság-optimalizálás.	Sok településen lényegesen alacsony és egyre csökken az óvodáskorú gyermekek aránya, míg más településeken az engedélyezett létszámot meghaladó az egy-egy csoportra jutó gyermekek aránya. Az óvodapedagógusok létszáma nem illeszkedik a kihasználtsághoz.	Az óvodák kihasználtságának felmérése, munkaerő-optimalizálás.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
12.	Az óvoda és iskola közötti átmenet nehézségei.	Az óvoda és iskola közötti átmenet problémákat, nehézségeket okoz, mely a későbbi lemorzsolódás veszélyét is magában rejti.	Az óvoda és iskola közötti átmenetet segítő tevékenységek, gyakorlatok (pl. leendő elsős tanítók hospitálása az óvodában; óvodapedagógusok látogatása az iskolában) óvodapedagógusok és tanítók tapasztalatcseréjét biztosító programok.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
13.	Magas a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű diákok, az SNI-s és BTMN-s diákok aránya. A szakértői bizottság dönt arról, hogy a gyermek/tanuló szegregált vagy integrált oktatásban vehet részt, azonban a szülő sokszor a szegregált oktatást nem fogadja el.	Számos iskolában magas a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű diákok, az SNI-s és BTMN-s diákok aránya. A tanárok, oktatók, nevelők munkáját bár segítő szakemberek (pl. utazó gyógypedagógusok) szakmai támogatásával végzik, mégis, sok esetben még több segítséget igényelnének.	Szakemberek létszámának igényfelmérése, bővítése. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók tudatos fejlesztése, bővítése. Minden gyermek/ tanuló kapja meg a szükséges ellátást. A szakértői bizottság szerepének növelése annak érdekében, hogy kizárólag az a tanuló kerüljön integrációba, aki valóban integrálható. A szülő számára vonzóbb lenne, ha nőne a jó szakmai feltételekkel működő szegregált osztályok/csoportok, intézmények száma, a *lakóhelyhez közel* is. Csökkentené a szülő ellenállást, ha a közlekedés nehézségeit csökkentené a szegregált intézményekbe történő iskolabusszal történő szállítás. Életvezetési tanácsok a szülőknek.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
14.	A szülők iskolai bevonásának hiánya; motiváló szülői háttér hiánya.	A szülők támogatásának, pedagógusokkal való együttműködésének hiánya megnehezíti az oktatási	A kapcsolattartás minőségi javítása minden felhasználható csatornán a szülői közösség és az intézmények között. A családok és az iskola	Javasolt ütemezés: éves szinten	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok,	nem

		intézménybe történő sikeres beilleszkedést, kudarcokhoz, lemorzsolódáshoz vezethet.	együttműködését, a pedagógusokkal való kapcsolatépítést elősegítő programok szervezése.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
15.	Jelentős a középiskolába bejáró diákok aránya.	Számos iskolában a más településekről bejáró középiskolás gyerekek száma jelentős. A kollégiumi férőhelyek száma alacsony és a közösségi közlekedéssel való eljutás nehézkes, időigényes, várakozással terhelt, tömegközlekedési eszközre való várakozás sok esetben nem kellően kulturált helyen történik.	Igény szerint bővíteni a kollégiumi férőhelyeket, A buszvárók és a vasútállomások környékét biztonságossá tenni, a tömegközlekedést ideálissá formálni.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
16.	Jelentős az általános iskolába bejáró diákok aránya.	Vannak települések, ahol az 5-8. osztályos gyermekek helyi járattal járnak át a több kilométerre lévő tagintézménybe mindennap, a tanítás végén sok időt kell várniuk a helyközi járatokra.	Iskolabusz bevezetése, a gyermekek biztonságban való eljuttatása az iskolába.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
17.	Iskolai végzettség fejlesztése.	A munkanélküliek közel felét az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők teszik ki.	Az oktatás népszerűsítése, életvezetési tanácsok a szülőknek. A szülők és gyermekeik ismerjék fel-a jövő nemzedékének könnyebb megélhetését jelentheti egy szakma megszerzése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit	

					gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
18.	Szenvedélybetegségek a gyermekek körében.	A gyermekek, fiatalok körében nő a szenvedélybetegek száma.	A szenvedélybetegségek csökkentésével a gyermekek társadalmi beilleszkedése és egészségügyi helyzete javul. Jobb tanulmányi eredményeket érnek el.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
19.	Iskolai konyhák hiányosságai, tekintettel a fokozott igénybevételre a gyermekétkeztetésben.	Iskolai konyha fejlesztése, tekintettel a fokozott igénybevételre a gyermekétkeztetésben. Sok olyan gyermek/tanuló van, aki szinte csak az intézményben étkezik rendszeresen.	Iskolák konyhai infrastruktúrájának fejlesztése különös tekintettel a működési kiadások csökkentésére irányuló fejlesztésekre (alternatív energia).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

Köznevelési alapfeladatok hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK						
1.	Szakemberhiány.	A tehetséges gyerekek sokszor nem kapnak megfelelő támogatást, megfelelő figyelmet.	Lehetőséget teremteni a tehetséges, és rászoruló gyermek számára, képesség és tehetségfejlesztés.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Oktatási-nevelési, fejlesztést célzó Infrastruktúra és eszközhiányosságok.	Az óvodák és iskolák infrastruktúrája, berendezése, (kül- beltéri, fejlesztő, digitális) eszközparkja számos helyen elavult, fejlesztésre és bővítésre szorul. Sok helyen jellemző a digitális eszközök hiánya, elavultsága, a speciális helységek, szaktantermek,	Annak érdekében, hogy a Nemzeti Alap Tantervben előírt digitális készségek átadásra kerüljenek, elengedhetetlen a tantárgyközi fejlesztési lehetőségek minél szélesebb körű kiaknázása és a tantárgyak IKT alapú oktatásának megalapozása. Pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

		laborok hiánya vagy leromlott állapota.			oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3.	Továbbtanulási nehézségek.	Sok szülő nehezen tudja finanszírozni a gyermeke középiskolai oktatását.	A gyermekek továbbtanulásának támogatása. Cél, hogy minél több hátrányos helyzetű gyermek szerezzen legalább középfokú iskolai végzettséget.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.	Családi szocializációs hiányosságok.	A gyerekek szociális és tanulási nehézségei leküzdésének az elősegítése.	Pszichológus, pedagógus segítségével csökkenteni a személyiség fejlődésben, illetve értelmi fejlődésben jelentkező hiányokat. Játékos formában alapvető viselkedési normák és szabályok elsajátítása a pedagógus segítségével. Pedagógusprogram.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.	A HH, HHH gyermekek esélyeinek hiányosságai.	A HH, HHH gyermekek nevelése, oktatása több problémát rejt magában, iskolai sikerességük nem megfelelően támogatott.	Óvoda, iskola esélyegyenlőségi alapú fejlesztések támogatása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

					oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
6.	Társadalmi kiegyensúlyozatlanság.	Az önkormányzati és a nem önkormányzati (egyházi, civil) óvodák és iskolák között jelentős eltérés mutatható ki a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányában.	Az önkormányzati és a nem önkormányzati (egyházi, civil) fenntartású nevelési intézményekben a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számának aránya közötti különbség csökkentése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
NŐK						
1.	Bölcsődei- óvodai szolgáltatás nyilvatartási ideje .	A nők munkaerőpiacra történő visszakerülését nehezíti, hogy a gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmény nyitvatartása nem alkalmazkodik az egyéni igényekhez.	A gyerekek nappali ellátását biztosító intézmények rugalmas nyitvatartása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Gyermekfelügyelet hiányosságai a szünetek alatt.	Gyermekek iskolaszünetben való felügyeletét családok támogató közeg (helyben élő	Tanítási szünetek idején gyermekek felügyeletének megszervezése. Tanítási szünetek alatt gyermekek felügyeletének megszervezése, szabadidejük hasznos eltöltésének	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek	nem

		nagyszülők) hiányában nehezen tudják megoldani.	segítése. Segítené a nők munkába való visszatérését.	tervezetten 2030	(pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3.	Családbarát munkahelyek hiánya.	A kisgyermeket nevelő nők számára (főleg a gyermeküket egyedül nevelők) a munka világába való reintegráció nehéz, problémát okoz a gyermekek nap közbeni elhelyezése.	Családbarát munkahelyek	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.	Alacsony iskolai végzettség.	Magas a lemorzsolódási arány, a korai gyermekvállalás és az emiatt be nem fejezett tanulmány, szakképzetlenség aránya is magas.	Fiatal nők/lányok ismeretének hiánya a családtervezéssel, tudatos gyermekvállalással kapcsolatosan. Nem várt terhességek megelőzése, a már várandós anyák felkészítése az anyaszerepre.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

FOGYATÉKOSÁGGAL ÉLŐK						
1.	Komplex akadálymentesítés hiánya.	Számos helyen az óvodába, iskolába való eljutás is nehézséget okoz a fogyatékossággal élő gyermekek és szüleik számára, illetve egyes településeken nem teljeskörűen akadálymentesítettek a feladatellátási helyek, vagy csak fizikai akadálymentesítés valósul meg.	Az intézmények, épületek, feladatellátási helyek nem csak fizikai akadálymentesítése, utak, járdák állapotának javítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Társadalmi beilleszkedés lehetőségének hiánya.	Az egészséges gyermekek nem ismerik eléggé fogyatékossággal élő társaikat. Nem ismerik a sérült társaik életét, nincsenek intézményen kívüli közös programjaik.	Társadalmi beilleszkedés segítése az ép és sérült gyermekek között. Intézményen kívüli programok szervezése keretében megismertetni és elfogadtatni a fogyatékossággal élő gyermekeket ép társaikkal. Érzékenyítési tréning pedagógusoknak.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	Az elszigeteltség problémája.	A fogyatékossággal élők körében az egyedüllét, elszigeteltség tovább rontja helyzetüket, hosszú távon testi-lelki problémák okozója lehet az izoláltság, különösen a gyermekek körében.	Az elszigeteltség hatásainak enyhítése, digitális, számítógépes ismereteik szélesítésével, kinyílhat számukra a világ.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

					oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4.	Szolgáltatáshiány a fogyatékossággal élők számára.	Nyáron az óvodában és iskolában nincs felügyelet a fogyatékossággal élő gyermekek számára, számos óvodában nem mindenhol tudják megoldani még átmeneti időre sem a fogyatékossággal élő gyermekek napközbeni ellátását.	Napközbeni ellátás biztosítása fogyatékossággal élők számára.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.	Közösségi programok hiánya.	A fogyatékossággal élők társadalmi integrációjának csekély megléte.	A befogadás könnyítése, a fogyatékosok közös programokon keresztül jussanak ingerekhez.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
6.	Képzések hiányosságai.	A fogyatékossággal élő emberek iskolázottsága kedvezőtlenebb a teljes népesség iskolai végzettségénél. Körükben a legfeljebb 8 általánost végzettek aránya érdemben magasabb, míg a szakképzettséget, érettségit, szerzők aránya alacsony.	Támogatni ezen célcsoport tagjait is tanulási, képzési elképzeléseikben. A fogyatékossággal élő emberek gazdasági aktivitása a fogyatékosság típusától is függ. Nyilvánvaló, hogy főleg azok tudnak munkát vállalni, akiknek a fogyatékossága kevésbé súlyos, akiknek vannak még fejleszthető kompetenciáik.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

					oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
7.	Érzékenyítő előadások, programok hiánya, szűk köre az oktatási-nevelési intézményekben dolgozók számára a fogyatékossággal élők vonatkozásában.	A pedagógusok, a nevelést-oktatást segítő munkatársak érzékenyítése, szemléletformálása számos esetben hiányos, illetve hiányoznak azok az érzékenyítő előadások, programok, melyek hozzájárulnának ahhoz, hogy a leginkább megfelelően tudjanak hozzáállni az oktatási-nevelési intézményekben dolgozók a fogyatékossággal élőkhöz, gyermekekhez.	Az intézményben dolgozók ismerjék meg az adott fogyatékossággal együtt járó sajátosságokat és kapjanak segítséget a megfelelő bánásmód elsajátításában. Az intézményeknek évente legalább 1-2 alkalommal érzékenyítő programok megvalósítása, ahol a dolgozók, szülők, gyermekek, tanulók is ismereteket.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK ÉS/VAGY ROMÁK						
1.	Szociális és tanulási problémák.	Szociális és tanulási nehézséggel küzdő gyermekek segítése.	A gyerekek szociális és tanulási nehézségei leküzdésének az elősegítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Oktatásban való részvétel problémái.	Nem egyenlő eséllyel indulnak az oktatásban, szakképzésben.	Egyenlő eséllyel vegyenek részt az oktatásban, ez által életszínvonaluk, életkilátásuk, jövőképük javuljon.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek	nem

				tervezetten 2030	(pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3.	Társadalmi beilleszkedés problémái.	Előfordul, hogy társadalmi beilleszkedési zavarokkal küzdenek.	Mentálhigiénés és személyiségfejlesztő programok szervezése, már gyerekkorban szemléletváltás elősegítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.	Mélyszegénységben élők alacsony iskolázottsága.	Rendszerint alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek, aluliskolázottak.	Iskolai végzettségük fejlesztése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.	Iskolai lemorzsolódás.	Főként a lányok, akik a korai gyermekvállalás miatt hamar kimaradnak az iskolából.	Prevenciós programok.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek	nem

				tervezetten 2030	(pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
6.	Romák funkcionális analfabetizmusának felszámolása.	A célcsoportban számottevő az írástudatlan személyek aránya.	Beiskolázás. Iskolalátogatás, követelmény teljesítése, eredményes befejezés, nyomon követés.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
7.	Hasznos szabadidő-eltöltés.	A szegregátumokban nem épültek ki megfelelő közösségi terek, minősége és kihasználtsága nem megfelelő.	Ifjúsági és szabadidős programok szervezése, a szegregátum lakosságának bevonása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
8.	A hátrányos helyzetű tanulók és gyermekek ellátása.	Jelentős a mélyszegénységben élő vagy roma tanulók száma a vármegye több területén is növekvő tendenciát mutat, mely tendenciát a szakemberek száma	Szakemberek létszámának növelése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek	nem

		és a nyújtott szolgáltatások időtartama nem követi.		tervezetten 2030	(pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
9.	Szolgáltatáshiány.	Vannak települések, ahol gondot okoz a melegételhez való hozzáférés.	A melegételhez való hozzáférés biztosítása, kiemelt figyelemmel az oktatási szünetek idejére.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
10.	A roma gyerekek integrációja.	A roma-nem roma gyermekek közötti kapcsolatok fejlesztése kihívást jelent egyes településeken.	Integrációs, érzékenyítő programok szervezése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
11.	Digitális készségek és képességek hiánya.	A felgyorsult technológiai fejlődés, az IKT eszközök gyors modernizációja megköveteli a naprakész információt azok használatával, illetve a	Digitális készségeket, képességeket segítő programok.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek	nem

		különböző veszélyek felismerésével kapcsolatban.		tervezetten 2030	(pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A köznevelés minőségi lehetőségeit el kell juttatni a családok, szülők, tanulók számára közvetlenül elérhető közelségbe, mind a hátrányos helyzetű településekre, mind a kisebb városokba, minden településre, mely a fenntarthatóság egyik feltétele is. A korszerű nevelés-oktatás eszköz-és feltételrendszereinek alapja a megfelelő szintű és minőségű infrastrukturális környezet, melynek fenntarthatóságát segítik az ingatlanfejlesztések és a beruházások. Az igény szerint szükséges eszközpark biztosítása, nem csak az oktatáshoz, hanem fejlődéshez és a megfelelő szabadidő eltöltéséhez is szükséges az eszközök terén is. Az iskolák konyhai infrastruktúrájának fejlesztése különös tekintettel a működési kiadások csökkentésére irányuló fejlesztésekre (alternatív energia) kiemelkedő jelentőségű.

Ezen túlmenően a humánerőforrást érintő fejlesztési javaslatok az egyik legfontosabb beavatkozások egyikei. Az oktatás-nevelés terén dolgozó, és az ezt a munkát közvetve segítő szakemberek számának, rendelkezésre állásának megteremtése szükséges, melyhez a pontos igényfelmérést követő munkaerő-gazdálkodást és létszámbővítést meg kell valósítani. A gyógypedagógiai szolgáltatást nyújtó szakemberek (logopédusok, pszichológusok, gyógypedagógusok, pedagógiai-, gyógypedagógiai asszisztensek, iskola-, és óvoda-pszichológusok, gyógytestnevelők) számának bővítése rendkívül szükséges. A speciális közép- és felsőfokú képzések kiterjesztése, nagyobb létszámkeretben és az országban több helyszínen történő oktatása fontos lenne, annak érdekében, hogy ezeket a speciális igényű gyermekeket képesek legyenek megfelelő minőségben ellátni, habilitálni, rehabilitálni. Ezeken a hiányterületnek számító képzéseken való részvételt vállaló szakembereknek a képzési, utazási, foglalkoztatási támogatása; számukra pályázati lehetőségek biztosítása szintén megoldási javaslatként jelent meg. A szakemberek ismereteinek, tudásának és módszertanának specializált bővítése kulcsszerepet játszik a jelenlegi szakemberhiány enyhítésében. A gyógypedagógiai és pedagógiai asszisztensek alkalmazása különös jelentőséggel bír az olyan osztályoknál, ahol SNI és BTMN-s diákok vannak. A korai szűrések és fejlesztések rendszerszintű beépítése, valamint az óvodapedagógusok specializált felkészítése előmozdíthatja a részképesség-hiányok korai felismerését. A szakszolgálatokhoz való hozzáférés javítása, például iskolabuszok működtetésével, szintén javítaná a lehetőségeket. Az adminisztratív terhek csökkentése mellett a szakemberállomány bővítése szintén növelheti a munka hatékonyságát.

A szakképzés terén az intézmények optimális tanulólétszámú kialakítása és fenntartása mellett fontos a vonzó, és fenntartható környezet biztosítása is. Az utóbbi években a diákok és végzettek körében az oktatási környezet és a modern feltételek hiánya gyakori kifogás. Ezért prioritásként kell kezelni a fenntartható, vonzó és modern működési környezet létrehozását,

amely nem csak az épületekre és berendezésekre, hanem a szervezeti működésre és üzemeltetésre is kiterjed. Az optimális kihasználtságot, gazdaságos működést és hatékony oktatási- nevelési- képzési célok megvalósítását szolgáló intézményi struktúra kialakítását, illetve a menedzsment szemlélettel működő vezetői csoport kialakítását, a szervezeti egységek közötti kommunikáció és feladatmegosztás hatékonyságának növelését, kollégiumi férőhelyek számának optimalizálását, szabad kapacitások, illetve a létesítmények kihasználatlan időszakokban való alternatív hasznosítását kell előtérbe helyezni. Fontos továbbá a munkatársak folyamatos szakmai továbbképzésének, fejlődésének biztosítása. Az oktatásnak és a szakmai képzésnek elsődleges szerepe van a foglalkoztatási kérdések megoldásában. Elengedhetetlen a jövő munkavállalóinak megfelelő szakmai felkészültsége, korszerű szakképzettsége, valamint, hogy a szakképzés lépést tudjon tartani a munkaerőpiac igényeivel. Szükség van a tudásalapú gyakorlati tanulásra, a digitális tudás fejlesztésére, a kreatív és széles látókörű gondolkodásra, továbbá a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességére oktató, a szakképzés és a gazdasági szféra közötti együttműködés erősítésére alapozó oktatásra, nevelésre. A versenyképes társadalom, azaz a megfelelően képzett szakemberállomány meglétéhez elengedhetetlen a gazdaság igényeit jobban tükröző, annak változásaihoz gyorsan és rugalmasan alkalmazkodó szakképzési, felsőoktatási és kutatási kapacitás kiépítése és folyamatos fejlesztése, melyet az alap és középfokú oktatásban lehet megalapozni.

A szakértői bizottság szerepének növelése annak érdekében fontos, hogy kizárólag az a tanuló kerüljön integrációba, aki valóban integrálható. A szülő számára vonzóbb lenne, ha nőne a jó szakmai feltételekkel működő szegregált osztályok/csoportok, intézmények száma, a lakóhelyükhöz közel is. Csökkentené a szülő ellenállást, ha a közlekedés nehézségeit megkönnyítené számukra a szegregált intézményekbe iskolabusszal történő szállítás. Megoldási javaslatként megjelent a szülők részére életvezetési tanácsok nyújtása is. Segítséget jelenthet a kapcsolattartás minőségi javítása minden felhasználható csatornán, a szülői közösség és az intézmények között egyaránt. A családok és az iskola együttműködését, a pedagógusokkal való kapcsolatépítést elősegítő programok szervezése is szükséges lenne. Igény szerint bővíteni szükséges a kollégiumi férőhelyeket. A kisebb településeken a bejárást nagyban megkönnyítené az iskolabusz bevezetése, a gyermekek biztonságban való eljuttatása az iskolába. Az oktatás népszerűsítése, életvezetési tanácsok a szülőknek szintén a gyermek későbbi esélyeit javítaná. Fontos küldetés lehet az is, hogy a szülők és gyermekeik ismerjék fel annak a jelentőséget, hogy a jövő nemzedékének könnyebb megélhetését jelentheti egy olyan szakma megszerzése, amelyre nagy a kereslet.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

Vármegyénkben, mint az egyik leghátrányosabb helyzetű régióban kiemelt figyelmet kell fordítani a hátrányból kiemelkedő tehetségek segítésére. A hátránnyal küzdő tanulók száma az elmúlt években csökkenést mutat, mely a jogszabályi módosításnak köszönhető. Ugyanakkor egyre több tanuló szociális helyzete, családi körülményei átlagon aluli. Az intézményekben a jövő feladata ezen tanulók hátrányainak kompenzálása, esélyegyenlőségük biztosítása, integrációjuk elősegítése. Elsődleges az intézményi innovációs befogadóképesség növelése, új tanuló megközelítési szemlélet és tanítási technikák bevezetése, helyi jó gyakorlatok megosztása, bemutató tanítási órák, a kiemelt figyelmet igénylő tanulók bánásmódjával kapcsolatos terület fejlesztése.

Az iskolában jelentkező szociális problémák területén szükség van a problémák diagnosztizálására, sok szempontú értékelésére, elemzésére, a kockázatok felmérésére, beavatkozási eszközök kiválasztására és kidolgozására, változásmenedzselésre. A pedagógusnak egyben kicsit szociális munkásnak is kell lennie, a rokon szakma eszközeit kell használnia. Érzékenynek kell lenni a családon belüli erőszak és más problémák feltárására és kezelésére, családi és iskolai krízisek megoldására, a szegénység és kirekesztődés enyhítésére, a kulturális feszültségek-, agresszió-, konfliktus kezelésére, a közösségi kapcsolatok erősítésére. Az iskolai szociális munka csökkenti az iskolai kudarcok kialakulásának, az iskolakerülésnek, valamint a lemorzsolódásnak kockázatát.

Fontos lenne az intézmények közötti kapcsolat erősítése a tehetséggondozás területén, járásonként egy tehetséggondozó műhely felállítása, illetve jó gyakorlatok megosztása a tehetséggondozás területén. Fontos a személyes, családi viszonyokra közvetlenül figyelemmel lévő oktatási környezet és az intézményi szociális érzékenység elmélyítése.

Jó dolog az integrálás, de a fogyatékossággal élők számára nem minden esetben az a legmegfelelőbb megoldás az oktatás szempontjából, hanem az, amikor számukra megfelelő körülmények között, a megfelelő szakemberektől tanulhatnak.

Az iskolai készségfejlesztő nevelési-oktatási programok, mint további köznevelési feladatok bővítése is megoldási javaslatként jelenik meg. A nők célcsoportja számára a családbarát munkahelyek megteremtése, és körüknek bővítése lenne hasznos, valamint a gyermekek nappali ellátását biztosító intézmények rugalmas nyitvatartása, különösen a kisgyermeket nevelő nők (főleg a gyermeküket egyedül nevelők) számára a munka világába való reintegráció elősegítése céljából. A nők magas iskolai lemorzsolódási arányának csökkentése érdekében kifejezetten a számukra indított képzések szervezése jelenthetne segítséget. Fiatal nők/lányok ismereteinek hiánya a családtervezéssel, tudatos gyermekvállalással kapcsolatosan nagyban

hozzájárul esetükben a végzettség nélküli iskolaelhagyáshoz. Fontos a nem várt terhességek megelőzése, a már várandós anyák felkészítése az anyaszerepre.

II. 3. 2. Felnőttképzés

a) HIÁNYOSSÁGOK

Felnőttoktatás

A felnőttoktatás a felnőtt lakosság iskolarendszerű köznevelési oktatását jelenti. Az a képzés tekinthető felnőttoktatásnak, ahol a „tanuló munkahelyi, családi vagy más irányú elfoglaltságához, a meglevő ismereteihez és életkorához igazodó iskolai oktatásban" vesz részt. A felnőttoktatás alapfokú, középfokú és felsőfokú végzettséget adó intézményben nappali, esti, levelező és távoktatási formában szervezhető. A vármegyében leginkább Nyíregyházán található meg többféle felnőttoktatási lehetőség, de a vármegyéhez tartozó járások mindegyikében elérhető egy-egy felnőttoktatási típus. A legtöbb helyen a gimnáziumi képzést veszik igénybe érettségi megszerzése céljából, valamint a Szakképzési Centrumok által működtetett intézmények kínálnak felnőttoktatási képzést. A szakképzés lehetőséget biztosít a szakmát szerezni vágyó, vagy magukat átképezni kívánó felnőttek számára is. A szakképzés új rendszerében megszűnt a nappali és esti munkarend eddigi éles elhatárolása, a felnőttek szakmai oktatása rugalmasan szervezhető. A huszonötödik életévüket betöltött személyek oktatása felnőttképzési jogviszonyban történik, akár nappali, akár nem nappali rendszerben tanulnak. A korábbi tanulmányok, megszerzett ismeretek és gyakorlat beszámíthatóak a képzések során, így a képzési idő a beszámítás alapján rövidülhet. A szakképzés feladata, hogy széles ágazati-szakmai alaptudást és a foglalkoztatók által elvárt kompetenciákat adjon. Az idősekkel kapcsolatban leghangsúlyosabb problémaként az alacsony informatikai, számítástechnikai jártasság jelenik meg. A mélyszegénységben élők és/vagy romák általában alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek, így nem, vagy csak nehezen tudnak elhelyezkedni a munkaerőpiacon, eleve rontva ezzel a megélhetési esélyeiket.

A digitális írástudatlanság és a nyelvtudás hiánya is megjelenik, mint össztársadalmi probléma. Ezen kívül a munkaerőpiaci tájékozatlanság, az érintettek álláskeresési készségének, motivációjának alacsony szintje fogalmazódott meg problémaként.

Felnőttképzés LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
1.	Digitális írástudatlanság és a nyelvtudás hiánya.	Számos felnőtt elhelyezkedését akadályozza a hiányos digitális ismeretek és a nyelvtudás hiánya.	Képzések szervezése és a képzéseken való részvétel ösztönzése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Az oktatás elérhetősége hiányos/nehézkes.	Bár minden járásban elérhető egy-egy felnőttoktatást nyújtó képzőhely, de szakmai képzést nem kevesen nyújtanak. Nem mindenki számára elérhető, egyrészt az információ hiánya, másrészt hozzáférést akadályozó tényezők (pl. közlekedés, időbeosztás) miatt.	Képzések szervezése szélesebb körben.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

					oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3.	Munkaerőpiaci elhelyezkedést elősegítő tevékenységek hiányosságai.	A települések nagy részén nem elérhetők a fiatalok számára az őket támogató munkaerőpiaci szolgáltatások, és vállalkozóvá válásuk elősegítése sem megoldott.	Képzések, információk megosztása szélesebb körben.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

Felnőttképzés hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
IDŐSEK						
1.	Az idősek informatikai tudása minimális.	Nemcsak a munka területén, de a megszaporodott digitális ügyintézések terén is nehezen boldogul az idős korosztály jelentős része.	Az informatikai eszközök, okostelefonok használatának, alkalmazásának megtanításával az élet számos területén könnyebben boldogulnak. Informatikai képzés.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Az aktív nyugdíjas kor feltételeinek biztosítása.	Az időskort is aktívan élők számára kevés lehetőség adatik ismereteik fejlesztésére főleg a kisebb településeken.	Az élethosszig tartó tanulás feltételeit a nyugdíjasok számára is biztosító helyi programok szervezése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit	nem

					gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3.	Átképzések.	Idősebb korban a munkahely elvesztése, váltása esetén információhiány az átképzések lehetőségeiről.	Átképzés, új szakma megszerzésének elősegítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
NŐK						
1	Alacsony iskolai végzettséggel rendelkező nők nehézségei.	Az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező nők, főként a gyerekes anyák még nehezebben tudnak elhelyezkedni.	Továbbképzésük elősegítése, motiválása, lehetőségek megteremtése a felnőttkorban végzett tanulásban, segítve munkaerőpiaci elhelyezkedésüket is ezzel.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Piacképes tudás hiánya.	A tartósan munkanélküli nők magas aránya nem rendelkezik piacképes tudással.	Képzések, tanulásra ösztönzés, motiválás.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok,	nem

				határideje: tervezetten 2030	nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
FOGYATÉKOSÁGGAL ÉLŐK						
2	Szolgáltatáshiány.	A fogyatékossággal élők egyébként is nehezen jutnak lehetőségeiknek megfelelő szakképzéshez, de felnőttkorban egy átképzés képzés lehetősége nagyon ritka lehetőség számukra.	Megfelelő képzések, átképzések szervezése, a munka piacára jutás elősegítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK ÉS/VAGY ROMÁK						
1.	Alacsony iskolázottság.	Nagyon magas az alacsony iskolai végzettséggel (8 általános, vagy az alatt) rendelkezők aránya.	Képzések, tanulásra ösztönzés, motiválás.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2.	Alul iskolázottság.	Magas az alacsony iskolázottság, illetve a nem hasznosítható képzettséggel rendelkezők aránya.	Képzések, átképzések tanulásra ösztönzés, motiválás.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	Digitális írástudatlanság.	Digitális írástudás hiánya akadályozza a munkanélküliek munkaerő-piacon történő elhelyezkedését, a növekvő digitális ügyintézésben nem boldogulnak.	Digitális, informatikai képzések.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.	"Hátrányos helyzetből" való kitörés.	Generációkon át ugyanazt a mintát követik a családban.	Képzések, tanulás elősegítése, szemléletváltásra ösztönzés.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A felnőttoktatás, felnőttképzés terén jelentkező szolgáltatási hiányokat, hiányosságokat fel kell számolni, a lehetőségeket el kell juttatni a teljes lakosság körébe fizikálisan amennyire csak lehetséges, de informálisan mindenképp. Meg kell teremteni a lehetőséget mindenki számára, aki élni szeretne a tanulás, képzés, átképzés lehetőségével a felnőttek körében is, legyen az munkaerőpiaci elhelyezkedést elősegítő programok kidolgoztatása és működtetése, vagy tudásfejlesztés.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A hátrányos helyzetű célcsoportok között többnyire az alacsony iskolázottság, az alulképzettség, a hiányos tudás kerül előtérbe, amely területek fejlesztésével elősegíthető a munkaerőpiaci elhelyezkedés különösen a nők, idősek, mélyszegénységben élők és a romák körében. A hátrányos helyzetből való kitöréshez elsősorban egy másfajta szemléletre való nyitottságra lenne szükség, ahol megkapják a segítséget, a lehetőséget a tanulásra, képzésre, amellyel ki tudnak lépni abból a generációs spirálból, amiben élnek.

A fogyatékossággal élők számára lehetőséget kell teremteni a képességüknek megfelelő szakmai képzéseken való részvételre.

II. 3. 3. Egyéb oktatási, képzési feladatok

a) HIÁNYOSSÁGOK

Egyéb oktatási-képzési feladatok

Az egyéb oktatási feladatok közé sorolt szolgáltatások (korai fejlesztés, logopédiai ellátás, gyógytestnevelés, óvodai és iskolai pszichológiai ellátás, tehetséggondozás, pályaválasztási tanácsadás) elérhetősége intézményi szinten nagyon kevés helyen biztosított egyben, ezeket a szolgáltatásokat a Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat tagintézményeinek szakemberei látják el. A feladataikat nagy leterheltség mellett tudják csak ellátni, szinte kivétel nélkül szakember hiánnyal küzd mindegyik tagintézmény.

Sok településnek igénye lenne az óvodai és iskolai pszichológiai ellátásra, logopédusra, fejlesztő-, gyógypedagógusra saját intézményi szinten. Nagyon sok településen a vármegyében nem elérhetőek helyben a szolgáltatások, így az ott élők, különösen a mélyszegénységben élő és/vagy roma családok, fogyatékossággal élő gyermekek és szüleik számára jelentős plusz teher, hogy más településre utazva juthatnak csak a szükséges ellátáshoz és a hiányosságok megállapításához, ezzel együtt a fejlesztendő területek meghatározásához. A településeken

legkevésbé a gyógytestnevelés és a korai fejlesztés, az óvodai- és iskolai pszichológus elérhető, de a logopédusokra vonatkozóan is nagy igény mutatkozik.
A pályaválasztás és tehetséggondozás területén is szükség lenne szakemberek segítségére.
Sok esetben a továbbtanulással kapcsolatos információk is csak szűk kört érnek el, és a szülők informáltsága is főként a mélyszegénységben élők, romák esetében alacsony szintű.
Az oktatás, képzés tématerületén belül megkerülhetetlen a vármegyei felsőoktatás, a Nyíregyházi Egyetem megemlítése, mely meghatározó, kiemelkedő intézménye a felsőoktatásnak.

Egyéb oktatási, képzési feladatok LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
1.	Szakemberhiány.	Sok településnek igénye lenne az óvodai és iskolai pszichológiai ellátásra, logopédusra, fejlesztő-, gyógypedagógusra saját intézményi szinten. Nagyon sok településen a vármegyében nem elérhetőek helyben a szolgáltatások.	Szakemberek létszámának növelése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Leterheltség, szakember hiány.	Ezeket a feladatokat a Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat tagintézményeinek szakemberei látják el. A feladatokat nagy leterheltség mellett tudják csak ellátni, szinte kivétel nélkül szakember hiánnyal küzd mindegyik tagintézmény.	Szakemberek létszámának növelése, érzékenyítő programok.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

					oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	

Egyéb oktatási, képzési feladatok hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK ÉS/VAGY ROMÁK, FOGYATÉKOSÁGGAL ÉLŐK, NŐK						
1.	Szolgáltatáshiány, szakemberhiány.	Ezeket a feladatokat a Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat tagintézményeinek szakemberei látják el. Különösen a mélyszegénységben élő és/vagy roma családok, fogyatékossággal élő gyermekek és szüleik számára jelentős plusz teher, hogy más településre utazva juthatnak csak a szükséges ellátáshoz.	Szakemberek létszámának növelése (kiemelten korai fejlesztés, logopédia, gyógytestnevelés, gyógytornász, óvodai és iskola pszichológiai ellátás) A szakszolgálati feladatoknak helyet biztosító intézmények szobáinak, felszereltségének bővítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	Szolgáltatáshiány, szakemberhiány.	A nagyobb figyelmet igénylő tanulók száma jelentős és növekvő tendenciát is mutat, mely igényli a több szakembert.	Differenciált oktatás biztosítása, a szakemberek létszámának növelése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3.	Szolgáltatáshiány, szakemberhiány.	Az egyéb oktatási, képzési feladatok minden terültén elmondható, hogy nem áll rendelkezésre elég szakember.	Szakemberek létszámának növelése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

Megállapítható, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyében az egyéb oktatási és képzési rendszer egyik legnagyobb kihívása a szakemberhiány. A humánerőforrás hiánya több tényező együttes hatására alakult ki: egyrészt a képzett pedagógusok és oktatók elvándorlása, illetve pályaelhagyása, másrészt az utánpótlás hiánya és a pedagógus életpálya vonzerejének csökkenése egyaránt hozzájárul a problémához. Ez a helyzet különösen érzékenyen érinti a speciális igényű képzési formákat, a felnőttképzést, valamint a hátrányos helyzetű csoportokat támogató oktatási programokat, ahol a személyre szabott módszertani megközelítés elengedhetetlen lenne. A szakemberhiány nem csupán az oktatási szolgáltatások minőségi színvonalát veszélyezteti, hanem hosszabb távon a társadalmi kohézió és a munkaerőpiaci alkalmazkodóképesség csökkenéséhez is vezethet, hiszen a képzéshez való egyenlő hozzáférés és a kompetenciafejlesztés korlátozottan valósul meg.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A feladatokat főként a pedagógiai szakszolgálatok szakemberei látják el, de mindenhol szükség lenne még megfelelő képzettséggel rendelkező szakemberekre. Minden járásban van legalább egy szakszolgálat, de ez a 229 településhez kevés, nagyon sok gyerek szorul különlegesebb segítségre, speciálisabb bánásmódra, fejlesztésre, de az ellátás a közvetlen közelében nem elérhető. Sokan szociális helyzetük, a távolság, és egyéb okok miatt nem tudják, vagy csak körülményes úton tudják igénybe venni ezeket a lehetőségeket. Bővíteni kell a szolgáltatásokat, növelni kellene a szakemberek számát.

II. 3. 4. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok

Az iskolai körzethatároktól függetlenül a szülő a szabad iskolaválasztás alapján dönthet arról, hogy gyermekét nem körzetes iskolába íratja be. A továbbtanulók többsége a város szakközépiskoláiban, vagy szakgimnáziumaiban folytatják tanulmányaikat.

Az óvodai nevelés terén az egyik legnagyobb probléma, hogy egyes óvodákban túljelentkezés tapasztalható, más helyeken pedig a korcsoportok homogenitásának biztosítása miatt és az integráltan nevelhető SNI-s gyermekek létszáma miatt szükséges a fenntartó engedélye a maximálisan felvehető gyermeklétszámon (25fő/csoport) felüli létszám gondozásához. A pedagógusok leterheltsége ezekben a csoportokban az átlagosnál magasabb. A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek száma növekszik, a róluk való gondoskodás, fejlesztésük magas szintű

pedagógiai hozzáadott értéket, speciális tudást, figyelmet igényel, azonban ezen a téren jelentős szakemberhiány nehezíti az ellátást. A szakemberek létszáma az SNI gyermekek fejlesztéséhez nem elegendő, nem áll rendelkezésre elegendő számban pl. gyógypedagógus, logopédus és óvodapszichológus sem az intézményeknél. Problémát jelent, hogy az iskoláskorú gyermekek nyári felügyelete nem teljeskörűen biztosított. Az önkormányzat rendszeresen szervez ugyan a nyári szünidőre napközis táborokat az általános iskolások részére több turnusban is, de ez csak részben segítség a kisgyermekes szülők számára. Az általános iskolai ellátás terén általában a fenntartó típusa szerint különböző problémák, hiányosságok jelentkeznek. Az intézmények többségében a speciális fejlesztést biztosító pedagógusok hiánya jelenti a legnagyobb problémát. Az intézményekben a pedagógusok nevelő-oktató munkáját közvetlenül segítő szakemberek rendelkezésre állnak, azonban még több pedagógiai asszisztensre, iskolapszichológusra lenne szükség, illetve logopédushiány is jellemző számos intézményben. A középfokú oktatást végző intézmények több fenntartó működtetésével vannak jelen a városban, így az ellátás biztosítása terén is különböző problémákat, hiányokat lehet azonosítani. Az intézményi férőhelyek kihasználtsága eltérő. Magas a más településről bejárók aránya, ennek megoldásaként több kollégiumi férőhelyre lenne szükség. Az egyéb oktatási-képzési feladatok (korai fejlesztés, logopédiai ellátás, gyógytestnevelés, pályaválasztási tanácsadás) terén a speciális szükségletű diákok száma a kisebb települések mellett egyre növekszik Nyíregyházán is.

Amennyiben a gyermeknevelés során speciális ellátási igények merülnek fel, ott lépnek be a rendszerbe azok a szolgáltatások, amelyek korai intervenciót valósítanak meg. Nyíregyházán jelenleg az ÉFOÉSZ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesülete, a Csodavár Korai Fejlesztő Centrum és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Nyíregyházi Tagintézménye végez korai fejlesztést és gondozást. Rehabilitáció a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház Jósa András Oktatókórház gyermekrehabilitációs szakrendelésén zajlik, valamint gyógytornára a Human-Spektrum Egészségügyi, Oktatási és Szolgáltató Bt. szolgáltatási körében van lehetőség.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Nyíregyházi Tagintézménye*, mint a köznevelés rendszeréhez illeszkedő intézmény segítséget nyújt az átmenetileg tanulási és/vagy magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók számára, azonban sokkal több speciális végzettségű szakemberre, pedagógusra lenne szükség Nyíregyháza városában is, annak ellenére, hogy a vármegyében itt a legnagyobb az ellátottság, itt található a legtöbb lehetőség a speciális igényű gyermekek számára.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Nyíregyházára vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások – LAKOSSÁG és HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK GYERMEKEK OKTATÁS-NEVELÉS TELJES SZOLGÁLTATÁSI KÖRE						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1.	Megfelelő időben történő beazonosítás.	Nem történik meg időben a beazonosítása a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és a korai fejlesztési igényű gyerekeknek.	Az adatszolgáltatás hatékonyságát növelni kell a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és a korai fejlesztési igényű gyerekek mielőbbi beazonosíthatósága érdekében. A szülők figyelemfelkeltése és tájékoztatása az igénybe vehető szolgáltatásokról.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.	A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek befogadása egyenlőtlen.	Eltérés mutatható ki a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek befogadására vonatkozóan az önkormányzati és nem	Az önkormányzati és a nem önkormányzati intézményekben a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya közötti különbség csökkentése,	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtá	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók,	nem

		önkormányzati (egyházi, civil) óvodák és iskolák között.	- az iskolai körzethatárok rendszeres felülvizsgálata.	s határideje: tervezetten 2030	EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3.	Óvodai részvétel rendszeressége.	Nem minden óvodás korú, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek vesz részt rendszeres időtartamban az óvodai nevelésben, holott az intézményes nevelési feltételei adottak, a férőhely kihasználtság lehetővé teszi valamennyi beíratott gyermek óvodai nevelését.	A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek minél korábbi életkorban történő rendszeres óvodába járásának elősegítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.	A szülők alacsony iskolai végzettsége.	A szülők alacsony iskolai végzettsége okán kialakult hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma tovább növekszik.	A szülői kompetenciák további fejlesztése, képzési lehetőségek biztosítása, hogy nagyobb eséllyel tudjanak érvényesülni a nyílt munkaerő piacon.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NyMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.	Szegregált területek szolgáltatáshiánya.	A szegregált vagy periférián található területeken a hiányosak a rendelkezésre álló szolgáltatások. A veszélyeztetett gyermekek	A szegregált vagy periférián található területeken a szolgáltatásfejlesztést folytatni kell, közösségfejlesztő módszereken alapuló szabadidős	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtá	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók,	nem

		hátránykompenzációja és minél szélesebb körű integrációja további erőfeszítéseket igényel.	programok szervezése, biztonságos, kulturált színterek működtetése.	s határideje: tervezetten 2030	EFI, NyMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
6.	Infrastrukturális hiányosságok.	A speciális nevelési igényű, vagy fogyatékossággal élő gyermek és fiatalkorúak oktatását, nevelését vagy szakmai oktatását végző intézmények folyamatos eszköz- és infrastrukturális fejlesztést igényelnek.	Előtérbe kell helyezni a forrásteremtést, valamint a szakmai hálózatok fejlesztését. Szakemberek képzésében a helyi képzési feltételek javítása és önkormányzati, munkáltatói szponzoráció megteremtése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
7.	Szakemberhiány	Az integrált neveléshez szükséges szakember-ellátottság nem teljes, az SNI-s gyermek és tanulók létszámával arányosan van szükség országos, vármegyei és helyi szinten is gyógypedagógusokra.	Felsőfokú, speciális képzésekben való részvétel elősegítése támogatások, ösztöndíjrendszer kidolgozásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

8.	Szemléletváltás hiányzik a hátrányos helyzetűek körében.	Az oktatás-képzés kiváló eszköz a hátrányok leküzdésére, jelentős kitörési potenciállal rendelkezik. Ennek ellenére a rendszer továbbra is küzd azzal, hogy hogyan lehet minél hatékonyabban elérni és megtartani a célcsoportot.	Tájékoztató rendezvények szervezése segíti a célok megvalósítását. A szakmák és a karrierlehetőségek bemutatása a térség vállalkozói, a Kamarák, az Önkormányzatok, a Kormányhivatalok közös rendezvényei által lehetnek a hatékony célcsoportelérés eszközei-rendezvények támogatására több erőforrást kell bevonni.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
9.	Iskolai segítők, önkéntesek hiánya.	Iskolákban kevés laikus segítő azonosítható, akik fontos erőforrásai lehetnek az esélyegyenlőség érvényesülésének köznevelési szintéren.	A kortárssegítő pilotprogram sikeres végrehajtása, akcióterv kidolgozása és további köznevelési intézményekben való terjesztése fenntartótól függetlenül.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
10.	Az idősek képzési hiányosságai.	Nem megfelelő az időskorú lakosság tanulásának elősegítése.	Az információs-kommunikációs technológiai ismereteik fejlesztése, az alternatív, tanulási lehetőségekhez történő hozzáféréssel, a képzések támogatásával, élethosszig való tanulás lehetőségének megteremtésével, e-learning, e-információ és az e-szolgáltatások továbbfejlesztése, elérésükhöz történő hozzáférés és hozzájutás támogatása, célzott programok az idősek számára a	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

			digitális tudás fokozása érdekében, nonformális és informális tanulási programok az idősek képzésének elősegítésére (közösségi tanulás, tanulókörök, stb.) - Senior akadémiák, szépkorúak akadémiáinak támogatása (széles körben hozzáférhető ismeretterjesztő jellegű közösségi oktatás).		oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
11.	Fogyatékossággal élők számára hiányos akadálymentesítés.	Komplex akadálymentesítésre van szükség fizikailag és infokommunikációsra is. Az információhoz jutás fontos a fogyatékossággal élők minden napjaihoz.	A komplex akadálymentesítés tervezése és a lehetőségek függvényében annak megvalósítása. Európai Uniós források célzott keresése, tapasztalati szakértők bevonása, utólagos, költséghatékony eszközök beszerzése, a megvalósult akadálymentesítési funkciók használata. Hozzáférhetőségének fejlesztése honlapok infokommunikációs akadálymentesítésével.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
12.	Szolgáltatáshiány.	A városban fogyatékossággal élő emberek hozzáférése a szolgáltatásokhoz, oktatáshoz, egyenlőtlen.	Speciális szolgáltatások kialakítása fogyatékossággal élők és autisták számára.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

II. 4. Lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra, közbiztonság

II. 4. 1. Lakhatás, lakásállomány

a) HIÁNYOSSÁGOK

A vármegyében az építkezési aktivitás jelentős területi különbségeket mutat. Az új építésű lakások és családi házak jellemzően a vármegyeszékhelyre, annak agglomerációjára, valamint egyes járási központokra koncentrálódnak. Ezzel szemben a kisebb településeken jellemzően az 1960–1980 között épült ingatlanok dominálnak, amelyek állapota nagyban függ a tulajdonosok anyagi lehetőségeitől. A társasházak és panelépületek elsősorban a járási központokban fordulnak elő. Távfűtés szolgáltatás jelenleg Kisvárda, Mátészalka, Nyírbátor, Nyíregyháza, Záhony településeken érhető el. Az állami lakásépítési támogatások bevezetése óta növekvő tendenciát mutat az újonnan épülő lakások száma. Ugyanakkor az elmúlt években a lakóingatlanok értéke és az albérleti díjak is jelentősen emelkedtek, ami komoly terhet ró a lakóingatlannal nem rendelkező lakosságra. A vármegye lakásainak többsége összkomfortos, megfelelő közműellátottsággal rendelkezik; a legtöbb háztartásban elérhető az elektromos áram és a vezetékes víz. A fenntartási költségek emelkedése és a környezettudatosság erősödése miatt nőtt az igény a régebbi építésű ingatlanok energetikai korszerűsítésére is. A megvalósítás azonban erőteljesen függ a családok jövedelmi viszonyaitól és az elérhető pályázati lehetőségektől. A legnagyobb mértékű lakáskörülmény-javításra a mélyszegénységben élő és/vagy roma származású lakosság körében van szükség. E csoport otthonai jelentős elmaradást mutatnak a vármegyei átlagtól, különösen a szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett településrészeken. Jellemző problémák: rendezetlen tulajdonviszonyok, szívességi lakáshasználat, magas laksűrűség és háztartásszám, alacsony komfortfokozat, közműhiány (vezetékes víz, csatorna), közműdíj- és lakáshitel-tartozások. Egyes családok lakhatási szükségleteiket zártkertekben, hétvégi házakban vagy egyéb nem lakhatásra tervezett építményekben próbálják megoldani, ahol az alapvető infrastruktúra (gáz, ivóvíz, csatorna) gyakran hiányzik. Kiemelt problémát jelent az egyedül élő idősek lakásfenntartása, különösen azokon a településeken, ahonnan a fiatalabb korosztály elköltözött. Ezeken a helyeken az idősek gyakran hozzátartozói segítség nélkül maradnak, amely anyagi és fizikai értelemben is megnehezíti számukra a lakásfenntartást és -karbantartást. A helyi önkormányzatok és a szociális intézmények közös fellépése kulcsszerepet játszik e célcsoport támogatásában, például lakás- vagy kertkarbantartási segítség formájában. A szociális bérlakásállomány jelentős szerepet tölthetne be a lakhatási problémák enyhítésében, azonban ezek a lakások

gyakran rossz állapotúak, felújítást igényelnek, és csak korlátozott számban állnak rendelkezésre, amely messze elmarad a tényleges igényektől.

Lakhatás, lakásállomány LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1	A vármegye elavult lakásállománya felújítást és energetikai korszerűsítést igényel, melyet a növekvő költségek, valamint a fenntarthatósági és környezettudatossági szempontok indokolnak, ugyanakkor sokan tájékoztatás hiányában a pályázati lehetőségeket nem használják ki.	A felújítási költségek eltérő mértékű finanszírozhatósága miatt a lakóingatlanok állapota jelentősen különbözik a tulajdonosok anyagi helyzetétől függően, korszerűsítéssel kapcsolatos lakossági pályázatokhoz nem egyforma mértékben tudnak hozzájutni a lakosok.	Pályázati lehetőségek a lakások felújításához és karbantartásához, költséghatékony megoldásokról szóló tájékoztatás nyújtása, valamint személyes segítségnyújtás biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Az emelkedő albérlet- és ingatlanárak a lakosság egy részének nehézséget okoz a lakhatás biztosításában és saját tulajdonú ingatlan megszerzésében.	A reálbérek növekedése elmarad az albérleti díjak és ingatlanárak emelkedésétől.	Lakhatási támogatás, szociális bérlakás programok és egyéb pénzügyi vagy természetbeni támogatások biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Az önkormányzati bérlakások száma alacsony, állapotuk sok esetben felújítást igényel és fenntartásuk költséges, az új bérlők beköltözése a pályáztatás miatt gyakran hosszú időt vesz igénybe.	Az önkormányzatok bérlakásállománya és a szociális bérlakások száma alacsony, állapotuk leromlott, a felújításhoz rendelkezésre álló források korlátozottak. A szociális bérlakások állapota a bérlők alacsony megbecsültsége miatt gyakran gyorsan romlik.	Az önkormányzati bérlakásállomány felmérése, felújítása és energiahatékonyságának javítása, új bérlakások, fecskelakások, szolgálati lakások, szociális lakások építésének támogatása pályázati és pénzügyi források bevonásával, valamint a pályáztatási feltételek és eljárások felülvizsgálata.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4	A vármegye településein jelentős számban találhatók leromlott, lakatlan és funkció nélküli ingatlanok.	A nem lakott lakások sok esetben életveszélyes állapotúak, bontásukhoz nem áll rendelkezésre elegendő önkormányzati forrás, és gyakran funkció nélkül maradnak.	Települési ingatlankataszter készítése, életveszélyes épületek bontásának finanszírozása, üres, de megfelelő állapotú ingatlanok új funkcióval (pl. szociális lakások) való hasznosítása, valamint együttműködés kialakítása segítő és karitatív szervezetekkel.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

Lakhatás, lakásállomány LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK ÉS/VAGY ROMÁK						
1	A mélyszegénységben élők és a romák lakásai jellemzően kisebb méretűek, alacsony komfortfokozatúak, gyakran egészségi kockázatot jelentenek, zsúfoltak és közüzemi díjhátralékkal terheltek, miközben a felújítási és komfortosítási pályázati lehetőségeket nem veszik vagy nem tudják igénybe venni.	A szegénységben élők a magas fenntartási és felújítási költségek, az önerő és hitelképesség hiánya, valamint a tájékoztatás és személyes segítségnyújtás elégtelensége miatt gyakran nem tudják javítani lakáskörülményeiket, és a pályázati lehetőségekkel sem élnek.	A mélyszegénységben élő és/vagy roma lakosság támogatása pénzbeli és természetbeni forrásokkal a lakások fenntartásához és felújításához, kiegészítve tájékoztatással, személyes segítségnyújtással, pályázati információkkal és életvezetési ismeretek biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	A vármegye településein több szegregátum és szegregációval veszélyeztetett terület található, ahol a lakáskörülmények rendkívül rosszak, és gyakran még az ivóvíz- vagy szennyvízcsatorna-hálózat sem biztosított.	A vármegye szegregátumaiban a lakhatási, társadalmi, gazdasági és foglalkoztatási problémák koncentráltan, térbeli elkülönüléssel jelentkeznek. A leromlott, komfort nélküli és csatornázatlan lakások kedvezőtlen életkörülményeket teremtenek, melyeket a szocializációs nehézségek és a	A szegregátumok méretének csökkentése érdekében komplex lakhatási, társadalmi és gazdasági programok, valamint integrált lakókörnyezetet támogató intézkedések szükségesek. A mélyszegénységben élők számára közösségi terekben biztosítandó komfortszolgáltatások (pl. mosás, tisztálkodás) biztosítása,	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

		szociális, támogató szolgáltatások elégtelen elérhetősége tovább súlyosbít.	ingatlanmegújítás és közművesítés indokolt.		intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Az emelkedő albérletárak a mélyszegénységben élő és/vagy roma lakosság számára jelentős lakhatási nehézséget okoz.	A mélyszegénységben élő és/vagy roma lakosság körében a magas albérleti díjak komoly lakhatási gondot jelentenek, miközben a járások többségében rendelkezésre álló szociális bérlakások száma nem elegendő a valós igényekhez képest.	A szociális bérlakásprogram bővítése és a bérlakások számának növelése megoldást jelenthet.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4	Főként a mélyszegénységben élők és a hátrányos helyzetűek lakókörnyezetében gondot jelent a kötelező hulladékszállítás mellőzése, amely illegális hulladéklerakás kialakulásához vezet.	A mélyszegénységben élők és a hátrányos helyzetűek számára sok esetben nehézséget okoz a hulladékszállítás díjának megfizetése, a lakosság tájékozatlansága és szemléletformálás hiánya, valamint az ellenőrzési és szankcionálási rendszer korlátozott hatékonysága.	Hulladékszállítási díjak rászorulók számára történő támogatása, a környezettudatos hulladékkezelést célzó tájékoztató és szemléletformáló programok megvalósítása, közösségi gyűjtőpontok kialakítása, valamint az önkormányzati és civil együttműködés erősítése és az ellenőrzés hatékonyabbá tétele.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
IDŐSEK						
1	Az idősek lakáskörülményei a vármegyei átlagnál kedvezőtlenebbek, a lakások fenntartása gyakran anyagi és fizikai	Az idősek gyakran alacsony komfortfokozatú, felújítást és korszerűsítést igénylő ingatlanokban élnek, melyek állapota forráshiány miatt romlik, miközben a fiatalok	Az idősek lakhatási körülményeinek javítása érdekében szükséges a felújítási és karbantartási támogatások, pályázati lehetőségek és tájékoztatás biztosítása, kisebb költségű lakhatási formák kialakítása, a szociális	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil	nem

	terhet jelent, különösen az egyedül élők számára az elöregedő településeken.	elvándorlása és a szociális szolgáltatások korlátozott kapacitása nem pótolja a családi segítséget.	szolgáltatások bővítése, valamint civil és karitatív szervezetek bevonása.	2030	szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
NŐK						
1	A lakások alapvető felszereltségének hiánya különösen az egyedülálló, gyermeket nevelő nőket sújtja, akik anyagi források és szakértelem hiányában nem tudják ingatlanaikat megfelelően karbantartani vagy felújítani.	Az egyedülálló, gyermeket nevelő nők helyzetét elsősorban a lakhatási támogatások korlátozott elérhetősége, a megfizethető felújítási és karbantartási szolgáltatások hiánya, valamint a célzott szociális és közösségi segítségnyújtás elégtelen kapacitása nehezíti.	Célzott lakhatási támogatások biztosítása, megfizethető felújítási és karbantartási szolgáltatások elérhetővé tétele, valamint a szociális és közösségi segítségnyújtás kapacitásának bővítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A lakhatási kihívások kezelése érdekében kiemelt feladat az önkormányzati bérlakásállomány állapotának felmérése, felújítása és energiahatékonyságának növelése, továbbá új bér-, fecske-, szolgálati és szociális lakások építése a szükséges pénzügyi és pályázati források bevonásával. A komplex lakáspolitika megalkotása mellett indokolt az önkormányzati bérlakások pályáztatási feltételrendszerének és eljárási idejének felülvizsgálata, valamint részletes települési ingatlankataszter készítése. További lehetőséget jelent az üresen álló, de megfelelő állapotú ingatlanok új funkcióval – például szociális lakások kialakításával – történő hasznosítása. A lakosság támogatása a lakások karbantartásában és felújításában, valamint a szükséges pályázati források biztosítása szintén fontos elem. A lakásállomány megújításán és energetikai fejlesztésén túl az információszolgáltatás és a tájékoztatás megerősítése is szükséges. A támogatott lakhatási formák, a szociális bérlakásprogramok, valamint a pénzbeli és természetbeni támogatások további alternatívát nyújtanak a lakhatási nehézségekkel küzdők számára.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A mélyszegénységben élő és/vagy roma lakosság lakhatási körülményeinek javítása érdekében szükséges pénzbeli és természetbeni támogatások biztosítása a lakások fenntartásához, felújításához és karbantartásához. Indokolt a megfelelő tájékoztatás és személyes segítségnyújtás megszervezése a költséghatékony megoldásokról, továbbá a lakhatási, támogatási és pályázati lehetőségekről, azok igénybevételi feltételeiről és következményeiről. Fontos lenne szemléletformáló és tájékoztató programok megvalósítása, melyek életvezetési ismereteket adnak, valamint felhívják a figyelmet a hulladékszállítás igénybevételére, az illegális hulladéklerakás veszélyeire és a rendezett lakókörnyezet fenntartására. Megoldási alternatívát jelenthet továbbá a szociális bérlakásprogram bővítése, a bérlakások számának növelése, illetve komplex lakhatási, társadalmi és gazdasági programok, integrált lakókörnyezetbe költöztetést támogató infrastrukturális és soft típusú intézkedések, valamint antiszegregációs programok kidolgozása és megvalósítása, alapvető komfortszolgáltatások (mosási, szárítási, tisztálkodási lehetőségek) biztosítása.

II. 4. 2. Közszolgáltatások

a) HIÁNYOSSÁGOK

A vármegye települései ellátják a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvényben meghatározott kötelező közszolgáltatási feladataikat. Az önként vállalt feladatok jellemzően a nagyobb településekre, illetve a járási központokra koncentrálódnak, mivel ezek finanszírozása a saját bevételek vagy az erre biztosított külön források terhére történhet, és nem veszélyeztetheti a kötelező feladatellátást. A fenntartási költségek, különösen a rezsi és a bérjellegű kiadások növekedése egyre nehezebbé teszi a közszolgáltatások színvonalas fenntartását. Ez elsősorban a településrendezés, településfenntartás, zöldterületek karbantartása, közvilágítás fejlesztése és ezek finanszírozása területén jelent kihívást. Számos településen problémát jelent a szennyvízcsatorna-hálózat kiépítetlensége vagy elavultsága, a közművelődési feladatellátás, a kulturális és szabadidős programszervezés, amelyek esetében jelentős humánerőforrás-hiány tapasztalható. Az esélyegyenlőségi törvény előírásai szerint a helyi önkormányzatok kötelesek minden társadalmi csoport számára biztosítani a közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést, az esélyegyenlőség megvalósulásának feltétele az akadálymentesítés és szükség esetén a személyes segítségnyújtás az ügyintézések során. A vármegye települései kiemelt figyelmet fordítanak a szolgáltatások fizikai elérhetőségének javítására, ennek eredményeként a középületek és ügyintézési terek nagy része már akadálymentesített, azonban számos közterület, park, pihenőhely, játszótér felújításra és akadálymentesítésre szorul, az infokommunikációs akadálymentesítés legtöbb helyen hiányzik, vagy fejlesztésre szorul. Az alapvető szolgáltatások minősége és mennyisége jelentős területi különbségeket mutat. A vármegye székhelye kiváló ellátottságú, a járási központok többnyire megfelelően szolgálják ki a lakossági igényeket, ugyanakkor a kisebb településeken, különösen alacsonyabb lakosságszám esetén gyakran hiányoznak olyan alapvető szolgáltatások, mint pl. a bankautomata, posta, gyógyszertár, vásárlási lehetőségek, vendéglátó egységek, szálláshelyek, mozi és színház. Az önkormányzatok minden esetben biztosítják a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok számára is. Ennek ellenére a szolgáltatások tényleges elérése terén különbségek mutatkozhatnak a különböző társadalmi rétegek között. A közszolgáltatások igénybevételét gyakran akadályozza az alacsony informáltsági szint, a motiváció, készségek és képességek hiánya. E hiányosságok csökkentéséhez elengedhetetlen a célcsoportok szakértői támogatása és mentorálása. A vármegye településein a közművesítettség hiánya, illetve az elavult víz- és szennyvízhálózat infrastrukturális fejlesztési igényt jelez. Emellett szükséges a gáz- és áramhálózatok

kapacitásbővítése, több településen további fejlesztések indokoltak a csapadék- és belvízelvezetés korszerűsítése érdekében is.

Közszolgáltatások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
1	Szennyvíz-közcsatornahálózat helyenként kiépítetlen, a meglévő hálózat több szakasza elavult, felújításra szorul, az alacsony rákötési arány.	A települési önkormányzatok forráshiánya, a hálózat kiépítésének elmaradása, a meglévő rendszerek elavultsága és karbantartásának hiányosságai, valamint a lakossági rákötési hajlandóság alacsony szintje.	A közcsatornahálózat kiépítése, bővítése és felújítása, a szükséges anyagi és pályázati források biztosítása, valamint a rácsatlakozás népszerűsítése és ösztönzése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Az ivóvízhálózat fejlesztésre szorul az elöregedett vízvezeték-hálózat és az elhasználódott eszközök miatt, továbbá egyes településrészeken hálózatbővítés is szükséges.	Az önkormányzatok forráshiánya, az ivóvízhálózat elöregedése és karbantartásának elmaradása, az elhasználódott eszközök cseréjének hiánya, valamint a hálózatbővítéshez szükséges beruházások elmaradása.	Az ivóvízhálózat felújítása és bővítése, az elhasználódott eszközök és berendezések cseréje, valamint a szükséges anyagi és pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Egyes középületek, könyvtárak és közművelődési intézmények energiahatékonysági szempontból elavultak, épületei felújításra szorulnak, működésüket humánerőforrás-hiány nehezíti, szolgáltatásaik kihasználtsága pedig alacsony.	A középületek, könyvtárak és közművelődési intézmények állapota korszerűtlen, energiahatékonysági szempontból elavult, a felújításokhoz szükséges források nem állnak rendelkezésre, hiányzik a szakképzett humánerőforrás, valamint a lakossági igényfelmérés és a programkínálat hiányosságai miatt alacsony kihasználtság.	A középületek, könyvtárak és közművelődési intézmények épületeinek megújítása, energiahatékony felújítása, felszereltségük korszerűsítése, igényfelmérések indítása, valamint a szükséges anyagi és pályázati források, továbbá szakképzett munkaerő biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4	A kulturális és szabadidős lehetőségek, programok kínálata korlátozott, nem fedezi a lakossági igényeket. Megszervezésüket a humánerőforrás hiánya, a szükséges szakértelemmel rendelkező szervezetek hiánya, valamint a művelődő közösségek elöregedése és visszaszorulása nehezíti.	A kulturális és szabadidős programok nem fedezik teljes mértékben a lakossági igényeket, megszervezésüket az igényfelmérés és a megfelelő humánerőforrás valamint anyagi források hiánya okozza.	A kulturális és szabadidős terek fejlesztése, a programok szervezését biztosító humánerőforrás bevonása és képzése, rendszeres igényfelmérések végzése, valamint a közösségi életet támogató programok és kezdeményezések ösztönzése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5	Számos településen problémát okoz a zöldterületek korlátozott nagysága, nem megfelelő állapota, valamint gondozásuk és fenntartásuk hiányossága.	A települési önkormányzatok korlátozott anyagi és humánerőforrás-kapacitással rendelkeznek, ezért a zöldfelületek rendszeres gondozása elmarad, valamint a megújításra és bővítésre irányuló fejlesztések szükségesek.	A települési zöldfelületek megújítása és bővítése, valamint klímatűrő, biodiverzitást növelő fajok alkalmazásával fásítási programok indítása és folytatása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

					oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
6	Sport- és egészségmegőrzést szolgáló infrastruktúra hiányos, állapota elavult. Igény mutatkozik a sportolási és edzési lehetőségek bővítésére, a szabadidős tevékenységek feltételeinek javítására, a szabadtéri játékeszközök korszerűsítésére, szabadidős programok szervezésére, valamint új kondiparkok kialakítására.	A sport- és szabadidős infrastruktúra elavult, hiányos, a fejlesztésekhez szükséges források nem állnak rendelkezésre, valamint a szabadidős programok szervezéséhez szükséges humánerőforrás korlátozottan áll rendelkezésre.	Meglévő települési sport- és egészségmegőrző infrastruktúra megújítása, új létesítmények kialakítása, korszerű játszóterek és kondiparkok létrehozása, szabadidős programok szervezése, pályázati források bevonása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
7	Hulladéklerakók rekultivációja nem valósult meg teljes körűen, így környezeti kockázatot és tájhasználati problémákat okozhat.	A hulladéklerakók rekultivációjának elmaradását elsősorban forráshiány, a szükséges beruházások elmaradása, valamint a környezetvédelmi előírásoknak való részleges megfelelés okozza. Emiatt több helyen továbbra is fennállnak környezeti kockázatok és a tájhasználat problémái.	A hulladéklerakók teljes körű rekultivációja és környezeti kockázataik megszüntetése pályázati és egyéb források bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

Közszolgáltatások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK						
1	A gyermekek számára sok esetben nem biztosított a megfelelő sport- és egészségmegőrző infrastruktúra, korlátozottak a sportolási és szabadidős lehetőségek, elavultak a játszóeszközök, hiányoznak a korszerű kondiparkok, nem megoldott a nyári szabadidős tevékenységek rendszeres szervezése.	Forráshiány, elavult vagy hiányzó infrastruktúra, humánerőforrás-hiány, valamint programszervezési és szervezeti kapacitások korlátozottsága.	Sport- és szabadidős infrastruktúra fejlesztése és bővítése, a játszóeszközök korszerűsítése, új létesítmények (pl. kondipark, fedett medence) kialakítása, pályázati források bevonása, valamint humánerőforrás biztosítása és nyári szabadidős programok rendszeres megszervezése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
IDŐSEK, FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1	A középületek, ügyintézési terek, közterületek akadálymentesítése nem teljeskörű, az infokommunikációs akadálymentesítés többnyire hiányzik.	Forráshiány, az elavult infrastruktúra, az infokommunikációs fejlesztések elmaradása, valamint az akadálymentesítési szempontok hiányos érvényesülése.	Középületek, ügyintézési terek és közterületek teljes körű akadálymentesítése, az infokommunikációs akadálymentesítés kiépítése, valamint pályázati források bevonása a fejlesztésekhez.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok	nem

					stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
IDŐSEK						
1	Az idős korosztály számára igény mutatkozik prevenciós, egészségfejlesztő és szabadidős programokra a szabadidő hasznos eltöltésének biztosítására.	Forráshiány, a megfelelő humánerőforrás és programkínálat hiánya, valamint az idősek igényeinek korlátozott figyelembevétele.	Prevenciós, egészségfejlesztő és szabadidős programok indítása az idősek számára, humánerőforrás és pályázati források bevonásával	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK						
1	Közműszolgáltatás (pl. víz, villany, szennyvíz) hiánya, díjhátralék felhalmozása gyakori a mélyszegénységben élők, romák körében, gyakran komfort nélküli ingatlanokban élnek.	A mélyszegénységben élő, roma lakosság jövedelmi és szociális helyzete, a közműdíjak megfizetésének nehézsége, valamint az elavult, komfort nélküli lakhatási körülmények.	Közműszolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása szociális és pályázati források bevonásával, díjhátralék-kezelő programok indítása, valamint a komfort nélküli ingatlanok felújításának és közművesítésének támogatása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A települések közszolgáltatásainak fejlesztése érdekében szükséges a közcsatornahálózat kiépítése, bővítése és felújítása, valamint az ivóvízhálózat korszerűsítése, eszközeinek cseréje és bővítése, a lakossági rácsatlakozás ösztönzésével. A közművelődési szolgáltatások minőségének javítása érdekében indokolt a könyvtárak és közművelődési intézmények épületeinek megújítása, energiahatékony felújítása, felszereltségük korszerűsítése, továbbá igényfelmérések indítása, szakképzett humánerőforrás biztosítása és a programok szervezésének támogatása. Az ügyintézési terek fejlesztése érdekében szükséges a meglévő ügyintézési terek felújítása, illetve új terek kialakítása és fenntartása, a megfelelő anyagi és pályázati források bevonásával. A kulturális és szabadidős lehetőségek bővítését szolgálja az új közösségi terek létrehozása, a művelődő közösségek támogatása, valamint a kulturális programokat megvalósító szervezetek bevonása. A települési zöldfelületek állapotának javítása érdekében indokolt a meglévő zöldterületek gondozása, megújítása, bővítése és klímatoleráns, biodiverz fajokat alkalmazó fásítási programok folytatása, valamint a még meglévő hulladéklerakók teljes körű rekultivációja. A sport- és egészségmegőrzést szolgáló infrastruktúra korszerűsítése érdekében szükséges a meglévő létesítmények felújítása, új sportterek, korszerű játszóterek és kondiparkok létrehozása, valamint a szabadidős programok bővítése. A közbiztonság növelése érdekében javasolt korszerű kamerarendszerek telepítése, a közvilágítás fejlesztése, valamint modern közlekedésbiztonsági eszközök – például okoszebrák – kiépítése. A felsorolt fejlesztések megvalósítása pályázati és helyi források bevonásával, valamint szakképzett humánerőforrás biztosításával érhető el.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

Főként a fogyatékossággal élők és az idősek számára jelenthet nagy segítséget a középületek, közterületek, parkok, játszóterek és pihenőhelyek teljes körű akadálymentesítése. Szükséges továbbá az infokommunikációs akadálymentesítés bővítése, pályázati források bevonásával. A mélyszegénységben élők és a roma lakosság helyzetének javítása érdekében kiemelt feladat a közművek (víz, villany, szennyvíz) kiépítésének és megújításának támogatása, a komfort nélküli ingatlanok felújítása és közművesítése, valamint a díjhátralék-kezelő programok indítása. A szolgáltatáshiányos és veszélyeztetett területeken hathatós segítséget jelenthet a pályázati források bevonása, továbbá a közműszolgáltatók és az önkormányzati szféra együttműködésének erősítése, a problémák közös feltárása és a megoldási lehetőségek közös kidolgozása. A gyermekek számára szükséges a sport- és egészségmegőrző infrastruktúra fejlesztése és bővítése, korszerű játszóeszközök telepítése, új létesítmények kialakítása,

valamint nyári szabadidős programok rendszeres megszervezése. A fejlesztésekhez pályázati források bevonása és megfelelő humánerőforrás biztosítása elengedhetetlen. Az időskorú lakosság számára prevenciós, egészségfejlesztő és szabadidős programok indítása szükséges, a szabadidő hasznos eltöltésének támogatása érdekében. Ezek megvalósítása szintén pályázati források és szakképzett humánerőforrás bevonásával érhető el.

II. 4. 3. Infrastruktúra

a) HIÁNYOSSÁGOK

A vármegye közúthálózatának állapota az elmúlt évek során javult, részben hazai, részben európai uniós fejlesztési források felhasználásával megvalósuló beruházások révén. Ennek ellenére több településen még mindig találhatók kiépítetlen vagy jelentős felújításra szoruló útszakaszok és járdák. Kiemelt szükség mutatkozik a szilárd burkolatú utak és járdák kiépítésére, illetve felújítására, korszerűsítésére. Minden járásban előfordulnak eltérő mértékben kiépített, illetve karbantartott úthálózattal rendelkező települések. Általánosságban elmondható, hogy a járási központok megközelítése jobb minőségű utakon biztosított, belterületi úthálózatuk is jellemzően rendezettebb, ezzel szemben a kisebb települések elérhetősége gyakran nehezített, belterületeiken az úthálózat és a járdák kiépítettsége hiányos. A kiépítetlen, rossz állapotú útszakaszok, valamint a járdák és járdacsatlakozások hiánya különösen nagy nehézséget jelent a fogyatékossággal élők, a mozgásukban korlátozottak, az idősek, a segédeszközzel közlekedők és a babakocsit használók számára. Több településen jellemző, hogy a mélyszegénységben élő, gyakran roma lakosság a legrosszabb állapotú úthálózattal rendelkező településrészeken él, amely tovább súlyosbítja a közlekedési és társadalmi hátrányaikat. Az akadálymentes és biztonságos közlekedés feltételeinek megteremtése érdekében elengedhetetlen az utak és járdák állapotának javítása, bizonyos szakaszokon a járdák szélesítése és akadálymentesítése. Emellett indokolt a gyalogosátkelőhelyek biztonságának növelése hang- és fényjelzéssel, különösen a forgalmas csomópontoknál.

A kerékpáros közlekedés minden járásban elterjedt, és jelentős szerepet tölt be a mindennapi ügyintézésben, a szabadidő hasznos eltöltésében, valamint a sportolásban. A helyi önkormányzatok túlnyomó többsége bár prioritásként kezeli a meglévő kerékpárút-hálózat bővítését, karbantartását és hálózati szemléletű fejlesztését, a hiányzó szakaszok pótlását, valamint új kerékpárutak kialakítását, ennek tényleges megvalósulását leginkább a forráshiány akadályozza.

A közösségi közlekedés tekintetében szintén jelentős különbségek tapasztalhatók a különböző településtípusok között. A vármegyeszékhely kiemelkedő szerepet tölt be a közösségi közlekedés terén, a főváros irányába óránként közlekednek vonatok, továbbá a vármegye valamennyi jelentősebb települése közvetlenül elérhető vasúti vagy autóbuszjáratokkal. Ezzel szemben az aprófalvak és zsáktelepülések elérhetősége korlátozottabb, ezek nem minden esetben biztosítanak átszállásmentes közlekedési lehetőséget. A vármegyeszékhelyen helyi közösségi közlekedés is működik, amely a vármegyében egyedülálló módon a teljes települést

lefedi. Helyi járatokat ezen kívül Mátészalka és Nyírbátor település működtet, a többi településen kizárólag a helyközi autóbuszjáratok használhatók belső közlekedési célokra, azok is csak abban az esetben, ha több megállóval rendelkeznek az adott településen belül. A vármegyeszékhely térségi vonzereje jelentős hatással van az egész régió közösségi közlekedési rendszerére. A Nyíregyházához közeli településeken sűrűbben közlekednek a járatok, a távolabbi települések esetében a menetrendi kínálat már jóval ritkább. Szinte minden járásban található olyan település, amely kedvezőtlen közösségi közlekedési adottságokkal rendelkezik, ezen településekre jellemző, hogy vasúti összeköttetéssel nem rendelkeznek, a helyközi autóbuszjáratok pedig csak napi néhány alkalommal közlekednek, amely nem biztosít megfelelő lehetőséget az ott lakóknak a munkavállaláshoz, tanuláshoz szükséges napi ingázásra, illetve az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáféréshez. A közösségi közlekedés igénybevételének lehetőségeit jelentősen befolyásolja az a tény, hogy a járművek nem akadálymentesek. A vármegyében az újabb gyártású autóbuszok és vasúti szerelvények aránya fokozatosan növekszik, ezek többsége már rendelkezik fizikai és infokommunikációs akadálymentesítéssel, ugyanakkor a közlekedésben még mindig részt vesznek régebbi típusú járművek is, amelyek használata nehézséget jelent a kisgyermekes családok, az idősek és a mozgásukban korlátozott személyek számára, különösen személyi segítség hiányában.

Infrastruktúra LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1	Számos út, útszakasz és járda kiépítetlen vagy felújításra szorul, a közlekedésbiztonságot javító infrastrukturális elemek hiányoznak, különösen a forgalmas csomópontoknál, ahol a gyalogosátkelőhelyek nem rendelkeznek hang- és fényjelzéssel.	Az út, útszakasz és járda kiépítést a települési önkormányzatok forráshiánya, az elöregedett infrastruktúra karbantartásának elmaradása, a fejlesztésekhez szükséges pályázati források és beruházások hiánya, valamint a közlekedésbiztonsági szempontok korlátozott érvényesülése okozza.	Települési úthálózat és járdák felújítása, a hiányzó szakaszok kiépítése, valamint a közlekedésbiztonságot javító infrastrukturális elemek (pl. gyalogátkelők, forgalomlassítók, okoszebrák) telepítése pályázati és önkormányzati források bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	A kerékpárutak és a kerékpárforgalmi hálózat elemei hiányosak vagy felújításra szorulnak.	A kerékpárút-hálózat kiépítése, a meglévő szakaszok karbantartása főként forráshiány miatt marad el.	Kerékpárút-hálózat bővítése és felújítása, a meglévő szakaszok rendszeres karbantartása, valamint hálózati szemléletű fejlesztések megvalósítása pályázati és önkormányzati források bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok 3stb.) egészségügyi, o4ktatási, szociális	nem

					int5ézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Kerékpáros közlekedést támogató innovatív és smart elemek (kerékpáros szervizoszlopok, pihenők) hiánya.	A kerékpáros közlekedést támogató kiegészítő infrastruktúra fejlesztését az anyagi és humánerőforrás hiánya akadályozza, a kerékpárosbarát beruházások eddig nem kaptak kellő prioritást, így elmaradtak a modern, innovatív megoldások.	Kerékpárosbarát infrastruktúra fejlesztése (szervizoszlopok és pihenők telepítése) igényfelméréssel, pályázati és önkormányzati források, valamint humánerőforrás bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4	Egyes településeken a közösségi közlekedés menetrendje nem követi rugalmasan a tanulók és munkavállalók napi utazási igényeit, emellett az iskolai járatok kapacitása nem elegendő a kereslethez.	Nem áll rendelkezésre elegendő forrás a fejlesztésre, az igényfelmérések és a menetrend-tervezés nem megfelelő, a járatok gyakorisága alacsony, a menetrendek rugalmatlanok, nem igazodnak az oktatási és munkarendhez.	Közösségi közlekedés fejlesztése rugalmasabb menetrenddel, gyakoribb és összehangolt járatokkal, az iskolai kapacitások bővítésével, helyi közösségi kezdeményezések támogatásával és pályázati források bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5	Hiányoznak a fedett, modern autóbuszmegállók, váróhelyek és várótermek, amelyek a komfortos és biztonságos utasvárakozást szolgálnák.	A fedett, modern megállóhelyek hiánya elsősorban az anyagi és humánerőforrás korlátozottságára, a közösségi közlekedési infrastruktúra fejlesztésének elmaradására, valamint a komfort- és utasbiztonsági szempontok	Fedett, modern autóbuszmegállók, váróhelyek és várótermek kialakítása, a szükséges anyagi és pályázati források, valamint humánerőforrás biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

		háttérbe szorulására vezethető vissza.			oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
6	Kerékpáros közlekedést népszerűsítő és/vagy közlekedésbiztonsági célú szemléletformáló tevékenységek megvalósítása.	Nem áll rendelkezésre elegendő forrás és szervezeti kapacitás a kerékpáros közlekedést népszerűsítő és közlekedésbiztonsági szemléletformáló programok megvalósításához, továbbá elmaradt a közlekedési kultúra tudatos fejlesztése.	Kerékpáros közlekedést népszerűsítő és közlekedésbiztonsági szemléletformáló programok indítása pályázati források, helyi szervezetek és szakemberek bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

Infrastruktúra LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK, NŐK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK, FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1	A közösségi közlekedés akadálymentesítése nem teljes körű.	A közösségi közlekedés eszközeinek, megállóinak és várótereinek akadálymentesítése nem teljes körű, többnyire csak fizikai elemekre terjed ki, míg az infokommunikációs akadálymentesítés hiányzik. Ennek oka a forráshiány, a fejlesztések elmaradása, valamint az utazási igények és a közlekedési infrastruktúra összehangolásának hiányosságai.	A közösségi közlekedés akadálymentesítése új, alacsonypadlós járművek beszerzésével, a megállók és váróterek fizikai és infokommunikációs fejlesztésével pályázati és önkormányzati források, valamint szakképzett humánerőforrás bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Utak és járdák építése, az önkormányzati tulajdonban lévő burkolathibás járdák felújítása. Ezek állapota a gyermekek, kisgyermekes családok, az idősek, a fogyatékossággal élők, valamint a támbotot vagy kerekesszéket használók számára jelentős	Az utak és járdák kiépítésének, illetve felújításának elmaradását a települési önkormányzatok forráshiánya, az elöregedett infrastruktúra karbantartásának hiányosságai, valamint a fejlesztésekhez szükséges pályázati források és beruházások elmaradása okozza.	Új utak és járdák építése, a meglévő, burkolathibás szakaszok felújítása, valamint a fejlesztések megvalósítása pályázati és önkormányzati források bevonásával, kiemelten figyelembe véve a hátrányos célcsoportok tagjainak biztonságát.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

	biztonsági kockázatot hordoz.				intézmények, releváns államigazgatási szervek	
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK						
	A mélyszegénységben élők és/vagy romák számára a helyi és helyközi buszközlekedés menetrendje nem megfelelő, a járatok száma és útvonalhálózata nem elégíti ki az igényeket.	A közösségi közlekedés fejlesztéséhez szükséges források korlátozottan állnak rendelkezésre, az igényfelmérések és hálózattervezés hiányos, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok sajátos közlekedési igényeit nem veszik figyelembe.	A helyi és helyközi buszközlekedés menetrendjének felülvizsgálata, a járatszám és az útvonalhálózat bővítése, különös tekintettel a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok igényeire, pályázati és önkormányzati források bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A közlekedési és közművesítési hiányosságok megszüntetése érdekében szükség van a települési úthálózat és járdák felújítására, a hiányzó szakaszok kiépítésére, valamint a közlekedésbiztonságot növelő elemek (pl. gyalogátkelők, forgalomlassítók, okoszebrák) telepítésére. Fontos a kerékpárút-hálózat bővítése, felújítása és rendszeres karbantartása, továbbá a kerékpárosbarát infrastruktúra (szervizoszlopok, pihenők) kialakítása. A közösségi közlekedés fejlesztésének szerves része a menetrendek rugalmasabbá tétele, a járatok gyakoriságának növelése, az iskolaiidei kapacitások bővítése, valamint a fedett, modern autóbuszmegállók és várótermek kialakítása. A digitális kijelzők és mobilalkalmazások bevezetése pontos, valós idejű tájékoztatást adna az utazóknak. A biztonságos közlekedést és az egészséges életmódot a kerékpáros közlekedést népszerűsítő és közlekedésbiztonsági szemléletformáló programok, valamint a közösségi események és versenyek is támogatják. Emellett fontos az aktív rekreációs, szabadidős- és sportcélú terek megújítása, bővítése, valamint a kapcsolódó programok rendszeres megszervezése. A fejlesztések megvalósítását pályázati és önkormányzati források, valamint szakképzett humánerőforrás biztosítása teszi lehetővé.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok különösen a nők, kisgyermekes családok, idősek és fogyatékossággal élők mindennapjait segíti a közösségi közlekedés teljes körű akadálymentesítése, alacsonypadlós járművek forgalomba állítása, valamint a megállók és várótermek fejlesztése. Indokolt az utak és járdák felújítása, új szakaszok építése, külön figyelemmel a biztonságra. Kiemelt jelentőséggel bírnak a közlekedésbiztonsági programok, valamint a gyermekek és idősek számára szervezett szemléletformáló események. A helyi és helyközi közösségi közlekedés fejlesztése tovább javítja a hátrányos helyzetű csoportok szolgáltatásokhoz és a munkalehetőségekhez való hozzáférését.

II. 4. 4. Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok

a) HIÁNYOSSÁGOK

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye településein általánosságban megfelelőnek ítélik a közbiztonságot és a lakosság szubjektív biztonságérzetét, leggyakrabban kisebb súlyú, vagyon elleni bűncselekmények fordulnak elő. A bűncselekmények megelőzése és a közbiztonság fenntartása érdekében kiemelt jelentőséggel bír a fokozott rendőri jelenlét, a rendőrség, polgárőrség, oktatási és szociális intézmények közötti folyamatos együttműködés, valamint az infrastrukturális fejlesztések, különösen a térfigyelő kamerarendszerek kiépítése és a közvilágítás korszerűsítése. E fejlesztések megvalósulását azonban gyakran hátráltatják a szűkös pénzügyi források.

A vármegye településein ugyanakkor számos kihívás nehezíti a bűnmegelőzési tevékenységek eredményességét. A térfigyelő kamerarendszerek hiánya vagy alacsony lefedettsége több településen problémát jelent, holott ezek hatékony eszközei a megelőzésnek és a felderítés támogatásának. A közvilágítás elavultsága, hibás működése, illetve bizonyos közterületek megvilágítatlansága ugyancsak csökkenti a lakosság biztonságérzetét, különösen az éjszakai órákban. Emellett súlyos gondot okoz a szakemberhiány, különösen a rendészeti, pedagógiai és szociális szakterületeken, amely a megelőző programok fenntarthatóságát is veszélyezteti. A bűnmegelőzési és közbiztonsági programok többnyire a rendőrség szervezésében, főként oktatási intézményekben, eseti jelleggel valósulnak meg, de nem minden településen, és nem rendszeres formában. Ezek elsősorban az iskolás korosztályt érik el, míg a felnőtt lakosság számára szervezett prevenciós események ritkán fordulnak elő, jóllehet ezekre széles körű társadalmi igény mutatkozik. Különösen veszélyeztetettek a mélyszegénységben élők és a roma közösségek, akik gyakran olyan településrészeken élnek, ahol alacsonyabb a közbiztonság és gyakoribb a bűnelkövetés. Az áldozattá válás kockázata kiemelkedően magas a családon belüli erőszaknak kitett gyermekek és nők, valamint az időskorú, egyedül élő személyek körében. A vármegye számos településén hiányoznak a bűnmegelőzést vagy áldozattá válás megelőzését célzó programok, illetve ahol működnek is ilyenek, ott további prevenciós alkalmak megszervezése is indokolt, különösen a hátrányos helyzetű célcsoportok elérése érdekében. A kábítószerrel való visszaélés jelentős problémát jelent több járásban, különösen a nagyobb városok és középiskolai környezetek közelében. Az addiktológiai ellátórendszer, valamint a helyben elérhető drogprevenciós szolgáltatások gyakran hiányosak, így ezen a területen célzott fejlesztésekre van szükség. A gyermekek és fiatalok fokozottan ki vannak téve a bűnelkövetővé vagy áldozattá válás veszélyének, ezért különösen fontos a szünidő alatti hasznos időtöltést

biztosító programok támogatása, valamint az iskolai kereteken túlmutató, szabadidős alternatívák bővítése.

Kiemelten veszélyeztetett csoportnak számítanak az idősek és a nők is, különösen a családon belüli erőszak tekintetében. Az anyaotthonok, családok átmeneti otthonai jelenleg kizárólag néhány városi helyszínen érhetők el, így a szolgáltatáshoz való hozzáférés területi korlátokba ütközik. Az áldozatsegítő hálózat fejlesztése, a krízisellátás bővítése és a jogi tanácsadás helyi elérhetősége kiemelt fejlesztési szükségletként jelentkezik. Fejlesztési lehetőségként jelenik meg továbbá a helyi polgárőrségek munkájának támogatása, a járművek, kommunikációs eszközök, láthatósági felszerelések biztosítása, mely szintén előmozdíthatja a lakossági biztonságérzetet. A rendőrségi járőrözés sűrítése, különösen a problémás időszakokban és helyszíneken, továbbá a tudatos lakossági tájékoztatás, fórumok, prevenciós előadások szervezése szintén nagy mértékben hozzájárulhatnak a megelőzés hatékonyságához.

Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
1	Közvilágítás fejlesztése, korszerűsítése.	A közvilágítás korszerűsítésének hiányát elsősorban a települési önkormányzatok forráshiánya okozza, amelynek következtében elmaradnak a szükséges fejlesztések és beruházások	Közvilágítás korszerűsítése energiatakarékos, modern technológiák (pl. LED-rendszerek) bevezetésével, pályázati és önkormányzati források bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Térfigyelő kamerarendszerek kiépítettségének hiánya.	A térfigyelő kamerarendszerek kiépítettségének hiányát elsősorban a települési önkormányzatok forráshiánya, a beruházások elmaradása, valamint a működtetéshez és fenntartáshoz szükséges humánerőforrás hiánya okozza.	Korszerű térfigyelő kamerarendszerek telepítése és működtetése pályázati és önkormányzati források bevonásával, a fenntartáshoz szükséges humánerőforrás biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok	nem

					stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Bűnmegelőzésben részt vevő szervezetek fokozott jelenlétének hiánya a bűnelkövetés szempontjából kiemelt helyszíneken. Betöltetlen iskolaőri pozíciók.	A bűnmegelőzési intézkedések hatékonyságát hátráltatja a források és humánerőforrás szűkössége, az iskolaőri pozíciók betöltetlensége, valamint a szakmai utánpótlás hiánya.	A bűnmegelőzés erősítése érdekében szükséges a szervezetek gyakoribb jelenléte a kiemelt helyszíneken, az iskolaőri pozíciók betöltése és népszerűsítése, településőrök bevonása közfoglalkoztatás keretében, valamint az önkormányzatok, intézmények és rendvédelmi szervek együttműködésének bővítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4	Polgárőrség hiánya, állományának elöregedése, önkéntes közösségi figyelő szolgálatok elégtelen jelenléte.	Jellemző probléma a források korlátozottsága, a szakmai utánpótlás hiánya, az önkéntes munka iránti alacsony érdeklődés, valamint a közösségi együttműködések gyenge szervezettsége.	A polgárőrség és az önkéntes közösségi figyelő szolgálat megerősítése, valamint a szervezet fiatalítása forrásbővítéssel, utánpótlás erősítésével, az önkéntes munka népszerűsítésével és a közösségi együttműködések fejlesztésével.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5	A bűnmegelőzést és közbiztonságot erősítő programok és kiadványok száma alacsony, az új típusú bűnelkövetési formák ismertsége korlátozott, a meglévő programok pedig szűk	A bűnmegelőzési programok eddig főként iskolai prevenciós előadások formájában valósultak meg, ugyanakkor igény mutatkozik a lakosság szélesebb körét elérő kezdeményezésekre. A megvalósítást forráshiány,	A lakosság szélesebb körét bevonó bűnmegelőzési programok indítása, a rendőrséggel és helyi intézményekkel való együttműködés erősítése, valamint a szükséges források és humánerőforrás biztosítása szükséges a hatékonyság növelése érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok	nem

	célcsoportot érnek el, alacsony részvétellel.	humánerőforrás-hiány és a lakosság mérsékelt részvételi hajlandósága nehezíti.			stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
6)	Az áldozatsegítő hálózat fejlesztése, a krízisellátás korlátozott kapacitása, valamint a jogi tanácsadás helyi elérhetőségének hiánya.	Jellemző probléma a forráshiány, a szakmai humánerőforrás korlátozottsága, a helyi intézményi háttér gyengesége, valamint az ellátórendszer intézményközi együttműködésének hiányosságai.	Szükséges az áldozatsegítő hálózat megerősítése forrásbővítéssel, a szakmai humánerőforrás kapacitásainak növelésével, a helyi intézményi háttér fejlesztésével, valamint az ellátórendszer intézményközi együttműködésének erősítésével.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK						
1	Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok hiánya. Bűnelkövetésre, áldozattá válásra, kábítószerhasználatra és hatásaira, az online világ veszélyeire vonatkozó ismeretek hiánya a gyermekek körében	A bűnmegelőzési programok szórványos jelenléte mellett a gyermekek fokozott kockázatnak vannak kitéve, miközben a forráshiány, a humánerőforrás hiánya és a prevenció alacsony prioritása gátolja a szükséges kezdeményezések megvalósítását	Bűnmegelőzési programok megerősítése és kiterjesztése, a gyermekek célzott bevonása, valamint a források, humánerőforrás és intézményi együttműködések bővítése, mind az oktatási időszakban, mind a szünidőkben.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
IDŐSEK, FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1	Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok hiánya. Bűnelkövetésre, áldozattá válásra, az online világ veszélyeire vonatkozó ismeretek hiánya az idősek	A bűnmegelőzési és közbiztonsági programok szórványosan vannak jelen, noha számos településen igény mutatkozik rájuk. Az idősek és fogyatékossággal élők különösen veszélyeztetettek az áldozattá válásban, ugyanakkor	Bűnmegelőzési, közbiztonsági és közlekedésbiztonsági előadások szervezése az idős korosztály és a fogyatékossággal élők számára, a programok kiterjesztésével és célzott megvalósításával, megfelelő források, szakmai humánerőforrás és intézményi együttműködések bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok	nem

	és fogyatékossággal élők körében.	kevés program célozza meg őket, amit a forráshiány, a szakmai humánerőforrás hiánya és az elérésük nehézségei tovább súlyosbítanak.			stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
NŐK						
1	Bűnmegelőzést, közbiztonság javítását segítő áldozattá válást megelőző programok hiánya. Bűnelkövetésre, áldozattá válásra, az online világ veszélyeire vonatkozó ismeretek hiánya.	A nők gyakrabban válnak bűnelkövetés és családon belüli erőszak áldozatává, mint a férfiak, ugyanakkor nem jellemzőek a kifejezetten nőket megcélzó prevenciós programok a vármegyében, ugyanakkor kevés program célozza meg őket, amit a forráshiány, a szakmai humánerőforrás hiánya és az elérésük nehézségei tovább súlyosbítanak.	Bűnmegelőzési, közbiztonsági és áldozattá válást megelőző előadások, események, programok szervezése, megvalósítása és népszerűsítése; nők számára önvédelmi képzések, események, tanfolyamok szervezése, megfelelő források, szakmai humánerőforrás és intézményi együttműködések bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK ÉS/VAGY ROMÁK						
1	A bűnmegelőzést és közbiztonság javítását támogató programok korlátozott elérhetősége mellett a kábítószer-használat kiemelt problémát jelent a mélyszegénységben élők és a roma közösségek körében, különösen a nagyobb városokhoz, illetve középiskolai környezetekhez kapcsolódva.	A mélyszegénységben élők és/vagy romák által lakott településrészeken a bűncselekmények előfordulása gyakoribb, ugyanakkor hiányoznak a kifejezetten e célcsoportra szabott prevenciós programok. A hatékony bűnmegelőzési és közbiztonsági tevékenységet korlátozza a forrás- és humánerőforrás hiánya, a prevenció háttérbe szorulása, a társadalmi stigmatizáció, valamint a	Célzott bűnmegelőzési programok indítása a mélyszegénységben élő és/vagy roma közösségek számára, megfelelő források, szakmai humánerőforrás és helyi közösségi együttműködések bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		veszélyeztetett csoportok elérésének nehézsége.				

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A közbiztonság és bűnmegelőzés területén kiemelten szükséges a közvilágítás korszerűsítése modern, energiatakarékos technológiák alkalmazásával, valamint a korszerű térfigyelő kamerarendszerek telepítése és működtetése a bűncselekmények megelőzése és a közterületek biztonságának növelése érdekében. A rendőrség kiemelt szerepet játszik a közbiztonság és a bűnmegelőzés erősítésében, különösen a települési önkormányzatokkal, oktatási, szociális intézményekkel és civil szervezetekkel való együttműködés révén. Emellett aktívan részt vesz a prevenciós programok, érzékenyítő előadások és lakossági tájékoztatók szervezésében, ezáltal hozzájárulva a lakosság biztonságérzetének növeléséhez és a bűnmegelőzés hatékonyságának fokozásához. Fontos a polgárőrség és az önkéntes közösségi figyelő szolgálatok megerősítése, személyi állományuk fiatalítása, valamint az önkéntes munka és közösségi együttműködések népszerűsítése. Az iskolaőri és településőri feladatok betöltése és megerősítése hozzájárulhat a fiatalok és a helyi közösségek védelméhez. Szükséges továbbá az önkormányzatok, intézmények és rendvédelmi szervek közötti partnerségek erősítése, közös programok és szemléletformáló előadások szervezése a lakosság aktív bevonásával. Emellett indokolt az áldozatsegítő hálózat fejlesztése, a források és szakmai humánerőforrás bővítése, az intézményi háttér megerősítése, valamint az intézményközi együttműködések szélesítése annak érdekében, hogy az áldozatok számára a gyors, helyben elérhető és hatékony segítség biztosítható legyen, az elvárható maximális diszkréció mellett.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok számára kiemelt jelentőséggel bír a bűnmegelőzési, közbiztonsági és közlekedésbiztonsági programok erősítése és kiterjesztése. Ennek keretében fontos az idősek és fogyatékossággal élők számára célzott előadások és programok megvalósítása, a gyermekek bevonása mind az oktatási-nevelési időszakban, mind a szünidőkben, valamint a nők részére önvédelmi képzések és speciális programok szervezése. A mélyszegénységben élő és/vagy roma közösségek esetében a nemzetiségi önkormányzatok bevonása mellett célzott bűnmegelőzési programok indítása szükséges. A megvalósítás alapfeltétele a megfelelő források biztosítása, a szakmai humánerőforrás bővítése, valamint az intézményi és helyi közösségi együttműködések erősítése.

II. 4. 5. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok

Nyíregyháza lakhatási feltételei jelenleg kedvezőbbek a hasonló méretű városokénál, ugyanakkor a megyén belüli árkülönbségek miatt ez a versenyelőny nem érvényesül. Az ingatlanárak és bérleti díjak folyamatosan emelkednek, ami különösen a fiatalok és az alacsonyabb jövedelmű háztartások számára jelent nehézséget. A bokortanyák sajátos lakhatási formája fontos tartalék, amely egyszerre kínál vidéki és városi életfeltételeket. A fiatalabb korosztály egyre nyitottabb az alternatív lakhatási megoldásokra (önkormányzati bérlakás, fecskeház), ezért a város lakáspolitikájában is kiemelt szerepet kap a fiatal szakemberek helyben tartása és vonzása. Ez nemcsak gazdasági és munkaerő-piaci kérdés, hanem szorosan kapcsolódik a közösségi identitás erősítéséhez és az élhető városi környezet biztosításához.

A lakhatási kihívások mérséklését szolgálják az önkormányzat által nyújtott támogatások, mint például a lakásfenntartási és lakbértámogatás, az adósságkezelés, a tűzifa-juttatás, illetve a családsegítő szolgáltatások. Ezek kiegészítik a szociális bérlakásrendszert, amelyben a rászorulók jövedelmükhöz igazodó támogatást kapnak. A népességmegtartó képesség erősítése érdekében Nyíregyházán szükséges a megfizethető lakhatási formák bővítése, a fiatal szakemberek ösztöndíjakkal, lakhatással és szolgáltatásokkal való támogatása, a leromlott városrészek komplex fejlesztése, a közösségi identitás és szolidaritás erősítése, valamint a hátrányos helyzetű csoportok lakhatási biztonságának növelése.

Nyíregyháza, mint vármegyeszékhely, a térség legkiterjedtebb szolgáltatási kínálatával rendelkezik, amelynek előnyeit a környező települések lakói is élvezhetik. A meglévő szolgáltatások színvonalának fenntartását és fejlesztését ugyanakkor jelentősen nehezítik a folyamatosan növekvő fenntartási és bérköltségek. A fenntartható városfejlesztési stratégia két meghatározó dimenziója a kiszolgáló város és a zöldülő város koncepciója. A kiszolgáló város a területhasználat optimalizálását, az épített környezet fenntartható fejlesztését, a zöldfelületek megőrzését és bővítését, valamint a közmű- és infrastruktúra-hálózatok korszerű, hatékony működtetését célozza. Fontos stratégiai irány a kompakt városszerkezet megőrzése, a fenntartható mobilitás – gyalogos, kerékpáros és közösségi közlekedés – előtérbe helyezése, továbbá a kulturális és rekreációs kínálat fejlesztése, valamint az egységes, klímabarát városi arculat erősítése. A zöldülő város dimenziója az éghajlatváltozás mérséklésére, és az ahhoz való alkalmazkodásra épül, különös tekintettel az energiahatékonysági beruházásokra, a levegőminőség javítására, a körforgásos gazdaság előmozdítására és a természeti ökoszisztémák védelmére. A stratégiai célok között kiemelt helyen szerepel a városi

zöldfelületek mennyiségi és minőségi fejlesztése, a barnamezős területek rehabilitációja, valamint a szennyezések megelőzése és csökkentése.

Nyíregyháza vármegyeszékhelyként a vármegye legfejlettebb infrastruktúrájával rendelkezik, ugyanakkor az önkormányzati belterületi közutak állapota a folyamatos fejlesztések mellett is változatos képet mutat, így több út-, járda- és kerékpárút-szakasz további korszerűsítést igényel. A város közlekedésfejlesztési céljai a zöld átállásra épülnek, amely a gyalogos- és kerékpárosbarát feltételek bővítését, a környezetbarát közösségi közlekedés erősítését és a belváros autómentes övezeteinek kiterjesztését foglalja magában. A fejlesztések részeként megvalósul a parkolási infrastruktúra korszerűsítése, a térségi közúti kapcsolatok javítása, az átmenő forgalom csökkentése, valamint a vasúti és intermodális közlekedés versenyképességének növelése. A smart city megoldások széleskörű bevezetése, az aktív közlekedési formák népszerűsítése és az úthálózat, járdák, kerékpárutak folyamatos korszerűsítése egyaránt hozzájárulnak a város élhetőségének javításához. A kerékpáros közlekedés növekvő népszerűsége, valamint a szemléletformáló programok bővítése hosszú távon erősíti a fenntartható közlekedési kultúrát. A közbiztonság kedvező helyzete, kiegészítve a digitális biztonságot támogató új programokkal, tovább erősíti Nyíregyháza biztonságos és vonzó városi környezetét.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Nyíregyházára vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások – LAKOSSÁG LAKHATÁS, KÖZSZOLGÁLTATÁS, INFRASTRUKTÚRA, KÖZBIZTONSÁG						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1	Lakhatás Lakásárak, bérleti díjak emelkedése.	A lakásárak és bérleti díjak jelentős emelkedése komoly lakhatási nehézséget okoz sokak számára, amelyet a kínálati hiány, a növekvő kereslet és a piaci árak elszabadulása erősít.	A lakhatási nehézségek enyhítése érdekében igény- és szükségletfelmérés elvégzése, szükséges az elérhető árú bérlakás- és szociális lakásállomány bővítése, a bérleti díjak mérséklését támogató önkormányzati és állami programok indítása, valamint a fiatalok és rászorulók számára célzott támogatások és pályázati lehetőségek biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Lakhatás Elégtelen és felújításra szoruló bérlakásállomány.	Önkormányzati bérlakásállomány nagysága, állapota bővítésre, felújításra szorul, amelyet a korlátozott önkormányzati források, az elavult ingatlanállomány és a bővítést célzó programok hiánya okoz.	Az önkormányzati bérlakásállomány bővítése és korszerűsítése érdekében szükséges a meglévő lakások állapotának felmérése, felújítása, energiahatékonyságuk növelése, valamint új bérlakások, fecske- és szolgálati lakások, továbbá szociális bérlakások építése, mindehhez	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit	nem

			megfelelő anyagi eszközök és pályázati források biztosításával.		gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Lakhatás Leromlott, lakatlan és funkció nélküli ingatlanok.	A nem lakott lakások sok esetben életveszélyes állapotúak, bontásukhoz nem áll rendelkezésre elegendő önkormányzati forrás, és gyakran funkció nélkül maradnak.	Települési ingatlankataszter készítése, életveszélyes épületek bontásának finanszírozása, üres, de megfelelő állapotú ingatlanok új funkcióval (pl. szociális lakások) való hasznosítása, valamint együttműködés kialakítása segítő és karitatív szervezetekkel.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4	Lakhatás Energetikai fejlesztések.	Az önkormányzati tulajdonú épületek fenntarthatósága érdekében szükséges az energetikai korszerűsítések folytatása és napelemek elhelyezése, mivel az ingatlanállomány egy része még elavult, energiahatékonysága alacsony, és a megújuló energiaforrások alkalmazása korlátozott.	Az önkormányzati tulajdonú épületek energiahatékonyságának növelése érdekében átfogó energetikai korszerűsítési program megvalósítása, amely magában foglalja a hőszigetelést, nyílászárócserét, fűtési rendszerek modernizálását és a megújuló energiaforrások – elsősorban napelemek – szélesebb körű alkalmazását, pályázati és önkormányzati források bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5	Közszolgáltatás Élhető településfejlesztés.	A csapadékvíz-elvezetés fejlesztése, a szennyvízcsatorna-hálózat bővítése és a barnamezős területek rehabilitációja szükséges, mivel az elavult és hiányos	A csapadékvíz-elvezetés és a szennyvízcsatorna-hálózat korszerűsítése és bővítése, valamint a barnamezős területek komplex rehabilitációja integrált fejlesztési programok, pályázati források és	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit	nem

		infrastruktúra, a kapacitáskorlátok és a korábbi fejlesztések elmaradása akadályozza a megfelelő ellátást és hasznosítást.	önkormányzati beruházások bevonásával.	határideje: tervezetten 2030	szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
6	Közszolgáltatás Zöldterületek fejlesztése.	Jelentős nagyságú bel- és külterületi zöldfelület gondozását látja el a város, azonban több lakótelep és belvárosi terület megújításra szorul, mivel a zöldinfrastruktúra elavult, a fenntartási források korlátozottak és a fejlesztések üteme elmarad a szükségletektől.	Több lakótelep és a belváros egy részének zöldterületi megújítása, több zöldfelület kialakítása, klímatoleráns, biodiverz fajokat alkalmazó fásítási programok indítása, folytatása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
7	Közszolgáltatás Élénk kulturális élet, rekreációs lehetőségek.	A múzeumok, művelődési házak, könyvtárak és sportlétesítmények fejlesztése szükséges, mivel az épületek és eszközök elavultak, a fenntartási és működtetési források korlátozottak, valamint a meglévő kínálat nem minden esetben felel meg a mai igényeknek.	A múzeumok, művelődési házak, könyvtárak és sportlétesítmények korszerűsítése és bővítése, az épületek felújítása és eszközparkjuk modernizálása, valamint a működtetéshez szükséges források biztosítása és a programkínálat igényekhez igazítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

8	Infrastruktúra Közlekedésfejlesztés.	A balesetveszélyes csomópontok fejlesztése és az utak korszerűsítése indokolt, mivel a közlekedési hálózat elavult, a kapacitások nem elegendőek, és a közlekedésbiztonság jelenleg nem kielégítően biztosított.	A közlekedésbiztonság javítása és a közlekedési igények kielégítése érdekében szükséges a balesetveszélyes csomópontok átalakítása, az úthálózat, járda elemek korszerűsítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
9	Infrastruktúra Kerékpárutak hálózatba kötése.	További kerékpárutak építése, a biztonságos közlekedés feltételeinek megteremtése és a kerékpáros közlekedést népszerűsítő programok megvalósítása szükséges, mivel a meglévő hálózat hiányos, a közlekedésbiztonsági feltételek nem mindenhol adottak, és a szemléletformáló kezdeményezések nem elégségesek.	A kerékpáros közlekedés erősítése érdekében szükséges a hálózat bővítése és összekapcsolása, a biztonságos közlekedési feltételek kialakítása, valamint szemléletformáló programok és akciók megvalósítása a lakosság körében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
10	Infrastruktúra Parkolóhely bővítés.	A parkolókapacitás bővítése a belvárosban és Sóstón, valamint a kapcsolódó közlekedésbiztonsági fejlesztések szükségesek, mivel a meglévő parkolóhelyek száma nem elegendő, a forgalomnövekedés fokozza a zsúfoltságot, és a biztonságos közlekedés feltételei nem mindenhol adottak.	A belvárosban és Sóstón a parkolókapacitás növelése korszerű parkolóhelyek és parkolóházak kialakításával, a forgalomcsillapítás és közlekedésbiztonsági elemek beépítésével, valamint intelligens parkolási rendszerek alkalmazásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NyMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

					oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
11	Közbiztonság Térfigyelő kamerarendszer fejlesztése valós idejű adattal.	A közterületi térfigyelő kamerarendszer fejlesztése és valós idejű adatgyűjtési funkciókkal való kiegészítése szükséges, mivel a meglévő rendszer elavult, részben kiépítetlen és korlátozott funkcionalitású, amit a forráshiány, a technológiai elmaradás és a hálózati lefedettség hiányosságai okoznak, így nem biztosít kellő hatékonyságot a közbiztonság támogatásában.	A közterületi térfigyelő kamerarendszer teljes körű kiépítése, korszerűsítése és valós idejű adatgyűjtési, elemzési funkciókkal való bővítése, amely növeli a közbiztonságot és hatékonyabbá teszi a bűnmegelőzési intézkedéseket.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
12	Közbiztonság Bűnmegelőzési és közbiztonság javítását szolgáló programok.	Bűnmegelőzési programok – „Pindur-Pandur” és „Ovi zsaru” program kiterjesztése.	„Pindur-Pandur” és „Ovi zsaru” bűnmegelőzési programok lefedettségének bővítése, a szükséges források és szakmai kapacitások biztosítása, valamint a programok szélesebb körű bevonása az oktatási-nevelési intézményekbe a teljes célcsoport elérése érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NyMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Nyíregyházára vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK LAKHATÁS, KÖZSZOLGÁLTATÁS, INFRASTRUKTÚRA, KÖZBIZTONSÁG						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
IDŐSEK						
1	Közszolgáltatás Idősek ellátási hozzáférésének területi egyenlőtlensége.	Az idős korosztály nem minden területen jut ugyanolyan könnyen és gyorsan hozzá a szükséges szolgáltatásokhoz és ellátásokhoz, mivel a szakemberek eloszlása egyenlőtlen, a kapacitások korlátozottak és a helyi infrastruktúra hiányos.	Az idős korosztály ellátásának javítása érdekében szükséges a szakember-ellátottság erősítése, a kapacitások bővítése, valamint a helyi infrastruktúra fejlesztése, hogy az idősek egyenlő eséllyel férjenek hozzá a szolgáltatásokhoz.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NYMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

NŐK, GYERMEKEK						
1	Közbiztonság Családon belüli erőszak.	A nők és gyermekek sérülékenységét kihasználva – különösen a családon belüli erőszak területén – a velük szemben elkövetett bűncselekmények aránya magas, amely a preventív beavatkozások, az áldozatsegítő szolgáltatások, valamint az intézményi védelmi mechanizmusok strukturális hiányosságaival hozható összefüggésbe.	A nőkkel és gyermekekkel szembeni – különösen a családon belüli – erőszak visszaszorítása érdekében szükséges a prevenciós és szemléletformáló programok megerősítése, az áldozatsegítő és krízisintervenciós szolgáltatások kapacitásának bővítése, valamint az intézményi együttműködések és védelmi mechanizmusok hatékonyságának növelése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NyMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1	Lakhatás Elégtelen lakhatási és akadálymentesítési lehetőségek.	Elégtelen lakhatási és akadálymentesítési lehetőségek, amelyeket az intézményi férőhelyek hiánya, a támogatott lakhatási formák hiányosságai és a korlátozott akadálymentesítési megoldások okoznak.	Az integráció és inkluzió erősítése érdekében szükséges a támogatott lakhatási formák és a lakóotthoni férőhelyek bővítése, a fogyatékossággal élők lakásainak teljeskörű akadálymentesítése, valamint az intézményi ellátórendszer modernizálása és a közösségi alapú szolgáltatások fejlesztése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NyMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK/ROMÁK						
1	Lakhatás Elégtelen lakhatási hozzáférés rászoruló csoportoknak.	A lakhatáshoz, normális lakhatási körülményekhez való hozzáférés nem biztosított megfelelően a mélyszegénységben élők, a romák és a fiatalok számára, amit az elérhető bérlakások hiánya, a magas lakásárak és bérleti díjak, valamint a korlátozott támogatási és felújítási lehetőségek okoznak.	A mélyszegénységben élők, a romák és a fiatalok lakhatási helyzetének javítása érdekében szükséges az önkormányzati és szociális bérlakásállomány bővítése, a lakásfelújítási és korszerűsítési támogatások elérhetőségének növelése, valamint célzott lakhatási programok és kedvezményes bérleti konstrukciók kialakítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NyMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Lakhatás Szegregátumban élők elégtelen lakhatási feltételei.	A szegregátumban élők lakhatási feltételei nem megfelelőek, amit az elavult infrastruktúra, a lakások rossz műszaki állapota és a korlátozott felújítási, korszerűsítési lehetőségek okoznak.	A szegregátumban élők lakhatási körülményeinek javítása érdekében szükséges a lakások felújítása és korszerűsítése, az infrastruktúra fejlesztése, valamint célzott támogatási és pályázati programok indítása, amelyek elősegítik a fenntartható lakhatást és a társadalmi integrációt.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, NyMJV, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

II. 5. Közösségi programok a hátrányos helyzetű csoportokat érintően a társadalmi befogadás, társadalmi kohézió és identitás, munkaerőpiaci kompetenciák, együttműködés erősítésére

II. 5. 1. Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások

a) HIÁNYOSSÁGOK

A Szolgáltatási Út Térképben megállapításra került, hogy a vármegye járásaiban biztosítottak a célzott fejlesztő tevékenységek, szolgáltatások és programok a hátrányok mérséklésére a mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára. Ezek a tevékenységek elérhetőek a vármegye minden járásában, de járásonként és járási településenként is eltérés mutatkozik a tevékenységekhez való hozzáférés tekintetében, az elérhető szolgáltatások számosságát illetően is. Ez az egyenlőtlenség a periférikus települések lakói számára jelenti a legnagyobb kihívást, mivel a szolgáltatások koncentrálódása a járásközpontokban az utazási és időbeli ráfordítás miatt jelentős akadályt képez a rendszeres részvétel elérésében. A hiányosságok enyhítésére a mobil szolgáltatások (pl. mobil fejlesztőpedagógus, utazó gyógypedagógus, szűrőbuszok) hálózatának fejlesztésére lenne szükség, különösen a legsúlyosabb hátrányokkal küzdő településeken. A vármegyei települések nevelési, oktatási intézményei biztosítják a mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára az integrált nevelést, oktatást. Az integrált oktatás alapvető elv, azonban a gyakorlati megvalósítása a befogadó intézmények felkészültségén múlik. A nevelési és oktatási intézmények a hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítéséhez fejlesztési programmal rendelkeznek. Az intézményekben dolgozók képzéseken vesznek részt a hatékony fejlesztés érdekében. Fontos, hogy ezek a képzések ne csak az integráció elméletére, hanem a differenciált pedagógiai módszerekre, a roma kultúra ismeretére és a szociális hátrányok kompenzálására is fókuszáljanak. A minőségi integrációhoz elengedhetetlen a megfelelő számú fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus és pszichológus jelenléte az intézményi falakon belül. A mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatás egy része csak decentrumokban, illetve a megyeszékhelyen, Nyíregyházán érhető el. Ez a koncentráció hátráltatja a vidéki, elszigetelt települések lakosságát. A fejlesztő szolgáltatások igénybevételéhez azok a települések, amelyek rendelkeznek kisbusszal vállalják gyermekek időpontra történő szállítását ezzel is segítve a

gyermekek szüleit. Ez a gyakorlat dicséretes, de a kisbuszos szállítás nem jelent teljes körű megoldást, mivel a közlekedési logisztika és a járműpark fenntartása önkormányzati szinten komoly kihívás. Azokon a településeken, ahol nincs nevelési, oktatási intézmény, ott a gyermekek szomszédos településre szállításában az önkormányzatok segítséget nyújtanak, ha a szülő kéri. A szállítási kapacitások bővítése és a szülők tájékoztatása a lehetőségekről kritikus a hozzáférés javításában. A tanulók személyiségének, képességeinek, érdeklődési körüknek megfelelő szakmák kiválasztásában jelentős szerepe van a pályaorientációs tevékenységeknek, amelynek biztosítása fontos a továbbtanulás szempontjából. A tanulók és a szüleik számára is fontos, hogy időben felismerjék a tanulók képességeit, érdeklődési körét, annak érdekében, hogy a tanulók számára megfelelő középfokú intézmény kerüljön kiválasztásra. Ezzel is csökkenthetővé válna a lemorzsolódott tanulók száma. A pályaorientációt a korai iskolaelhagyás megelőzésének kulcselemévé kell tenni. Ehhez szükség van rendszeres, gyakorlatorientált pályaválasztási napokra, gyárlátogatásokra és mentorprogramokra, ahol a helyi vállalkozások szakemberei közvetlen tapasztalatokat adhatnak át. Különös figyelmet kell fordítani a hátrányos helyzetű fiatalokra, akiknek gyakran hiányoznak a családi minták és információk a munka világáról. A vármegye 229 településén a pedagógiai szakszolgálat járási tagintézményei szervezik meg a nevelési, tanácsadási-, szakértői bizottsági tevékenység-, gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás-, valamint tehetséggondozás szakfeladatok ellátását. A szakszolgálat feladatai sokrétűek, a logopédiai szűrésektől a részképességzavar fejlesztéseken át a pályaválasztási tanácsadásig segítik a gyermekeket, tanulókat. A szakszolgálat központi szerepe ellenére a kapacitásuk szűkös, ami hosszú várólistákat eredményez a fejlesztések megkezdésében. A nevelési, oktatási intézmények további szakemberek (pl. pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, pályaorientációs munkatárs) bevonásával valósítsák meg az emelt számú fejlesztési tevékenységeket. A szakemberhiány és a szakemberek nagyfokú leterheltsége miatt az emelt számú fejlesztés biztosítása nehéz. Ez a krónikus hiány rontja a fejlesztőmunka minőségét és folyamatosságát. A hiány enyhítésére célzott ösztöndíjprogramok, lakhatási támogatások és magasabb bérezés bevezetése lenne szükséges a vármegyei hiányszakmákban. A korábbi EFOP pályázatokban civil szervezetek által megvalósított fejlesztő tevékenységek (pl. Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda programok, egészségügyi szűrések stb.) próbálták lefedni az általános szakemberhiányt és biztosították a hiányzó programok megvalósítását a vármegyei járásokban. A civil szféra rugalmassága és a helyi közösségekhez való közelsége miatt kulcsszerepet játszik a hátrányos helyzetűek felzárkóztatásában. A Biztos Kezdet Gyerekházak a korai fejlesztés és a szülői kompetenciák erősítésében pótolhatatlanok, míg a Tanoda programok a tanórán kívüli oktatást,

felzárkóztatást és a motiváció fenntartását segítik. A települési Helyi Esélyegyenlőségi Programokból kiderül, hogy a korábban megvalósított, sikeres programok, tevékenységek és ellátások további biztosítása szükséges és fontos lenne a települési önkormányzatok számára. Ez a felismerés alátámasztja, hogy a sikeres projekteket hosszú távon, önkormányzati vagy stabil állami finanszírozással kell integrálni a helyi szolgáltatási rendszerbe. A mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek és fiatal felnőttek esetében gyakori probléma, hogy a gyermekek rossz anyagi helyzetű családban nevelkednek. A szülők sokszor nem dolgoznak vagy közfoglalkoztatottak. Az ilyen családban nevelkedő gyermekek egy része tanköteles koráig az általános iskolát sem végzi el. Ha mégis elvégzi és továbbtanul, akkor előfordul, hogy középiskolai tanulmányait abbahagyja, lemorzsolódik vagy nem szerez szakképzettséget. Az alacsony iskolai végzettség ördögi köre továbbörökíti a szegénységet. Az ilyen gyermeknek, fiatal felnőttnek a rossz családi helyzetéből történő kitörési lehetősége jelentősen lecsökken. Tekintettel az alacsony iskolai végzettségre a foglalkoztatottság esélye is bizonytalanná válik, ami tartós munkanélküliséghez és szociális kiszolgáltatottsághoz vezet. Ezt felismerve azok a mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek, akik hamar kikerülnek az oktatási intézményekből, - a tankötelezettség lejártát követően - olyan intézményekben fejezhetik be tanulmányaikat, ahol segítik a 8 általános iskolai végzettség megszerzésében őket és próbálják elérni náluk, hogy legalább egy szakképzettséget szerezzenek. Ezek a Második Esély programok létfontosságúak a munkaerőpiaci integráció szempontjából. Sajnos ezeknek az oktatási intézményeknek a vármegyén belüli elérhetősége nem egyformán biztosított. Sok esetben az intézményekbe történő eljutás, utazás is gondot jelent a közösségi közlekedés során biztosított járatok száma miatt, illetve anyagi okokból. A képzések elérhetővé tételéhez a helyi önkormányzatok és a közlekedési vállalatok közötti koordináció szükséges, biztosítva a kedvezményes vagy ingyenes utazási lehetőséget. A települések önkormányzatai szociális rendeletekkel segítik a mélyszegénységben élőket, pénzbeli és természetbeni ellátásokkal támogatva a rászorulókat. Ez a támogatás a legalapvetőbb szükségleteket elégíti ki, de nem oldja meg a szegénység strukturális okait. A vármegye településein az önkormányzatok által nyújtott rendszeres, illetve rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, a gyermekek számára biztosított kedvezményes vagy ingyenes étkezés, az ingyenes tankönyv biztosítása az oktatási intézményekben, illetve a szünidőben gyermekétkeztetés keretében napi egyszeri meleg étel igénybevételi lehetősége a leggyakoribb a formája az ellátások nyújtásának. Ezek a természetbeni juttatások jelentősen enyhítik a családok terheit. Vannak a vármegyében olyan települések, ahol az ellátások jóval szélesebb körben állnak rendelkezésre, például ruhaprogramok, iskolakezdési csomagok vagy

rezsitámogatás formájában. Ez a helyi eltérés mutatja, hogy az önkormányzatok anyagi ereje nagyban befolyásolja a nyújtott szociális védőháló szélességét. Emellett egyes településeken lehetőség van a Bursa Hungarica Felsőoktatási Ösztöndíjrendszer keretében kérelmet benyújtani. Ez az ösztöndíj a szociálisan rászoruló fiatalok, fiatal felnőttek felsőoktatásban való részvételét támogatja. A Bursa Hungarica program kiváló eszköz a hátrányos helyzetű fiatalok felsőoktatásba jutásának elősegítésére, de a program sikeressége érdekében növelni kell a programban részt vevő települések számát, és pályaorientációs tanácsadással kell kiegészíteni, hogy minél több tehetséges hátrányos helyzetű fiatal éljen a lehetőséggel. Az ösztöndíjrendszer mellett szükség lenne mentorprogramokra is, amelyek segítik a fiatalokat a felsőoktatás kihívásaival való megbirkózásban. A tartós felzárkózás eléréséhez elengedhetetlen a komplex és integrált beavatkozás, amely a szociális, oktatási és foglalkoztatási szektorok együttműködését igényli. A szolgáltatások nem korlátozódhatnak a gyermekkorra, hanem a teljes életpályát végigkísérő támogatást kell nyújtaniuk, a korai fejlesztéstől egészen a fiatal felnőttek munkaerőpiaci elhelyezkedéséig. Ehhez a vármegye szintjén egy koordináló ernyőszervezet létrehozása szükséges, amely felügyeli a szolgáltatások minőségét, biztosítja az erőforrások hatékony elosztását és elősegíti a szakmaközi párbeszédet. A rendelkezésre álló pályázati források mellett a helyi közösségi források mozgósítása és a vállalkozói szféra bevonása (pl. duális képzések, gyakornoki programok) is kulcsfontosságú a hátrányos helyzetű fiatalok tartós munkaerőpiaci integrációjának sikeréhez.

<u>Hiányosságok, felmerülő igények:</u>

- az elmúlt programozási időszakot követően még mindig fennáll bölcsődei, óvodai kapacitáshiány a vármegyében,
- 8 osztályos általános iskolai végzettség megszerzése,
- szakképzettség szerzése,
- a kilátástalanságból való kitörési lehetőségek bemutatása,
- szakemberek munkájának biztosítása, szakemberek segítsége,
- a neveléshez, oktatáshoz szükséges megfelelő eszközök, infrastruktúra hiánya,
- új oktatási, kulturális, sport tevékenységekbe történő bevonás lehetősége
- szabadidős és szünidei programok hiánya.

A települési HEP-ben megjelölt leggyakoribb problémák/intézkedések az alábbiak:

- gyermek agresszivitásának megszüntetése.
- gyermek tanulási nehézségeinek megszüntetése,
- több pszichológus, logopédus alkalmazása,

- szabadidős programok hiánya, bezárkózás,
- további nevelési, oktatási intézményi eszközök beszerzése, kültéri, beltéri (játékok, bútorok, gépek),
- veszélyeztetett gyermekek felzárkóztatása,
- a hátrányos helyzetek generációkon keresztüli átöröklődése,
- új tevékenységek bevezetése pl. zene, vizuális kultúra, sport tanulási lehetőségek biztosítása,
- a gyermekek, fiatalok körében nő a szenvedélybetegek száma,
- bűnmegelőzési programok megvalósítása,
- a család működését zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi, család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztetettség megemelkedett,
- tehetséges gyermekek elkallódásának megakadályozása.

Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1	Nem működnek megfelelő számban a vármegyében a Biztos Kezdet Gyerekházak, szakember és eszközpark és ingatlan/helyiség hiánya miatt.	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 229 település van. A települések számosságát tekintve nem áll rendelkezésre elég ingatlan, szakember és eszköz a Biztos Kezdet Gyerekházak működtetésére.	A Biztos Kezdet Gyerekház programjai megvalósításához ingatlan/helyiség, szakember és eszközök biztosítása szükséges. A foglalkozások hatékonyságának növeléséhez különböző fejlesztő eszközök beszerzése és biztosítása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Baba-mama foglalkozások nem működnek megfelelő számban.	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 229 település van. A települések számosságát tekintve nem áll rendelkezésre a foglalkoztatások megtartására alkalmas ingatlan/helyiség, szakember és eszközök.	A baba-mama foglalkozások megvalósításához ingatlan/helyiség, szakember és eszközök biztosítása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3	Nem működnek megfelelő számban a tanórán kívüli,	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 229 település van. A települések számosságát	A foglalkozások megvalósításához ingatlan/helyiség, szakember és eszközök biztosítása szükséges.	Javasolt ütemezés:	Vármegye Önkormányzata, települési	nem

	iskolai előrehaladást segítő programok (pl. Tanoda).	tekintve nem áll rendelkezésre ingatlan és a foglalkoztatások megtartására alkalmas helyiség/ingatlan és szakember.		éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4	Pályaorientációs, továbbtanulási tanácsadások, önértékelés fejlesztését elősegítő tréningek nem megfelelő számban működnek .	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 229 település van. A települések számosságát tekintve nem áll rendelkezésre a foglalkoztatások megtartására alkalmas szakember.	A tanácsadások, tréningek megvalósításához pályaorientációs szakember biztosítása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5	Tehetségfejlesztő programok hiánya.	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 229 település van. A települések számosságát tekintve nem áll rendelkezésre a foglalkoztatások megtartására alkalmas szakember.	A programok megvalósításához ingatlan/helyiség, szakember és eszközök biztosítása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
6	Pénzügyi tudatosságot segítő programok hiánya.	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 229 település van. A települések számosságát tekintve nem áll rendelkezésre a foglalkoztatások megtartására alkalmas szakember.	A programok megvalósításához ingatlan/helyiség, szakember és eszközök biztosítása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil	nem

				határideje: tervezetten 2030	szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
7	Kommunikáció fejlesztését segítő programok hiánya.	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 229 település van. A települések számosságát tekintve nem áll rendelkezésre a foglalkoztatások megtartására alkalmas, szakszakember.	A programok megvalósításához ingatlan/helyiség, szakember és eszközök biztosítása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
8	Szabadidős programok hiánya.	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 229 település van. A települések számosságát tekintve nem áll rendelkezésre a foglalkoztatások megtartására alkalmas, szakismerettel rendelkező szakember.	A programok megvalósításához szakember biztosítása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
9	Szenvedélybetegségek kezelésének hiánya (pl. alkohol-, drogproblémák kezelése).	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 229 település van. A települések számosságát tekintve nem áll rendelkezésre a foglalkoztatások megtartására alkalmas, szakismerettel rendelkező szakember.	A programok megvalósításához szakember biztosítása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

					oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
10	Bűnmegelőzési programok hiánya.	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 229 település van. A települések számát tekintve nem áll rendelkezésre a foglalkoztatások megtartására alkalmas, szakismerettel rendelkező szakember.	A programok megvalósításához szakember biztosítása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
11	A neveléshez, oktatáshoz, foglalkozásokhoz szükséges megfelelő eszközök, infrastruktúra hiánya.	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 229 település van. A települések számosságát tekintve nem áll rendelkezésre megfelelő eszközpark a különböző programok megvalósításához.	A programok megvalósításához eszközpark beszerzése szüksége.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1	A neveléshez, oktatáshoz, foglalkozásokhoz szükséges eszközök, infrastruktúra hiánya.	A fogyatékossággal élő gyermekek, fiatalok fejlesztése gyakran nem biztosított, hiányoznak a speciális módszertani ismeretekkel rendelkező szakemberek.	A programok megvalósításához speciális eszközpark beszerzése szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit	nem

				tervezetten 2030	gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2	Közintézmények, járdák, utak, parkok teljes akadálymentesítése.	A fogyatékossággal élőknek nehéz nem akadálymentesített területeken közlekedni.	A közintézmények, járdák, utak, parkok, akadálymentesítése szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek hián.ya	A fogyatékossággal élő gyermekek, fiatalok fejlesztéséhez hiányoznak a speciális módszertani ismeretekkel rendelkező szakemberek.	Fogyatékossággal élő gyermekek fejlesztését célzó tanórán kívüli, előrehaladást segítő programok szervezése, biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4	Kommunikációs készséget fejlesztő programok hiánya.	A fogyatékossággal élő gyermekek, fiatalok fejlesztéséhez hiányoznak a speciális módszertani ismeretekkel rendelkező szakemberek.	Fogyatékos gyermekeknek kommunikációt fejlesztő tevékenységek szervezése, biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások hozzáférésének javításához az EFOP (Európai Szociális Alap) pályázatok keretében megvalósított felzárkózó tevékenységek folytatása, biztosítása a kisgyermek kortól egészen a fiatal felnőttek korosztályáig elengedhetetlen. A korai beavatkozás kulcsfontosságú, de hatása elvész, ha nem követi a teljes életpályát támogató, folyamatos fejlesztési lánc. A jó gyakorlatok rögzüléséhez kapcsolódóan nagyon fontos lenne, hogy akik már részt vettek pl. a Biztos Kezdet Gyerekház baba-mama foglalkozásain, azok kisgyermek koruktól egészen a fiatal felnőtt korosztályig részt tudjanak venni a szükséges hátrányt csökkentő, fejlesztő programokon, tevékenységeken. Ez az életút-alapú megközelítés biztosítja a megszerzett kompetenciák megerősítését és a lemorzsolódás megelőzését a kritikus átmeneti időszakokban (pl. óvodából iskolába, általános iskolából középiskolába). A kiemelkedő tehetségek számára pedig biztosított legyen a tehetséggondozó szakkörökön, versenyeken való részvétel lehetősége. A hátrányos helyzetű tehetségek felkutatása és célzott támogatása kulcsfontosságú a társadalmi mobilitás szempontjából, hiszen a megfelelő anyagi és szakmai támogatás nélkül ezek a tehetségek gyakran elkallódnak. Továbbra is szükség van a hiányzó szolgáltatások, fejlesztő tevékenységek megvalósítására a baba-mama klubok szervezésétől a tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységeken át, a pályaorientációs, továbbtanulási tanácsadásokon keresztül a tehetségfejlesztő foglalkozások megtartására. A tanórán kívüli tevékenységeknek fókuszálniuk kell a kulcskompetenciák fejlesztésére, mint például a szövegértés, digitális írástudás és természettudományos érdeklődés növelése, ami alapvető a munkaerőpiaci elhelyezkedéshez. A pénzügyi tudatosság fejlesztését segítő programok és a kommunikáció fejlesztését segítő programok biztosítása segítené a Járási Munkaügyi Központok által korábban biztosított képzéseken való részvételét a fiatal felnőtteknek, ami nagy segítség lehet a munka világában történő elhelyezkedésben. A pénzügyi edukáció kiemelten fontos a mélyszegénységben élők számára, mivel segít a tudatos döntéshozatalban, az eladósodás elkerülésében és az alapvető gazdálkodási képességek elsajátításában. A kommunikációs tréningek pedig javítják a szociális készségeket és az önérvényesítési képességet, ami elengedhetetlen a munkahelyi interjúkon és a munkahelyi környezetben való beilleszkedéshez. A gyermekek kompetenciáinak javításán túlmenően szükséges a szülők partneri viszonyán, együttműködésének megerősítésén is javítani a nevelési, oktatási intézményekhez kapcsolódóan. A szülők bevonása kritikus a fejlesztési programok sikeressége szempontjából. Ilyen együttműködés megerősítését célzó tevékenység lehet akár egy családi nap szervezése, ahol az óvodai, iskolai kereteken kívül kötetlen formában

ismerkedhetnek meg, beszélgethetnek a szülők a gyermekük nevelésével, oktatásával foglalkozó szakemberekkel. Ezen felül alacsony küszöbű, szülői kompetenciafejlesztő tréningek szervezése is szükséges (pl. pozitív fegyelmezés, tanulási környezet kialakítása otthon), amelyek támogatják a szülőket a gyermekük tanulmányi előrehaladásában. A közösségi mediátorok és roma szakkollégisták bevonása segítheti a bizalmi híd építését a szülők és az intézmények között. Alapkompetenciák és szakképzettség megszerzését célzó programok megvalósítására is nagy szükség van a vármegyében jelenlévő tanulmányait abbahagyó, lemorzsolódó diákokra, fiatal felnőttekre tekintettel. Szükséges a "Második esély" típusú programok kiterjesztése, amelyek rugalmas tanrenddel és személyre szabott mentorálással segítik az általános iskolai és szakképzési végzettség pótlását. Ezeknek a képzéseknek a helyi munkaerőpiaci igényekre kell épülniük. A fent említett tevékenységek biztosításával, megvalósításával lehetőség van a munkaképes korú fiatalok munkahely szerzésére és a kilátástalanságból való kitörésre. A tartós munkaerőpiaci bevonás nem csak egyéni szinten, hanem a vármegye gazdasági teljesítménye és szociális kohéziója szempontjából is létfontosságú. A gyermekek és fiatal felnőttek célcsoportját érintő szolgáltatási hiányok csökkentéséhez szükséges az alapinfrastruktúrán túl humánerőforrás (pl. fejlesztő, illetve gyógypedagógusok, pályaorientációs munkatársak, szociális szakemberek) és megfelelő fejlesztő eszközök biztosítására. Kiemelten fontos a hiányszakmákban dolgozók anyagi és erkölcsi megbecsülése, valamint a vidéki térségekben dolgozók lakhatási támogatása a szakemberhiány enyhítése érdekében. A fejlesztő eszközök beszerzése magában foglalja a digitális fejlesztő szoftvereket, logopédiai és szenzoros integrációs eszközöket, amelyek nélkülözhetetlenek a minőségi, differenciált fejlesztéshez. A programok hosszú távú fenntarthatóságához és hatékonyságához elengedhetetlen a szektorok közötti folyamatos és célzott együttműködés, valamint a kellő finanszírozási háttér biztosítása. A felzárkózás nem egyszeri projekt, hanem egy hosszú távú, közösségi szintű elköteleződést igénylő folyamat.

II. 5. 2. Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások

a) HIÁNYOSSÁGOK

A sajátos nevelési igényű (SNI), pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek szolgáltatáshoz történő hozzáférésének vizsgálatára a Helyi Esélyegyenlőségi Programok biztosítottak hol bővebb, hol szűkebb információt. Ezek a programok alapvetőek lennének a helyi igények feltérképezéséhez és a célzott beavatkozások tervezéséhez, de a programok tartalmában és

részletességében tapasztalható különbségek rávilágítanak arra, hogy a települési szintű adatgyűjtés és tervezés még nem egységes a vármegyében. A vármegye településein élő 6.418 fő SNI-s és BTMN-es (Beilleszkedési, Tanulási, Magatartási Nehézséggel küzdő) gyermek számára az integrált nevelés és a gyógypedagógiai oktatás biztosított. Ez a jelentős létszám jól mutatja a speciális ellátások iránti óriási igényt. Az integrált nevelés elsősorban a köznevelési intézményekben (óvodák, iskolák) valósul meg, de a hatékonysága nagymértékben függ a befogadó intézmények felkészültségétől, a megfelelő számú gyógypedagógus jelenlététől és az eszközpark korszerűségétől. A gyógypedagógiai oktatás ezzel szemben speciális intézményekben (pl. speciális iskolák, fejlesztő iskolák) zajlik. A kihívás a megfelelő arányú és minőségű integráció biztosítása, amely nem csupán a fizikai együttlétet, hanem a tanulási folyamatok egyéni adaptálását is jelenti. A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyerekek helyben történő fejlesztésének, tanításának támogatása nem mindenki számára egyenlő hozzáférés mellett elérhető szolgáltatás. A szolgáltatások területi eloszlása erősen koncentrált a járásközpontokra és a vármegyeszékhelyre. A periférikus, kistelepüléseken élők számára a fejlesztő foglalkozásokra történő bejárás jelentős logisztikai és anyagi terhet ró a családokra, ami gyakran a fejlesztések elmaradásához vezet. Ennek enyhítésére lenne szükség a mobil gyógypedagógiai szolgáltatások hálózatának fejlesztésére, ahol a szakemberek utaznak a rászoruló gyermekekhez. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye járásaiban működnek, olyan sajátos nevelési igényű és fogyatékossággal élő gyermekek, fiatalok, felnőttek ellátásával, fejlesztésével foglalkozó intézmények, amelyek fenntartói állami szervezetek, tankerületek, önkormányzatok, civil szervezetek és gazdasági társaságok. Az intézménytípusok között található nappali, napközbeni ellátást, fejlesztő foglalkozásokat, illetve bentlakást biztosító intézmények. Ez a többszereplős struktúra biztosítja a szolgáltatások diverzitását, de megköveteli a folyamatos koordinációt és hálózatosodást a párhuzamosságok elkerülése és a szolgáltatási útvonalak átláthatóságának javítása érdekében. Az intézmények a fejlesztő foglalkozásokon, oktatásokon túl tanácsadással, segítségnyújtással, információ nyújtással, szolgáltatás kereséssel is segítik a rászorulókat és szüleiket. Ez a komplex támogatás alapvető, mivel a SNI-s gyermekek nevelése nem csupán szakmai, hanem súlyos érzelmi, szociális és anyagi terhet is jelent a családok számára. Kiemelkedően fontos a szülősegítő csoportok és a családi tanácsadás biztosítása, amelyek segítik a szülőket a nehézségek feldolgozásában és a szükséges információk megszerzésében. Ezeken az intézményeken kívül még a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat járási tagintézményeinél foglalkoztatott pszichológusok és szakemberek foglalkoznak szükség szerint a gyermekekkel. A szakszolgálat központi szerepet játszik a diagnosztizálásban, a szakértői vélemények kiadásában és a

fejlesztések megkezdésének javaslatában. Azonban a szakemberhiány itt is érzékelhető, ami hosszú várólistákat eredményez, késleltetve a fejlesztések megkezdését. A Szakszolgálatok kapacitásának bővítése, különösen a pszichológusok és a fejlesztőpedagógusok terén, kritikus feladat. Prevenciós céllal, és a feltárt esetek enyhítésére együttműködnek a köznevelési és gyermekjóléti intézmények szakemberei (intézményi pszichológus, védőnő, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, gyermekvédelmi felelős). Ez a multidiszciplináris együttműködés elméletileg lefedi a gyermekek ellátási spektrumát, de a gyakorlatban az információáramlás nehézségei és a kapacitáshiány gátolja a hatékony működést. A hálózatot erősítő rendszeres szakmaközi találkozók és a közös esetmegbeszélések szervezése elengedhetetlen a szinergiák kihasználásához. A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekeket települések önkormányzatai szociális rendeletekkel segítik pénzbeli és természetbeni ellátásokkal támogatva. A települési önkormányzatok a krízishelyzetben lévő gyermekek részére biztosítanak a rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatást, kedvezményes, illetve ingyenes iskolai étkeztetést, rendkívüli kiadások viseléséhez nyújtott települési támogatást, beiskolázási támogatást. Ez a szociális védelem kiegészíti az egészségügyi és oktatási szolgáltatásokat, segítve a családok anyagi terheinek enyhítését, amelyek a speciális igényű gyermek neveléséből fakadnak (pl. utazási költségek, speciális eszközök, gyógyszerek). A szociális támogatások célzottabbá tétele, a speciális igényekhez igazítása további fejlesztést igényel. Bár a sajátos nevelési igényű, pszichés zavarral küzdő gyermekek száma alacsonyabb, mint a mélyszegénységben élő gyermekek és roma gyermekek száma, fejlesztésük sokkal speciálisabb. A speciális igények miatt a fejlesztő foglalkozások költségigényesebbek és személyi feltételekhez kötöttek. Ezen csoportok jelentős része ráadásul halmozottan hátrányos helyzetű, ahol a szociális és gazdasági depriváció tovább rontja a fejlődési esélyeket. A sajátos nevelési igényű, pszichés zavarral küzdő gyermekek korai szűrésére és a zavarok minél korábbi felismerésére nagy szükség van. A korai beavatkozás kritikus az állapotromlás megelőzésében és a későbbi életminőség javításában. A korábbi EFOP operatív programban megvalósított Biztos Kezdet Gyerekházak tevékenységei között szereplő korai fejlesztések, szűrések és a fejlesztő foglalkozások az EFOP+ tevékenységek közötti biztosítása kiemelkedően fontos lenne mind a gyermekek, mind az őket nevelő szülők számára. A Gyerekházak alacsony küszöbű, bizalmi alapon működő intézmények, amelyek ideálisak a korai szűrésre és a fejlesztések azonnali megkezdésére, különösen a hátrányos helyzetű családok körében. A fejlesztésekhez szükséges eszközök, infrastruktúra beszerzése is megvalósíthatóvá válna az EFOP+ operatív program keretében. A vármegyében a korábbi évek operatív programjaiban meghirdetett pályázatokban kötelező volt az intézmények akadálymentesítése. Ezek a fejlesztések lehetővé

tették a fogyatékossággal élők közintézményekbe való bejutását, megközelítését. Azonban az akadálymentesítés nem érhet véget a fizikai hozzáférhetőségnél. További fejlesztésekre van szükség a kommunikációs és információs akadálymentesítés terén is (pl. könnyen érthető nyelven írt tájékoztatók, jelnyelvi tolmácsolás biztosítása). Ezen túlmenően, a települések közterületeinek, játszótereinek és közösségi tereinek inkluzívvá tétele, valamint a speciális közlekedési lehetőségek biztosítása is kiemelt figyelmet igényelne a teljes körű társadalmi részvétel érdekében. A szülők és a gondozók tehermentesítése érdekében a speciális gyermekfelügyelet és a rövid idejű bentlakásos szolgáltatások fejlesztése is elengedhetetlen a vármegyében.

Felmerülő igények:

- szünidei, szabadidős programok szervezése, nyáron kevesebb program lehetőség adódik a gyermekeknek az iskola és óvoda nélkül.
- szakemberek munkájának biztosítása újabb képzésekkel,
- a neveléshez, oktatáshoz szükséges megfelelő eszközök, infrastruktúra hiánya,
- a fogyatékossággal élők számára kevés helyen biztosított a szakképzési lehetőség, így elhelyezkedésük a munka világában nehéz,
- további akadálymentesítés szükséges a vármegye településein,
- új oktatási, kulturális, sport, prevenciós tevékenységek biztosítása.

Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ, PSZICHÉS ZAVARRAL KÜZDŐ, FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ GYERMEKEK						
1	Iskolán kívüli szabadidős programok hiánya célcsoport tagjai számára.	A célcsoport közösségi integrációját és fejlődését szolgáló közművelődési és egyéb programok leginkább csak az óvodai/iskolai keretek között csak korlátozott mértékben lehet elősegíteni.	Célzott a közösség integrációját és fejlődését szolgáló programok szervezése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Szakemberek képzési lehetőségének és kiégés elleni tréningek hiánya .	A szakemberhiány miatt nagyfokú leterheltséggel dolgoznak a szakemberek, az utazó pedagógusok.	A újabb szakemberek bevonásához képzések indítása, illetve a szakemberek számára képzések, kiégés elleni tréningek szervezése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Speciális infrastrukturális, fejlesztő eszközök hiánya.	Kistelepüléseken jellemző a fejlesztéshez szükséges speciális helyiség, eszközök hiánya, illetve korlátozott a hozzáférhetősége.	Fejlesztő és mozgásszobák kialakítása illetve a szobákba szükséges speciális eszközök beszerzése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4	Intézmények között tapasztalatcserék, jó-gyakorlatok megosztásának hiánya.	A vármegyében működő a sajátos nevelési igényű, pszichés zavarral küzdő, fogyatékossággal élő személyek ellátását végző intézmények dolgozói közötti információáramlás és tapasztalatcsere korlátozott.	A szakemberek számára találkozók, konferenciák szervezése a tapasztalatok, jó gyakorlatok megosztására.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5	Prevenciós szolgáltatások igénybevételének hiánya.	Az egészségügyi prevenciós szolgáltatásokat kevesen veszik igénybe részben a fogyatékossággal élők csoportja, mert nehezen megközelíthetőek a szűrések helyszínei számukra.	Az egészségügyi prevenciós szolgáltatások megrendezésekor tekintettel kell lenni arra, hogy minden célcsoport számára, így a fogyatékossággal élők számára is elérhető, akadálymentesített épületben kerüljön megtartásra a szűrés.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
6	Közintézmények, járdák, utak, parkok teljes akadálymentesítése.	A fogyatékossággal élőknek nehéz nem akadálymentesített területeken közlekedni.	Közintézmények, járdák, utak, parkok teljes akadálymentesítése szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A fogyatékossággal, pszichés fejlődési zavarral élők célcsoportja számára a táblázatban javasolt megoldások között szerepel a célzott közművelődési programok szervezése nevelési és oktatási intézményeken kívül. Ez a megközelítés létfontosságú, mivel az iskolai környezeten kívüli, alacsony küszöbű, inkluzív programok segítik a társadalmi integrációt, a szociális készségek fejlesztését és az elszigetelődés leküzdését. Ilyen programok lehetnek például a speciális igényekhez igazított művészeti, kézműves vagy sportfoglalkozások, amelyek nem a teljesítményt, hanem a részvételt és az élményszerzést helyezik előtérbe. A közművelődési intézmények (művelődési házak, könyvtárak, IKSZT-k) ideális helyszínek lehetnek ezeknek a programoknak, feltéve, hogy megfelelő képzettségű szakemberek és akadálymentesített környezet áll rendelkezésre. A programoknak nemcsak a fogyatékossággal élőket, hanem családtagjaikat és kortársaikat is be kell vonniuk az elfogadás és az érzékenyítés érdekében. Emellett nagyon fontos a szakemberek (pl. gyógypedagógusok, fejlesztőpedagógusok, pszichológusok, pedagógiai szakpszichológusok), speciális végzettséggel rendelkező szakemberek létszámának növelése. Jelenleg a vármegyében súlyos humánerőforrás-hiány tapasztalható ezen a területen, ami jelentősen lassítja a diagnosztikai és fejlesztési folyamatokat. A szakemberhiány komoly terheket ró a meglévő állományra, ami a minőségi ellátás fenntarthatóságát veszélyezteti. A létszámbővítés mellett elengedhetetlen a vidéki térségek vonzóvá tétele a fiatal szakemberek számára, például lakhatási támogatás, bérkiegészítés és kedvező munkakörülmények biztosításával. A szakember-utánpótlás érdekében szorosabb együttműködésre van szükség a felsőoktatási intézményekkel a helyi igényekre szabott képzések és gyakorlati helyek biztosításával. A több éve ezen a területen dolgozó szakemberek kiégése és későbbi pálya elhagyására tekintettel további képzések, tréningek, találkozók biztosítása szükséges. A speciális nevelési igényű (SNI) és a pszichés zavarral küzdő gyermekekkel való munka érzelmileg és szakmailag is rendkívül megterhelő. A szupervízió, a mentálhigiénés támogatás és a szakmai hálózatépítés alapvető eszközök a kiégés megelőzésére és a szakmai motiváció fenntartására. A rendszeres továbbképzések (pl. új terápiás módszerek, digitális fejlesztőeszközök használata) révén a szakemberek naprakész tudást szerezhetnek, ami növeli a hatékonyságukat és szakmai elégedettségüket. Fontos lenne olyan csoportok létrehozása is, ahol a hasonló területen dolgozó kollégák megoszthatják tapasztalataikat és érzelmi támogatást nyújthatnak egymásnak. A táblázatban az infrastruktúrát érintő hiányok is feltüntetésre kerültek. A pszichés zavarral küzdő gyermekek hátrányainak mérsékléséhez fontos lenne fejlesztő szobák kialakítására, fejlesztő taneszközök beszerzésére. Ezeknek a szobáknak nyugodt, ingermentes vagy éppen multiszenzoros környezetet kell biztosítaniuk,

amelyek a terápiás folyamatokat támogatják. Hiánypótló lenne szenzoros integrációs szobák és mozgásfejlesztő termek kialakítása az intézményekben. A fejlesztő taneszközök beszerzése magában foglalja a speciális didaktikai eszközöket, a kommunikációs segédeszközöket, valamint a modern digitális technológián alapuló fejlesztő szoftvereket és hardvereket is. A megfelelő eszközök hiánya jelentősen rontja a fejlesztő munka hatékonyságát és a gyermekek fejlődésének ütemét. A Széchenyi Terv Plusz keretében meghirdetett pályázatokban továbbra is kötelező a teljes vagy projektarányos akadálymentesítés, ami nagymértékben segíti a fogyatékossággal élők közlekedését a különböző intézményekben és a szolgáltatások, ellátások elérését. Az akadálymentesítés komplex szemlélete azonban nem állhat meg a fizikai hozzáférhetőségnél. Szükséges a kommunikációs és információs akadálymentesítés is, ami magában foglalja a jelnyelvi tolmácsolás biztosítását a közintézményekben és rendezvényeken, a könnyen érthető nyelven írt tájékoztató anyagok elkészítését, valamint a digitális platformok (honlapok, applikációk) teljes körű hozzáférhetőségét (pl. képernyőolvasóval való kompatibilitás). Ez utóbbi különösen fontos az elektronikus ügyintézésben és a tájékozódásban való egyenlő részvétel biztosításához. A fejlesztéseknek ki kell terjedniük a korai fejlesztés rendszerének megerősítésére is. A pszichés fejlődési zavarok és a fogyatékosság korai felismerése és a fejlesztés azonnali megkezdése kritikus fontosságú a későbbi iskolai sikeresség és a társadalmi beilleszkedés szempontjából. Ehhez szükséges a védőnői hálózat, a háziorvosok és a pedagógiai szakszolgálatok közötti szorosabb együttműködés a szűrési és jelzőrendszeri funkciók erősítésére. A szakszolgálatok kapacitásának bővítése elengedhetetlen a gyors és pontos diagnózis felállításához, valamint a fejlesztések időbeni megkezdéséhez. A fogyatékossággal élők munkaerőpiaci integrációjának támogatása szintén kiemelt feladat. A vármegyében védett munkahelyek és támogatott foglalkoztatási programok bővítésére van szükség. Ez nem csupán munkahelyet, hanem társadalmi szerepet és önállóságot is biztosít e célcsoport számára. A foglalkoztatás szempontjából kulcsfontosságú a munkáltatók érzékenyítése és a munkahelyi adaptációk támogatása. Pályázati forrásokat kell biztosítani a munkahelyi környezet speciális igényekhez való igazítására és a foglalkoztatásban segítő esélyegyenlőségi mentorok alkalmazására. A szociális szolgáltatások területén a támogatott lakhatás formáinak szélesítése és a nappali ellátást biztosító intézmények hálózatának fejlesztése elengedhetetlen a fogyatékossággal élők és pszichés zavarral küzdők életminőségének javításához. A kisebb lakóotthonok, amelyek családiasabb, személyre szabottabb ellátást nyújtanak, alternatívát jelenthetnek a nagylétszámú intézményekkel szemben, támogatva a lehető legönállóbb életvitelt. A nappali ellátás biztosítása pedig tehermentesíti a családokat, lehetővé téve a hozzátartozók munkavállalását és szociális életét.

A helyi közösségek és a szülők bevonása a fejlesztési folyamatokba szintén kulcsfontosságú. A szülői érdek-képviseleti csoportok és a civil szervezetek támogatása révén megerősíthető a hangjuk és növelhető a programok társadalmi elfogadottsága. A civil szervezetek gyakran rugalmasabbak és közelebb állnak a célcsoporthoz, így hatékonyan tudnak hiánypótló szolgáltatásokat nyújtani, ezért a pályázati források elosztásánál figyelembe kell venni a civil szféra kapacitásbővítését is. A fenti fejlesztések együttesen teremthetik meg annak a komplex, inkluzív rendszernek az alapjait, amely a vármegyében élő fogyatékossággal és pszichés fejlődési zavarral küzdők számára valós esélyt biztosít a teljesebb életre és a társadalmi részvételre. A sikeres megvalósítás folyamatos monitorozást, szakpolitikai elkötelezettséget és többéves, stabil finanszírozási hátteret igényel.

II. 5. 3. Ifjúságot célzó tevékenységek

a) HIÁNYOSSÁGOK

A vármegyében a fiatalok részére szervezett programok jelentős része a szabadidő hasznos eltöltését segíti elő. Ez a prevenciós szerep rendkívül fontos a helyi közösségi élet és a fiatalok mentális egészségének szempontjából, ugyanakkor a munkaerőpiaci felkészítést célzó, strukturált programok kiegészítésére szorul. A vármegyeszékhelyen évek óta a foglalkoztatáshoz kapcsolódó szakma napok, állásbörzék kerülnek megrendezésre az ifjúság számára. Ezek az események kiválóan szolgálják a munkaadók és a potenciális munkavállalók közötti kapcsolatfelvételt és az információszerzést. Azonban a kistelepülésekről való eljutás gyakran nehézkes, és a rendezvények jellege miatt kevésbé vonzóak azok számára, akiknek nincs még kialakult pályaképük, vagy hiányzik a megfelelő alapképzettségük. Fontos kiemelni, hogy jelentős akadályt képez a foglalkoztatásban az alacsony iskolai végzettség és a szakképesítés hiánya, különösen a hátrányos helyzetű, és a roma lakosság körében. Ez a strukturális probléma a tartós munkanélküliség és a szegénység egyik fő forrása. A tankötelezettség 16 éves korban való megszűnése miatt sok fiatal nem szerez általános iskolai és/vagy szakmai végzettséget. Ez a korai iskolaelhagyás gyakorlatilag kizárja őket a piacképes szakképesítést igénylő állásokból, és a bizonytalan közfoglalkoztatás, illetve a segédmunkák körébe szorítja őket. Ez a helyzet sürgős, célzott beavatkozást igényel. A vármegyében a hiányok kompenzálására már megjelentek a fiatal felnőtteknek is elérhető felnőttképző intézmények, ahol lehetőség van az általános iskolai tanulmányok befejezésére, szakma tanulására, illetve érettségi bizonyítvány megszerzésére. Ezek az "Második esély" programok rendkívül fontosak, hiszen rugalmas feltételekkel biztosítják az alapvető és középfokú

végzettség megszerzését. A sikeresség kulcsa itt az alacsony küszöbű hozzáférés és a személyre szabott mentorálás, amely a fiatal felnőtteket végigkíséri a tanulási folyamaton, segítve az esetleges életviteli nehézségek leküzdésében. A felnőttképzést, szakmaszerzést és a fiatalok vállalkozói kompetenciáinak fejlesztését a járási hivatalok Foglalkoztatási Osztályai is segítik. A járási hivatalok aktív szerepvállalása a képzési igények felmérésében és a munkaerőpiaci elhelyezkedés támogatásában elengedhetetlen a regionális munkaerőpiac dinamikájának szempontjából. A vállalkozói kompetenciák fejlesztése különösen fontos, mivel a vármegyében a kkv-szektor erősítése kulcsfontosságú a foglalkoztatás bővítésében. Ezt a törekvést inkubátorházak, mentorhálózatok és kezdő vállalkozói támogatási programok erősíthetik. A vármegye településein az önkormányzatok diákmunka lehetőséget biztosítanak a nyári szünetben a 16 életévet betöltött tanulók számára. Ez a program hasznos első tapasztalatot ad a munkavégzésről, és kiegészíti a családi bevételeket. Sajnos a résztvevők száma korlátozott, és a program időtartama is rövid, ami csökkenti a hosszú távú hatását. Ezért is lenne fontos az ifjúsági, oktatási és foglalkoztatási szektor helyi szereplői között együttműködést elősegítő programok szervezésére legalább járási szinten. Egy járási szintű foglalkoztatási paktum kialakítása, amelyben az oktatási intézmények, a vállalkozások, a civil szféra és a foglalkoztatási szervek közösen tervezik a képzési kínálatot és a munkaerőpiaci beavatkozásokat, jelentősen növelhetné a programok hatékonyságát és relevanciáját. Ennek az együttműködésnek ki kell terjednie a szakmai gyakorlatok számának növelésére és a szakképző intézmények és a helyi gazdasági szereplők közötti szorosabb párbeszédre. A kötelező 50 órás közösségi szolgálat elvégzése kapcsán a fiatalok részt vesznek a civil szervezetek helyi programjain, de ezek az alkalmak nem elegendőek arra, hogy a település szintű helyi ügyek alakításában bevonásra kerüljenek. A közösségi szolgálat jelenlegi formája gyakran adminisztratív tehernek tűnik a fiatalok számára, és nem építi ki a valódi állampolgári aktivitást. Szükséges lenne olyan modellek bevezetése, amelyek lehetőséget biztosítanak a fiatalok számára ifjúsági önkormányzati tanácsadó testületek vagy fiatalok fórumai keretében arra, hogy érdemi beleszólásuk legyen a helyi közösségi terek tervezésébe, a helyi programok tartalmába, ezzel növelve a felelősségérzetüket és a helyi identitásukat. Tematikus ifjúsági táborok szervezése a településeken leginkább pályázati forrás terhére valósulnak meg. Tematikus táborok szervezését civil-, valamint egyházi szervezetek végzik több korosztály számára, de ezek vármegyén belüli elérhetősége nem egyformán biztosított. A kisebb, periférikus települések fiataljai számára az utazási és részvételi költségek jelenthetnek akadályt. A szabadidő hasznos eltöltése kapcsán sokkal több tematikus ifjúsági táborra lenne szükség, különösen olyan témákban, amelyek fejlesztik a digitális kompetenciákat, a nyelvtudást,

természettudományos érdeklődést, vagy a művészeti tehetséget. A szabadidő hasznos eltöltéséhez kapcsolódó programok, rendezvények szervezése legtöbbször a nevelési, oktatási intézményekben történik, illetve a települések művelődési házaiban, könyvtáraiban. Ez a koncentráció a formális intézményekre jó kiindulópont, de a fiatalok eléréséhez ifjúsági klubok alakítása, működtetése lenne optimális, ahol hasonló érdeklődésű fiatalok oszthatnák meg tapasztalataikat, élményeiket társaikkal, akár nem formális képzések keretében. Ezeknek a kluboknak alacsony küszöbűnek, barátságosnak és a fiatalok által formált tartalommal kell rendelkezniük. Közösségi házak, művelődési házak, könyvtárak, teleházak és IKSZT-k (Integrált Közösségi Szolgáltató Terek) biztosítanak ingyenes internet-hozzáférésen és a számítógép-használaton túl, segítséget nyújtanak az elektronikus ügyintézésben, és találkozási lehetőségeknek adnak helyet programok, szabadidős tevékenységek megvalósításával. Ezek a terek a digitális felzárkózás szempontjából létfontosságúak, különösen azokon a településeken, ahol a háztartásokban alacsony a digitális írástudás szintje. A településeken a fiatalokat is érdeklő kulturális, közösségi programok száma azonban alacsony. Legtöbb esetben a megrendezéshez szükséges közösségi terek hiánya is akadályozó tényező, illetve az a humánerőforrás-hiány, amely a programok folyamatos szervezését és vezetését gátolja. A vármegyében is megfigyelhető, hogy a fiatalok egy része tanulmányaik befejezése után, elköltözik a jobb munka- és társadalmi lehetőségek, kulturális programok, képzések reményében. Ez a jelenség, az ún. vidéki elvándorlás, súlyosan érinti a vármegye népességmegtartó képességét és a helyi gazdaság hosszú távú fenntarthatóságát. Az elvándorlás komplex okokra vezethető vissza, amelyek között a magasabb fizetések, a jobb karrierlehetőségek, a szélesebb kulturális kínálat és a fejlettebb szolgáltatások (pl. egészségügy, közlekedés) is szerepelnek. Ezért több településen az elvándorlás megelőzése céljából leginkább pályázati forrásokból szociális bérlakásokat, munkásszállásokat építenek vagy alakítanak ki, de ezek száma még mindig elenyésző, sokkal több szociális bérlakásra, illetve munkásszállóra lenne szükség a fiatal szakemberek és családok letelepedésének ösztönzéséhez. Az alacsony lakhatási költség kulcsfontosságú ösztönző lehet a pályakezdők és a családalapítók számára. Az önkormányzatok annak érdekében, hogy a lakosok ne hagyják el korábbi otthonukat, sok esetben települési támogatást nyújtanak lakhatáshoz kapcsolódó kiadások viseléséhez, és eseti rendkívüli támogatásokat biztosítanak. Ezek az intézkedések segítik a rászorulókat, de a lakásállomány minőségének javítását és bővítését nem oldják meg. Ehhez kapcsolódóan vármegyei pozitív példaként említhető, hogy Petneházán a már rendelkezésre álló szociális bérlakások mellett tervezik továbbiak vásárlását. Az Ibrányi járásban szociális bérlakások biztosításával segítik a fiatalok letelepedését. A Nyírbátori járásban Nyírbátor és

Pócspetri önkormányzata felvásárolja és felújítás után bérbe adja a lakhatásra alkalmatlan ingatlanokat azoknak a fiataloknak, akik a településen szeretnének letelepedni. Ez a modell egyedülálló, mivel egyszerre oldja meg az elöregedő ingatlanállomány problémáját és kínál vonzó lakhatási lehetőséget. Nyírgelse vissza nem térítendő anyagi támogatást nyújt a lakóingatlant szerző családoknak. Ezek a helyi kezdeményezések kiváló példái annak, hogyan lehet az önkormányzati forrásokat és a pályázati lehetőségeket kreatívan kombinálva kezelni a demográfiai kihívásokat. Ugyanakkor az ilyen jellegű programok regionális szintű kiterjesztése és állami támogatása elengedhetetlen a hatás fokozásához. Bár az önkormányzatok igyekeznek alapvető szolgáltatásokat nyújtani a költségvetésük biztosította lehetőségekhez mérten és a közfoglalkoztatással segíteni – amely átmenetileg biztosít jövedelmet és valamilyen szintű foglalkoztatást a munkaerőpiacról kiszorulóknak –, a célzott, komplex, helyben elérhető programok hiánya, szinergiája gátolja ezen problémák hatékony kezelését. A közfoglalkoztatás hosszú távon nem biztosít piacképes szakképesítést, ezért a munkaerő-piaci integrációhoz szükséges a képzési elemek kötelező beépítése és a civil szféra bevonása a kivezető programokba. A tartós megoldásokhoz további fejlesztésekre és szélesebb körű együttműködésre van szükség a munkaerő-piaci integráció és az életminőség javítása érdekében. Ez magában foglalja a szociális beavatkozások, az oktatási programok, a foglalkoztatási kezdeményezések és a lakhatási támogatás összehangolását egy egységes, vármegyei szintű felzárkózási stratégia keretében.

a) HIÁNYOSSÁGOK

- a járások településein általánosan kevés a munkahely, a munkanélküliségi ráta magas az országos átlaghoz képest,
- nehézséget okoz a szakmai tapasztalat hiánya, és sok esetben nincsenek kifejezetten a fiatalok foglalkoztatását és az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetet megkönnyítő programok helyben,
- az alacsony iskolai végzettségűek nem motiváltak a fejlesztésre, a tartós munkanélküli létből fakadó motiválatlanság fásultsághoz és reménytelenséghez vezet,
- a szociális bérlakások száma alacsony, nehezítve a rászoruló fiatalok és családok letelepedését.
- a felnőtt korosztály körében még mindig hiányosságok mutatkoznak digitális kompetencia területén,

- a mélyszegénységben élők és roma nők munkaerő-piaci elhelyezkedését hátrányos megkülönböztetés és előítéletek nehezítik, a fogyatékossággal élők elszigeteltek a társadalomban,
- a településeken elérhető fiatalokat is érdeklő kulturális, közösségi programok száma alacsony, legtöbb esetben a megrendezéshez szükséges közösségi terek hiánya is akadályozó tényező.

Ifjúságot célzó tevékenységek hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1	Foglalkoztatás támogatását, javítását célzó intézkedések hiánya	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 229 település található. Sok településen nincs olyan program, ami a fiatalok munkaerőpiaci elhelyezkedését segítené elő.	Fiatalok számára munkaerőpiaci belépést elősegítő tevékenységek, programok szervezése, biztosítása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Ismeretátadási programok, szakkörök hiánya	Ismeretátadási programok, programsorozatok megvalósítására legtöbbször csak pályázati forrásból van lehetőség, de sokszor hiányzik a szükséges közösségi tér is a rendezvények megtartásához.	Ismeretátadási programok, programsorozatok megrendezése és közösségi terek kialakítása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Fiatalok vállalkozói kompetenciáinak fejlesztési hiánya	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 229 település található. Sok településen nincs olyan program, ami a fiatalok vállalkozói kompetenciáinak fejlesztését erősítené.	A fiatalok vállalkozóvá válást segítő képzések megvalósítása szükséges minél szélesebb körben. .	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4	Ifjúsági munka hiánya	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében az ifjúsági munkát biztosító diákszövetkezetek száma alacsony és nem egyformán elérhető a vármegye lakosai számára. Nem megfelelő a fiatalok tájékoztatása.	Több diákszövetkezet működtetésére van szükség, illetve a nyári szünetben biztosított diákmunka minél szélesebb körben történő meghirdetésre. A vállalkozói, önkormányzati és foglalkoztatási szektor szereplőinek együttműködésére van szükség. Szélesebb körű tájékoztatás szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5	Az ifjúsági, oktatási és foglalkoztatási szektor együttműködését elősegítő programok hiánya	A vármegyében alacsony a fiatalok foglalkoztatása érdekében együttműködést elősegítő programok száma.	Az ifjúsági, oktatási és foglalkoztatási szektor együttműködését elősegítő programok szervezése, megrendezése szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
6	Fiatalok bevonásának hiánya a helyi ügyek alakításába civil szervezeteken keresztül	Sok településen jellemző, hogy a helyi fiatalok nem érdeklődnek a helyi ügyek iránt, nem vesznek részt közösségi rendezvényeken, „bezárkóznak”.	Ifjúsági klubok létrehozása és működtetése, illetve programok szervezése szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
7	Tematikus ifjúsági táborok hiánya	Sok településen nincs elég elérhető tematikus tábor, mivel az önkormányzatok költségvetése szűkös.	Tematikus táborok szervezése helyi civil szervezetekkel, egyházakkal közösen valósuljon meg, akik részt tudnak vállalni egy-egy program megvalósításában, illetve pályázati lehetőségek felkutatása szükséges a tábor megvalósításához.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
8	Ifjúsági civil szervezetek által szervezett programok hiánya	Vármegyénkben az ifjúsági civil szervezetek által szervezett programok legtöbbször a nevelési, oktatási intézményeken belül évente 1-2 alkalommal valósulnak.	Fontos lenne további ifjúsági civil szervezetek létrehozása, ahol nem csak egy adott intézmény, település fiataljai lehetnek tagok, hanem akár több település ifjúsága.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
9	Hasznos szabadidő eltöltését támogató tevékenységek hiánya	A vármegye sok településén nincs elég megfelelően kialakított, eszközökkel felszerelt közösségi tér a szabadidő hasznos eltöltéséhez.	Olyan közösségi terek létrehozása szükséges, amelyek alkalmasak a fiatalok szabadidejének hasznos eltöltésére és ehhez biztosítottak a megfelelő eszközök, játékok.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
10	A szociális bérlakások száma alacsony vármegyében	A vármegye településein alacsony a szociális bérlakások száma, ami nehezíti a rászoruló fiatalok és családok letelepedését.	Szociális bérlakások kialakítása, biztosítása a fiatalok elvándorlásának megakadályozása érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

Ifjúságot célzó tevékenységek hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
NŐK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐ GYERMEKEK, ROMA GYERMEKEK, FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1	A hátrányos helyzetű ifjúságot segítő szakemberek, civil szervezetek hiánya	A programok megvalósításához olyan szakemberekre van szükség, akik a segítik a hátrányos helyzetű, fogyatékossággal élő ifjúságot a programokon való részvétel során**.**	A programok megvalósítása során szükséges olyan szakemberek és/vagy civil szervezetek bevonása, akik a hátrányos helyzetű, illetve fogyatékossággal élő ifjúság rendezvényeken való részvételét segíti, támogatja.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Akadálymentes ifjúsági programok megvalósítása hiányzik.	Vármegyénkben az elmúlt évek pályázatainak köszönhetően több közintézmény akadálymentesítése valósult meg. További intézmények, szolgáltató helyek akadálymentesítés szükséges, hogy a fogyatékossággal élők is részt tudjanak venni egy-egy rendezvényen. Nem csak	A programok megvalósítási helyszínének kiválasztása során mindig kerüljön megvizsgálásra, hogy a fogyatékossággal élők számára is alkalmas-e helyszín. (Pl. Könnyen megközelíthető-e, akadálymentes bejutás és közlekedés mindenki számára biztosított-e? stb) Egyes programok esetében narráció biztosítása is szükséges lehet a	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

		területi akadálymentesítés szükséges ehhez, hanem audiovizuális akadálymentesítés is.	látássérültek számára a programok élvezhetősége érdekében.		intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Munkaerőpiaci elhelyezkedést elősegítő tevékenységek hiánya fiatal nők és fogyatékossággal élők számára	Nincsenek célzottan fiatal nők, illetve fogyatékossággal élők számára biztosított vállalkozói készségek fejlesztésére irányuló képzési lehetőségek.	Képzések megvalósítása a fiatal nők, illetve a fogyatékossággal élők számára.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4	Ingyenesen biztosított tematikus ifjúsági táborok hiánya	A települési önkormányzatok szűkös költségvetése nem teszi lehetővé ingyesen biztosítható tematikus táborok megtartását, ezáltal a mélyszegénységben élő gyermekek kiszorulnak a tábori részvételből.	Olyan ingyenes tematikus táborok szervezése szükséges civil, illetve egyházi szervezetekkel közös megvalósításban, amelyen a mélyszegénységben élő ifjúság is részt tud venni. Illetve az ilyen programok megvalósításához pályázati forrás keresése, biztosítása, felhasználása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5	Helyi hagyományokra épülő, kézműves tudás gyakorlati elsajátítását elősegítő programok hiánya	A vármegye települési önkormányzatai szűkös költségvetés nem teszi lehetővé a helyi hagyományokra épülő, kézműves programok megvalósítását.	Olyan programok megvalósítása szükséges, ahol egyaránt megismerhetőek a roma, illetve a helyi történeti hagyományok a résztvevők számára. A programok megvalósítása elősegítheti a településen élők integrációját is.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A vármegye településein az elmúlt évek pályázati forrásai ellenére további fejlesztések szükségesek a közösségi terek kialakításához és a szükséges eszközpark beszerzéséhez. A meglévő infrastruktúra állapota sok helyen gátolja a minőségi ifjúsági és közösségi munka hatékony elvégzését. A közösségi tereknek ma már nem csupán gyülekezőhelyeknek, hanem modern, multifunkcionális központoknak kell lenniük, amelyek képesek kiszolgálni a digitális korban felnövekvő fiatalok igényeit. Ehhez nemcsak az épületek felújítása, hanem a korszerű digitális infrastruktúra (pl. nagy sebességű internet, IT eszközök, interaktív táblák) kiépítése is elengedhetetlen, ami támogatja a digitális kompetenciák fejlesztését és a távoktatás, valamint a rugalmas munkavégzés feltételeit. A megfelelő eszközpark – beleértve a sport, a művészet és a szakmai képzésekhez szükséges felszereléseket – beszerzése kulcsfontosságú a vonzó programkínálat megteremtéséhez. Az ifjúságot megtartó programok, illetve az ifjúsági munka és a munkaerőpiaci képzésekhez kapcsolódó tevékenységek megvalósítása több szektor együttműködésével valósítható meg. A hatékonyság záloga a szektorok közötti szinergia megteremtése. Az önkormányzatok biztosítják a helyi tudást és az infrastrukturális alapot; a vállalkozói szféra a valós piaci igényeket és a gyakorlati képzési lehetőségeket (pl. duális képzések, gyakornoki programok), valamint a jövőbeni munkahelyeket kínálja; a civil szervezetek és az egyházak pedig a helyi közösségben való mély gyökerezésük révén biztosítják a bizalmi alapot, elérik a leginkább passzív és hátrányos helyzetű fiatalokat, és támogatják a szociális felzárkóztatást és a mentális egészség megőrzését. Ez a kooperációs modell teszi lehetővé, hogy a programok ne szigetszerűen, hanem integráltan és egymásra épülően működjenek. Kiemelten fontos a mentorprogramok fejlesztése, ahol a sikeres helyi vállalkozók vagy idősebb szakemberek tapasztalatot és útmutatást adnak a fiataloknak a pályaválasztásban és a karrierépítésben. Ezen túlmenően a digitális és soft skilleket fejlesztő műhelyek létrehozása alapvető, mivel a modern munkaerőpiacon már nem elegendő a szakmai tudás: elengedhetetlen a kommunikációs készség, a csapatmunka képessége és a problémamegoldó gondolkodás. Várhatóan ezen tevékenységek, infrastrukturális beruházások megvalósítására további pályázati források válnak elérhetővé. Ezen források hatékony felhasználásához elengedhetetlen egy regionális ifjúsági akcióterv kidolgozása, amely világosan meghatározza a prioritásokat és a mérhető célokat. A jövőbeni forrásoknak támogatniuk kell a munkaerőpiaci keresletre szabott képzési formákat, az innovatív oktatási módszereket és az alacsony küszöbű bejutást biztosító programokat. Különös figyelmet kell fordítani a fenntarthatóságra: a pályázati projektek lezárulása után is működőképes modelleket kell létrehozni, amelyek beépülnek az önkormányzati vagy civil szervezeti struktúrába, elkerülve az egyszeri, rövid távú

fejlesztéseket. Az önkormányzati, vállalkozói, civil és az egyházak összefogásával kialakítható egy olyan oktatási, foglalkoztatási és a szabadidő hasznos eltöltését segítő módszertan, ami alapján az ifjúság munkaerőpiaci bevonása szélesebbé válhat. Ez a módszertan egy közös vízió mentén szerveződik, ahol a fiatalok központi szerepet kapnak, nem csupán passzív résztvevőkként, hanem a programok aktív alakítóiként. Az oktatási pillér részeként a formális és non-formális képzések összehangolásával lehet növelni a releváns szakmai tudást, kiemelten kezelve a hiányszakmákat és a helyi gazdaság fejlődését támogató területeket (pl. mezőgazdasági innováció, turizmus, digitális szolgáltatások). A foglalkoztatási pillér a közvetlen munkaerőpiaci kapcsolatokat erősíti: állásbörzéket, szakmai látogatásokat, és célorientált álláskeresési tréningeket szervez. A szabadidő hasznos eltöltése pedig a kreatív önkifejezést, az egészséges életmódot (sport, egészségügyi edukáció) és az önkéntességet támogatja, amelyek mind hozzájárulnak a fiatalok társadalmi tőkéjének és felelősségérzetének növeléséhez. A módszertan alkalmazásával csökkenthető a vármegyéből történő elvándorlás mértéke, hiszen, ha a fiatalok helyben találnak vonzó programokat, képzési lehetőségeket és reális munkahelyi perspektívát, nagyobb eséllyel döntenek a szülőföldön maradás mellett. A közösségi terek fejlesztése és a célzott programok megvalósítása így egyfajta invesztíció a vármegye jövőjébe, ami hosszú távon hozzájárul a helyi gazdaság versenyképességéhez és a társadalmi kohézió erősítéséhez. A siker érdekében folyamatos monitoringra és értékelésre van szükség, hogy a programokat szükség esetén módosítani lehessen, biztosítva azok folyamatos relevanciáját a változó munkaerőpiaci és szociális környezetben. A helyi szereplők bevonásával és a fiatalok aktív részvételével létrejövő erős, helyi identitástudat szintén kritikus tényező az ifjúság helyben tartásában.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A vármegyében az elmúlt évek pályázati forrásai ellenére további fejlesztések szükségesek annak érdekében, hogy a hátrányos helyzetű lakosság számára elérhető és látogatható legyenek az ifjúság számára szervezett programok. A hozzáférhetőség kérdése több dimenziós problémát jelent, amely nemcsak a fizikai, hanem a szociális és gazdasági korlátokat is magában foglalja. Az esélyegyenlőség megteremtése kulcsfontosságú a társadalmi felzárkózás szempontjából, ezért a meglévő infrastrukturális hiányosságok felszámolása mellett elengedhetetlen a szociális bevonást célzó módszertanok kidolgozása. A települések járdái, utcái és közösségi terek akadálymentessé tételéhez, a közösségi terek infrastrukturális beruházásaihoz és az ifjúság számára szervezett programok megvalósítására továbbra is szükséges pályázati forrás felhasználása. Az akadálymentesítés esetében elengedhetetlen a komplex megközelítés, ami a

mozgáskorlátozottak számára szükséges rámpák, felvonók és megfelelő illemhelyek biztosításán túl kiterjed a látás- és hallássérültekre vonatkozó információs rendszerek kialakítására is (pl. tapintható felületek, Braille feliratok, indukciós hurok). Emellett a közösségi terek felújításánál a multifunkcionalitásra és a rugalmasságra kell törekedni, hogy az adott helyszín ne csak egy célcsoportot, hanem a teljes helyi közösséget, beleértve a különböző fogyatékossággal élőket is, képes legyen befogadni. A beruházásoknak nemcsak a jelenlegi, hanem a jövőbeli igényeket is figyelembe kell venniük, hosszú távú fenntarthatóságot biztosítva. A finanszírozás biztosításánál kulcsszerepet játszik a helyi önkormányzatok és a regionális fejlesztési ügynökségek közötti hatékony együttműködés. A fogyatékossággal élők és a mélyszegénységben élők számára több program, képzési lehetőség biztosítása szükséges fejlesztésük és elszigetelődésük megakadályozása érdekében. A programkínálatnak sokkal célzottabbá és személyre szabottabbá kell válnia. A fogyatékossággal élők esetében az integrált és inkluzív sport-, kulturális és oktatási programok révén lehet hatékonyan növelni a társadalmi részvételt. Kiemelt figyelmet kell fordítani a digitalizációval összefüggő kompetenciák fejlesztésére, mivel ezek a készségek kulcsfontosságúak lehetnek a megváltozott munkaképességűek munkaerőpiaci integrációjában, lehetővé téve a távmunkát vagy a speciális igényekhez igazított munkaköröket. A mélyszegénységben élő fiatalok esetében a programoknak elsősorban a szociális hátrányok kompenzálására, a lemorzsolódás megakadályozására és a pályaválasztási esélyek javítására kell fókuszálniuk. Ennek része lehet a non-formális oktatási formák széleskörű alkalmazása, az iskolai sikerességet támogató korrepetálások, valamint a puha készségeket (soft skills) fejlesztő tréningek (pl. kommunikáció, konfliktuskezelés, önéletrajz írás). Ezen felül elengedhetetlen a mentori hálózatok erősítése, ahol tapasztalt szakemberek segítik a fiatalok elköteleződését és motivációjának fenntartását, hidat képezve köztük és a munkaerőpiac között. A programok sikere szempontjából kritikus tényező, hogy a résztvevők számára ne csak elérhetővé, hanem vonzóvá és ingyenessé tegyék a lehetőségeket, esetlegesen kiegészítve utazási támogatással vagy étkezési hozzájárulással a gazdasági akadályok teljes felszámolása érdekében. A jövőbeli pályázati források felhasználásánál a fenntarthatóság elvének kiemelt szerepet kell kapnia. Az egyszeri beruházások helyett olyan programokat kell támogatni, amelyek hosszú távon is képesek biztosítani a minőségi közösségi és ifjúsági munkát, a helyi intézmények (önkormányzatok, civil szervezetek, egyházak) bevonásával és a helyi humánerőforrás fejlesztésével. A célzott, társadalmi integrációt szolgáló programok és az infrastrukturális fejlesztések összehangolt megvalósítása a vármegye egészének társadalmi és gazdasági fejlődését szolgálja.

II. 5. 4. Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamat

a) HIÁNYOSSÁGOK

A Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei településeken rendszeresen szerveznek olyan közösségépítő eseményeket, rendezvényeket, programokat, amelyek közösségek közötti párbeszédet és a helyi identitást erősítik. Az ilyen típusú együttműködések részben hagyományokra, részben a kulturális örökségre építkeznek.

Vármegyénk kulturális - épített környezetre vonatkozó - kapacitásai meghatározóak. A vármegye kulturális életének meghatározó szereplői között muzeális intézményeket, könyvtárakat, színházakat és levéltárat találunk.

A könyvtári terület legfőbb szereplője a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár, emellett 235 települési nyilvános könyvtár és jelentős számú könyvtári információs és közösségi hely van jelen a vármegyében. A könyvtárak találkozási helyek is egyben, közművelődési szerepkörük mellett közösségformálásban is meghatározó szerepet töltenek be.

Az egyetlen kőszínház a Nyíregyházán működő Móricz Zsigmond Színház. A vármegye jelentős kulturális fesztiváljai (Nyírbátori Zenei Napok, Zoárd Napi Sokadalom, Határon Túli Magyar Színházak Fesztiválja Kisvárda, Kenderes Napok, Fényes Napok, Szamos Feszt, Határmenti Világzenei Fesztivál, PanyolaFeszt, stb.) identitásformálóak, mindamellett, hogy helyi közösségépítő szerepük megkérdőjelezhetetlen turisztikai szempontból is meghatározóak. A nyíregyházi VIDOR Fesztivál kulturális és turisztikai szempontból is meghatározó esemény.

A múzeumok közül a legjelentősebb a Jósa András Múzeum, amely mellett további múzeumok működnek vármegyénkben (pl. Szatmári Múzeum, Beregi Múzeum, Rétközi Múzeum, Báthori István Múzeum, Vasvári Pál Múzeum, Vay Ádám Muzeális Gyűjtemény stb.). A vármegyében található múzeumok esetében strukturális változás figyelhető meg az elmúlt években. Az egy szervezeti struktúrába tartozó nyíregyházi Jósa András Múzeum 2013-ban kapta meg a (vár)megyei hatókörű városi múzeum besorolást, a Sóstói Múzeumfalu területi múzeummá vált, míg a Kállay Gyűjtemény közérdekű muzeális gyűjtemény lett. A vármegyében két olyan múzeum is található, amely a Magyar Nemzeti Múzeum tagintézménye lett: a nyírbátori Báthori István Múzeum, illetve a vajai Vay Ádám Muzeális Gyűjtemény. A közösségformálás, hagyományőrzés tekintetében a levéltári anyagok mellett, egyre fontosabb szerepet töltenek be a helytörténeti gyűjtemények is.

A vármegye kulturális palettáját színezik az állandó kiállítási helyszínek (például a Vásárosnaményban működő egyedülálló Vadászati Kiállítás).

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye, középkori templomokban Magyarország egyik leggazdagabb vidéke, a középkori templomoknak itt olyan sűrű hálózatuk maradhatott fent, amely egyedülálló. Szatmár és Bereg középkori egyházi örökségének egyedi hangulatát idézik a kisméretű templomok, a mellékük épített fa harangtornyok, a gazdagon fennmaradt középkori freskók, a festett karzatok, a díszes kazettás mennyezetek, faragott szószékek. Máriapócs, Nemzeti Kegyhelyünk nemzetközi hírű zarándokhely.

A nagyobb és meghatározóbb rendezvényhelyszínek mellett a településeken szervezett helyi kulturális események identitáserősítő, hagyományőrző jellegűek. A falunapok, szüreti bálok, gyermeknapok, jeles napok (kiemelten augusztus 20-a) megszervezése és ünneplése, az egyházi ünnepekhez kapcsolódó események szinte általánosak vármegyénk településein.

Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata települési döntéshozók körében kérdőíves felmérést végzett. Közösségi programok igényét a döntéshozók többsége jelezte.

A programok kialakításakor fontos szempont, hogy a szervezett események minél jobban felkeltsék a lakosság érdeklődését. Nemcsak a programok megszervezése jelent olykor kihívást egy-egy település életében, hanem sok esetben a különböző korosztályok és társadalmi csoportok bevonása, aktivizálása. Ennek érdekében a szervezők a helyi intézmények, szervezetek, helyi közösségi csoportok megvalósításba történő bevonásával ösztönzik részvételre a lakosságot (gyermekek fellépése a családtagok egyidejű megjelenésével). A bevonás csak részben tudja feloldani azt a problémát, hogy bizonyos településen a szervezett kulturális eseményeken kevés az érdeklődő. Nehéz új célcsoportok bevonása, aktivizálása.

A települési HEP dokumentumok felhívják arra is a figyelmet, hogy a kisebbségi önkormányzatok (kiemelten a roma és a német) hagyományőrző rendezvényei kulturális hídként funkcionálnak a többségi és a kisebbségi társadalom között, erősítve az integrációt. A hagyományok, szokások kölcsönös megismerése olykor csak közvetett célként jelenhet meg (közvetlen cél lehet gasztro-nap, táncház stb.)

Az idős generáció részére nem minden esetben érhetőek el a közösségi terek (nehéz az eljutás, nincsenek akadálymentes terek stb.).

Intergenerációs együttműködésre mutatkozik jelentős szolgáltatási igény. A személyközi kapcsolatok számának csökkenése nem csupán környezeti, azaz külső okok következménye, hanem abban - mint az öregedés alakulásában általában - az egyéni jellemzőknek is nagy a szerepük. Fontos a speciálisan az idősek részére biztosított rendezvények, szolgáltatások működtetése (nyugdíjasklubok), amelyek az egészséges életmód és lelki egészség megőrzésében meghatározó szerepet töltenek be. Számos település nyomatékosította, hogy az

idősebb korosztály bevonása a kulturális, közművelődési programokba, kiemelten fontos, annak érdekében, hogy csökkenjen az idősek magányérzete.

A gyermek veszélyeztetettség megelőzésére kulturális, szabadidős programok szolgáltatási igénye merül fel. A színterek működtetésének szükségessége alapvető, az iskolán kívüli foglalkozások infrastrukturális hátterének biztosítása mellett.

A fogyatékossággal élők részére infrastrukturális fejlesztések igényével egybekötve (elérhetőség biztosítása) a kulturális és sportprogramokhoz való akadálymentes hozzáférés jelenik meg szolgáltatási igényként.

A településen működő kulturális intézmények (művelődési központok, könyvtárak), egyházak (templomok, imatermek), sportlétesítmények (focipályák, iskolai létesítmények), oktatási intézmények (aulák, tornatermek) potenciális helyszínei lehetnek a közösségépítő eseményeknek, programoknak.

A hiányzó vagy nem megfelelő közösségi terek és létesítmények akadályozzák a településeken a helyi kulturális közösségfejlesztést.

Közösségi színterek, parkok, játszóterek kialakítása, megújítása folyamatos igény.

Kötelező közművelődési feladatellátását a vármegyében 36 településen, közművelődési intézmény keretei között biztosított, 193 településen pedig az önkormányzat működtet közösségi színteret. Kemecse, Nyírbogát és Nyírlugos városi ranggal rendelkező települések, viszont csak közösségi színteret biztosítanak, ennek értelmében náluk nem megfelelő a feladatellátás módja. Városi rangú településnek legalább művelődési házat kell működtetnie az 1997. évi CXL. törvény alapján.

A további 226 településen megfelelő a létesítményi feltétel, azonban ennek megléte nem minden esetben jelenti a zavartalan és folyamatos közművelődési ellátást, hiszen sok esetben az önkormányzat nem alkalmaz (nem tud) közművelődési szakembert alkalmazni.

Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamat LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok helyi kulturális közösségfejlesztési folyamat	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1	Hagyományőrzésre, örökségmegőrzésére, helyi értékekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére fókuszáló, valamint kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok.	Közösségépítő események, rendezvények, programok igényeltek, amelyek közösségek közötti párbeszédet és a helyi identitást erősítik. Az ilyen típusú együttműködések részben hagyományokra, részben a kulturális örökségre építkeznek.	Közösségi programok, rendezvények, események szervezése. Kulturális rendezvények (előadói estek, színházi és mozi előadások stb.) rendszeres elérhetősége.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: civil szervezetek, egyházak, nonprofit szervezetek), egészségügyi, oktatási, szociális és kulturális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Részben
2	A szervezett események nem keltenek megfelelő érdeklődést a lakosság körében.	Problémát jelent a lakosság bevonása, aktivizálása.	A helyi intézmények, szervezetek, helyi közösségi csoportok (egyházak, civilek, klubok) megvalósításba történő bevonása.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Elsődlegesen a települési önkormányzatok, együttműködve a helyi szereplőkkel (civil szervezetek, egyházak, for- és nonprofit szervezetek, intézmények)	Nem

3	Közösségi színterek, kialakítása, megújítása.	Közösségi színterek-közösségi terek felújítása, újak létrehozása szükséges. Nem áll rendelkezésre elegendő saját forrás a felújítások, beruházások megvalósítására.	Pályázati támogatások biztosítása (Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz, Magyar Falu, Vidékfejlesztési Pályázatok, Határmenti INTERREG programok, Versenyképes Járás Program). Rendelkezésre állás esetén települések folyamatos tájékoztatása a pályázati lehetőségeről.	Évente Végrehajtás határideje: 2030 (tervezett)	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: civil szervezetek, egyházak, nonprofit szervezetek), egészségügyi, oktatási, szociális és kulturális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Részben
4	A létesítményi feltétel megléte nem minden esetben jelenti a zavartalan és folyamatos közművelődési ellátást, hiszen sok esetben az önkormányzat nem alkalmaz (nem tud) közművelődési szakembert alkalmazni.	Nem áll rendelkezésére a településen megfelelő végzettségű humán kapacitás. Ennek oka vagy forráshiány, vagy szakemberhiány.	Együttműködés más településekkel, képző intézményekkel (pl. Nyíregyházi Egyetem)	Évente Végrehajtás határideje: 2030 (tervezett)	Települési önkormányzat	Nem

Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamat HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok helyi kulturális közösségfejlesztési folyamat	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK						
1	Hagyományőrzésre, örökségmegőrzésére, helyi értékekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére fókuszáló, valamint kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok.	Nem érhetőek el minden településen kifejezetten gyermekek részére elérhető közösségépítő események, rendezvények, programok. Az oktatási-nevelési intézményeknek meghatározó szerepük van ezen programok koordinálásában.	Közösségi programok, rendezvények, események szervezése. Részvétel koordinálása. Az oktatási-nevelési intézményeknek meghatározó szerepük van ezen programok koordinálásában. A települési önkormányzatok segítséget nyújthatnak a gyermekek szállításában, amennyiben erre vonatkozó kapacitással bírnak.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: civil szervezetek, egyházak, nonprofit szervezetek), egészségügyi, oktatási, szociális és kulturális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Igen
2	Közösségi színterek, parkok, játszóterek kialakítása, megújítása.	Közösségi színterek, parkok, játszóterek kialakítása, megújítása szükséges számos településen. Nem áll rendelkezésre elegendő saját forrás a felújítások, beruházások megvalósítására.	Pályázati támogatások biztosítása (Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz, Magyar Falu, Vidékfejlesztési Pályázatok, Határmenti INTERREG programok, Versenyképes Járás Program).	Évente Végrehajtás határideje: 2030 (tervezett)	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: civil szervezetek, egyházak, nonprofit szervezetek), egészségügyi, oktatási, szociális és kulturális	Igen

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
3	Hátrányos helyzetű településeken élő, gyermekvédelmi intézményben nevelkedő, szociokulturálisan hátrányban lévő gyermekek részére elérhető programok, rendezvények	A hátrányos helyzetű településeken élők részére elérhető szemléletformáló programok.	Pályázati támogatások biztosítása (Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz, Magyar Falu, Vidékfejlesztési Pályázatok, Határmenti INTERREG programok, Versenyképes Járás Program).	Évente Végrehajtás határideje: 2030 (tervezett)	Vármegye Önkormányzata, civil szervezetek (célcsoportra fókuszáló)	Igen
IDŐSEK						
1	Hagyományőrzésre, örökségmegőrzésére, helyi értékekre, kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok	Hagyományőrzésre, örökségmegőrzésére, helyi értékekre, kulturális, közösségfejlesztő, kulturális programok hiánya.	Közösségi kulturális programok, rendezvények, események szervezése. Kulturális rendezvények (előadói estek, színházi és mozi előadások stb.) rendszeres elérése. Tájékoztatás eljuttatása az idősek felé. Megfelelő - akadálymentes helyszín – kiválasztása.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: civil szervezetek, egyházak, nonprofit szervezetek), egészségügyi, oktatási, szociális és kulturális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2	Intergenerációs együttműködést célzó programok.	Fiatalok, családtagok elköltözése, családi állapot megváltozása.	Intergenerációs programok szervezése. Nyugdíjas szervezetek bevonása.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok, nyugdíjas szervezetek.	Nem
3	Közösségépítés: nyugdíjasklubok szervezése, működtetése.	Elmagányosodás. Testi-lelki egészségmegőrzés hiánya.	Nyugdíjas klubok, idősügyi tanácsok működtetése.	Évente. Végrehajtás határideje 2030	Települési önkormányzatok	Nem

				(tervezett)		
NŐK						
1	Hagyományőrzésre, örökségmegőrzésére, helyi értékekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére fókuszáló, valamint kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok.	Közösségépítő eseményekre rendezvényekre, családi programokra van igény (gasztronómia, népi hagyományok stb.).	Közösségi programok, rendezvények, családi napok, események szervezése.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: civil szervezetek, egyházak, nonprofit szervezetek), egészségügyi, oktatási, szociális és kulturális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Részben
FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1	Hátrányos helyzetű csoportokat érintően a társadalmi befogadás, társadalmi kohézió és identitás, együttműködés erősítését szolgáló rendezvények, képzések, programok.	Hátrányos helyzetű csoportokat érintő rendezvények, képzések, programok hiánya. A programok elmagányosodás ellen hatnak.	Közösségi programok, rendezvények, események szervezése a célcsoport részére.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzat, együttműködve érdekvédelmi szervezetekkel.	Nem
2	A létesítményi feltétel megléte.	Nem 100%-ban akadálymentesített létesítményi elérhetőség.	Fogyatékossággal élők bevonása. Esélyegyenlőségi képzések szervezése. Akadálymentes beruházások tervezése, megvalósítása.	Évente Végrehajtás határideje: 2030 (tervezett)	Települési önkormányzat	Nem

3	A kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés	A kulturális és sportprogramokhoz való akadálymentes hozzáférés hiánya	A kulturális és sportprogramokhoz való akadálymentes hozzáférés biztosítása. Számos települési önkormányzat segítő támogatást nyújt a fogyatékossággal élők részére a szolgáltatások eléréséhez (szállítás, megközelítés, helyszínválasztás).	Évente Végrehajtás határideje: 2030 (tervezett)	Települési önkormányzat	Nem
4	Települési Fogyatékossági Program elkészítése	Stratégiai tervezés hiánya.	TFP elkészítése, ahol kötelező	Évente Végrehajtás határideje: 2030 (tervezett)	Települési önkormányzat, együttműködve érdekvédelmi szervezetekkel.	Nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK						
1	Hagyományőrzésre, örökségmegőrzésére, helyi értékekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére fókuszáló, valamint kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok.	Közösségépítő események, rendezvények, programok igényeltek, amelyek célja a közösségek közötti párbeszéd erősítése. Az ilyen típusú együttműködések részben hagyományokra, részben a kulturális örökségre építkeznek. A célcsoport bevonása inklúziót eredményez.	Közösségi programok, rendezvények, események szervezése. Célcsoport rendezvényhelyszínre történő segítése (kisbusszal) rendelkezésre álló önkormányzati kapacitás esetén.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: civil szervezetek, egyházak, nonprofit szervezetek), egészségügyi, oktatási, szociális és kulturális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Részben
2	A szervezett események nem keltenek megfelelő érdeklődést a célcsoport körében (kevés résztvevő).	Probléma a célcsoport bevonása, aktivizálása. Demotiváltság jellemző a célcsoportra.	A helyi intézmények, szervezetek, helyi közösségi csoportok (egyházak, civilek, klubok) megvalósításba történő bevonása. Ösztönzés és kommunikáció előtérbe helyezése. Terepmunka a célcsoport körében.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Elsődlegesen a települési önkormányzatok, együttműködve a helyi és karitatív szereplőkkel (civil szervezetek, egyházak, for- és nonprofit szervezetek, intézmények)	Nem

ROMÁK						
1	Hagyományőrzésre, örökségmegőrzésére, roma értékekre fókuszáló, valamint roma kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok.	Olyan közösségépítő események, rendezvények, programok igényeltek, amelyek közösségek közötti párbeszédet és a roma identitást erősítik. Az ilyen típusú együttműködések részben hagyományokra, részben a kulturális örökségre építkeznek.	Közösségi programok, rendezvények, események szervezése.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: civil szervezetek, egyházak, nonprofit szervezetek), egészségügyi, oktatási, szociális és kulturális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Részben
2	A szervezett események nem keltenek érdeklődést a célcsoport körében. Alacsony részvétel.	Nehéz a célcsoport aktivizálása.	Roma érdekvédelmi szervezetek, csoportok bevonása. Terepmunka, különösen a szegregátumokban.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok.	Nem
3	Közösségi együttműködés	Integráció-inklúzió hiányosságainak leküzdése sok esetben az anyagi lehetőségek függvénye egy-egy településen.	Pályázati támogatások biztosítása (Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz, Magyar Falu, Vidékfejlesztési Pályázatok, Határmenti INTERREG programok, Versenyképes Járás Program), közösségfejlesztési-együttélési programok támogatására.	Évente Végrehajtás határideje: 2030 (tervezett)	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: civil szervezetek, egyházak, nonprofit szervezetek), egészségügyi, oktatási, szociális és kulturális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Igen

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

Hagyományőrzésre, örökségmegőrzésére, helyi értékekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére fókuszáló, valamint kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok hiánya általánosságban megfogalmazott igény a vármegye településein. Sok esetben a lakosság nem mutat megfelelő részvételi hajlandóságot: mérsékelt részvételi arány a kulturális rendezvényeken.

A településen működő kulturális intézmények (művelődési központ, könyvtár), egyházak (templomok, imatermek), sportlétesítmények (focipályák, iskolai létesítmények), oktatási intézmények (tornatermek) potenciális helyszínei lehetnek a közösségépítő eseményeknek, programoknak. A hiányzó, vagy nem megfelelő közösségi terek és létesítmények akadályozzák a településeken a helyi kulturális közösségfejlesztést. Számos településen sürgető szükség mutatkozik közösségi színterek, parkok és játszóterek kialakítására vagy meglévő létesítmények felújítására, hogy azok korszerű és biztonságos környezetet biztosítsanak a lakosság számára.

A települési HEP dokumentumok kiemelik közösségi (szín)terek, parkok kialakításának, megújításának igényét. Pályázati támogatások biztosítása (Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz, Magyar Falu Program, Vidékfejlesztési Pályázatok, határmenti INTERREG programok, Versenyképes Járás Program) megoldást nyújthat a hiányok felszámolásában.

A létesítményi feltétel megfelelősége egy-egy településen nem minden esetben jelenti a zavartalan és folyamatos közművelődési ellátást, hiszen sok esetben az önkormányzat nem alkalmaz (nem tud) közművelődési szakembert alkalmazni. Célszerű a települési szinergiák kezelése, települési együttműködések kezdeményezése. A települések közötti együttműködés - térségi, járási és vármegyei szinten - nemcsak a szolgáltatások hatékonyabb biztosítását segítheti elő, hanem hosszú távon turisztikai szempontból is jelentős hozzáadott értéket teremthet.

Számos település van a vármegyében, amelyek kiemelték HEP dokumentumaikban, hogy önállóan nem szerveznek eseményeket, de szívesen csatlakoznak járási szintű programokhoz, eseményekhez.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

Kulturális, szabadidős programok szolgáltatási igénye valamennyi célcsoportot érintően megjelenik. A kulturális előadásokra szervezett részvétel meghatározó igényként merül fel, elsődlegesen vidéki településeken. A színterek működtetésének szükségessége alapvető. Az

idősek aktivitását célzó kulturális foglalkozások és programok szervezése szükséglet. A generációs eltávolodás okán közös programok szervezése igényelt a gyermekek, családok és az idős generáció részvételével. Fontosak az intergenerációs együttműködések.

A településeken a generációk közötti kapcsolatok, az idősekre odafigyelés folyamatos. Vásárosnamény például a városi rendezvényeket is multigenerációs programként szervezi (Zoárd, Autómentes Nap, Gyermeknap stb.). Szép példái a generációk közötti együttműködésnek, amikor az oktatási intézmények gyermekei résztvesznek az idősek napi rendezvényeken, köszöntve az időseket, melyet az idősek „vendégláttással" hálálnak meg a gyermekeknek. A nyugdíjas klubok létrehozása és működtetése elengedhetetlen a közösségmegtartás, az aktivizálás, a tájékoztatás, valamint az elmagányosodás csökkentésének szempontjából. A fogyatékossággal élők számára elengedhetetlen az infrastrukturális akadálymentesítés, amely biztosítja a kulturális és sportprogramokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést.

Roma hagyományőrzésre, örökségmegőrzésére, roma értékekre fókuszáló, valamint roma kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok hiánya merül fel egyes vármegyei településeken. Szoros együttműködésben a roma kisebbségi önkormányzatokkal megoldható az igényfókuszált, a célcsoport részvételével zajló rendezvényszervezés.

Hátrányos helyzetű csoportokat érintően igényként merülnek fel a társadalmi befogadást, társadalmi kohéziót, együttműködés erősítését szolgáló rendezvények, képzések, programok elérése..

A TOP_Plusz *Helyi Humán Fejlesztések* c. felhívás tevékenységeinek fókuszában az adott célterületen élő hátrányos helyzetű csoportok azaz: az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 31. § (2) bekezdésében nevesített csoportok: kiemelten a nők, a mélyszegénységben élők, romák, a fogyatékossággal élő személyek, valamint a gyermekek és idősek csoportja állhatnak. A Felhívás illeszkedik Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Integrált Területi Programjához, forrása lehetőséget ad kifejezetten célcsoporti hiányok támogatására.

II. 5. 5. Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések

a) HIÁNYOSSÁGOK

A társadalmi önszerveződés legfontosabb iránya a közösségfejlesztés, az identitáserősítés, értékmegőrzés és a társadalmi felzárkózás.

A területi identitás a társadalmi felzárkózási politikának is fontos eszköze, melynek eredménye nemcsak a Szabolcs-Szatmár-Bereg vámegyei lakosokra (közösségre) hat, közvetve a közjót is gyarapítja, kitüntetett szerepe van a társadalmi konfliktusok megoldásában, a vármegyéhez való kötődés erősítésében, így a társadalmi kohézió és a társadalmi befogadás biztos alapja.

A vármegye fejlődésében és életében kiemelt szerepet töltenek be a fizikai feltételek mellett az erős és tudatos közösségek, a megerősödő vármegyei identitás, a jó értelemben vett lokálpatriotizmus. A társadalmi és gazdasági változások hatására a vármegye külső megítélése is alapjaiban változik, és a cél, hogy a korábbi negatív képet pozitív image és attitűd váltsa fel.

A *Proaktív vármegye* stratégiai cél keretében fontos szerepet kap a társadalom kulturális, emocionális gyökereinek erősítése, a közösségformálás és az identitás erősítése, hiszen magas és folyamatosan nő a vármegyei elvándorlási ráta. A *vármegyei identitástudat erősítése, közösségfejlesztési programok támogatása* c. intézkedés célja a közösségi, térségi és települési helyi identitástudat erősítése, amelyet marketing akciók, kulturális és környezeti örökség megőrzésére irányuló programok, fenntarthatóságot szolgáló szemléletformáló programok, akciók támogatásával lehetséges előmozdítani. Az intézkedés másik célja Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a civil szféra társadalmi súlyának növelése, a helyi civil önszerveződés segítése, gerjesztése, ennek érdekében kiemelt beavatkozási területek a civil szervezetek támogató szerepének erősítése és az önkéntesség előmozdítása. Az intézkedés javasolja továbbá a térségi szintű esélyteremtő programok generálását (ösztöndíjak, tehetség-programok, egyéni pályázatok: helyismeret stb.).

A rurális térségekben a legnagyobb társadalmi és demográfiai problémákat a fiatalok elvándorlása, az elöregedés, a romló egészségi állapot, az újratermelődő mélyszegénység, a növekvő helyi szolgáltatáshiány, a kulturális örökség eróziója és a szétesett helyi közösségek jelentik. Elsősorban ezeknek a folyamatoknak a megfordítása, megállítása érdekében szükséges a közösségvezérelt fejlesztések támogatása a vidéki településeken - a lakosság identitástudatának erősítése, valamint közösségfejlesztést és társadalmi befogadást erősítő térségi programok szervezése, melyek célja vidéki közösségek megerősítése, a vidéki népesség életminőségének javítása, az öngondoskodó, élhető és életképes vidék megteremtése.

A vármegyei identitás erősítése érdekében vállalta fel a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Önkormányzat a vármegyei identitás erősítését egy nagyobb volumenű Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretében megvalósított projektjében. A projektben megvalósult tevékenységek a vármegye 20 települését érintették: Ajak, Apagy, Dombrád, Érpatak, Fényeslitke, Gyulaháza, Kisvárda, Nagykálló, Nyírlugos, Nyírpazony, Szabolcs, Tiszadada, Tuzsér, Nagyecsed, Nyírcsaholy, Panyola, Rozsály, Szatmárcseke, Barabás, Beregdaróc. A projekt során számos közösségfejlesztő program, esemény és rendezvény valósult meg.

A Szolgáltatási Út Térkép készítésekor Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata kérdőíves felmérést készített a lakosság körében. A kérdésre adott válaszok érintették az egyéni identitásérzet megítélését. A válaszadók közel 50 %-a válaszolta azt, hogy a településén élők összetartó közösséget alkotnak. A vármegyei válaszadók jelentős százaléka vágyódik el a településéről, míg közel 50 % szeret a településén élni. Van tennivaló az identitáserősítés területén, hiszen a válaszadók alig több mint 10 %-a kötődik erősen a településéhez (a közösség szerves részének érzi magát).

A járások többségében rendszeresen valósítanak meg olyan közösségi programokat, amelyeknek célja a hagyományőrzés, identitás megerősítése. A települések aktívan vesznek részt vármegyei, térségi programokban. Ezek témái között megjelentek: ünnepek (egyházi és világi), gasztronómia, kultúra, művelődés, hagyományőrzés, sport. Több járásban is felmerült az igény több, a kulturális közösségi identitáshoz, a lakosság együttműködéséhez kapcsolódó esemény megvalósítására.

A generációk közötti tudásátadás nagy hangsúllyal jelent meg a programok céljai között. A programok kínálatában színes együttműködő partnerség van jelen (civilek, egyházak, non-profit szervezetek, köznevelési intézmények, települési önkormányzatok stb.).

Az Idősügyi Tanács 2012-től aktívan működik Nyíregyháza Megyei Jogú Városban. A Tanács az önkormányzat mellett működő konzultatív, véleményező, javaslattevő testület. 2014-től minden tavasszal megrendezésre kerül az Időskorúak Sporttalálkozója, ahol több sportágban versenyezhetnek a jelentkezők. A versenyek végén oklevelek, érmek és kupák átadása után ebéddel várták a szépkorúakat. Az Önkormányzat Idősügyi Tanácsa 2015. évtől folyamatosan minden évben „Meséld el nekem”, „Élettörténetek Nyíregyházán” címmel pályázatot hirdet az időseknek. A pályázat célja: az idősek egy-egy olyan fontos eseményének, érdekes szakaszának megismerése, amely tanulságul szolgálhat a felnövekvő nemzedék és az utókor számára. Olyan írott pályaművek (történetek) beadását várják, amelyek a pályázó nyugdíjas személyéhez, családi eseményhez, *Nyíregyházán történt eseményekhez*, a gyermekkor megéléséhez vagy a

városban lezajlott történelmi eseményekhez kapcsolódnak. A beadott pályamunkákat minden évben jutalmazzák és egy könyv formájában jelenik meg meghatározott példányszámban. (A város területén ingyenes jogsegély szolgálat működik nyugdíjasok számára. Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata által szervezett *Mozdulj Nyíregyháza* program keretében valamennyi korosztály, így az időskorúak számára is rendszeres sportolási lehetőség biztosított.)

A vármegyében a járások többségében változatos kulturális közösségi identitást, együttműködést dinamizáló programok, események valósulnak meg a lakosság részére. A programok kapcsán a hátrányos helyzetben élők és a fiatalok bevonása nehézkes.

A programok megvalósításához a humán kapacitás mellett nagyon fontos a megfelelő infrastruktúra (sok esetben került említésre a színtér hiánya) megléte. A pályázati források katalizátor szerepet töltenek be ezen a területen. Több település nem szervez a településen kiemelt térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködéseket támogató képzéseket, rendezvényeket, de részvételükkel támogatják az ilyen jellegű eseményeket.

Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
1	Hagyományőrzésre, helyi értékekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére fókuszáló, valamint kulturális, identitáserősítő közösségfejlesztő események	A vármegyei települések programkínálatában központi szerepet töltenek be a nemzeti ünnepekhez, egyházi ünnepekhez, népszokásokhoz, kapcsolódó rendezvények. A hagyományőrzés, a helyi értékek megőrzése a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a helyi identitást erősítő, a helyi értékekre összepontosító programok igénye.	Hagyományőrző és hagyományteremtő események szervezése. Összetartozást erősítő programok megvalósítása. Vármegyei Értéktár működtetése.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Vármegye önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek, egyházak, intézmények (oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális)	Részben
2	Térségi identitást és együttműködést erősítő programok	Bizonyos települések nem szerveznek önálló rendezvényeket, programokat, de szívesen vesznek részt térségi rendezvényeken. A járási települések szinergiáit felvonultató események iránti igény is felmerül. Tematikus	Vármegyei települések közötti együttműködést erősítő tevékenységek.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok (kiemelten járásközpontok, decentrumok, vármegyeszékhely Nyíregyháza)	Nem

		nagyrendezvények iránti igény is meghatározó.			Továbbá nonprofit szervezetek, egyházak, intézmények (oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális)	

Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK						
1	Hagyományőrzésre, helyi értékekre, identitáserősítő programok. Közösségfejlesztő, szórakoztató programok események.	A vármegyei települések programkínálatában központi szerepet töltenek be a nemzeti ünnepekhez, egyházi ünnepekhez, népszokásokhoz, kapcsolódó rendezvények. A hagyományőrzés, a helyi értékek a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a helyi identitást erősítő, a helyi értékekre összepontosító programok igénye.	Hagyományőrző és hagyományteremtő események szervezése, gyermekek bevonásával. Összetartozást erősítő programok megvalósítása. A gyerekek kulturális eseményekre történő eljuttatása (térítésmentesen). Pl. színházi előadás megtekintése.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek, egyházak, intézmények (oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális), karitatív szervezetek.	Nem
2	Térségi együttműködést erősítő programok	Bizonyos települések nem szerveznek önálló rendezvényeket, programokat, de szívesen vesznek részt térségi rendezvényeken. A járási települések szinergiáit	Vármegyei települések közötti együttműködést erősítő tevékenységek, közös járási pályázatok benyújtása (pl. Versenyképes Járás Program keret)	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok (kiemelten járásközpontok, decentrumok, vármegyeszékhely Nyíregyháza)	Nem

		felvonultató események iránti igény is felmerül. Tematikus nagyrendezvények iránti igény is meghatározó.			Továbbá nonprofit szervezetek, egyházak, intézmények (oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális)	
IDŐSEK						
1	Hagyományőrzésre, helyi értékekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére fókuszáló, valamint identitáserősítő, közösségfejlesztő, szórakoztató programok idősek részére	A vármegyei települések programkínálatában központi szerepet töltenek be a nemzeti ünnepekhez, egyházi ünnepekhez, népszokásokhoz, kapcsolódó rendezvények. A hagyományőrzés, a helyi értékek a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a helyi identitást erősítő, a helyi értékekre összepontosító programok igénye.	Hagyományőrző és hagyományteremtő események szervezése. Összetartozást erősítő programok megvalósítása. Az idősek programhelyszínre történő szervezett szállítása (igény esetén).	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek, egyházak, intézmények (oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális)	Nem
2	Térségi együttműködést erősítő programok	Bizonyos települések nem szerveznek önálló rendezvényeket, programokat, de szívesen vesznek részt térségi rendezvényeken. A járási települések szinergiáit felvonultató események iránti igény is felmerül. Tematikus nagyrendezvények iránti igény is meghatározó.	Vármegyei települések közötti együttműködést erősítő tevékenységek. A rendezvényeken való részvétel biztosítása (logisztikai segítségnyújtás, koordináció biztosításával).	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok (kiemelten járásközpontok, decentrumok, vármegyeszékhely Nyíregyháza) Továbbá nonprofit szervezetek, egyházak, intézmények (oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális)	Nem

NŐK						
1	Hagyományőrzésre, helyi értékekre, identitáserősítésre, közösségfejlesztésre fókuszáló programok.	A vármegyei települések programkínálatában központi szerepet töltenek be a nemzeti ünnepekhez, egyházi ünnepekhez, népszokásokhoz, identitáserősítéshez kapcsolódó rendezvények. A hagyományőrzés, a helyi értékek a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a helyi identitást erősítő, a helyi értékekre összepontosító programok igénye.	Hagyományőrző és hagyományteremtő események szervezése. Összetartozást, identitást erősítő programok megvalósítása. Családi napok szervezésének fontossága.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek, egyházak, intézmények (oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális)	Nem
2	Térségi együttműködést erősítő programok	Bizonyos települések nem szerveznek önálló rendezvényeket, programokat, de szívesen vesznek részt térségi rendezvényeken. A járási települések szinergiáit felvonultató események iránti igény is felmerül. Tematikus nagyrendezvények iránti igény is meghatározó.	Vármegyei települések közötti együttműködést erősítő tevékenységek.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok (kiemelten járásközpontok, decentrumok, vármegyeszékhely Nyíregyháza) Továbbá nonprofit szervezetek, egyházak, intézmények (oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális)	Nem
FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						

1	Hagyományőrzésre, helyi értékekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére fókuszáló, valamint kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok.	A vármegyei települések programkínálatában központi szerepet töltenek be a nemzeti ünnepekhez, egyházi ünnepekhez, népszokásokhoz, kapcsolódó rendezvények. A hagyományőrzés, a helyi értékek a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a helyi identitást erősítő, a helyi értékekre összepontosító programok igénye. Probléma az eljutás és akadálymentes helyszín. Sok esetben az önkormányzat nem rendelkezik szállítóeszközzel (mikrobusz), amellyel segítheti a célcsoportot,	Hagyományőrző és hagyományteremtő események szervezése. Összetartozást erősítő programok megvalósítása. A települési önkormányzatok számos esetben támogatást nyújtanak a célcsoport rendezvényhelyszínre történő eljuttatásában (mikrobusszal). A Magyar Falu Program lehetőséget nyújtott közösségi célok biztosításához gépjármű (mikrobusz) beszerzéséhez.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek, egyházak, intézmények (oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális)	Nem
2	Térségi együttműködést erősítő programok	Bizonyos települések nem szerveznek önálló rendezvényeket, programokat, de szívesen vesznek részt térségi rendezvényeken. A járási települések szinergiáit felvonultató események iránti igény is felmerül. Tematikus nagyrendezvények iránti igény is meghatározó.	Vármegyei települések közötti együttműködést erősítő tevékenységek.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok (kiemelten járásközpontok, decentrumok, vármegyeszékhely Nyíregyháza) Továbbá nonprofit szervezetek, egyházak, intézmények (oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális)	Nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK						

1	Hagyományőrzésre, helyi értékekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére fókuszáló, valamint kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok.	A vármegyei települések programkínálatában központi szerepet töltenek be a nemzeti ünnepekhez, egyházi ünnepekhez, népszokásokhoz, kapcsolódó rendezvények. A hagyományőrzés, a helyi értékek a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a helyi identitást erősítő, a helyi értékekre összepontosító programok igénye.	Hagyományőrző és hagyományteremtő események szervezése. Összetartozást erősítő programok megvalósítása. Kulturális rendezvények (előadói estek, színházi és mozi előadások stb.)	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek, egyházak, intézmények (oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális)	Nem
2	Térségi együttműködést erősítő programok	Bizonyos települések nem szerveznek önálló rendezvényeket, programokat, de szívesen vesznek részt térségi rendezvényeken. A járási települések szinergiáit felvonultató közös események iránti igény is felmerül. Tematikus nagyrendezvények iránti igény meghatározó Pl. VIDOR Fesztivál.	Vármegyei települések közötti együttműködést erősítő tevékenységek.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok (kiemelten járásközpontok, decentrumok, vármegyeszékhely Nyíregyháza) Továbbá nonprofit szervezetek, egyházak, intézmények (oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális)	Nem
ROMÁK						
1	Hagyományőrzésre, helyi értékekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére fókuszáló, valamint kulturális, közösségfejlesztő,	A roma identitást erősítő, a helyi értékekre összepontosító programok igénye.	Hagyományőrző és hagyományteremtő események szervezése. Összetartozást erősítő programok megvalósítása. Terepmunka jelenléte.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek, egyházak, intézmények (oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális), karitatív szervezetek.	Nem

	szórakoztató programok megvalósítására					
2	Együttműködéseket erősítő programok	Megértés, kommunikáció, megismerés, konfliktuskezelés hiánya.	Párbeszédre alapozó együttműködések, konfliktuskezelő programok	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok, roma kisebbségi önkormányzatok	Nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A vármegyei települések programkínálatában központi szerepet töltenek be a nemzeti ünnepekhez, egyházi ünnepekhez, népszokásokhoz, kapcsolódó rendezvények. A hagyományőrzés, a helyi értékek a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a helyi identitást erősítő, a helyi értékekre összepontosító programok igénye.

Számos település jelezte a helyi identitás hiányát, melynek érdekében a településen élő lakosság összekovácsolása, a közösségteremtés és fejlesztés került szolgáltatási hiányként megfogalmazásra.

Térségi együttműködést erősítő programokon belül, igény mutatkozik kulturális programokra és rendezvényekre (előadói estek, színházi és mozi előadások, koncertek stb.).

Vásárosnamény Város Önkormányzata az *Itthon, otthon közösségben a Beregben* című projektjével nemcsak a helyi, hanem a térségi identitás erősítését tűzte ki célul. A beregi közösség központja a *Bereg Szíve* település, azaz Vásárosnamény. A térség közös történelmi gyökereinek feltárására, közösségi részvétellel megvalósult akciók jellemzik a térséget. A város mind a helyi lakosság, mind a térségbe látogatók számára egyre szélesebb körű és színvonalasabb kulturális, rekreációs és szabadidős kínálatot tud nyújtani. A nagyobb, hagyománnyá váló rendezvények ismertsége és látogatottsága javul, ami hozzájárul a pozitív arculat és a helyi identitás megerősödéséhez. A *Bereg szíve* szlogen az identitáserősítés jó eszköze.

A kultúra, a közművelődés és a rekreációs lehetőségek fejlesztése Vásárosnaményban nemcsak cél, hanem eszköz is ahhoz, hogy kínálatot teremtsenek a turisták számára meghosszabbítva ezáltal a térségben tartózkodás idejét, mindenekelőtt erősítve a helyi közösség társadalmi kohézióját és identitástudatát.

A közösségi munka a közösségi csoportokon, szervezeteken és hálózatokon keresztül fejleszti az emberek képességét arra, hogy aktív tagjai legyenek a társadalomnak, valamint felkészíti az intézményeket és az állami, magán és nem kormányzati szervezeteket arra, hogy párbeszédet alakítsanak ki a lakossággal az őket érintő változások közös meghatározásában és végrehajtásában.

A vármegyei járások HEP dokumentumai hangsúlyozzák a helyi partnerség fontosságát az állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek között. Bizonyos települések nem szerveznek önálló rendezvényeket, programokat, de szívesen vesznek részt térségi rendezvényeken. A járási települések szinergiáit felvonultató közösen szervezett események iránti igény meghatározó. Vármegyei települések közötti együttműködést erősítő

tevékenységek kiemeltek, erre remek lehetőséget nyújtanak a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (célcsoportok részére), a Versenyképes Járás Program vagy Magyar Falu Program pályázati lehetőségei.

A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretében készült el a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Helyi Termék Stratégiája, amely bár foglakoztatáspolitikai fókuszú, intézkedései közvetetten térségi (vármegyei) identitáserősítő hatással is bírnak. Az identitáserősítés eszközeiként jelenik meg a vármegyei logó és szlogen is.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A Szolgáltatási Út Térkép helyzetelemzése rávilágít arra, hogy vármegyénket lakossági elvándorlás jellemzi. A helyben tartás, megmaradás kiemelt prioritás vármegyénkben. A hagyományőrző és hagyományteremtő események, az összetartozást erősítő programok megvalósítása szolgáltatási igényként jelentkezik.

Nyíregyháza MJV a fiatalok megtartatását, az erős helyi identitást, az együttműködő és befogadó társadalom szükségességét stratégiai célként határozta meg a 2021-2027-re szóló Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájában. A *Nyíregyháza többet ad* szlogen és a mögöttes intézkedések, beavatkozások a helyben maradást, itthon maradást erősítik. Nyíregyháza MJV kiemelt figyelmet fordít a fiatalokra, melynek érdekében számos sikeres és fiatalok körében népszerű rendezvény házigazdája (Hello Nyíregyháza, Szakmafeszt stb.)

A lakossági szemlélet formálása a helyi identitás erősítése a közösség erősödését, társadalmi kohéziót szolgálja. Az ESZA+ programok igénye merül fel szolgáltatási hiányként: közösségfejlesztési, egészségfejlesztési, sport programok, környezetvédelmi, közlekedési akciók, programok, rendezvények, fesztiválok formájában.

Térségi együttműködést erősítő programokon belül, igény mutatkozik kulturális programokra és rendezvényekre (előadói estek, színházi és mozi előadások stb.).

A generációk közötti tudásátadás nagy hangsúllyal jelent meg a programok céljai között (intergenerációs programok). a programok kínálatában színes együttműködő partnerég van jelen (civilek, egyházak, for-profit szervezetek, köznevelési intézmények, települési önkormányzatok és a vármegyei önkormányzat stb.).

A közösségi munka hozzásegíti a kirekesztett, marginalizált, alacsony érdekérvényesítő társadalmi csoportokat ahhoz, hogy érdekeiket felismerjék, megfogalmazzák és konfrontálják az érdekeik érvényesítését gátló csoportokkal.

A járási településeken működő roma kulturális identitás megőrzése általánosságban az önkormányzatok és a roma nemzetiségi önkormányzatok együttműködése révén valósul meg.

A járási települések szinergiáit felvonultató események iránti igény meghatározó. Vármegyei települések közötti együttműködést erősítő tevékenységek kiemeltek, erre remek lehetőséget nyújtanak a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (célcsoportok részére), a Versenyképes Járás Program vagy Magyar Falu Program pályázati lehetőségei.

II. 5. 6. Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok

A roma nőkre felzárkózáspolitikai szempontból gyakran tekintenek úgy, mint többszörös, a nemi és etnikai alapú diszkriminációból adódóan hátrányt elszenvedő csoportra. Az élet főbb területein - úgymint az oktatás/képzés, egészségügy, foglalkoztatás - ez halmozottan jelenik meg. Ebből adódóan tanulmányi sikereik, eredményeik, a teljes további életük, a munkaerőpiacon való jelenlétük, gazdasági szerepük, pozíciójuk, fizikai és mentális egészségük szempontjából kiemelten meghatározó. Annak érdekében, hogy hátrányaikat megszüntetni vagy legalábbis csökkenteni lehessen, szükséges támogatni őket abban, hogy eljussanak a magasabb szintű és színvonalú képzésekig, és felsőfokú képzettséget szerezzenek[2].
A roma nőknek nem csak a nemi, de az etnikai alapú diszkriminációból adódó hátrányokkal is szembe kell nézniük. A többszörös hátrány jelen van életük főbb területein, mint az oktatás/képzés, egészségügy és a foglalkoztatás. Iskolai végzettségük, foglalkoztatottsági szintjük, jövedelmük még a roma férfiakénál is jelentősen alacsonyabb. Egészségi állapotuk rosszabb, és az egészségügyi és szociális ellátó rendszerekhez való hozzáférésben is nagyobb hátrányt szenvednek, mint a roma férfiak.
Vármegyénkben a 2022-es népszámlálás alapján cigány (roma) nemzetiségűnek 13 376 nő vallotta magát. A magukat cigány(roma) nemzetiségűnek valló nők közel 88 %-a általános iskola 8. évfolyamával bír. A roma lányok végzettség nélküli gyakori iskolaelhagyását fenti arányok is tükrözik. Ennek okai között találhatjuk a kulturális sajátosságokat (korai párkapcsolat, a nők alárendeltebb szerepe), miközben a szociális helyzet, a korai gyermekvállalás és az az iskolai sikertelenség is az okok között szerepelhet.
A roma nők kiszolgáltatottságának egyik alapvető forrása az alacsony iskolai végzettség és az ebből fakadó hátrányos munkaerőpiaci pozíció. Kiemelt feladat, hogy olyan komplex támogatásokat kapjanak minél korábbi életkortól, melyek mind az iskolai mind a munkaerőpiaci esélyeiket növelik.
Esélyteremtő program indult 2019-ben indított Magyarország 300 legszegényebb, hátrányos helyzetű településének felzárkóztatásáért. A KSH adatai alapján kiválasztott 300 hátrányos

[2] Forrás: Raffael Mónika: Roma nők egymás közt - interjúelemzés

helyzetű településen - a babavárástól a fiatal felnőttek munkába állásáig - az élet minden területén támogató programok indulhatnak helyi szükségletek alapján.

A felzárkózó településeken zajló szociális munka központjai a *Jelenlét Pontok*[3]. Egy közösségi tér, ahol a településen zajló esélynövelő programelemek összeérnek és egy irányba rendeződnek: reális esélyt kínálva egy-egy nehéz sorsú településnek és az ott élőknek egy jobb élethez. Prevenciós tevékenységekkel, közösségfejlesztéssel, a várandósokat és a gyermekeket támogató programelemekkel, egészségügyi és egyéb szolgáltatások elérésének javításával intenzív, folyamatos szociális munkával. A *Jelenlét Pontok* és a hozzá köthető programelemek - zeneoktatás, sportfoglalkozások, egészségügyi szűrések, oktatás, felelős állattartás, drogprevenció és bűnmegelőzés, Mozgó játszótér - finanszírozása a Jelenlét a felzárkózó településeken (ESZA+) forrásból történik.

A program elemei között a hátrányos helyzetű településeken a kora gyermekkor esélyeinek növelése, bűnmegelőzés és prevenció, mozgó játszótér, felelős állattartás, sport, zene, gyermekszemészeti szűrés keretei között valósulnak meg.

A Felzárkózó települések program célja, hogy a segélyezésből fokozatosan a munka és a biztos jövedelem felé vezesse az embereket, hogy saját tapasztalataikon keresztül ismerhessék fel, hogy tanulással, kitartással és munkával előbbre lehet jutni az életben. További cél, hogy a programok eredményeként a munkavállalók példaképpé váljanak a közösségeikben, ezáltal munkára nevelve a közösségben élő gyerekeket is.

Ezekre a problémákra megoldást kínálhat az öngondoskodást segítő családi kert program, a motiváció felkeltését és tapasztalatszerzést segítő foglalkozások, valamint a piaci termelésre alkalmas üzemek létrehozása. Utóbbiakban a saját termékek előállításával és értékesítésével is a hátrányos helyzetű családok munkahelyhez segítése a cél.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye 69 települése került bele a FETE programba: Aranyosapáti, Beregdaróc, Besenyőd, Beszterec, Bököny, Gacsály, Fábiánháza, Encsencs, Csaholc, Botpalád, Jánkmajtis, Ilk, Hodász, Gyüre, Gemzse, Méhtelek, Magy, Magosliget, Kisar, Kántorjánosi, Nyírkáta, Nagyszekeres, Nagyecsed, Nagycserkesz, Mezőladány, Olcsva, Nyírvasvári, Nyírpilis, Nyírparasznya, Nyírmihálydi, Rohod, Porcsalma, Piricse, Penészlek, Paszab, Tiszaadony, Tarpa, Székely, Szatmárcseke, Rozsály, Tiszaeszlár, Tiszadob, Tiszadada, Tiszabercel, Tiszabecs, Tunyogmatolcs, Tisztaberek, Tiszavid, Tiszarád, Tiszakerecseny, Uszka, Újkenéz, Tuzsér, Túrricse.

[3] Forrás: www.fete.hu

Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyében a következő egyházi és civil szervezetek vesznek részt a FETE program megvalósításában: Baptista Szeretetszolgálat, Református Szeretetszolgálat, Tutor Alapítvány, Oltalom Szeretetszolgálat, Magyar Máltai Szeretetszolgálat.

A Szolgáltatási Út Térkép készítésekor tematikus munkacsoport ülésre került sor 2025. július 1. napján, amelyen roma és nem roma szervezetek vettek részt. Az egyeztetés célja párbeszéd kezdeményezése a romákat érintő problémák és kihívások kapcsán. A Vármegyei Roma Területi Nemzetiségi önkormányzat kifejezte, hogy az elmúlt 10 év fejlődést jelentett a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei romák számára. Az oktatási színvonal emelkedett, a hátrányos helyzetű gyermekeket érintően a Biztos Kezdet és Tanoda programok valósultak meg. A gyerekek minél korábbi életkorban történő fejlesztése a szülők bevonásával és az iskolai felzárkózását segítő kiegészítő oktatási és készségfejlesztési programok, különös tekintettel a Biztos Kezdet Gyerekház, tanoda és Roma Lány programokra a 2021-2027 időszak prioritása (ESZA programok keretében). A kora gyermekkori fejlesztés szerepe megkérdőjelezhetetlen.

Jelentős a célcsoportot érintő infrastrukturális változás. Megerősítésre került: a roma és nem roma közösségek közös rendezvényei sokat jelentenek az elfogadás, az integráció útján. Láthatóvá kell tenni a romák értékeit, roma példaképekre van szükség. Hosszú távú cél, az elsődleges munkaerőpiaci integráció, bár ebben a tekintetben mindkét fél (munkaadó és munkavállaló) integrációs erőfeszítéseire van szükség. A munkahelyi diszkrimináció, a negatív sztereotípiák ellen mindenkinek tenni kell.
A roma képviselet szerint a felzárkózásnak három pillére van: munka, oktatás, hit.
A romák jelentős társadalmi erőforrást jelentenek. Szerepe és helye van a közfoglalkoztatásnak, hiszen ez az első lépés. Mentorprogramok és ösztöndíjprogramok segítik az oktatás és foglalkoztatás kedvezőbb alakulását a roma és /vagy mélyszegénységben élők körében. A roma önkormányzatok szerepe meghatározó a vármegyében, hiszen a 229 településből 137 településen működik roma önkormányzat.
Az istenhit és a neo-protestáns gyülekezetek jelenléte meghatározó. A vármegye több mint 100 településén működik a neo-protestáns egyház. A roma gyülekezetek esetén előrehaladottabb a középréteg jelenléte. Annak ellenére, hogy államilag nem részesülnek finanszírozásban, integrációs erőt adnak a tagoknak.

Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok hozzáférésének javítására tervezett beavatkozások a LAKOSSÁG körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
LAKOSSÁG						
1	A roma nőkkel szembeni negatív attitűd és diszkrimináció elleni fellépés	Etnikai, nemi alapú hátrányos megkülönböztetés éri a roma nőket, elsődlegesen a többségi társadalom részéről.	Érzékenyítő képzések, programok szervezése, kommunikációja.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Vármegyei önkormányzat, települési önkormányzatok, kisebbségi önkormányzat, érdekvédelmi szervezetek, lakosság	Részben

Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK						
1	Kora gyermekkori fejlesztés. Iskolai felzárkóztató programok,	Hátrányos helyzetű gyermekek minél korábbi életkorban történő fejlesztésének igénye. Iskolai felzárkóztató programok folyamatos szolgáltatási igényként jelentkeznek, de fontos a családok bevonása is. Készségfejlesztési Programok szükségesek	Biztos Kezdet, Tanoda programok folytatás. Roma Lány programok megvalósítása. Terepmunka, Jelenlét program.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Vármegyei önkormányzat, települési önkormányzatok, kisebbségi önkormányzat, érdekvédelmi intézmények.	Részben
IDŐSEK						
1	Hagyományőrzésre, roma értékekre fókuszáló, valamint identitáserősítő, közösségfejlesztő, intergenerációs programok	Roma hagyományőrző programok fiatal generációk bevonásával.	Hagyományőrző és hagyományteremtő események szervezése.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok, roma kisebbségi önkormányzatok.	Nem

NŐK						
1	Roma nők felzárkóztatása	A roma nők kiszolgáltatottságának egyik alapvető forrása az alacsony iskolai végzettség és az ebből fakadó hátrányos munkaerőpiaci pozíció. Kiemelt feladat, hogy olyan komplex támogatásokat kapjanak minél korábbi életkortól, melyek mind az iskolai mind a munkaerőpiaci esélyeiket növelik. Ennek hiányában kompetenciahátrányuk tovább erősödik, egyre távolabb taszítva a roma nőket a munkaerőpiactól.	Kifejezetten roma nők részére elérhető képzési, felvilágosító, felzárkóztató, felvilágosító, prevenciós programok elérhetőségének biztosítása. Munkaerőpiaci integrációt segítő beavatkozások, intézkedések (bölcsődei elhelyezés, műszakrendezés, logisztikai (közlekedési), lakhatási kihívások kezelése). Egészségügyi szűrőprogramok fontossága, prevenciós jelleggel.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Vármegyei önkormányzat, települési önkormányzatok, kisebbségi önkormányzat, érdekvédelmi intézmények.	Részben
FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1	Fogyatékossággal élő roma nők felzárkóztatása	Halmozottan hátrányos helyzet	Inklúzió segítésére programok szervezése. Részvétel ösztönzése.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok, kisebbségi önkormányzat, érdekvédelmi intézmények.	Nem

MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK						
1	Munkaerőpiaci integráció	A munkahelyi diszkrimináció, a negatív sztereotípiák	Mentorprogramok és ösztöndíjprogramok segítik az oktatás és foglalkoztatás kedvezőbb alakulását a roma és /vagy mélyszegénységben élők körében. Közfoglalkoztatás, mint elsődleges kitörési pont.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok, kisebbségi önkormányzat, érdekvédelmi intézmények.	Nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A roma nők társadalmi-kulturális okokból többszörös diszkriminációval érintett csoportnak tekinthetők, ugyanakkor a tradicionális családszerkezetben betöltött szerepük folytán a családokat célzó programok kiemelt célcsoportja lehetnek. Tekintettel a családokban betöltött szerepükre célzott programokkal kell segíteni a roma nők csoportját, mivel foglalkoztatottságuk alacsony. Különbséget kell tennünk a nagyváros/városban és a falvakban élő roma nők helyzete között. a földrajzi mobilitással is összefügg a roma nők helyzete. A 20 év feletti falvakban élő roma nőknél ritkább az elsődleges munkaerőpiaci elhelyezkedés, mint a városban élők esetében.

A roma nők esélyei nagyban függenek a szocializációs közegtől, mind családi, mind intézményi összefüggésben.

A magas iskolai lemorzsolódási mutatókért felelős tényezők között a motivációvesztés, a hátrányos helyzetből adódó szocializációs különbségek, részben a korai gyerekvállalás és részben a hagyományos családi szerepekből fakadó végzettség nélküli iskolaelhagyás szerepelnek, melyeket a megoldás érdekében az iskoláknak, a szociális védelmi rendszernek együttesen, komplex módon kell kezelnie, hiszen az alacsony iskolai végzettség az élet szinte minden további területére (foglalkoztatás, egészségügyi állapot, lakhatás stb.) kiható hátrányt jelent. Az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező fiatal roma lányok elhelyezkedési esélyei lényegesen rosszabbak.

A nők foglalkoztatását segítő programok általánosságban elismerik a nők, különösen a kisgyermekes anyák hátrányos helyzetét a foglalkoztatásban. A nők foglalkoztatása kapcsán akadályozó tényező, hogy a kisgyermekes anyák számára az egyműszakos munkarend iránti igény nem feltétlenül egyezik a munkaadói kínálattal. A gyermekintézmények szűk nyitvatartási ideje nem igazodik az általános munkarendhez. További általános - bár nem kifejezetten csak (roma) nőket érintő probléma a közlekedési infrastruktúra hiányossága.

Az előítéletek lebontása, az oktatás fejlesztése, a lakhatási és közlekedési támogatások, valamint az egészségügyi ellátás javítása mind elengedhetetlen lépések a roma nők és a mélyszegénységben élők foglalkoztatási helyzetének javításához.

A 2017 márciusában kiírt és két évig tartó *Bari shej* pályázat kiemelt célja, hogy olyan mentor-mentorált kapcsolatok alakuljanak ki, melyek eredményei a roma lányok jövőképét, énképét formálják. A korábbi igen sikeres és települési (mikrotérségi) szinten megvalósult BARI SHEJ - NAGYLÁNY – FÁTĂ MÁRÉ program lezárult, kifejezetten csak roma nők/lányok részére

biztosított programok, pályázatok megjelenés előtt állnak[4].

Roma civil szervezetekre, női érdekvédelmi szervezetekre sokat tehetnek a roma nők felzárkóztatásáért.

Elérhető programok, megoldások

TOP_Plusz 3.1.3-23: II.A.B) Közösségi programok a hátrányos helyzetű csoportokat érintően a társadalmi befogadás, társadalmi kohézió és identitás, munkaerő-piaci kompetenciák, együttműködés erősítésére önállóan támogatható tevékenységen belül: b6) Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok felkutatása, népszerűsítése és a programokba való becsatlakozás segítése. A palyazat.gov.hu (2025.07.01.) adatai szerint vármegyénkben 8 nyertes pályázat van a TOP_Plusz-3.1.3-23-SB1 felhívás keretein belül.

Elindult a „Roma lányok végzettség nélküli iskolaelhagyásának megelőzése" című (EFOP-Plusz-3.3.3-25 kódszámú) felhívás tervezetének társadalmi egyeztetése. a projekt célcsoportját a 10-17 éves roma lányok jelentik, akik rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülnek és/vagy gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedésben4 érintettek, és/vagy szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett környezetben élnek, valamint közeli hozzátartozóik, és a velük foglalkozó szakemberek.

Az alacsony iskolai végzettségű vagy végzettséggel nem rendelkezők, munkaerőpiaci szempontból hátrányos helyzetűek elhelyezkedési esélyét a nyílt munkaerőpiacon kritikus módon meghatározza a képzettségi szintjük és az oktatásban való részvételük. Az alacsonyan iskolázottak, köztük a romák munkaerőpiaci hátrányai jelentősek. A KSH adatgyűjtéseire támaszkodó MNTFS indikátor rendszer adatai szerint 2022-ben a 15-64 éves, legfeljebb 8 osztályt végzettek 38,7%-a, a romák 47,3 %-a, ezen belül a roma nők 35,8%-a volt foglalkoztatott. A romák körében: az országos átlagnál (18,9%) 4-szer magasabb (76,2%) a legfeljebb alapfokú iskolai végzettségűek aránya; 64,3 % a korai iskolaelhagyóké (nem romák: 9,4 %). A középfokú oktatásban részt vevő 15-24 évesek aránya a romák esetében 23,1 % (nem romák: 43,2%). Elhelyezkedésüket a számukra elérhető munkalehetőségek, képzettségük és az egyénre szabott szolgáltatások hiánya nehezíti. A hátrányos helyzetűek, az iskolarendszerből hosszú ideje kikerült emberek körében az alacsony végzettség mellett gyakran hiányzik a kellő motiváció, önbizalom. A tanulni tudás maga is készség, amely gyakran okoz gondot felnőttek esetében is. Sok esetben hiányzik az ismeretek alkalmazása, a jártasság, amely gyakorlati alkalmazással együtt tud teljesítményképes tudássá válni. Az *Aktívan a tudásért* EFOP_Plusz-

[4] Társadalmi egyeztetés alatt áll: EFOP_Plusz-3.3.3-25, EFOP_Plusz-3.3.1 és EFOP_ Plusz-3.1.4 felhívások

3.1.4-25 program fenti problémákra reagál, bár nem kifejezetten csak nők részére érhető el a horizontális esélyegyenlőség okán a nők és a férfiak egyaránt a célcsoportba tartoznak.
Az EFOP_PLUSZ-7.1.1-24-2024-00002 Jelenlét a felzárkózó településeken (ESZA+) az Európai Unió támogatásával megvalósuló fejlesztési program átfogóan segíti Magyarország hátrányos helyzetű térségeinek és településeinek felzárkózását, a szociális és gazdasági kapcsolatok erősítését, valamint a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentését.
A pályázati források elérhetőek a települési önkormányzatok, civil és karitatív szervezetek egyaránt. Az Európai Unió támogatásával megvalósuló pályázatok elérhetőek a www.palyazat.gov.hu honlapon.

II. 5. 7. Digitális kompetenciafejlesztés

Mindennapi életünket visszafordíthatatlanul behálózta az információs technológia. Az állampolgárok alapvető joga a szolgáltatásokhoz és az információkhoz való hozzáférés joga.
Általánosságban elmondható, hogy a települési HEP dokumentumok jelzik ezen szolgáltatáshiányt bizonyos célcsoportokban, de intézkedést nem fogalmaznak meg. Az okos eszközök (telefon) terjedésével legtöbb háztartásban már elérhető az internet, de ezek minőségét befolyásolhatja a településen elérhető szolgáltatók köre, továbbá a családok informáltsága, motivációja és anyagi lehetősége egyaránt. Az internet és az eszközök megléte önmagában nem jelent magas szintű digitális tudást és kompetenciát. Legtöbb esetben csak közösségi média és a szórakozási célú digitális felületekre korlátozódik a használatuk, még a fiatalok esetében is. A kapcsolattartás eszközeként is egyre elterjedtebbek az okos telefonok, de ezen esetekben sem társul digitális kompetencia használatukhoz.
A települések HEP dokumentumai arról tanúskodnak, hogy szükség van további digitális kompetenciafejlesztéshez kapcsolódó programokra, hiszen ezek korábban is hatékonyan hozzájárultak a digitális készségek fejlesztéséhez. A programok megvalósításához anyagi erőforrásokra, digitális eszközökre és képzett szakemberekre egyaránt szükség lenne.
A vármegyében kevés, kifejezetten a digitális kompetenciák fejlesztésére vonatkozóan megtett lépésekről, kezdeményezésekről tudtak beszámolni a települések.
Ki kell emelni, hogy a települések könyvtáraiban általában elérhető az internetes szolgáltatás, illetve a legtöbb háztartás rendelkezik interneteléréssel és digitális eszközökkel.
A településekről visszaérkezett adatok és a HEP dokumentumok nagyon kevés információval szolgálnak a digitális kompetenciákról. A digitális átalakulás komoly kihívást jelent. Hétköznapi életünk részévé válik a digitális eszközök használata (EESZT, Digitális

Állampolgárság stb.). A sikeres érvényesüléshez a társadalmi életben és munkaerőpiaci elvárásokhoz való megfelelés okán el kell sajátítani a felmerülő problémák digitális eszközökkel, eljárásokkal történő megoldását is. Mivel az informatikai eszközök fejlődése folyamatosan olyan új lehetőségeket tár fel, amelyekkel korábban nem találkoztunk, a digitális kompetencia fejlesztése nem csupán az informatikai tudás átadását jelenti, hanem a digitális kultúránk sokoldalú fejlesztését is igényli.

Általánosságban megfogalmazott hiányok:

- további digitális kompetenciafejlesztéshez kapcsolódó programokra van szükség,
- a programok megvalósításához digitális eszközökre és képzett szakemberekre van szükség,
- online ügyintézéssel kapcsolatos fejlesztés szükséges, tekintettel az egészségügyi ellátások online időpontfoglalására,
- okoseszközök használatának fejlesztése szükséges az idősebb korosztálynál,
- internet biztonság hiánya
- pályázati források szükségesek az infrastrukturális háttér kialakításához.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében kevés, kifejezetten a digitális kompetenciák fejlesztésére vonatkozóan megtett lépésekről, kezdeményezésekről tudtak beszámolni a települések HEP dokumentumaikban.

Digitális kompetenciafejlesztés LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1	Online bűncselekmények terjedése okán prevenció hiánya	Kevés információ áll a lakosság rendelkezésére, különös tekintettel az informatikai támadások kivédésére.	Prevenciós képzések, programok szervezése és az üzenet eljuttatása a lakosság részére.	Évente. Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Vármegyei önkormányzat, települési önkormányzatok, érdekvédelmi intézmények, rendvédelmi szervek.	Részben
2	Digitális tudásátadás: kompetenciafejlesztő képzések hiánya	A vármegyében korábban megvalósultak digitális kompetenciákat fejlesztő programok, azonban ezek nagyon korlátozottan vannak csak jelen.	A kompetencia fejlesztésén túl, eszközökre és képzőre is igény van. Települési együttműködés keretében szinergiák kihasználása. Közös pályázatok (pl. Versenyképes Járások Program).	Évente Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok, társadalmi szervezetek, intézmények, rendvédelmi szervek.	Nem

Digitális kompetenciafejlesztés a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működésben valósul-e meg**
GYERMEKEK						
1	Kompetenciafejlesztés mellett, az online bűnözés kockázataira figyelemfelhívó	A digitális kompetenciák fejlesztése elsősorban az oktatási intézményekben, tanóra keretében valósul meg, Ezen túlmenően további tudásátadásra, eszközökre, fejlesztésre van igény.	Digitális kompetenciafejlesztő programok megvalósítása gyermekek részére	Évente Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok, társadalmi szervezetek, intézmények, egyházak, oktatási-szociális intézmények.	Nem
2	Internetbiztonsággal összefüggő akciók hiánya	Egyre több az áldozattá válás a digitális térben elkövetett bűncselekmények keretében. Fontos a prevenció, a felvilágosítás.	Internetbiztonsággal kapcsolatos prevenciós programok, előadások.	Évente Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Települési önkormányzatok, társadalmi szervezetek, intézmények, egyházak, rendvédelmi szervek, oktatási-szociális intézmények.	Nem
IDŐSEK						

1	Kompetenciafejlesztés igénye.	Hiányos vagy elavult digitális eszközök (számítógépek, tabletek) akadályozzák a digitális készségek fejlesztését. Kevés az elérhető idősek részére szervezett digitális tudásátadó program. A digitális tudáshiány szolgáltatásokból zárja ki a célcsoportot.	Digitális kompetenciafejlesztő programok megvalósítása idősek részére, eszközbeszerzéssel (pl. számítógép, tablet) és humán erőforrás biztosításával	Évente Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2	Internetbiztonsággal összefüggő akciók hiánya	Online bűnözés hatékony megelőzésével kevés a célcsoport ismerete.	Internetbiztonsággal kapcsolatos prevenciós programok, előadások	Évente Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1	Digitális kompetenciafejlesztő programok hiánya	Igény van kompetenciafejlesztésre. A célcsoport részére meghatározó kitörési pont a társadalmi elszigetelődés ellen.	Fogyatékossággal élők részére szervezett programok és képzések. Fontos, hogy ezen célcsoportot is elérje az internetbiztonsággal összefüggő ismerethalmaz, így ezzel összefüggő programok igénye is felmerül.	Évente Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit	Nem

					gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK						
1	Digitális kompetenciafejlesztő programok igénye, (beleértve az eszközellátást)	Az alacsonyabb jövedelmű háztartások internettel és digitális eszközökkel való ellátottsága nem megfelelő. A mélyszegénységben élők/és vagy romák esetében az internet elérés és a megfelelő minőségű infokommunikációs eszközök finanszírozása is problémát jelent, amely akadályozza a digitális kompetenciáik fejlődését. A mélyszegénységben élők és/vagy romák, illetve az idősek célcsoportjai azok, akik leginkább fejlesztésre szorulnak ezen a területen.	Digitális tudásátadást célzó programok, képzések szervezése. (Eszközbeszerzések (számítógép, laptop, tablet) és a képzésnek össze kell kapcsolódnia)	Évente Végrehajtás határideje 2030 (tervezett)	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A települések többségében megfogalmazták a digitális kompetenciafejlesztés szükségességét a teljes lakosság és egyes hátrányos helyzetű csoportok körében egyaránt. A HEP dokumentumok arra is felhívják a figyelmet, hogy megfelelő humán kapacitásra és eszközökre is igény mutatkozik.

Az online térben elkövetett bűncselekmények a lakosság teljes körét érinthetik. Az ismeretek hiánya, felvilágosító prevenciós programok szükségesek valamennyi célcsoport részére.

A legtöbb településen a digitális kompetenciafejlesztést célzó programok megvalósításához jó minőségű és használható eszközök ingyenes biztosítására már volt példa, és a jövőben is lenne szükség rá. Települési együttműködések keretében térségi informatikai kompetencia és eszközfejlesztés közös pályázati úton történő fejlesztése (pl. Versenyképes Járások Program pályázati felhívásai).

MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

Az alacsonyabb jövedelmű háztartások internettel és digitális eszközökkel való ellátottsága nem megfelelő. A mélyszegénységben élők és/vagy romák, illetve az idősek célcsoportjai azok, akik leginkább fejlesztésre szorulnak ezen a területen.

A mélyszegénységben élők/és vagy romák esetében az internet elérés és a megfelelő minőségű infokommunikációs eszközök finanszírozása is problémát jelent, amely akadályozza a digitális kompetenciáik fejlődését. Az idősek körében a digitális eszközök és az internet használata kevésbé elterjedt a fiatalabb korosztályokhoz képest, erősen fejlesztésre szorulnak a számítástechnikai alapismereteik. Az idős célcsoport életében kitörési pontot jelenthet az informatikai jártasság (felhasználóként), hiszen kapcsolódást jelent a távol élő családtagokkal és a település közösségeivel is. Az on-line szolgáltatásokhoz való hozzáférés ezen jártasság nélkül elérhetetlen. Mindkét célcsoportra jellemző, hogy kevésbé informáltak az esetleges veszélyforrásokról.

A gyermekek digitális képzésének elsődleges színterei az oktatási intézmények, ahol megfelelő ismereteket kaphatnak, az idősek és mélyszegénységben élők és/vagy romák digitális kompetenciáit azonban az átlagostól alacsonyabbnak tartják, ezek a célcsoportok szorulnának leginkább fejlesztésre. az online tér adta veszélyekre való felhívást célzó programokat is. A legtöbb településen a digitális kompetenciafejlesztést célzó programok megvalósításához jó minőségű és használható eszközök ingyenes biztosítására már volt példa, és a jövőben is lenne szükség rá.

A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretei között támogatható tevékenység *a Digitális kompetenciafejlesztő programok, tréningek (pl.: alapvető digitális írástudás kompetenciák fejlesztése, infokommunikációs eszközök alapszintű használatának elsajátítása érdekében) szervezése és a programra való eljutás segítése a mélyszegénységben élők (ideértve mélyszegénységben élő gyermekeket, fiatal felnőtteket is), romák (ideértve roma gyermekeket is), fogyatékossággal élők és időskorúak számára.*

Az elsődleges munkaerőpiaci megjelenést akadályozza a digitális kompetenciák hiánya. Az Aktívan a tudásért című, EFOP-3.7.1-17-2017-00001 számú, kiemelt projekt célja volt a munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű, 16-60 év közötti, alacsony iskolai végzettségű vagy iskolai végzettséggel nem rendelkező személyek társadalmi helyzetének, foglalkoztathatóságának javítása képzések és munkakipróbálások révén az ország kevésbé fejlett régióiban, így vármegyénkben is.

Nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy évről évre növekszik az online ügyintézés jelentősége, azaz egyre több ügyben egyre nagyobb mértékben kell használnunk az internetet, a különböző online felületeket. Egyre tájékozottabbnak kell lennünk, hogy milyen ügyeinkben tudunk online eljárni. A mai világban szinte nélkülözhetetlen, hogy saját Ügyfélkapuval rendelkezzünk és azt érdemben használni is tudjuk. Szinte minden korosztály körében sokan lehetnek, akik mindezzel kapcsolatban nem elég tájékozottak, illetve nem elég rutinosak. Az online ügyintézéssel kapcsolatos kompetenciafejlesztés tehát fontos feladat, ennek hiányában a most lemaradók a jövőben leszakadókká válhatnak a digitális világ gyors fejlődése miatt. Gondoljunk csak az idős korosztály EESZT elérésére, informatikai jártasság hiányában az egyébként rendelkezésre álló szolgáltatásokból (pl. időpontkérés) kizárják magukat.

Összességében a településen élők számára biztosított a hozzáférés a digitális ismeretek megszerzéséhez és az ahhoz szükséges eszközökhöz, de a további programok és fejlesztések szinte minden korcsoport tekintetében szükségesek lehetnek a jövőben.

II. 5. 8. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye városhálózata meglehetősen kiegyensúlyozatlan: egyetlen nagyvárosa (100 ezer főt meghaladó lakosságszámmal) a vármegyeszékhely, Nyíregyháza, a funkciógazdag középvárosok pedig teljes egészében hiányoznak.

A településegyüttesek a térségszerveződés szintje, erőssége szerint agglomerációk, agglomerálódó térségek vagy nagyvárosi településegyüttesek lehetnek. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében nem található a szó klasszikus értelmében vett agglomeráció. A vármegyében egyetlen megyei jogú város található, a vármegyeszékhely Nyíregyháza, amely esetében a térségszerveződés alacsony szintje jellemző, itt nagyvárosi településegyüttesről beszélhetünk. A Nyíregyházi nagyvárosi településegyüttest a KSH lehatárolása alapján Nyíregyháza központ mellett 9 település alkotja: Apagy, Kemecse, Kótaj, Napkor, Nyírpazony, Nyírtelek, Nyírtura Sényő, Vasmegyer.

Nyíregyháza a vármegye gazdasági, foglalkoztatási, oktatási, kulturális, közigazgatási és közszolgáltatási központjaként jelentős vonzáskörzettel rendelkezik, így gazdasági növekedése egyértelműen pozitív hatással van az egész vármegye fejlődésére (az ún. spread hatás következtében centrifugális terjedési folyamatok indulnak el). Egyes funkciók esetében Nyíregyháza vonzáskörzete átterjed a vármegye-, illetve bizonyos esetekben az országhatáron túlra is.

A városhálózati adottságok alapján Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében az egyetlen nagyváros, Nyíregyháza Megyei Jogú Város került kijelölésre az ERFA rendelet 11. cikkelye szerinti „fenntartható városfejlesztés” célterületeként.

Tekintettel arra, hogy egy-egy fejlesztés eredménye közvetlenül vagy közvetetten nagyobb lakosságot érinthet (a város lakónépessége nagyobb, mint a 12 többi járásközpont lakossága összesen) így a megtérülés és a pozitív gazdasági, társadalmi és környezeti hatások könnyebben és egyértelműbben kimutathatók.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye az „egyfókuszú városkijelölést” alkalmazza a hatályos Operatív Programban-ban szereplő vonatkozó fejezet meghatározása alapján.

A vármegyeszékhely komplex, integrált fejlesztése a vármegyei Integrált Területi Program prioritásainak egyike. A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz tervezett felhívásai és intézkedései között az Élhető vármegye felhíváson belül, a *Fenntartható városfejlesztés keretei között,* a *Fenntartható városfejlesztési Stratégiák* és a *Fenntartható városfejlesztés intézkedés jelenik meg*.

A vármegyében azonosítható hiányok között a vármegyeszékhely Nyíregyháza a vármegye gazdasági, foglalkoztatási, oktatási, kulturális, közigazgatási és közszolgáltatási központjaként jelentős vonzáskörzettel rendelkezik, így a város fejlesztése egyértelműen pozitív hatással van az egész vármegye fejlődésére. A fenntartható városfejlesztés keretében az integrált városfejlesztési stratégiában meghatározott fejlesztések valósulhatnak meg.

A Klímabarát vármegye Fenntartható energiahatékonyság intézkedésen belül azonosított hiánya a következő. Nyíregyháza a klímasemlegesség és a klímaadaptációs irányába is jelentős előre lépéseket tett már az eddigiekben is. A vármegyei jogú városi energia és klímacélok elérése érdekében a városban működő intézmények jelentős részében még mindig van lehetőség az energetikai hatékonyság növelésére, melyek részletes kifejtésre kerülnek a Fenntartható Városfejlesztési Stratégiában.

Ki kell emelni a *Fenntartható humán infrastruktúra* fejlesztésének fontosságát. A fenntartható városfejlesztés keretében az integrált városfejlesztési stratégiában meghatározott fejlesztések közül a gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra, az egészségügyi és szociális infrastruktúra, valamint a köznevelési infrastruktúra fejlesztései valósulhatnak meg.

A fenntartható versenyképes városfejlesztés intézkedés fontos szerepet kap a fejlesztési irányokban. A vármegye és különösen a versenyképes gazdaság fejlesztésének motorja egy erős centrumtelepülés. Nyíregyháza alkalmas ennek a funkciónak a betöltésére, és jelentős szerepet játszik a vármegye dinamizálásában.

A Fenntartható városfejlesztés forrásfelhasználási mód pénzügyi kerete ad lehetőséget az Integrált Területi Programban foglalt fejlesztési irányok, igények megvalósítására.

Fenntartható város	1.3.1 Fenntartható városfejlesztési stratégiák támogatása (Ft)	1.3.2 Fenntartható városfejlesztés (Ft)	2.1.2 Fenntartható energiahatékonyság (Ft)	2.1.6 Fenntartható energiahatékonyság (kombinált)	3.2.1 Fenntartható humán fejlesztések (Ft)	3.4.1 Fenntartható humán infrastruktúra (Ft)	6.2.1 Fenntartható versenyképes városfejlesztés (Ft)	Fenntartható ERFA összesen (Ft)	Fenntartható ESZA összesen (Ft)	Fenntartható összesen (Ft)
yíregyháza Megyei Jogú Város	80 000 000	19 675 214 046	3 614 353 671	3 091 854 121	8 472 750 000	7 863 785 954	10 000 000 000	44 325 207 792	8 472 750 000	52 797 957 792
összesen	80 000 000	19 675 214 046	3 614 353 671	3 091 854 121	8 472 750 000	7 863 785 954	10 000 000 000	44 325 207 792	8 472 750 000	52 797 957 792

Nyíregyháza Megyei Jogú Város indikátorvállalásai között ki kell emelni a TP013 Hátrányos helyzetűeket célzó programok száma, TPO14 Egyéb, nem közösségi célú programok száma, TPR05 A programokkal elért hátrányos helyzetű személyek száma, RC077 Támogatott kulturális és turisztikai helyszínek száma, TP011 Fejlesztéssel érintett közösségi területek nagysága.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájában (2021-2027) bemutatott humán infrastruktúra aspektusai

Kulturális és szabadidős tevékenységek

Nyíregyháza - méretéből és térségi szerepköréből adódóan - széleskörű szabadidős és kulturális kínálattal rendelkezik. Fontos szerepe van mind az itt élők életminőségének javításában, mind a turisztikai kínálat bővítésében. A kulturális és szabadidős tevékenységek alappillére a megfelelő infrastruktúra megléte. Nyíregyháza főbb kulturális és sport intézményei:

- A Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár a központi könyvtár mellett 6 fiókkönyvtárat, valamint két könyvtárpontot foglal magában. A hagyományos dokumentumok mellett egyre nagyobb szerepet kapnak a legújabb számítógépes információhordozók és adatbázisok. 2018-2020 között egy sikeres uniós pályázatnak köszönhetően újabb infrastrukturális fejlesztés következtében új közösségi-tanuló terek alakultak, egy teljes fiókkönyvtár megújult és a legmodernebb informatikai eszközök segítik az élethosszig tartó tanulás folyamatát minden korosztály számára. Dokumentum állománya eléri a 420 ezer egységet. Gazdag gyűjtemény, internet hozzáférés, színes programkínálat várja az olvasókat igényes környezetben, a város szívében. Az intézmény célja és küldetése az, hogy a könyvtár helyszínt, eszközt, inspirációt, élményt, lehetőséget és támogatást adjon a művelődéshez, az olvasáshoz, az életkortól független tanuláshoz.
- Nyíregyházán hat muzeális intézmény található, a leglátogatottabb a Jósa András Múzeum, amely Kelet-Magyarország legrégebbi közművelődési és tudományos intézménye. Jelentős régészeti gyűjteménnyel rendelkezik. A Jósa András Múzeum - a Sóstói Múzeumfaluval és a Kállay-gyűjteménnyel együtt - Nyíregyháza Megyei Jogú Város fenntartásában működik.
- A városban működő közművelődési intézmények száma 49 db, közülük a legnagyobb a Váci Mihály Kulturális Központ, amely 18 tagintézménnyel rendelkezik. A VMKK közösségi térként működik, ahol helyet kapnak koncertek, színházi előadások, konferenciák, tanfolyamok, kiállítások és művészeti együttesek próbái.
- A Móricz Zsigmond Színház épülete 1894-ben épült, önálló színtársulattal 1981 óta rendelkezik. A színház 3 játszóhelyen (Nagyszínpad, Krúdy Kamara, Művész Stúdió), továbbá a Rózsakert Szabadtéri Színpadon is rendez előadásokat. A 2018. év végére - Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata és „A ZÖLD VÁROS

KIALAKÍTÁSA” program támogatásával - megszépült, csaknem 1000 férőhelyesre bővült nézőterű Rózsakert. A Szabadtéri Színpad (a Móricz Zsigmond Színház üzemeltetésében) május végétől augusztus végéig hétköznapokon és minden hétvégén impozáns fellépőkkel, zenés és szórakoztató vígjátékokkal, gyerekkoncertekkel, valamint családi filmvetítéssel várja a romantikus nyári esték szerelmeseit.

A Móricz Zsigmond Színház idén immár 24. alkalommal rendezte meg a VIDOR Fesztivált Nyíregyházán. A VIdámság és Derű ORszágos seregszemléje hagyományosan 9 napon át tartó összművészeti fesztivál minden évben augusztus végén, mely nyitott mindenki előtt a kulturális esélyegyenlőség jegyében, ugyanis a programok 80 százaléka teljesen ingyenes.

- Nyíregyházán nagy hagyománya van a népzenének és néptáncnak. A nagy múltú tánccsoportok közé tartoznak a nyíregyházi Igrice, Szabolcs és Nyírség táncegyüttesek.

  Országosan és nemzetközi tekintetben is kiemelkedő színvonalú Nyíregyháza komolyzenei kínálata, amelynek két legismertebb képviselője a világhírű Cantemus Kórus és a Piccoli Archi Zenekar. Nyíregyházán 2020-ban 681 kulturális rendezvényt szerveztek, ez azonban csak átmeneti visszaesés volt, ugyanis 2010 és 2019 között a kulturális rendezvények száma 545-ről 1491-re emelkedett. A város legjelentősebb rendezvényei között van - a VIDOR Fesztivál mellett - a HELLO Nyíregyháza és a Tirpák Fesztivál.

  A kétévente váltakozva megrendezésre kerülő Nemzetközi Néptáncfesztivál és Cantemus Nemzetközi Kórusfesztivál sikeres, egész várost benépesítő programjait a térség lakossága is várja.

- A város szabadidős programkínálatában fontos szerepet töltenek be a sportlétesítmények és a sportrendezvények is. Az új **Városi Stadion** Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye multifunkcionális komplexuma, melyet 2024-ben adtak át. Az új komplexum 8200 néző befogadására képes, itt rendezik a Nyíregyháza Spartacus FC hazai mérkőzéseit. A városban további sportpályák, sportlétesítmények is működnek (Örökösföldi, Czuczor Gergely úti, Tiszavasvári úti, Orosi úti). A Tiszavasvári úti volt NYVSC pálya helyére épült a Nyíregyházi Atlétikai Centrum mintegy 7 milliárd Ft-os beruházás keretében.

  Kiemelt sportlétesítmény az 1988-ban épült és 2015-ben felújított Continental Arena (korábban Bujtosi Szabadidő Csarnok), melynek befogadóképessége 2 500

fő. A fiatalok közkedvelt találkozási helye és sportolási lehetősége a 2018-ban átadott városi jégpálya.

A városban több uszoda, Sóstógyógyfürdőn élmény- és parkfürdő, valamint Tófürdő működik. 2020 őszén nyitotta meg kapuit a Continental Arena közelében a város új - 10 pályás 50 méteres nagymedencével rendelkező - uszodája (Eissmann Nyíregyházi Városi Uszoda).

A város legnépszerűbb tömegsport-eseménysorozata az évek óta megrendezésre kerülő „Mozdulj Nyíregyháza!" program, melynek keretében ingyenes mozgásprogramokon vehet részt a lakosság. A sportolási lehetőségen túl, közösségteremtő funkciója is meghatározó.

A közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés biztosítása érdekében kiemelkedően fontos, hogy Nyíregyháza város közterületein folyamatosak legyen a fejlesztések, újítások: új járdák, járdaszakaszok létesítése, parkok, pihenő övezetek fejlesztése, közutak fejlesztése, bővítése, zöldfelületek bővítése, aktív kikapcsolódás nyújtásához közösségi terek fejlesztése, korszerűsítése, játszóterek bővítése, gyalogos útvonalak kialakítása, továbbá szükség szerint akadálymentes útvonalak kialakítása. Az akadálymentes útvonalak szélessége annak forgalmától, intenzitásától függően. Az útvonalon a kerekesszékkel, gyermekkocsival történő megfordulás, kikerülés helyigénye helyenként biztosítva legyen (pihenőöblök, gyalogos-átkelőhelyek). A gyalogos útvonalak mentén a terepviszonyoktól függő távolságban padokkal ellátott pihenő terület kialakítása is fontos.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város 2018-2023-ra szóló Helyi Esélyegyenlőségi Programját 2018-ban fogadta el a Nyíregyháza Közgyűlése, ezzel kinyilvánítva elkötelezettségét az alábbi célok megvalósítása iránt:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelménye,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elve,
- a diszkriminációmentesség,
- szegregációmentesség,
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedések megtétele,
- a köznevelési intézményeket - az óvoda kivételével - érintő intézkedések érdekében szoros együttműködés a fenntartókkal.

A HEP-ben is megjelenő jövőkép alapján „Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatának legfontosabb célja, a Nyíregyházán élő állampolgárok jólétének biztosítása, életminőségének folyamatos javítása, olyan támogatói környezet működtetésével, amely erősíti a közösséghez és a lakóhelyhez kötődést és a társadalmi szolidaritást".

A város olyan település kíván lenni, amely kiemelt figyelmet, ha kell pozitív diszkriminációt alkalmaz a veszélyeztetett célcsoportok számára. Cél, hogy az Önkormányzat tudatos intézkedéseinek hatására a hátrányos helyzetű csoportok felzárkózási esélyei, életminőségük és életük önálló irányításának lehetőségei javuljanak. A HEP célcsoportonként fogalmaz meg intézkedéseket a mélyszegénységben élők és romák, a gyermekek, a nők, az idősek és a fogyatékossággal élők vonatkozásában.

A mélyszegénységben élők és a romák esetében hangsúlyosan megjelenik a korai fejlesztés, a tanoda típusú programok, a munkavállalásra való felkészítés, valamint az esélyegyenlőség, az egészségi állapot, a lakhatási és közbiztonsági körülmények javításának fontossága. Nyíregyházán két tanoda működik:

- a Nyíregyházi Egyházmegye fenntartásában működő Magvető Görögkatolikus Tanoda 2016 novembere óta a szegregált helyzetű huszártelepi városrészben,
- a Magyarországi Evangélikus Egyház fenntartása alatt működő Intézmény Oltalom Szeretetszolgálat Felfedező Tanodája 2020 júliusától Vajdabokorban nyújt a gyerekek számára iskolán kívüli fejlesztő és ismeretbővítő foglalkozásokat.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város 2021-2027-es időszakra vonatkozó antiszegregációs tervének céljai és beavatkozásai a város 2014-ben elfogadott, jelenleg módosítás álló Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Antiszegregációs Programján, valamint a „Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatának Helyi Esélyegyenlőségi Programja 2018-2023" című dokumentumon alapulnak.

A romák és mélyszegénységben élők részére megfogalmazott szolgáltatási igényként jelentkeznek olyan tájékoztató programok, amelyek célja az élhető környezet fenntartása és megőrzése. Fontosak az egészségügyi felvilágosító programok a nevelési-oktatási intézményekben.

A fiatalok részére szabadidő eltöltési alternatívák nyújtása pl. nevelési-oktatási intézményekben figyelem felkeltése a bűnözés negatív hatásaira, rendőrség által bűnmegelőzési programok szervezése az érintett lakosság körében, polgárőrség szervezése rendőri tevékenység fokozása a területen; lakókörnyezetben elérhető jogsegélyszolgálat biztosítása. A HEP tartalmazza továbbá a célcsoport kultúrájához igazodó és egyéb programok igényét. A programokon való részvétel ösztönzése kulcsfontosságú.

A generációk közötti együttműködés a HEP-ben foglaltak szerint ingatag, időseket érintő programok szervezése indokolt.
A nők célcsoportját érintően prevenciós programok szervezése merül fel szolgáltatási igényként. A nők önvédelmi képességét fejlesztő programok igénye is megjelenik a HEP intézkedési tervében.
A fogyatékossággal élők részére az akadálymentesség mindenféle értelemben az esélyegyenlőség szempontjait figyelembe véve meg kell valósuljon a közösségi közlekedés területén is, ezért előtérbe kell helyezni az infokommunikációs és fizikális úton megvalósuló akadálymentesítést. Jó gyakorlatként jeleníthető meg, hogy a HEP intézkedési terve tartalmazza a különböző tájékoztatók élőszóval történő közlésének és jelnyelvi akadálymentesítésének vagy feliratozásának igényét, városi és egyéb kulturális rendezvényeken jelnyelvi tolmács biztosításának szükségletét. Fejlesztési igény az ismeretszerzés a célcsoport és azokkal foglalkozó személyek számára különböző fórumok, rendezvények, érdekképviseleti szervezetek összefogásával, valamint az érzékenyítés.

A TOP_Plusz-3.1.3-23-SB2-2024-00001 azonosítószámú projekt megvalósítása során 2025. július 1. napján *Mélyszegénységben élők és roma célcsoporthoz* kapcsolódó tematikus ülésre került sor. Az ülésen *Mélyszegénységben élők és romák helyzete a vármegyeszékhelyen* napirendi pontként szerepelt. Elhangzott, hogy Nyíregyházán az átlagjövedelem megegyezik az Észak-Alföld régióra jellemző átlaggal, ami 162.000 forint, ez az országos havi átlagjövedelemtől egy kicsit elmarad, az ugyanis 187.000 Ft. Kiemelésre került, hogy az oktatás területén javuló tendencia mutatkozik, növekszik az érettségivel és felsőoktatási oklevéllel rendelkezők száma. Nyíregyházán a Huszár lakótelep és Polyákbokor szegregátumában civil szervezetek működnek, polgárőrség, körzeti megbízott tevékenykednek. Pénzbeli és természetbeni juttatásokkal segítik az ott élőket, pl. autóbusz támogatás került kiemelésre. A támogatásoknak köszönhetően csökkent a szegregátumban élők száma, csökkent a szegregátumban élő gyermekek száma, növekedett a foglalkoztattak aránya. A szegregátumok területén élő gyermekek számára a közszolgáltatások biztosítottak. Az önkormányzat nemcsak kötelező feladatainak tesz eleget, hanem számos önként vállalt feladatot biztosít, amelyekkel a mélyszegénységben élő gyermekek felzárkóztatását segíti és hátránykompenzáló hatással bír. A fejlesztések nagy részét pályázati forrásból fedezi az önkormányzat, de vannak saját forrásai is, 15 fajta különböző ellátást tud biztosítani, mint például ápolási díj, gyógyszertámogatás, lakásfenntartási támogatás, adósságkezelés stb., a közszolgáltatásokban nem kötelező

szolgáltatásokat és különböző jóléti szolgáltatásokat is biztosít például kulturális és sporteseményeket.

A mélyszegénységben élők társadalmi kirekesztésének egyik lényeges eleme a közösségi részvétel lehetőségeinek hiánya, a közösségi szolgáltatások elérésének nehézségei. A társadalmi felzárkóztatást célzó programok egyik alapeleme is, hogy a társadalmi tőke különböző formáinak fejlesztéséhez, a kapcsolati erőforrások alakításához és használatához elengedhetetlen olyan közösségi tér, mely alkalmas az emberi kapcsolatok gyakorlására és befogadó a helyi környezet lakóival szemben.

A városi szolgáltatások a város valamennyi lakosa számára egyenlő eséllyel hozzáférhetőek.

A Huszár lakótelepen új közösségi tér jött létre 2020-ban. A Nyíregyházi Egyházmegye által létrehozott Szentháromság Házban, mint közösségi térben működik a már hivatkozott egyik tanoda, mely pedagógusok és más szakemberek segítségével támogatja a gyerekeket iskolai munkájukban. Fejlesztik, felzárkóztatják a lemaradottakat, de továbbképző is lehet a délutáni alkalom. Jól felszerelt konyha, mosoda is az itt élők rendelkezésére áll. Az iskolaépületből átköltöztetett kápolna új funkciót kapott ebben a közösségi térben. A közösségi ház létrejöttét a nyíregyházi önkormányzat az ingatlan használatba adásával támogatta.

A mélyszegénységben élők és romák tekintetében a közösségi együttélés, az összetartozás a szűkös életfeltételek és a kulturális, családi sajátosságok miatt is különös jelentőséggel bír. Jelentős részének életében nagyon fontos szerepet játszik a tradicionalitás és erős a hagyományokhoz való kötöttsége, de igény van arra is, hogy a társadalom, amiben él elfogadja, befogadja és elismerje. Ezt mindenképpen egy integrációs folyamatban lehet érvényre juttatni.

A „Közösen a kiútért” című, TOP-6.9.1-16-NY1-2017-00001 azonosító számú pályázat egyik célkitűzése volt az erős közösségi kohézió akcióterületi és települési szinten. A tervezett beavatkozások egyik legfontosabb eleme volt a közösségfejlesztés, amelynek célja, hogy a lakosság belső kohéziója erősödjön, mind az akcióterületen belül, mind Nyíregyháza teljes területén. A vélt vagy valós konfliktusok mérséklődésével, a befogadó környezet megteremtésével és az alkalmazkodóképesség növelésével megteremthető a tartós integráció és erősíthető a társadalmi kohézió.

A Roma Nemzetiségi Önkormányzat elképzelése a hagyományok hetének megszervezése a jövőben, amely során különböző programokkal, előadásokkal mutatnák be a roma kultúrát több napon keresztül. Az esemény tartalmazhat zenei előadásokat, táncbemutatókat, kézműves foglalkozásokat, gasztronómiai bemutatókat és történelmi előadásokat. Ezek segíthetik a roma

hagyományok megőrzésében és továbbadásában, erősítve ezzel a közösség identitását és kultúráját.

A női értékek, tapasztalatok, ismeretek nagyobb arányú megjelenésének feltétele, hogy a közéleti szerepet betöltő nők hangsúlyozzák a női nem érdekeit és értékeit, tudatosan tevékenykedjenek. Jelenlétük a különböző területeken növeli a munka hatékonyságát is, hiszen képesek új szempontokat, tudást invesztálni a munkafolyamatokba erőforrás gyanánt. A szemléletformálás fontossága e területen is kiemelendő: tudatosítani kell a nőkben szerepvállalásuk és érdekképviseletük fontosságát, megismertetni a lakossággal a nők nagyobb arányú *közösségi* részvételének teljes társadalomra gyakorolt pozitív hatásait, a felnövekvő generáció tagjait az oktatási rendszerben olyan célzott állampolgári nevelésben kell részesíteni, melyben hangsúlyt kap a nemek egyenlő részvétele a társadalmat érintő döntéshozásban, ezzel megteremtve az igényt a fiatalokban önmaguk képviseletére.

A HEP dokumentum szerint az idősek életminőségét jelentősen befolyásolja az a tény, hogy milyen társas kapcsolatokkal rendelkeznek. Annak hiánya inkább az elmagányosodás veszélyét hordozza magában. Nyíregyházán az önkormányzat és a helyi egyetem rendszeres kutatást végez a lakosság életkörülményeinek vizsgálata céljából. Az Életminőség Nyíregyházán háztartáspanel kutatás 2008-ban kezdődött, és a kétévente ismétlődő vizsgálatban többek között nyomon követi a város a társas kapcsolatokat, az idősek életkörülményeinek, életminőségének alakulását. A kutatás 10 éves évfordulóján a 2008-2018 évek alatt bekövetkező tendenciózus változásokat jelenítették meg. Nyíregyházán a tíz év alatt bekövetkezett mérhető változás: az idősek közösségi aktivitása növekedett, leginkább jellemző a vallási közösségekhez történő tartozás, de nőtt a művészetekkel foglalkozó szervezetekhez és a jótékonysági szervezetekhez történő tartozás is. Probléma a korosztály közösségi életbe történő bevonása. Kevés azon programok száma ugyanakkor, amelyek a generációk közötti együttműködést erősítenék.

Megoldás lehet, hogy a nyugdíjas egyesületek és mozgalmak munkájának támogatása annak érdekében, hogy minél több időskorút be tudjanak vonni a közösségi programokba,

- közérdekű tevékenységek (városi kulturális, szabadidős és sportprogramok) szervezése a senior korosztály bevonásával és aktív szerepvállalásával,
- idősek bevonása a helyi, szomszédsági programokba, közösségfejlesztő programokba,
- szomszédság támogató hálózat kialakítása (közösségi szolidaritás támogatása),
- a helyi gazdasági tevékenységek támogatása (helyi piacok, rövid áruláncok támogatása.

A Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár, mind fizikai és infokommunikációs akadálymentesítettségében, mind pedig programja, felkészültsége tekintetében mintaként szolgál a fogyatékossággal élők elérésében. A konferenciateremben indukciós hurok működik, megtalálhatók hangoskönyvek, hangoskönyv-terminál, hangkazetták, öregbetűs kiadványok, akadálymentesített eszközök. Az intézmény könyvtári ellátást biztosít értelmi fogyatékosok számára és érzékenyítő előadásoknak biztosít helyszínt.
Rendszeresen elérhető szolgáltatás a Móricz Zsigmond Színház audionarrált előadásai, melyeken vak és látássérült személyek juthatnak színházi élményekhez.

A gazdasági ágazatokon belül az infokommunikációs és kreatív ágazat nem lesz képes dinamikus fejlődésre, ha a vállalkozások digitalizációja elmarad akár szervezeti, akár munkavállalói szinten. A naprakész hardverek és szoftverek, valamint a használatukhoz szükséges képességek és készségek hiánya egyaránt kockázati tényező minden vállalkozásnál. Kiemelt problémát jelenthet a gazdasági szervezetek és a munkavállalók szempontjából egyaránt, ha a középfokú és felsőoktatás, illetve a szak- és felnőttképzés során nem fektetnek megfelelő hangsúlyt a digitális kompetenciák elmélyítésére. Ez hosszú távon erodálhatja a város gazdasági teljesítőképességét, korlátozza a kreatív és innovatív megoldások elterjedését. A digitális kompetenciák hiányosságai különösen a hátrányos helyzetűek esetében gyorsíthatják fel a társadalmi leszakadás folyamatát. Nyíregyháza munkaerőpiacát nagymértékben befolyásolhatja, hogy egyes ágazatokban, illetve munkakörökben az élőmunka egyre nagyobb hányada lesz helyettesíthető a mesterséges intelligencia és a robotizáció terjedése következtében. Az alkalmazkodóképesség, a nyitottság és a bizalom viszonylagos hiánya a digitalizáció esetében meghatározó tényező a városi funkciók minden területén, ami a várost működtetők és használók körében egyaránt előfordulhat. Enélkül a – gyorsan változó körülmények miatt prognosztizálható – jogszabályi módosításoknak sem lehet rugalmasan megfelelni.
Nyíregyháza MJV HEP dokumentuma felhívja arra a figyelmet, hogy a digitális innováció terén komoly kockázati tényező a felhasználói alkalmazkodóképesség, nyitottság és bizalom hiánya az e-megoldásokkal és a digitális platformokkal szemben. A munkavállalói - és az általános lakossági - digitális készségek szintje meghatározó az új technológiák elfogadása szempontjából, de befolyásolja azt is, hogy hányan választanak IKT-hez kötődő szakmát. Ez alapján elmondható, hogy a városi lakosság kompetenciafejlesztése és a digitalizáció fontosságának tudatosítása hosszú távon a városi gazdaságra is komoly befolyással lehet. Az IKT és a digitális technológia iránt érdeklődők jelenleg a szakképzésben és a felsőfokú

képzésben is találnak versenyképes tudást nyújtó tanulási lehetőségeket. A Junior Mérnök Program, melynek egyik célja a STEM karrierre való ösztönzés, illetve a Nyíregyházi Szakképzési Centrum által létrehozott Digitális Közösségi Alkotóműhely, amely nyitott a digitális vállalkozások iránt érdeklődő fiatalok felé.
A könyvtár a „Digitális szakadék csökkentése" című GINOP-6.1.2-15 projekt keretében Digitális Jólét Program Pontként működik. A projekt keretében a könyvtár olyan tanfolyamokat, képzéseket valósít meg, amelyek célja a digitális ismeretek átadása.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának (2021-2027) 2.1.6 fejezete részletesen taglalja a település humán infrastruktúrájának bemutatását.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Nyíregyházára vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások – LAKOSSÁG KÖZÖSSÉGI PROGRAMOK						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
1	Fiatalok megtartása további erőfeszítéseket igényel	A fiatalok tanulmányaik elvégzése után nem térnek vissza.	A fiatalok vállalkozói-és egyéb, foglalkoztatást elősegítő kompetenciáinak erősítésére, fejlesztésére irányuló programok iránti igény folyamatos. További programok szervezése a fiatalok vállalkozói kompetenciáinak fejlesztése érdekében (pl. vállalkozási technikák, vállalkozási ismeretek, gazdasági ismeretek). A saját önkormányzati források mellett, pályázati források bevonása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	NyMJV, gazdasági, civil és for-profit szervezetek, releváns államigazgatási szervek. Foglalkoztatási Paktum működtetése.	Részben
2	Kulturális együttműködések	Közösségi programok igénye folyamatos	Helyi identitást és közösségi kohéziót erősítő programok. A saját önkormányzati források mellett, pályázati források bevonása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	NyMJV, egészségügyi, szociális, kulturális szervezetek, civil és for-profit szervezetek, egyházak, karitatív szervezetek, EFI, releváns államigazgatási szervek	nem

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Nyíregyházára vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK KÖZÖSSÉGI PROGRAMOK						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok	**A szolgáltatási hiányok okai**	**Megoldási javaslatok**	**Ütemezés**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek**	**Vármegyei együtt-működ-désben valósul-e meg**
GYERMEKEK						
1	Tájékoztató rendezvények gyermekek, fiatalok részére.	Az oktatás-képzés kiváló eszköz a hátrányok leküzdésére, jelentős kitörési potenciállal rendelkezik. Ennek ellenére a rendszer továbbra is küzd azzal, hogy hogyan lehet minél hatékonyabban elérni és megtartani a célcsoportot.	Tájékoztató rendezvények szervezése segíti a célok megvalósítását. A szakmák és a karrierlehetőségek bemutatása a térség vállalkozói, a Kamarák, az Önkormányzatok, a Kormányhivatalok közös rendezvényei által lehetnek a hatékony célcsoportelérés eszközei. A rendezvények támogatására több erőforrást kell bevonni.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	NyMJV, egészségügyi, szociális, kulturális szervezetek, civil és for-profit szervezetek, egyházak, karitatív szervezetek, EFI, releváns államigazgatási szervek	nem
IDŐSEK						
1	Generációk közötti eltávolodás	Megváltozott társadalmi viszonyok, családi modellek. Már nem jellemző többgenerációs együttélés. Elmagányosodás megjelenése.	Közös programok szervezése a gyermekek, családok és az idős generáció számára. A fiatalok pl. informatikai képzést, fejlesztést, segítséget nyújtsanak az idős generáció	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás	NyMJV, egészségügyi, szociális, kulturális szervezetek, civil és for-profit szervezetek, egyházak, karitatív szervezetek, EFI,	nem

			részére, akár közösségi szolgálat keretében.	határideje: tervezetten 2030	releváns államigazgatási szervek	
2	A korosztály közösségi életbe történő bevonása kihívást jelent.	Az idősek bevonása a városi kulturális, sport és egyéb rendezvényekbe.	A nyugdíjas egyesületek és mozgalmak munkájának támogatása annak érdekében, hogy minél több időskorút be tudjanak vonni a közösségi programokba. Közérdekű tevékenységek (városi kulturális, szabadidős és sportprogramok) szervezése a senior korosztály bevonásával és aktív szerepvállalásával. Idősek bevonása a helyi, szomszédsági programokba, közösségfejlesztő programokba. Szomszédság támogató hálózat kialakítása (közösségi szolidaritás támogatása).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	NyMJV, egészségügyi, szociális, kulturális szervezetek, civil és for-profit szervezetek, egyházak, karitatív szervezetek, EFI, releváns államigazgatási szervek	nem
3	Kevés azon programok száma, amelyek a generációk közötti szolidaritás, együttműködést erősítenék.	Generációs együttműködés hiánya.	Az idősödés folyamatának pozitív bemutatását a társadalom egésze számára pl.: programok szervezése a fiatal generációnak, melyeken keresztül a folyamatot megismerik. Pl. óvodák és idősek klubja együttes programszervezése a kapcsolatok erősítése céljából. További javaslatok: - tematikus közösségi beszélgetések intergenerációs szellemben, családi – generációs szolidaritás erősítését támogató programok.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	NyMJV, egészségügyi, szociális, kulturális szervezetek, civil és for-profit szervezetek, egyházak, karitatív szervezetek, EFI, releváns államigazgatási szervek	nem
NŐK						

1	Családbarát események	Családbarát szolgáltatások igénye merül fel.	Tervezett beavatkozások a HEP szerint: Nők védelmi képességét fejlesztő programok Civil szervezetek bevonásával prevenciós programok szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	NyMJV, egészségügyi, szociális, kulturális szervezetek, civil és for-profit szervezetek, egyházak, karitatív szervezetek, EFI, releváns államigazgatási szervek	nem
FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK						
1	Akadálymentesítés, illetve a már akadálymentesített funkciók használata	Szolgáltatásokhoz hozzáférésének biztosítása	A komplex akadálymentesítés tervezése és a lehetőségek függvényében annak megvalósítása. Európai Uniós források célzott keresése, tapasztalati szakértők bevonása, utólagos, költséghatékony eszközök beszerzése, a megvalósult akadálymentesítési funkciók használata	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	NyMJV, egészségügyi, szociális, kulturális szervezetek, civil és for-profit szervezetek, egyházak, karitatív szervezetek, EFI, releváns államigazgatási szervek, érdekvédelmi szervezetek.	nem
2	Kulturális, sportprogramok szűkössége a célcsoport részére	Nem elégséges a fogyatékossággal élők részére elérhető kulturális és sport program. Kevés a specifikusan elérhető rendezvény (fogyatékossággal élők különböző csoportja részére)	Célzott programfüzet készítése, akadálymentes programok kereshetőségének elősegítése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	NyMJV, egészségügyi, szociális, kulturális szervezetek, civil és for-profit szervezetek, egyházak, karitatív szervezetek, EFI, releváns államigazgatási szervek, érdekvédelmi szervezetek.	
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK						

1	Tanulással a munka világába	Cél, az alacsony iskolai végzettségűek számának csökkentése.	Oktató, felzárkóztató programok feltérképezése. Oktató, felzárkóztató programok megszervezése. Hiány szakmákban képzések szervezése. Integrálás az iskola világába. Elhelyezkedés ösztönzése. Elhelyezkedési lehetőségek, munkahelyek biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	NyMJV, egészségügyi, szociális, kulturális szervezetek, civil és for-profit szervezetek, egyházak, karitatív szervezetek, EFI, releváns államigazgatási szervek	nem
2	Mélyszegénységben élők célcsoportjának ösztönzése a programokon való részvételre.	Közösségerősítő tevékenységek támogatása.	Célcsoport bevonása a programszervezésbe. Helyben történő program megvalósítás.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	NyMJV, egészségügyi, szociális, kulturális szervezetek, civil és for-profit szervezetek, egyházak, karitatív szervezetek, EFI, releváns államigazgatási szervek	nem
ROMÁK						
1	Alacsony részvételi hajlandóság a programokon	Közösségerősítő tevékenységek támogatása.	A lakosság kultúrájához igazodó és egyéb programok szervezése, egyházi ünnepek megünneplése - a programokon való részvétel ösztönzése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	NyMJV, egészségügyi, szociális, kulturális szervezetek, civil és for-profit szervezetek, egyházak, karitatív szervezetek, EFI, releváns államigazgatási szervek	nem

III. Összegzés – A vármegyében élő hátrányos helyzetű csoportok körében feltárt szolgáltatási hiányok, valamint megoldási/beavatkozási lehetőségek átfogó, összegző bemutatása

III. 1. Egészségügyi alap- és szakellátás

Egészségügyi Alapellátások

Szűrővizsgálatok

A SZÚT-ban már bemutatásra került, hogy a megelőző alapellátások terén jelentős eltérések tapasztalhatók mind járási, mind települési szinten. Bár a szűrővizsgálatok és programok számos járásban és településen helyben biztosítottak, a legszélesebb körű szűrési lehetőségek a Nyíregyházi járásban, Nyíregyházán, valamint a kórházzal rendelkező járásközpontokban érhetők el. Sajnos még mindig van olyan település a vármegyében is, ahol egyáltalán nincs szűrés. A rendelkezésre álló adatok szerint a szűréseket jellemzően a háziorvosok, házi gyermekorvosok, védőnők és fogorvosok végzik a településeken.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 8 településen működik Egészségfejlesztési Iroda (Baktalórántháza, Csenger, Fehérgyarmat, Mátészalka, Nagykálló, Nyírbátor, Nyíregyháza, Vásárosnamény). Az egészségfejlesztési irodák működési területei nem fedik le a vármegye teljes területét, tekintettel arra, hogy a vármegyénkben 13 járás van

Az egészségfejlesztő szűrőbusz évente egyszer biztosított a településeken, ami csak hiánypótló szolgáltatás. A helyben nem elérhető, szűrőközpontokban biztosított szűrővizsgálatokra való részvétel főként az időseknek és a fogyatékossággal élőknek jelent nehézséget a távolság és a tömegközlekedés miatt. A halmozottan hátrányos helyzetű és roma gyerekek nem megfelelő testi higiénével rendelkeznek.

A hiányosságok orvoslásához humánerőforrás-bővítésre, eszközbeszerzésre és -fejlesztésre, valamint a szűrőbuszok gyakoribb kitelepítésére van igény.

A járások településein szükség lenne az elérhető szűrőprogramok körének kiszélesítésére. Az igények eltérőek, ugyanakkor kijelenthető, hogy a legtöbb esetben tüdőszűrésre, mammográfiai-nőgyógyászati vizsgálatokra lenne igény.

Háziorvosi és gyermekorvosi ellátás

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében biztosított a felnőtt és gyermek háziorvosi ellátáshoz való hozzáférés. A háziorvosi és a házi gyermekorvosi ügyeleteken az ellátás színvonala jellemzően megfelelő. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében is vannak betöltetlen háziorvosi és házi gyermekorvosi álláshelyek, azonban számosságukat illetően eltérés mutatkozik járásonként és településenként is.

A NEAK 2025-ös adatai alapján a vármegyében 34 betöltetlen háziorvosi és házi gyermekorvosi álláshely van, ebből 6 a mátészalkai járásban található, és csak a záhonyi járásban nincs üresedés. A betöltetlen körzetekben a betegek ellátása többnyire helyettesítéssel megoldott. A vármegye több településén vegyes háziorvosi körzet működik, ahol a felnőttorvos látja el a gyermekeket.

Az ügyeleti ellátás 2023. március 1-től központosítottan érhető el vármegye szerte. A központilag szervezett háziorvosi ügyelet felnőtteket és gyermekeket is ellát. Ezen kívül sürgősségi betegellátás Kisvárdán, Fehérgyarmaton, Mátészalkán és Nyíregyházán van, míg kifejezett gyermek sürgősségi ellátás csak Nyíregyházán van.

A hiányosságok megoldásához elengedhetetlen a betöltetlen álláshelyek feltöltése. Ez nemcsak a betöltetlen háziorvosi és házi gyermekorvosi álláshelyekre vonatkoztatható, hanem gyógytornászokra, dietetikusra, pszichológusra, ápolókra, szakápolókra is jelentős igény mutatkozik.

További permanens igény mutatkozik eszközfejlesztésre (pl. műszerek, röntgen), valamint rendelőfelújításra/bővítésre.

Kiemelt fontosságú az egészségügyi edukáció hiányának folyamatos mérséklése a lakosság körében. Az egészségnevelés hiánya komoly gondot okoz, főként a hátrányos helyzetű csoportok (pl. nők, romák, idősek) körében. Az általános iskolás kortól kezdődő szemléletformálás és egészségtudatosság kulcsfontosságú lenne a betegségek megelőzése céljából.

A hátrányos helyzetű csoportok (gyermekek, idősek, fogyatékosok, nők, mélyszegénységben élők) esetében vármegyei szinten bár a szűrések és a krónikus betegek gondozása alapvetően biztosított, igény mutatkozik az ellátásokhoz való hozzáférés javítására.

Fogászati alapellátás

A fogorvosi szolgáltatás területi ellátási kötelezettséggel (körzetben), gyermek- (0-18. éves korig), felnőtt- (18 éves kortól) és vegyes szolgálat (felnőtt és gyermek) keretében szervezett. A fogorvosi ellátás egészségbiztosítás keretében igénybe vehető.

A sürgősségi beavatkozásokat térítésmentesen lehet igénybe venni a területi ellátási kötelezettségtől függetlenül bármely finanszírozott fogászati szolgáltatónál. A vármegyében a fogászati alapellátáshoz való hozzáférés biztosított a felnőtteknek és gyermekeknek vegyes körzetekben/területi ellátással, de a legtöbb településen a lakosoknak más, szomszédos településen kell igénybe venniük a fogorvosi szolgáltatást. A fogorvoshoz fordulás gyakorisága többnyire szükség szerinti, ugyanis legtöbben csak akut probléma esetén veszik igénybe az ellátást.

A fogászati szűréseket tekintve a gyerekek vesznek részt többet, tekintettel arra, hogy évente egyszer kötelező szűrést tartanak az iskolákban. A hátrányos helyzetű csoportok TB-finanszírozott ellátáshoz jutásának esélye megegyezik a lakosságéval, azonban a térítéses ellátásokat (pl. fogpótlás, fogszabályozás) kevésbé tudják és veszik igénybe. További probléma a célcsoportot illetően, hogy bár az alapellátás elérhető, a kezelésekre ritkábban járnak vissza. A fogorvosi ügyelet a vármegyében Kisvárdán, Mátészalkán és Nyíregyházán található.

A lakosság fogazatának állapota változó: egy része megfelelő, de jelentős részének a fogazata inkább kezeletlen, elhanyagolt, rossz. Bár az állapot nem kizárólag a hátrányos helyzettől függ, a hátrányos helyzetű csoportoknál jellemzőbb az átlagosnál is rosszabb állapot. A prevenció és felvilágosítás (különösen a helyes fogápolás) kiemelkedően fontos, a minél koraibb prevenciós fókuszú edukáció elengedhetetlen ezen a területen is.

A megoldáshoz kiemelt fontosságú a lakosok fogászati ellátáshoz való hozzáállásának javítása, valamint a feltételek helyben történő/közeli biztosítása azokon a településeken, ahol a fogászati alapellátás nem elérhető. Ez a teljes lakosság számára hiánypótló lenne, de különösen a hátrányos helyzetű csoportok számára nagy szükséglet. Ezen a szolgáltatási területen is igény mutatkozik az infrastruktúra és az eszközellátottság fejlesztésére is.

A hátrányos helyzetű csoportok a pénzügyi fedezet, a fogápolási szokások és a tudatosság hiánya miatt nem vagy alig veszik igénybe a fogászati ellátást, ebből adódóan a fogazatuk állapota is sok esetben rosszabb. Szociokulturális okokból sok esetben a kezelésen sem kívánnak részt venni. Ez utóbbi orvoslásában a minél koraibb (óvodai, iskola) rendszeres szűrővizsgálatok beépülése kiemelten fontos.

A védőnői és az iskola-egészségügyi ellátások

A védőnői ellátás számos településen helyben biztosított, máshol több települést vonnak össze. A lakosság általában elégedett a szolgáltatással. A várandós anyák gondozása megfelelő színvonalú, de több helyen a szakellátás távolsága nehezíti az ellátás igénybevételét. Több prevenciós előadásra van szükségük a várandós nőknek. A védőnők leterheltsége és mentális terhelése magas, különösen a hátrányos helyzetű ellátottak magas száma esetén. A hátrányos helyzetű családokkal való napi kapcsolattartás kiemelten fontos, gyakori jelenlétükre lenne igény az óvodákban és iskolákban is. A védőnők részt vesznek a gyermekvédelmi jelzőrendszerben is. Az iskola-egészségügyi feladatot ellátó védőnők szakmai irányítás támogatását a kollegiális védőnői mentorrendszeren keresztül az Országos Kórházi Főigazgatóság látja el.

Gyermekek, nők, fogyatékossággal élők, mélyszegénységben élők, romák hátrányos helyzetű csoportjai nem csak egészséggel, gondozással kapcsolatos kérdésekkel, hanem életvezetési problémákkal, ügyintézéssel kapcsolatban is igénybe veszik a védőnői szolgálatot. A családtervezés, anya- és gyermekgondozás a védőnői hálózat szakmai munkájában jelenik meg. A szociálisan nehéz helyzetben élő várandós anyákra és gyermekekre fokozott figyelmet fordítanak védőnők. A leendő szülők számára a gyermekgondozással kapcsolatos ismeretek átadását már várandós korban megkezdik: tanfolyamok, beszélgetések, családlátogatások formájában. Segítséget nyújtanak a családi-, szociális juttatások megismerésében és a hozzá tartozó nyomtatványok kitöltésében.

Általánosságban elmondható, hogy széleskörű felvilágosításra van szükség nem csak a hátrányos helyzetű célcsoport esetében, hanem az egész lakosságra kiterjesztve.

Az otthoni szakápolások és otthoni hospice ellátások

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a szerződött otthoni szakápolást végző szolgálat 229 településen biztosított, melyek mindegyike a heti 7 napból 7-et működik.

Az otthoni szakápolás célja, hogy a beteg otthoni környezetben, személyre szabottan, humánus és szakszerű ápolásban részesüljön. Az ellátási forma igénybevételével a kórházi kezelések száma csökkenthető, illetve a kórházban történő tartózkodás időtartama lerövidíthető.

Az otthoni hospice ellátás célja a betegek életminőségének javítása: testi és lelki szenvedéseik enyhítése, fizikai és szellemi aktivitásuk támogatása és emberi méltóságának haláláig való megőrzése, valamint a hozzátartozók segítése a betegség és a gyász terheinek elviselésében.

Az ellátások igénybevételéhez legalább háziorvosi elrendelés vagy kezelőorvos javaslata szükséges.

A peremterületekről elköltöző fiatal generáció okán az idősödő lakosság ellátása tekintetében mindkét ellátási forma kiemelten fontos.
Azokon a településeken, amelyek távol vannak a szakrendelőktől, kórházaktól és hetente csak egyszer biztosított a háziorvosi ellátás, ott hosszadalmasabb az ellátás elrendeltetése, igénybevétele tekintettel a közlekedési nehézségekre, az időpont alapján történő betegellátásra. Ez a hosszadalmas ügyintézés fokozottabban jelenik meg a gyermekek, az idősek, a nők, a fogyatékossággal élők, mélyszegénységben élők és romák esetében, akiknek további nehézséget okozhat szakrendelőkhöz és kórházakhoz történő utazás, időpontkérés.
Kihívást jelent a szolgáltatás igénybevétele elérési útvonalának egyszerűsítése és a szolgáltatás meglétének tudatosítása a lakosság körében.

Egészségügyi szakellátások

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében az egészségügyi szakellátás területén számos közfinanszírozott szolgáltatás biztosított a lakosság, valamint a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok – így a gyermekek, idősek, nők, fogyatékossággal élők, mélyszegénységben élők és a roma közösségek – számára is. Ugyanakkor az ellátásokhoz való tényleges hozzáférés és azok elérhetősége települési és járási szinten jelentős különbségeket mutat, amely a társadalmi esélykülönbségek fennmaradásához vezet. A vármegyében jelenleg 557 rendelő működik, és minden járásban elérhető a közfinanszírozott járóbeteg-szakellátás, azonban a szolgáltatások minősége, infrastruktúrája és területi hozzáférhetősége nem egységes. A fogorvosi ellátás szintén kiemelt jelentőségű, 195 közfinanszírozott fogorvosi rendelő működik a vármegyében, amelyek közül mindössze 40 vesz részt a szakellátásban. Fogorvosi szakellátás gyakorlatilag csak Nyíregyházán és Kisvárdán biztosított, míg röntgendiagnosztika kizárólag Nyírbátorban érhető el, ami jelentős területi egyenlőtlenséget eredményez.
A fekvőbeteg-szakellátás elsősorban a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Oktatókórház nyíregyházi központjában és tagintézményeiben (Fehérgyarmat, Nagykálló, Mátészalka, Vásárosnamény), valamint Kisvárdán a Szent Damján Görögkatolikus Kórházban történik. A NEAK 2025-ös adatai szerint a kórházi osztályok száma és profilja jelentősen eltér: Nyíregyházán 68 osztály, Kisvárdán 20, Fehérgyarmaton 14, Mátészalkán 10, Nagykállóban 5, Vásárosnaményban pedig mindössze 2 osztály működik, főként pszichiátriai és alapellátási profilokkal. Szülészeti-nőgyógyászati osztály Nyíregyházán, Fehérgyarmaton, Mátészalkán és Kisvárdán érhető el, míg rehabilitációs és nappali ellátó részlegek Fehérgyarmaton, Kisvárdán és Nyíregyházán működnek. A vármegyében 18 mentőállomás üzemel, amelyek valamennyi

járásban biztosítják az alapvető sürgősségi ellátást, a járműpark állapota összességében megfelelőnek mondható. Emellett a mozgó szakorvosi szolgáltatások 118 településen, 273 helyszínen érhetők el, elsősorban nőgyógyászati és gyermekgyógyászati ellátások biztosításával.

A járóbeteg-szakellátások minőségi biztosítása ugyanakkor komoly kihívásokkal küzd. Számos intézményben korszerűsítésre szorul az infrastruktúra és a műszerpark, amelynek megvalósítása jellemzően csak pályázati források bevonásával lehetséges. Az épületek energetikai felújítása, az állagmegóvás, valamint az új diagnosztikai és terápiás eszközök beszerzése elengedhetetlen a betegellátás színvonalának emeléséhez. További problémát jelent a szakemberhiány, amely különösen olyan szakmákban érzékelhető, mint a kardiológia vagy a bőrgyógyászat. Ennek következtében a várólisták hosszúak, az orvosok túlterheltek, a betegellátás pedig nem minden esetben tudja biztosítani a szükséges időbeliséget és minőséget. A kapacitáskihasználtság egyenlőtlensége, a humánerőforrás-hiány, valamint a betegutak átláthatatlansága mind hozzájárulnak a rendszer nehézségeihez. A kommunikáció és együttműködés hiányosságai a betegellátó intézmények között tovább növelik az ellátási problémákat.

Különösen hátrányos helyzetben vannak az idősek, kismamák, kisgyermekes családok és a mélyszegénységben élők, akik számára az egészségügyi szolgáltatások igénybevétele jelentős anyagi terhet és időráfordítást jelent az utazás miatt. Ez különösen igaz a fogorvosi szakellátásra, amely a vármegye székhely-központúsága miatt sok esetben csak távolabbi településeken érhető el. A fogszabályozás például kizárólag Nyíregyházán és Kisvárdán vehető igénybe közfinanszírozás keretében, ami a területi esélykülönbségek fennmaradását eredményezi. A KSH 2023-as adatai szerint az aktív és krónikus betegellátó osztályok ágykihasználtsága mindössze 67,33%, amely még mindig elmarad a Covid–19 előtti időszak mutatóitól. Ugyanakkor az egynapos ellátások száma évről évre növekszik, ami jelzi a szolgáltatások iránti igényt, valamint a költséghatékonyabb betegellátás felé való elmozdulást. Mindezek alapján Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében kiemelten szükséges a szakellátások területi kiegyensúlyozása, az infrastrukturális feltételek javítása, a műszerezettség fejlesztése, valamint a humánerőforrás-hiány kezelése. A pályázati források bevonása elengedhetetlen mind a korszerű diagnosztikai és terápiás eszközök beszerzése, mind az épületek modernizálása érdekében. A szakemberek egyöntetű véleménye szerint a legnagyobb kihívást a szakemberhiány jelenti, amely hosszú várólistákhoz, elmaradó műtétekhez és egyes osztályok működésének korlátozásához vezethet. A kapacitáskihasználtság kiegyensúlyozása, a humánerőforrás-ellátottság javítása, valamint az Egészségfejlesztési Irodákkal való

együttműködés erősítése mind hozzájárulhatnak a vármegyei egészségügyi ellátórendszer hatékonyabb működéséhez, és ezáltal a lakosság életminőségének javításához.

Egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye egészségügyi ellátórendszere számos strukturális és hozzáférési kihívással szembesül, amelyek hosszú távon meghatározzák a lakosság egészségi állapotának alakulását és az egészségügyi szolgáltatások igénybevételének esélyegyenlőségét. A jelenlegi ellátási struktúra területi koncentrációja, az ellátások hiányos lefedettsége, valamint a humánerőforrás- és kapacitásbeli korlátok komplex beavatkozásokat indokolnak.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a szülészeti és nőgyógyászati fekvőbeteg-ellátás hozzáférhetősége jelenleg mindössze négy városban – Nyíregyházán, Fehérgyarmaton, Mátészalkán és Kisvárdán – biztosított. Ez a területi koncentráció azt eredményezi, hogy a vármegye számos járásában helyben nem érhető el ilyen típusú ellátás, ami a kismamák számára jelentős terhet ró. Az ellátáshoz való hozzáférés gyakran hosszabb utazással, többletköltségekkel és időveszteséggel jár, amely különösen a hátrányos helyzetű családok számára jelent komoly akadályt.

A rehabilitációs feladatokat ellátó, nappali ellátást is biztosító részlegek jelenleg Fehérgyarmaton, Kisvárdán és Nyíregyházán működnek. Bár ezek a központok fontos szerepet töltenek be a vármegye egészségügyi ellátásában, elérhetőségük a távolabbi térségekben élők számára korlátozott, így sok beteg számára a rehabilitációhoz való hozzáférés nem biztosított megfelelő mértékben.

A mentés és betegszállítás minden járásban elérhető mentőállomásokon keresztül szerveződik, azonban a kapacitások és az infrastruktúra nem minden esetben bizonyulnak kielégítőnek. A betegszállítás túlterheltsége gyakran hosszabb várakozási időt és utazási kényszert eredményez, amely különösen az idősek, kismamák, kisgyermekes családok, mozgáskorlátozottak és mélyszegénységben élők számára okoz nehézséget. Számukra az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés sok esetben nemcsak anyagi többletterhet, hanem komoly logisztikai akadályt is jelent.

A mozgó szakorvosi szolgálat jelenléte ugyan kiterjedt – 118 településen, 273 helyszínen biztosít ellátást –, azonban szolgáltatásai nem teljes körűek. A nőgyógyászati szakellátás a legtöbb településen elérhető, de egyes térségekben hiányzik, míg a gyermekgyógyászati szolgáltatások lefedettsége még korlátozottabb. Ez komoly kihívást jelent a gyermekes

családok számára, akik sokszor csak közösségi közlekedés, saját gépjármű hiányában pedig betegszállító igénybevételével tudják elérni a megfelelő szakellátást.

Az egészségfejlesztési tevékenységek terén szintén jelentős területi egyenlőtlenségek figyelhetők meg. Egészségfejlesztési Iroda jelenleg mindössze nyolc településen – Baktalórántháza, Csenger, Fehérgyarmat, Mátészalka, Nagykálló, Nyírbátor, Nyíregyháza és Vásárosnamény – működik. Ez azt jelenti, hogy a vármegye nagy részén nem elérhetők a prevenciós, szűrési és egészségtudatosságot támogató programok, ami hátrányosan érinti a kisebb, vidéki települések lakosságát, különösen a hátrányos helyzetű csoportokat.

Mindezek alapján indokolt a szolgáltatások területi egyenlőtlenségének mérséklése és az ellátórendszer kapacitásainak megerősítése. A fejlesztési irányok között kiemelten fontos a korszerű rehabilitációs központok létrehozása és a meglévők fejlesztése, a helyi erőforrások – például gyógyvizek – bevonásával. A szakorvosi ellátás hozzáférhetősége mobil szakorvosi egységek hálózatának bővítésével, a szükséges infrastruktúra és humánerőforrás biztosításával javítható. A járóbeteg szakellátás kiegyensúlyozottabb elosztását a kapacitások rugalmasabb kezelése, a szakemberhiány enyhítése, valamint az engedélyezési folyamatok egyszerűsítése segítheti elő.

Az egészségfejlesztési tevékenységek hatékonyságát az Egészségfejlesztési Irodák számának növelése, a szakellátó intézményekkel való szorosabb együttműködés, a jó gyakorlatok adaptálása és az önkéntesség szerepének erősítése fokozhatja. A betegszállítás fejlesztéséhez szükséges a jármű- és személyzeti kapacitások növelése, korszerű logisztikai irányítás bevezetése, valamint a helyi önkormányzatok és szociális szolgáltatások bevonása, különösen a rászoruló csoportok támogatása érdekében.

Összességében Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye egészségügyi ellátórendszerében a hozzáférés egyenlőtlenségei, a kapacitás- és szakemberhiány, valamint a megelőzési programok hiányos lefedettsége jelenti a legfőbb kihívást. A fejlesztési források felhasználása ezért indokolt és szükséges, különösen a területi hátrányok mérséklése, a szolgáltatások elérhetőségének javítása és a lakosság egészségi állapotának hosszú távú javítása érdekében.

III. 2. Szociális alapellátások

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye településein a szociális ellátórendszer kulcsfontosságú szerepet tölt be a helyi közösségek szociális és gazdasági életében. A vármegyei járások vizsgálata alapján megállapítható, hogy a települési alapszolgáltatások, a családsegítés, a nappali és közösségi ellátások, valamint a bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények a társadalmi integráció, a rehabilitáció és a rászorulók életminőségének javítása szempontjából elengedhetetlenek. A jelenlegi helyzet azonban számos területi egyenlőtlenséget, szakemberhiányt és finanszírozási problémát mutat, amelyek hosszú távú fejlesztési beavatkozásokat igényelnek.

A települési alapszolgáltatások, mint a szociális étkeztetés, a házi segítségnyújtás és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, valamint a tanya- és falugondnoki szolgálatok alapvetően hozzájárulnak a rászorulók szükségleteinek kielégítéséhez és a közösségi információáramlás biztosításához. Ugyanakkor a kisebb települések pénzügyi és humán erőforrás korlátozottsága miatt az ellátások folyamatos működtetése, valamint a szolgáltatások egyenlő eséllyel történő elérhetősége nem biztosított, ami a szolgáltatásminőség csökkenéséhez és bizonyos ellátások megszűnéséhez vezethet.

A családsegítő tevékenység során a szolgáltatók komplex problémákkal találkoznak, amelyek hosszú távú, személyre szabott támogatást igényelnek, ugyanakkor a szakemberállomány kapacitása és képzettsége gyakran nem elegendő a teljes körű segítségnyújtáshoz. A túlterhelt munkatársak, a költségvetési megszorítások és az alacsony szakemberlétszám a szolgáltatás hatékonyságát és minőségét jelentősen korlátozhatják. Hasonló kihívások jelentkeznek a nappali ellátások és a közösségi szolgáltatások területén, ahol a rászorulók, különösen a fogyatékossággal élők, pszichiátriai vagy szenvedélybetegek hozzáférése a szolgáltatásokhoz számos településen korlátozott. A nagyobb városokra koncentrált ellátás és a kistelepüléseken hiányzó kapacitás miatt a rászorulók hosszú utazásra vagy várakozásra kényszerülnek, ami akadályozza az integrációt és a rehabilitációt.

Az átmeneti elhelyezést nyújtó szolgáltatások hiánya szintén jelentős problémát jelent, mivel ezek a válsághelyzetben lévő egyének számára biztosítanak alapvető támogatást. A járásokban a szolgáltatások elérhetősége korlátozott, sőt egyes területeken teljesen hiányzik, ami indokolja a szolgáltatások járási szintű megszervezését és pályázati forrás bevonását a járásszékhelyeken.

A bentlakásos és lakóotthoni ellátások esetében a korlátozott férőhelyek, a szakemberhiány, a túlterhelt személyzet, a finanszírozási problémák és a lakókörnyezet társadalmi ellenállása egyaránt akadályozza a szolgáltatások hatékony működését, különösen a fogyatékossággal élők

fiatalok, a rehabilitációt követően lakhatással nem rendelkező szenvedélybetegek, valamint pszichiátriai betegek számára.

A szolgáltatások fenntarthatósága szempontjából elengedhetetlen a humánerőforrás megerősítése, a megfelelő finanszírozás biztosítása, a tárgyi feltételek fejlesztése, valamint a közösségi és társadalmi szemléletformálás. Szükséges továbbá a szolgáltatások kapacitásának bővítése, a szakmai képzések erősítése, a segítő szakemberek megtartásának támogatása, valamint a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása a járások teljes területén. Az integrált és komplex szakmai programok kialakítása, a közösségi alapú gondoskodás, valamint a társadalmi előítéletek csökkentése kulcsfontosságú a rászorulók hatékony támogatása és a szociális integráció előmozdítása érdekében.

Összességében a vármegyei szociális ellátórendszer fejlesztésének célja, hogy a települési alapszolgáltatásoktól a bentlakásos ellátásokig minden szolgáltatás minőségi, hozzáférhető és fenntartható legyen, miközben biztosítja a szakmai kapacitás meglétét, a megfelelő infrastrukturális háttér kialakítását és a társadalmi elfogadottság elősegítését. A pályázati források bevonása és a helyi közösségek, önkormányzatok és állami szereplők együttműködése elengedhetetlen ahhoz, hogy a szociális ellátórendszer minden járásban hatékonyan és fenntarthatóan működjön.

III. 3. Gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás

A gyermekvédelmi ellátórendszer elsődleges célja, hogy biztosítsa minden gyermek számára a biztonságos fejlődés, a harmonikus nevelkedés és az esélyegyenlőség feltételeit. A rendszer különös figyelmet fordít azokra a gyermekekre, akik hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetük, veszélyeztetettségük vagy védelembe vételük okán fokozott támogatásra szorulnak. Ide tartoznak többek között a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, szünidői étkeztetésre jogosult, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a védelembe vett vagy veszélyeztetett kiskorúak. Bár a jogszabályi keretek biztosítják a támogatásokhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetőségét, a gyakorlati működésben számos strukturális és szakmai hiányosság mutatkozik, amelyek jelentősen korlátozzák a támogatások hatékonyságát és tényleges elérhetőségét.

A gyermekvédelmi támogatások és szolgáltatások rendszere gyakran adminisztratív kategóriák mentén működik, miközben a célcsoport valós szükségleteire kevéssé reagál. A rászoruló gyermekek támogatása nem mindig párosul személyre szabott segítséggel vagy komplex szolgáltatásokkal, így a családok sok esetben nem kapnak megfelelő szakmai, pedagógiai vagy

pszichológiai támogatást. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyei különösen ott romlanak, ahol a térségi sajátosságok miatt alacsonyabb az oktatási intézmények színvonala, kevés a szakképzett pedagógus, illetve hiányoznak a tanórán kívüli támogatási formák, mint például a tanodák, mentorprogramok vagy fejlesztő foglalkozások. A szünidői étkeztetés széles körben elérhető, azonban az önkormányzatok anyagi és infrastrukturális lehetőségeitől függően annak színvonala eltérő, ami egyenlőtlen szolgáltatási környezetet eredményez.

A védelembe vétel jogintézménye kiemelt preventív eszköz lehetne a gyermekvédelemben, azonban a gyakorlatban sokszor formális eljárásként jelenik meg, hiszen a gyermekjóléti szolgálatok túlterheltsége miatt a személyre szabott segítségnyújtás nem mindig valósulhat meg. A szakemberek egyidejűleg túl sok esetet kezelnek, ami a támogatás mélységét és hatékonyságát csökkenti, miközben a szülők együttműködési hiánya tovább nehezíti az eredményes beavatkozást. A rendszer eszköztára korlátozott, kevés az elérhető családterápiás, szülőtréninges vagy pszichológiai támogatási lehetőség, amely a családok megerősítését szolgálná.

A gyermekvédelmi beavatkozás egyik legkritikusabb pontja a nagykorúság elérése, amikor a fiatalok kilépnek a rendszerből. Ebben az életszakaszban a támogatás gyakran elégtelen, hiányzik a hosszú távú kísérés, felkészítés és információátadás, ami megnehezíti az önálló életkezdést, a társadalomba való beilleszkedést és a munkaerőpiaci integrációt. Ez a helyzet hosszú távon a társadalmi kirekesztődés kockázatát erősíti.

A gyermekjóléti alapellátások, különösen a család- és gyermekjóléti szolgálatok és központok, kulcsszerepet töltenek be a veszélyeztetettség felismerésében és kezelésében, a családok támogatásában, valamint a prevencióban. Működésük azonban számos kihívással terhelt: a szakemberhiány és a túlterheltség rendszerszintű probléma, amely kiégéshez, fluktuációhoz és a szakmai minőség romlásához vezethet. A területi egyenlőtlenségek miatt a városokban több szakember és specializált szolgáltatás érhető el, míg a kistelepüléseken gyakran heti néhány órás jelenlétre korlátozódik a gyermekvédelmi szakmai támogatás, pszichológus vagy jogi háttér nélkül. Az infrastruktúra sok esetben elavult, az irodák felújításra szorulnak, az informatikai és irodatechnikai eszközök hiányosak, ami rontja a hatékony ügyintézést és az adminisztráció minőségét. Hiányoznak a gyermekek számára létrehozott közösségi terek, amelyek a szabadidős, fejlesztő és prevenciós programok helyszínei lehetnének.

Az ellátórendszer másik fontos területe a gyermekek napközbeni ellátása, amely az elmúlt években bővült és differenciálódott – a klasszikus bölcsődék mellett megjelentek a családi és mini bölcsődék, valamint a munkahelyi bölcsődék. A területi különbségek azonban jelentősek:

a hátrányos helyzetű térségekben a férőhelyek elérhetősége szűkös, a szakemberhiány – különösen kisgyermeknevelők és gyógypedagógusok körében – pedig tovább nehezíti a minőségi ellátás biztosítását. Az intézmények infrastrukturális ellátottsága közvetlenül hat a gyermekek biztonságára, fejlődésére és a szolgáltatás társadalmi megítélésére is. Kiemelten fontos a szolgáltatáshiányos településeken új napközbeni ellátási formák kialakítása, illetve a meglévő intézmények korszerűsítése, férőhelybővítése és eszközparkjuk fejlesztése.

A gyermekek átmeneti gondozása – helyettes szülői ellátás, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona – nélkülözhetetlen része a rendszernek, hiszen válsághelyzetben biztosítja a gyermekek és családjaik átmeneti támogatását. Ugyanakkor ezen ellátási formák kapacitásai korlátozottak, az infrastruktúra és a szakemberek képzése, támogatása pedig fejlesztésre szorul. A Biztos Kezdet Gyerekházak és a tanodák fontos kiegészítő szerepet töltenek be a társadalmi hátrányok csökkentésében, a korai fejlesztésben és a tanulmányi felzárkóztatásban, de elérhetőségük területileg egyenlőtlen, finanszírozásuk és működtetésük gyakran bizonytalan.

Az otthont nyújtó ellátások – a nevelőszülői hálózat és a gyermekotthonok – biztosítják a családból kiemelt gyermekek számára a stabilitást és a biztonságos környezetet. Működésük azonban eltérő kihívásokkal szembesül: a nevelőszülői hálózat bővítésére, a gyermekotthonok minőségi fejlesztésére és a szakemberek folyamatos képzésére egyaránt szükség van ahhoz, hogy a rendszer valóban képes legyen minden gyermek szükségleteihez rugalmasan alkalmazkodni.

Összességében a gyermekvédelmi ellátórendszer működését jelenleg szakemberhiány, területi egyenlőtlenségek, infrastrukturális hiányosságok, finanszírozási korlátok és a szolgáltatások széttagoltsága nehezíti. A hatékony gyermekvédelemhez elengedhetetlen a források növelése, a humánerőforrás megerősítése, a komplex, személyre szabott szolgáltatások kialakítása, valamint a preventív és utógondozó rendszerek fejlesztése. A gyermekek védelme és esélyegyenlősége csak akkor valósulhat meg, ha a gyermekvédelmi rendszer egységes, rugalmas és integrált módon működik, biztosítva minden gyermek számára a fejlődéshez szükséges védelmet, támogatást és esélyt.

III. 4. Oktatás-képzés teljes szolgáltatási köre

Óvodai ellátás

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében az óvodai ellátás mindenki számára egyenlő hozzáférés mellett elérhető szolgáltatás, azonban a gyermekek, mélyszegénységben élők, romák és fogyatékossággal élők esetében több okból kifolyólag is hiányosságok merülnek fel. Az anyák, különösen a hátrányos helyzetű és roma családokban élők esetében gyakori az alacsony iskolai végzettség és a munkanélküliség, amely befolyásolhatja az óvodai ellátáshoz való hozzáférést és az aktív szülői részvételt. A mélyszegénységben élő családoknál gyakoriak az óvodába járás nehézségei, melyek a szociális és anyagi korlátok miatt jelentkeznek, így a gyermekek számára elérhető óvodai szolgáltatások szűkülnek. A problémákat kezelni javítani szükséges a fiatal nők/lányok ismeretének hiánya a családtervezéssel, tudatos gyermekvállalással kapcsolatosan. Nem várt terhességek megelőzése, a már várandós anyák felkészítése az anyaszerepre is a normák és szabályok elsajátítása a pedagógus segítségével. Pedagógusprogram.

A kistelepüléseken az óvodai ellátás hiánya a hátrányos helyzetű családok számára gondot jelenthet, hiszen számukra nehézkes az utazás. területén a mélyszegénység és a romák magas aránya miatt ezek a csoportok gyakran szembesülnek ellátási és integrációs problémákkal Erősíteni kell a szolgáltatások helyben való biztosítását vagy a jobb és kedvezményes közlekedési lehetőségeket. A roma népesség jelentős része létminimum alatt, rossz lakáskörülmények között él, alacsony képzettségük következtében kiemelkedően magas körükben a munkanélküliség. Éppen ezért kiemelt teendőként a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása érdekében fontos ezeknek a gyermekeknek a pontos és naprakész nyilvántartása, bekapcsolása az óvodai és iskolai fejlesztő programokba, a sajátos nevelési igények, fejlesztési lehetőségek feltárása, kezelése. Az óvodákban kiemelt feladat a sokoldalú komplex képességfejlesztés, egészséges életmódra nevelés, érzelmi-erkölcsi nevelés, anyanyelvi és értelmi nevelés, a szocializáció és az iskolai élethez szükséges képességek fejlesztése, az integrált nevelés feltételeinek megteremtése, és az esélyegyenlőség jegyében biztosítani és javítani az óvodába járó gyermekek nevelési feltételeit. A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása nem minden településen biztosított megfelelően, ami különösen hátrányos lehet a sérült vagy fejlődési nehézséggel élő gyermekek számára. Az óvodapedagógusok és segítők száma településenként változik, nagyon sok helyen küzdenek szakemberhiánnyal, különösen speciális területeken. Fontos lenne a hátrányos helyzetű gyermekek számára nyújtott támogatások és speciális programok erősítése, valamint a személyzeti ellátottság javítása a kisebb településeken. A mélyszegénységben élők, hátrányos

és halmozottan hátrányos gyerekek számára fontos, hogy napi szinten jelen legyenek, így részesülnek megfelelő testi és szellemi ellátásban.

Általános iskolai ellátás

Az általános iskolai ellátásban Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében több településen nincs helyben iskola, vagy csak alsó tagozat működik, ami miatt a tanulóknak más települések intézményeibe kell járniuk, ezért javasolható a közlekedés fejlesztése és az iskolabusz-hálózat bővítése. A gyermeklétszám a kistelepüléseken csökken, ami tagintézményi működéshez vagy intézményhiányhoz vezet, így érdemes lenne rugalmas intézményi struktúrákat kialakítani. A hátrányos helyzetű, BTMN-s és SNI tanulók aránya növekszik, miközben a megfelelő szakemberek – például gyógypedagógusok, pszichológusok, fejlesztő pedagógusok, asszisztensek – hiánya egyre érzékelhetőbb, ezért indokolt lehet a szakemberállomány bővítése, a képzések kiterjesztése és a résztvevők támogatása. Gyakori probléma az alacsony tanulási motiváció, a korai iskolaelhagyás és a szülői háttér hiányossága, amire megoldásként szolgálhat a szülők bevonása, életvezetési tanácsadás, valamint a család és iskola közötti kapcsolat erősítése. A tehetséggondozás lehetőségei korlátozottak, ezért előremutató lehet tehetséggondozó műhelyek létrehozása és a jó gyakorlatok megosztása. Infrastrukturális hiányosságok is jelentkeznek, például fejlesztő helyiségek, udvarok, tornatermek vagy eszközök hiánya, amelyeket felújításokkal, korszerűsítésekkel lehetne kezelni. A pedagógushiány, a leterheltség és a szakos ellátás hiánya szintén komoly kihívás, amelyre részben a pedagógiai asszisztensek bevonása és a szakmai továbbképzések erősítése adhat választ. A hátrányos helyzetű tanulók támogatására célszerű lehet szociális érzékenységet növelő programok szervezése, az iskolai szociális munka kiterjesztése, valamint készségfejlesztő nevelési-oktatási programok indítása. A nők esetében előremutató lenne családbarát munkahelyek létrehozása, az intézmények rugalmas nyitvatartása, valamint speciális képzések szervezése, amelyek csökkenthetik a lemorzsolódást, és segíthetik a munka világába való visszatérést.

Középfokú oktatás

A középfokú ellátás koncentráltabb a vármegyeszékhelyen, több járásban szűkebb a képzési kínálat elérése nehézkes, ezért érdemes lenne a területi hozzáférést javítani (iskolabusz, közlekedés, kollégiumi férőhelyek bővítése). Egyes intézményekben szaktanárhiány és túlterheltség jellemző, amire válaszként indokolt lehet a szakemberállomány célzott bővítése, a továbbképzések és utánpótlás-programok erősítése. A fogyatékossággal élő tanulók komplex

ellátása jellemzően a vármegyeszékhelyhez kötődik, így előremutató lehet regionális szolgáltatási pontok további kialakítása vagy az odajutás támogatása. Infrastrukturális hiányok (fejlesztő terek, eszközök, korszerű tanulókörnyezet) több helyen jelen vannak, amelyeket felújításokkal és modern, fenntartható üzemeltetési megoldásokkal célszerű lenne mérsékelni. A pályaorientáció és tehetséggondozás nem mindenütt elég erős, ezért javasolható a tehetséggondozó műhelyek bővítése és programok – pl. az Arany János tehetséggondozó program – szélesebb körű elérése. A lemorzsolódás és alacsony motiváció különösen a hátrányos helyzetű csoportoknál jelenik meg, amit a szülőkkel való együttműködés, iskolai szociális munka, életvezetési és prevenciós programok (pl. tudatos családtervezés, lányok célzott támogatása) erősítése enyhíthet. A szakképzésnél több helyen látható az igény a munkaerőpiaci igényekhez jobban illeszkedő kínálatra, így célszerű lehet a gyakorlatorientált, digitális és rugalmas tanulási utak bővítése, az intézményi menedzsment és kapacitáskihasználás fejlesztésével együtt.

További köznevelési feladatok

A további köznevelési feladatok kínálata több területen szűk: a készség- és fejlesztő nevelés-oktatás kevés helyszínen érhető el, a pedagógiai szakszolgáltatás, az utazó hálózatok lefedettsége korlátozott, a kollégiumi férőhelyek térben egyenlőtlenek, kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás, pedagógiai-szakmai szolgáltatás és tartós gyógykezelés melletti oktatás nem azonosítható, miközben a fogyatékossággal élők számára a szakképzési kínálat, tananyagok és gyakorlati helyek hiányosak; ezekre reagálva érdemes lenne regionális szolgáltatási pontok és mobil/utazó teamek bővítésével javítani a hozzáférést, a kollégiumi kapacitásokat célzottan erősíteni, valamint a hiányzó szolgáltatástípusokat pilotokkal bevezetni. Az SNI tanulók fejlesztésére a területi elérés és szakember-óraszám több helyen szűk keresztmetszet, ezért indokolt lehet az utazó gyógypedagógusi és konduktori hálózat megerősítése, a szakemberek helyben tartását ösztönző programok és képzési támogatások. A Dobbantó program jelen van, ugyanakkor a lemorzsolódás megelőzéséhez és a visszatereléshez további mentorálás, műhelyiskolai utak és iskolabusz/utazási támogatás is előremutató lehet. Az infrastruktúrában több intézménynél hiányoznak fejlesztő terek és korszerű eszközök, amit célzott felújításokkal, eszközpark-bővítéssel és energiahatékonysági fejlesztésekkel lehetne mérsékelni. A fogyatékossággal élők szakképzési esélyei korlátozottak, ezért célszerű lehet SNI-barát tananyagok és rugalmas vizsgautak kidolgozása, védett/partnerségi gyakorlati helyek kialakítása és a munkáltatói együttműködések bővítése. A szülőkkel és közösségekkel való

kapcsolat sok helyen hiányos, így javasolható a rendszeres tájékoztatás, életvezetési és tehetséggondozó programok, valamint a helyi jó gyakorlatok megosztása a járások között.

Felnőttoktatás

A felnőttoktatás a vármegyében elsősorban Nyíregyházán koncentrálódik, de minden járásban elérhető valamely formája, ugyanakkor a kínálat területi lefedettsége és sokszínűsége nem egyenletes, ami korlátozza a hozzáférést, ezért indokolt lehet a képzési lehetőségek bővítése és helyben elérhetőbbé tétele. Gyakori hiányosság az alacsony informatikai és nyelvi készség, a digitális írástudatlanság, valamint a munkaerőpiaci tájékozatlanság, amit tanfolyamok, pályaorientációs és álláskeresési tréningek szervezésével lehetne mérsékelni. A hátrányos helyzetű csoportok – különösen a nők, az idősek, a romák és a mélyszegénységben élők – alacsony iskolai végzettsége és hiányos tudása miatt nehezebben érvényesülnek a munkaerőpiacon, ezért támogatható lenne számukra célzott átképzések, alapkompetencia-fejlesztések és rugalmas tanulási lehetőségek kialakítása. A fogyatékossággal élők számára jelenleg kevés képzési lehetőség van, ezért előremutató lenne számukra képességeikhez igazodó szakmai programok kidolgozása és gyakorlatias tanulási utak biztosítása.

Egyéb oktatási-képzési feladatok

A településeken önállóan nem találhatók meg az egyéb oktatási feladatok, ezeket a Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat és tagintézményei fogja össze és látja el. amely tevékenység esetében is felmerült a szakemberek és a meglévő szakemberek magasabb óraszámban történő biztosításának hiánya. A szakszolgálat a hozzátartozó települések intézményeivel, védőnői szolgálatokkal, szülőkkel együttműködve látja el szükségszerűen a rászoruló tanulókat. A felmerültdó problémák alapján az iskolai és óvodai nevelést, fejlesztést segítené, ha állandó logopédus, és pszichológus lenne foglalkoztatva. A gyerekek társadalomba való beilleszkedése problémás. Magas a HH és HHH-s gyerekek száma, ingerszegény környezetből való érkezésük negatív hatással bír. A testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődés elősegítésére lenne szükség. Minden gyermek érje el azt a szintet, amire valóban képes, kizárva minden zavaró tényezőt. A szakemberhiány jelenti a legfőbb problémát, egy-egy szakterületen általában egy szakember dolgozik járásonként, ez megnehezíti a konzultáció lehetőségét, illetve a szakterületek sajátosságaiból fakadóan az adminisztrációs terhelés egyenlőtlenül oszlik meg. A gyermekek esélyegyenlősége vonatkozásában a gyermekek hozzájárulásával, együttműködésével lehet tartós eredményt elérni, ehhez szükség van a személyiségfejlesztő programok szervezésére. A

hátrányos helyzetű gyermekek közép- és felsőfokú intézményekbe való bekerülésének elősegítése fontos feladat lenne a pályaválasztási tanácsadás.

III. 5. Lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra, közbiztonság

Lakhatás

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a lakhatási körülmények jelentős területi különbségeket mutatnak. Míg a vármegyeszékhelyen és a járási központokban új építésű lakások és korszerűbb ingatlanok találhatók, addig a kisebb településeken főként régebbi, felújításra szoruló házak dominálnak. A mélyszegénységben élő és/vagy roma lakosság sokszor szegregált településrészeken, alacsony komfortfokozatú, közműhiányos otthonokban él, gyakran rendezetlen tulajdonviszonyok és magas laksűrűség mellett. Ezen hiányosságok mérséklését támogathatja a közművek kiépítése, a komfort nélküli ingatlanok felújítását ösztönző programok és a díjhátralékkezelési lehetőségek bővítése. Az albérleti díjak és ingatlanárak emelkedése komoly terhet ró a lakóingatlannal nem rendelkezőkre, amelyre választ adhat új bér-, fecske- és szociális lakások építése, valamint az üres ingatlanok szociális célú hasznosítása. Az egyedül élő idősek lakásfenntartása egyre nehezebb, így esetükben a helyi önkormányzatok és szociális intézmények által nyújtott támogatások, például lakás- vagy kertkarbantartási segítség, jelenthetnek könnyebbséget. A szociális bérlakásállomány korlátozott és sok esetben rossz állapotú, amelynek fejlesztését előmozdíthatja a felújítás és bővítés, a pályáztatási feltételrendszer felülvizsgálata, az ingatlankataszterek elkészítése, valamint a lakosság segítése a karbantartási és pályázati lehetőségek igénybevételében. A hátrányos helyzetű családok támogatását kiegészíthetik pénzbeli és természetbeni juttatások, a személyes segítségnyújtás, szemléletformáló programok és antiszegregációs intézkedések, míg hosszabb távon a komplex lakhatási programok és az integrált lakókörnyezetbe való beköltözést ösztönző fejlesztések hozzájárulhatnak a társadalmi integráció

Közszolgáltatás

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a közszolgáltatások ellátása a törvényi kötelezettségeknek megfelelően történik, ugyanakkor a fenntartási költségek növekedése és a korlátozott források miatt több területen hiányosságok figyelhetők meg. A szennyvízhálózat számos településen kiépítetlen vagy elavult, amelynek bővítése, korszerűsítése és a lakossági rákötések ösztönzése elősegíthetné a szolgáltatási színvonal emelését. A közművelődési és kulturális szolgáltatások biztosítása több helyen humánerőforrás-hiány miatt nehézkes, ezért

célszerű lehet a közművelődési intézmények korszerűsítése, energiahatékony felújítása és a szakképzett munkaerő bevonása. Bár a középületek nagy része akadálymentesített, a közterületek, játszóterek és parkok felújítása, akadálymentesítése, valamint az infokommunikációs hozzáférés bővítése még számos településen fejlesztési lehetőséget jelent. A kisebb települések ellátottsága elmarad a járási központokétól, gyakran hiányoznak alapvető szolgáltatások, mint bankautomata, posta vagy gyógyszertár; ezen a területen új közösségi terek, szolgáltató pontok és programok létrehozása javíthatná a helyzetet. A mélyszegénységben élők és roma közösségek sok esetben a legrosszabb állapotú lakóterületeken élnek, ahol a közművesítettség hiányos; körülményeik javítását a közművek kiépítése, a komfort nélküli ingatlanok korszerűsítése és a díjhátralék-kezelési programok bevezetése támogathatná. Az idősek és fogyatékossággal élők számára a közlekedést és ügyintézést segítő akadálymentesítés, valamint az egészségmegőrző, rekreációs és közlekedésbiztonsági programok bővítése kínálhat megoldást. A gyermekek esetében a sport- és szabadidős infrastruktúra korszerűsítése, új játszóterek és programok kialakítása jelenthet előrelépést. A közbiztonság növeléséhez hozzájárulhat a korszerű közvilágítás és kamerarendszerek telepítése, valamint a közlekedésbiztonsági eszközök fejlesztése. A felsorolt intézkedések megvalósítása pályázati és önkormányzati források bevonásával, valamint szakképzett humánerőforrás biztosításával támogatható.

Infrastruktúra

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a közlekedési infrastruktúra és a közösségi közlekedés terén több hiányosság nehezíti a hátrányos helyzetű csoportok mindennapjait. Több településen a közúthálózat és a járdák állapota elmaradott, hiányos vagy felújításra szorul, amely különösen megnehezíti a fogyatékossággal élők, idősek, kisgyermekes családok és segédeszközzel közlekedők biztonságos közlekedését, ezért fejlesztési irányként felmerülhet az úthálózat és a járdák korszerűsítése, a hiányzó szakaszok kiépítése, valamint a gyalogátkelőhelyek biztonságának növelése modern jelzőrendszerekkel és akadálymentesítési megoldásokkal.

A kerékpáros közlekedés széles körben elterjedt, ugyanakkor a hiányzó szakaszok, a karbantartás hiányosságai és a forráshiány akadályozzák a hálózat teljes körű fejlesztését, amelynek kezelését segítheti a kerékpárút-hálózat bővítése és rendszeres karbantartása, valamint a kerékpárosbarát infrastruktúra (szervizoszlopok és pihenőhelyek) kialakítása. A közösségi közlekedésben jelentős különbségek tapasztalhatók. Míg a vármegyeszékhely és környéke jól ellátott, addig az aprófalvak és zsáktelepülések gyakran csak napi néhány autóbuszjárattal rendelkeznek, amely nem biztosít megfelelő hozzáférést a munkához,

oktatáshoz és alapvető szolgáltatásokhoz. Ezen települések számára előrelépést jelenthet a járatsűrítés, a menetrendek rugalmasabbá tétele, valamint a modern, fedett és akadálymentes megállók kialakítása. Bár egyre több új jármű jelenik meg a közlekedésben, még mindig sok régi típusú, akadálymentesítés nélküli eszköz van forgalomban, amelyek megnehezítik a mozgásukban korlátozottak és a kisgyermekes családok közlekedését, ezért célszerű lehet a teljes körű akadálymentesítés, az alacsonypadlós járművek forgalomba állítása, valamint a megállók és várótermek fejlesztése.

Közbiztonság

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokat érintő közbiztonsági és szolgáltatási hiányosságok több területen is megjelennek, amelyek kezelése átfogó, összehangolt beavatkozásokkal támogatható. A közbiztonságot gyengíti a korszerű közvilágítás és a térfigyelő kamerarendszerek alacsony lefedettsége, ami különösen a bűnözésnek kitett településrészeken mérsékli a lakosság biztonságérzetét, ezért fejlesztési irányként felmerülhet a közvilágítás korszerűsítése energiatakarékos technológiákkal, valamint a kamerahálózat bővítése és folyamatos működtetése. Jelentős kihívást jelent a rendészeti, szociális és pedagógiai területeken tapasztalható szakemberhiány, amely korlátozza a bűnmegelőzési és közösségi programok fenntarthatóságát; a helyzet javítását segítheti a szakember-utánpótlás ösztönzése, képzések támogatása és a munkafeltételek fejlesztése. A megelőző programok jelenleg elsősorban az iskolás korosztályt célozzák, miközben a felnőttek, az idősek és a nők számára kevés célzott lehetőség áll rendelkezésre, így bővítési lehetőséget jelenthet a biztonsági és közlekedésbiztonsági előadások szervezése az időseknek és fogyatékossággal élőknek, a nők számára önvédelmi tréningek biztosítása, valamint a fiatalok részére szünidős és szabadidős közösségi programok indítása. A mélyszegénységben élő és roma közösségek sok esetben olyan településrészeken élnek, ahol alacsonyabb a közbiztonság és szűkösebb a szolgáltatások elérhetősége; számukra célzott, a nemzetiségi önkormányzatok bevonásával kialakított prevenciós programok hozhatnak előrelépést. A családon belüli erőszaknak kitett nők és gyermekek védelmét nehezíti az anyaotthonok és családok átmeneti otthonainak szűkös területi lefedettsége, valamint az áldozatsegítő és krízisellátó hálózat korlátozott hozzáférhetősége; ennek javítását segítheti a krízisellátás kapacitásainak bővítése, a jogi és pszichológiai támogatás helyben történő biztosítása, valamint a szolgáltatások területi kiterjesztése. További problémát jelent, hogy a kábítószerrel való visszaélés több járásban is gondot okoz, miközben az addiktológiai és drogprevenciós ellátások helyben sok esetben hiányoznak, amelyre választ adhatnak célzott drogprevenciós programok, a fiatalok számára

elérhető közösségi és szabadidős alternatívák bővítése, valamint a helyi ellátórendszer erősítése.

III. 6. Közösségi programok a hátrányos helyzetű csoportokat érintően a társadalmi befogadás, társadalmi kohézió és identitás, munkaerőpiaci kompetenciák, együttműködés erősítése

Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások

A vármegyei települések nevelési, oktatási intézményei biztosítják a mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára az integrált nevelést, oktatást. A nevelési és oktatási intézmények a hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítéséhez fejlesztési programmal rendelkeznek. A tanulók személyiségének, képességeinek, érdeklődési körüknek megfelelő szakmák kiválasztásában jelentős szerepe van a pályaorientációs tevékenységeknek, amelynek biztosítása fontos a továbbtanulás szempontjából. A tanulók és a szüleik számára is fontos, hogy időben felismerjék a tanulók képességeit, érdeklődési körét, annak érdekében, hogy a tanulók számára megfelelő középfokú intézmény kerüljön kiválasztásra. Ezzel is csökkenthetővé válna a lemorzsolódott tanulók száma. A mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek és fiatal felnőttek esetében gyakori probléma, hogy a gyermekek rossz anyagi helyzetű családban nevelkednek. A szülők sokszor nem dolgoznak vagy közfoglalkoztatottak. Az ilyen családban nevelkedő gyermekek egy része tanköteles koráig az általános iskolát sem végzi el. Ha mégis elvégzi és továbbtanul akkor előfordul, hogy középiskolai tanulmányait abbahagyja, lemorzsolódik vagy nem szerez szakképzettséget. Az ilyen gyermeknek, fiatal felnőttnek a rossz családi helyzetéből történő kitörési lehetősége jelentősen lecsökken. A vármegyei települések önkormányzatai szociális rendeletekkel segítik a mélyszegénységben élőket, pénzbeli és természetbeni ellátásokkal támogatva a rászorulókat.

A tartós felzárkózás eléréséhez szükséges a már megkezdett a komplex és integrált beavatkozás folytatása, amely a szociális, oktatási és foglalkoztatási szektorok együttműködését igényli. A szolgáltatások biztosítására nem csak gyermekkorban, hanem élethosszig tartó tanulásként végig kell kísérni gyermekeket a korai fejlesztéstől egészen a munkaerőpiaci elhelyezkedéséig. Ennek megvalósításához a vármegye szintjén egy olyan koordináló ernyőszervezet létrehozására lenne szükség, amely felügyeli a szolgáltatások minőségét, biztosítja az

erőforrások hatékony elosztását és elősegíti a szakmaközi párbeszédet. A2021-2027-es programozási időszakban rendelkezésre álló pályázati források mellett a helyi közösségi források mozgósítása és a vállalkozói szféra bevonása (pl. duális képzések, gyakornoki programok) is kulcsfontosságú a hátrányos helyzetű fiatalok tartós munkaerőpiaci integrációjának sikeréhez.

A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyerekek helyben történő fejlesztésének, tanításának támogatása

Szabolcs-Szatmár-Bereg vámegyében a sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyerekek helyben történő fejlesztésének, tanításának támogatása nem mindenki számára egyenlő hozzáférés mellett elérhető szolgáltatás. A vármegye járásaiban működnek, olyan sajátos nevelési igényű és fogyatékossággal élő gyermekek, fiatalok, felnőttek ellátásával, fejlesztésével foglalkozó intézmények, amelyek fenntartói állami szervezetek, tankerületek, önkormányzatok, civil szervezetek és gazdasági társaságok. Az intézménytípusok között található nappali, napközbeni ellátást, fejlesztő foglalkozásokat, illetve bentlakást biztosító intézmények. Az intézmények a fejlesztő foglalkozásokon, oktatásokon túl tanácsadással, segítségnyújtással, információnyújtással, szolgáltatás kereséssel is segítik a rászorulókat és szüleiket. Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy intézmények férőhelyeinek számát bővíteni szükséges. Ezeken az intézményeken kívül még a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat járási tagintézményeinél foglalkoztatott pszichológusok és szakemberek foglalkoznak szükség szerint a gyermekekkel. Prevenciós céllal, és a feltárt esetek enyhítésére együttműködnek a köznevelési és gyermekjóléti intézmények szakemberei (intézményi pszichológus, védőnő, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, gyermekvédelmi felelős). Bár a sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek száma alacsonyabb, mint a mélyszegénységben élő gyermekek és roma gyermekek száma fejlesztésük sokkal speciálisabb. A sajátos nevelési igényű, pszichés zavarral küzdő gyermekek korai szűrésére és a zavarok minél korábbi felismerésére nagy szükség van. A korábbi EFOP operatív programban megvalósított Biztos Kezdet Gyerekházak tevékenységei között szereplő korai fejlesztések, szűrések és a fejlesztő foglalkozások az EFOP+ tevékenységek közötti biztosítása kiemelkedően fontos lenne mind a gyermekek, mind az őket nevelő szülők számára.

Az ifjúságot célzó tevékenységek

A vármegyében a fiatalok részére szervezett programok jelentős része a szabadidő hasznos eltöltését segíti elő. A vármegyeszékhelyen évek óta a foglalkoztatáshoz kapcsolódó szakma

napok, állásbörzék kerülnek megrendezésre az ifjúság számára. Fontos kiemelni, hogy jelentős akadályt képez a foglalkoztatásban az alacsony iskolai végzettség és a szakképesítés hiánya, különösen a hátrányos helyzetű, és a roma lakosság körében. A vármegyében a hiányok kompenzálására már megjelentek a fiatal felnőtteknek is elérhető felnőttképző intézmények, ahol lehetőség van az általános iskolai tanulmányok befejezésére, szakma tanulására, illetve érettségi bizonyítvány megszerzésére. A felnőttképzést, szakmaszerzést és a fiatalok vállalkozói kompetenciáinak fejlesztését a járási hivatalok Foglalkoztatási Osztályai is segítik. A vármegye településein az önkormányzatok diákmunka lehetőséget biztosítanak a nyári szünetben a 16 életévet betöltött tanulók számára. Sajnos a résztvevők száma korlátozott, ezért is lenne fontos az ifjúsági, oktatási és foglalkoztatási szektor helyi szereplői között együttműködést elősegítő programok szervezésére legalább járási szinten. A foglalkoztatáshoz kapcsolódó nehézségeken túlmenően további igényként merült a szabadidő hasznos eltöltését segítő tematikus táborok szervezése, klubok létrehozása, működtetése. Tematikus táborokat szerveznek a civil szervezetek és az egyházak több korosztály számára, de ezek vármegyén belüli elérhetősége nem egyformán biztosított. A vármegyében közösségi házak, művelődési házak, könyvtárak, teleházak és IKSZT-k biztosítanak ingyenes internet-hozzáférést és a számítógép-használatot. Az ott dolgozók ezeken túlmenően segítséget nyújtanak az elektronikus ügyintézésben, és találkozási lehetőségeknek adnak helyet programok, szabadidős tevékenységek megvalósításával. A településeken a fiatalokat is érdeklő kulturális, közösségi programok száma alacsony. Legtöbb esetben a megrendezéshez szükséges közösségi terek hiánya is akadályozó tényező.

Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamat

Hagyományőrzésre, örökségmegőrzésére, helyi értékekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére fókuszáló, valamint kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok hiánya általánosságban megfogalmazott igény a vármegye településein. Ezen programok fontos célja a hagyományépítés, hagyományteremtés, kulturális örökség ápolása, valamint a településen élők közösségi együttműködésének elősegítése. A programok tervezésekor általánosságban odafigyelnek arra, hogy minél szélesebb körben felkeltsék velük a lakosság érdeklődését. Ennek érdekében széleskörű bevonás történik. Problémaként jelentkezik néhány településen az, hogy a településen szervezett helyi kulturális közösségi programokon kevés az érdeklődő vagy nehéz új érdeklődőket megszólítani a részvételre.

A települési HEP dokumentumok kiemelik közösségi (szín)terek, parkok kialakításának, megújításának igényét. A létesítményi feltétel megfelelősége egy-egy településen nem minden

esetben jelenti a zavartalan és folyamatos közművelődési ellátást, hiszen sok esetben az önkormányzat nem alkalmaz (nem tud) közművelődési szakembert alkalmazni.

Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések

A társadalmi önszerveződés legfontosabb iránya a közösségfejlesztés, az identitáserősítés, értékmegőrzés és a társadalmi felzárkózás.

A területi identitás a társadalmi felzárkózási politikának is fontos eszköze, melynek eredménye nemcsak a Szabolcs-Szatmár-Bereg vámegyei lakosokra (közösségre) hat, közvetve a közjót is gyarapítja, kitüntetett szerepe van a társadalmi konfliktusok megoldásában, a vármegyéhez való kötődés erősítésében, így a társadalmi kohézió és a társadalmi befogadás biztos alapja.

A vármegye fejlődésében és életében kiemelt szerepet töltenek be a fizikai feltételek mellett az erős és tudatos közösségek, a megerősödő vármegyei identitás, a jó értelemben vett lokálpatriotizmus. A társadalmi és gazdasági változások hatására a vármegye külső megítélése is alapjaiban változik, és a cél, hogy a korábbi negatív képet pozitív image és attitűd váltsa fel.

A Szolgáltatási Út Térkép helyzetelemzése rávilágít arra, hogy vármegyénket lakossági elvándorlás jellemzi.

A helyben tartás, megmaradás kiemelt prioritás vármegyénkben. A hagyományőrző és hagyományteremtő események, az összetartozást erősítő programok megvalósítása szolgáltatási igényként jelentkezik.

Számos település jelezte, a településen a helyi identitás hiányát, melynek érdekében a településen élő lakosság összekovácsolása, a közösségteremtés és fejlesztés került szolgáltatási hiányként megfogalmazásra.

Az ESZA+ programok igénye merül fel szolgáltatási hiányként: közösségfejlesztési, egészségfejlesztési, sport programok, környezetvédelmi, közlekedési akciók, programok, rendezvények, fesztiválok formájában.

Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok

A roma nők az élet főbb területein - úgymint az oktatás, egészségügy, foglalkoztatás - halmozottan hátrányos helyzetből indulnak. Ebből adódóan tanulmányi sikereik, eredményeik, a teljes további életük, a munkaerőpiacon való jelenlétük, gazdasági szerepük, pozíciójuk, fizikai és mentális egészségük szempontjából kiemelten meghatározó. A hátrányok megszüntetését vagy csökkentését csak támogatással, mentorálással lehet általánosságban elérni.

A roma nők kiszolgáltatottságának egyik alapvető forrása az alacsony iskolai végzettség és az ebből fakadó hátrányos munkaerőpiaci pozíció. Kiemelt feladat, hogy olyan komplex támogatásokat kapjanak minél korábbi életkortól, melyek mind az iskolai mind a munkaerőpiaci esélyeiket növelik.

A nők foglalkoztatását segítő programok általánosságban elismerik a nők, különösen a kisgyermekes anyák hátrányos helyzetét a foglalkoztatásban. A nők foglalkoztatása kapcsán akadályozó tényező, hogy a kisgyermekes anyák számára az egyműszakos munkarend iránti igény nem feltétlenül egyezik a munkaadói kínálattal. A gyermekintézmények szűk nyitvatartási ideje nem igazodik az általános munkarendhez. További általános - bár nem kifejezetten csak (roma) nőket érintő probléma a közlekedési infrastruktúra hiányossága.

Az előítéletek lebontása, az oktatás fejlesztése, a lakhatási és közlekedési támogatások, valamint az egészségügyi ellátás javítása mind elengedhetetlen lépések a roma nők és a mélyszegénységben élők foglalkoztatási helyzetének javításához.

Digitális kompetenciafejlesztés

Mindennapi életünket visszafordíthatatlanul behálózta az információs technológia. Az állampolgárok alapvető joga a szolgáltatásokhoz és az információkhoz való hozzáférés joga.

Általánosságban elmondható, hogy a települési HEP dokumentumok jelzik ezen szolgáltatáshiányt bizonyos célcsoportokban, de intézkedést nem fogalmaznak meg. Az okos eszközök (telefon) terjedésével legtöbb háztartásban már elérhető az internet, de ezek minőségét befolyásolhatja a településen elérhető szolgáltatók köre, továbbá a családok informáltsága, motivációja és anyagi lehetősége egyaránt. Az internet és az eszközök megléte önmagában nem jelent magas szintű digitális tudást és kompetenciát. Legtöbb esetben csak közösségi média és a szórakozási célú digitális felületekre korlátozódik a használatuk, még a fiatalok esetében is. A kapcsolattartás eszközeként is egyre elterjedtebbek az okos telefonok, de ezen esetekben sem társul digitális kompetencia használatukhoz.

A települések HEP dokumentumai arról tanúskodnak, hogy szükség van további digitális kompetenciafejlesztéshez kapcsolódó programokra, hiszen ezek korábban is hatékonyan hozzájárultak a digitális készségek fejlesztéséhez. A programok megvalósításához anyagi erőforrásokra, digitális eszközökre és képzett szakemberekre egyaránt szükség lenne. A vármegyében kevés, kifejezetten a digitális kompetenciák fejlesztésére vonatkozóan megtett lépésekről, kezdeményezésekről tudtak beszámolni a települések.

Ki kell emelni, hogy a települések könyvtáraiban általában elérhető az internetes szolgáltatás, illetve a legtöbb háztartás rendelkezik interneteléréssel és digitális eszközökkel.